

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HALIÇ VE ÇEVRESİ BAĞLAMINDA EYÜP TARİHİ DOKUSUNUN
KORUNMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aslı Ulubaş

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Kentsel Koruma ve Yenileme Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Arzu KOCABAŞ

TEMMUZ 2015

Aslı ULUBAŞ tarafından hazırlanan 'HALIÇ VE ÇEVRESİ BAĞLAMINDA EYÜP TARİHİ DOKUSUNUN KORUNMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ' adlı bu tezin yüksek lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Arzu KOCABAŞ

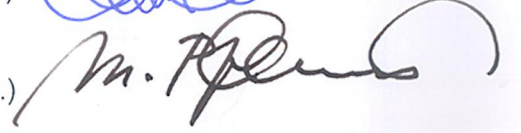
Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof Dr. Arzu KOCABAŞ (M.S.G.S.Ü.)

Üye : Doç. Dr. Rifat AKBULUT (M.S.G.S.Ü.)

Üye : Prof. Dr. Hüseyin CENGİZ (Y.T.Ü.)

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
SUMMARY	v
ÖNSÖZ	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsam	3
1.2. Çalışmanın Yapısı	4
1.3. Çalışmanın Yöntemi	5
2. TARİHİ DOKUNUN KORUNMASI: TARİHİ DOKUYU KORUMAYA GÜNCEL YAKLAŞIM	8
2.1. Tarihi Dokuda Korumaya Güncel Yaklaşım: Sürdürülebilir Kentsel Koruma	18
2.1.1. Sürdürülebilirlik	18
2.1.2. Sürdürülebilir Kalkınma	21
2.1.3. Sürdürülebilir Kentleşme	23
2.1.4. Sürdürülebilir Kentsel Koruma	31
2.2. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Bileşenleri	35
2.2.1. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Fiziksel Boyutu	36
2.2.1.1. Yapılaşmış Çevre	36
2.2.1.2. Doğal Çevre	38
2.2.2. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Sosyal Boyutu	47
2.2.3. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Ekonomik Boyutu	54
2.2.4. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Yasal ve Yönetimsel Boyutu	57
2.3. Sürdürülebilir Kentsel Koruma ve Uygulama Aracı: Alan Yönetimi	59
2.3.1. Koruma Alanlarında Alan Yönetimi Planı Hazırlama Süreci: UNESCO Kriterleri	59
2.3.2. Dünya Miras Alanları'nda Alan Yönetimi: Uluslararası Örnekler	60
2.3.2.1. Brezilya - Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi (1985)	61
2.3.2.2. Cezayir - Kasbah Kenti (1992)	64
2.3.2.3. Estonya - Tallinn Tarihi Kent Merkezi (2008)	67
2.3.2.4. İtalya - Venedik ve Lagünü (1985)	70
2.3.2.5. Letonya - Riga Tarihi Kent Merkezi (1997)	73
2.3.3. Dünya Miras Alanları'nda Alan Yönetimi: Ulusal Örnekler	75
2.3.3.1. Bursa - Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu (2014)	77
2.3.3.2. Konya - Çatalhöyük Neolitik Sit Alanı (2011)	80
2.3.3.3. Edirne - Selimiye Camii ve Külliyesi (2011)	84
2.3.3.4. İstanbul - İstanbul Tarihi Alanları (1985)	87
2.3.3.5. Nevşehir - Kapadokya Göreme Milli Parkı (1985)	90
2.4. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Koruma Alanı Yönetim Planı Hazırlama Süreci: Ulusal Çerçeve	92

2.4.1. Koruma Alanlarında Yönetim Planı Hazırlama Süreci: Ulusal Yasal Çerçeve	92
2.4.2. Koruma Alanlarında Yönetim Planı Hazırlama Süreci: Mekansal Plan Yapım Yönetmeliği Kapsamında Alan Yönetimi Planı	101
2.5. Bölüm Sonucu	103
3. HALIÇ VE ÇEVRESİ BAĞLAMINDA EYÜP İLÇESİ	106
3.1. Arka Plan: Ulusal Ölçek	107
3.1.1. Onuncu Kalkınma Planı	107
3.1.2. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007- 2013	109
3.1.3. Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi	110
3.1.4. Ulusal Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları Üzerinden İrdelenmesi	114
3.2. Arka Plan: Metropoliten Ölçek	115
3.2.1. 2014- 2023 İstanbul Bölge Planı	116
3.2.2. 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı	129
3.2.3. İstanbul'da İklim Eylem Planı	133
3.2.4. İstanbul'da Depreme Dayalı Sakınım Planlaması: JICA Raporu	134
3.2.5. Metropoliten Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları Üzerinden İrdelenmesi	140
3.3. Arka Plan: İlçe Ölçeği	142
3.3.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Stratejik Planı'nda Eyüp	143
3.3.2. Eyüp Belediyesi Stratejik Planları	147
3.3.2.1. Eyüp Belediyesi 2007-2011 Stratejik Planı	147
3.3.2.2. Eyüp Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı	149
3.3.2.3. Eyüp Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı	158
3.3.3. İlçe Ölçeği Kararların Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları Üzerinden İrdelenmesi	162
3.3.4. Eyüp'te Planlama Süreci ve Kentsel Koruma Bağlamında Yasal Süreç Değerlendirmesi	168
3.3.4.1. Dönemsel İnceleme: Eyüp'te Planlama Süreci ve Dinamiklerinin Dönemsel İncelemesi	168
3.3.4.2. Eyüp'te Koruma Planlaması: Eyüp Kentsel Sit Alanı	174
3.4. Bölüm Sonucu	181
4. HALIÇ VE ÇEVRESİ BAĞLAMINDA EYÜP TARİHİ DOKUSUNUN SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUNMASI: EYÜP ALAN YÖNETİMİ PLANI ÇERÇEVESİ ÖNERİSİ	186
4.1. Eyüp'ün İstanbul'daki Önemi	186
4.1.1. Haliç ve Çevresi: İstanbul'un Tarihi Suyolu	189
4.1.2. Nefes Koridoru Eyüp: İstanbul'un Yeşil Aksı	193
4.2. Eyüp Alan Yönetimi Planı Çerçevesi Önerisi	195
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	211
KAYNAKLAR	216
EKLER	229
ÖZGEÇMİŞ	232

**HALIÇ VE ÇEVRESİ BAĞLAMINDA EYÜP TARİHİ DOKUSUNUN
KORUNMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Aslı ULUBAŞ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2015

ÖZET

Kentleşmenin iklim değişikliği üzerindeki olumsuz etkileri giderek artmakta, sürdürülebilir kentleşme yaklaşımı kentlerin geleceği açısından giderek kritik öneme sahip olmaktadır. Güncel planlama pratiği içerisinde ön sıralara yerleşen iklim değişikliğine ve riske adaptasyon süreciyle birlikte kent mekanında değişikliklerin yapılması zorunlu hale gelmektedir. Bu bağlamda, tarihi dokunun iklim değişikliğine ve riske dayanıklı olacak şekilde korunmasını ve yönetimini öngören sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı giderek önem kazanmaktadır. Türkiye'de ise üst ölçek kararların ve planların sürdürülebilir kentsel koruma ve iklim değişikliğine adaptasyonu tanımlar çatkısı kurmasına rağmen, alt ölçekte mekana inildikçe, planlama araçları arasında geçişlerin gerçekleşemediği veya alınan kararlar ile hazırlanan stratejik planların uygulamaya tam anlamıyla geçirilemediği görülmektedir. Bu araştırma sürdürülebilir kentsel koruma çerçevesinde, Eyüp ve tarihi kent merkezini Haliç ve çevresi özelinde ele alarak, İstanbul odaklı bir kavramsal modeli ve değerlendirmeyi ortaya koymaktadır. Tez çalışmasında, kalitatif

araştırma yöntemiyle toplanan veriler analiz edilerek, teorik bir model önerisi çerçevesinde sentezlenmektedir. Tez çalışmasının amacı buradan hareketle, sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olarak alan yönetimini tartışmaya açmak ve geliştirilen öneri çerçeve üzerinden gelecekte hazırlanacak alan yönetimi planı çalışmalarına girdi sunmaktır. Tez çalışması kapsamında Haliç ve çevresi bağlamında Eyüp ve tarihi kent merkezi çalışma alanı olarak belirlenmiş de olsa, bu alan çalışmasından hareketle geliştirilen alan yönetimi planı öneri çerçevesi bir üst bakış getirerek, farklı çalışmalara altlık oluşturma özelliğini de barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kentsel Koruma, Sürdürülebilir Alan Yönetimi, İklim Değişikliği, Risk Yönetimi, Eyüp

**EVALUATION OF SUSTAINABLE URBAN CONSERVATION PRACTICE IN
EYUP HISTORIC CITY CENTRE IN THE CONTEXT OF GOLDEN HORN AND ITS
SURROUNDING**

(M.Sc. Thesis)

Aslı ULUBAŞ

MIMAR SINAN FINE ARTS UNIVERSITY

INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

July 2015

ABSTRACT

The negative effects of rapid urbanization on the climate change are evermore increasing and novel approaches of sustainable urbanization are becoming critically important for the future planning of urban areas. Such radical changes in urban spaces seem necessary with an emphasis on planning policies and practice for adapting to climate change. In this context, the problem arises from the effective conservation and transformation of deteriorating historic city centers as revitalized urban areas. Today, the concept of sustainable urban conservation concerning the climate responsive and risk-reductive conservation of historic urban texture is becoming more important in the agenda of developed countries. However, the conservation praxis and policies here in Turkey can be argued as they have little concern on the aforementioned factors of sustainability. Although, upper scale decisions, regulations and codes legislate or impose the “sustainable urban prevention regarding risks and climate” context, lower scale implementations fail to realize due to incorporative management system.

In this context, this thesis is aimed to provide a conceptual model based on the conducted research study in Eyüp regarding Haliç historical vicinity; where, sustainability based conceptual framework and evaluation is essential. In this study; collected data from these two domains are analyzed through qualitative research techniques and synthesized in a theoretical model proposal.

Keywords: Sustainable Urban Conservation, Sustainable Site Management, Climate Alteration, Risk Management, Eyüp

ÖNSÖZ

"Olumlu olumsuz bütün boyutlarıyla devleşmiş İstanbul adında bir kentte sorgulamayı pek sevmeyen, nedensellik bağlarını araştırmaktan da pek hoşlanmayan fakat sürekli yakınan ve eleştiren insanlar yaşıyor."

Doğan Kuban, 2012

"Deniz İstanbul'u kurmuştu. Deniz İstanbul'u geliştirdi."

Doğan Kuban, 2010

'erleichda'

Parfümün Dansı, 2015

İstanbul ve 'İstanbul'.

İstanbul'a gelmemde/gelebilmemde çok büyük etkisi olan ve beni cesaretlendiren hocam Prof. Dr. Arzu Kocabaş'a, bu tez çalışmasının yürütülmesinde, süreç boyunca verdiği destekler ve yön göstermelerden ötürü öncelikle çok teşekkür ederim. 2015 yılı itibariyle birlikte çalışmaya başladığım İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü hocalarıma, araştırmam kapsamında bana destek olan ve katkıda bulunan araştırma görevlisi arkadaşlarıma ve gelecekteki meslektaşlarım olan öğrencilerime teşekkür ederim. Aynı zamanda, bana süreç boyunca vermiş oldukları moral desteğinden ve koydukları katkılardan dolayı arkadaşım ve gelecekteki meslektaşım İpek Yargıç ile meslektaşım Muhsin Doğu Yüceil'e bana ayırdıkları sabır, sevgi ve zaman için minnetimi sunarım. Tezimi toplama aşamasında yaptığı yönlendirmeler ve katkılardan dolayı Ozan Önder Özener'e de tekrar teşekkürlerimi sunarım. Son olarak aileme, anneme, babama ve teyzeme, bana her zaman verdikleri desteklerden dolayı sonsuz minnetlerimi sunarım.

İstanbul sonsuz bir laboratuvar (bir gayya kuyusu) ve bu laboratuvarı nasıl görmek istersek öyle devam edeceği aşikar. Kimileri için karmaşık ve hiçbir malzemenin olması gereken yerde durmadığı, kimileri içinse o karmaşanın içerisinde keşfedilmeyi bekleyen yepyeni mekanları ve olasılıkları içinde barındıran bir kent.

Bu tez çalışmasını okumaya ayırdığınız zaman için size/sana/değerli okura da teşekkür ederim.

Temmuz 2015

Aslı Ulubaş

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No

Çizelge 2.1. Miras Alanlarının Korunması I: Uluslararası Çerçeve	9
Çizelge 2.2. Miras Alanlarının Korunması II: İklim Değişikliği ve Miras Alanlarına Yönelik Uluslararası Çerçeve.....	12
Çizelge 2.3. Miras Alanlarının Korunması III: Miras Alanlarının Yönetiminde Uluslararası Çerçeve.....	14
Çizelge 2.4. Sürdürülebilir Kentleşmenin Temel Kriterleri.....	31
Çizelge 2.5. Çevre Odaklı Projeler I - Greenpeace.....	40
Çizelge 2.6. Çevre Odaklı Projeler II - WWF.....	40
Çizelge 2.7. Çevre Odaklı Projeler III - ÇEKÜL.....	41
Çizelge 2.8. Çevre Odaklı Projeler IV - TEMA.....	41
Çizelge 2.9. Çevre Odaklı Projeler V - Diğer.....	41
Çizelge 2.10. Çevresel Boyut Öncelikli Projeler.....	46
Çizelge 2.11. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 1, Brezilya - Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi – I	61
Çizelge 2.12. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 1, Brezilya - Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi – II	62
Çizelge 2.13. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 1, Brezilya - Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi – III	63
Çizelge 2.14. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 2, Cezayir - Kasbah Kenti - I	64
Çizelge 2.15. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 2, Cezayir - Kasbah Kenti - II	65
Çizelge 2.16. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 2, Cezayir - Kasbah Kenti - III	66
Çizelge 2.17. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 3, Estonya - Tallinn Tarihi Kent Merkezi - I	67
Çizelge 2.18. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 3, Estonya - Tallinn Tarihi Kent Merkezi - II	68
Çizelge 2.19. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 3, Estonya - Tallinn Tarihi Kent Merkezi - III	69

Çizelge 2.20. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 4, İtalya - Venedik ve Lagünü – I	70
Çizelge 2.21. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 4, İtalya - Venedik ve Lagünü – II	71
Çizelge 2.22. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 4, İtalya - Venedik ve Lagünü – III	72
Çizelge 2.23. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 5, Letonya - Riga Tarihi Kent Merkezi – I	73
Çizelge 2.24. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 5, Letonya - Riga Tarihi Kent Merkezi – II	74
Çizelge 2.25. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 5, Letonya - Riga Tarihi Kent Merkezi – III	75
Çizelge 2.26. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek I, Bursa- Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu.....	77
Çizelge 2.27. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek II, Konya - Çatalhöyük Neolitik Sit Alanı.....	80
Çizelge 2.28. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek III, Edirne - Selimiye Camii ve Külliyesi.....	84
Çizelge 2.29. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek IV, İstanbul - İstanbul Tarihi Alanları.....	87
Çizelge 2.30. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek V, Nevşehir - Kapadokya Göreme Milli Parkı.....	90
Çizelge 2.31. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve – I	94
Çizelge 2.32. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve – II	94
Çizelge 2.33. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve – III	95
Çizelge 2.34. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - IV	98
Çizelge 2.35. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Bileşenleri Bağlamında Ulusal Mevzuatın Değerlendirilmesi	100
Çizelge 2.36. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Çerçeve – V.....	101
Çizelge 2.37. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat:: Ulusal Çerçeve – VI.....	101
Çizelge 2.38. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat:: Ulusal Çerçeve – VII	102
Çizelge 3.1. 10. Kalkınma Planı'nda Sürdürülebilirlik I: Bileşenler ve Araçlar	108

Çizelge 3.2. Türkiye Turizm Stratejisi 2023	109
Çizelge 3.3. Eylem Planı 2007- 2013	110
Çizelge 3.4. İklim Değişikliği - Ulusal Çerçeve I	112
Çizelge 3.5. İklim Değişikliği - Ulusal Çerçeve II	113
Çizelge 3.6. Ulusal Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi	114
Çizelge 3.7. 2014- 2013 Bölge Planı Tema I - Aidiyetlik ve Sahiplilik	118
Çizelge 3.8. 2014- 2023 Bölge Planı Tema II - Kaliteli Yaşam Çevresi Sunumu	119
Çizelge 3.9. 2014- 2023 Bölge Planı Tema III - Sürdürülebilir Kentsel Gelişme	119
Çizelge3.10. 2014- 2023 Bölge Planı Tema IV – Katılımcılık	120
Çizelge 3.11. 2014- 2023 Bölge Planı Tema V - Kentsel Dönüşüm	121
Çizelge 3.12. 2014- 2023 Bölge Planı Tema VI - Kültürel Miras	121
Çizelge 3.13. 2014- 2023 Bölge Planı Tema VI I- Kentsel Peyzaj	122
Çizelge 3.14. 2014- 2023 Bölge Planı Tema VIII - Afet Yönetimi	122
Çizelge 3.15. 2014- 2023 Bölge Planı Tema IX - Hava Kalitesi	123
Çizelge 3.16. 2014- 2023 Bölge Planı Tema X - Enerji Verimliliği	124
Çizelge 3.17. KENTGES İklim Değişikliği, Doğal Kaynaklar, Ekolojik Denge, Enerji Verimliliği ve Kentleşme Komisyonu Raporu – Öneriler	134
Çizelge 3.18. Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2023 - Hedefler, Stratejiler, ile Eylemlerden Sorumlu ve İlgili Kuruluşlar	139
Çizelge 3.19. Metropolitan Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi	141
Çizelge 3.20. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2010- 2015 - Kapsam	143
Çizelge 3.21. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2015- 2019 - Kapsam	145
Çizelge 3.22. Eyüp Belediyesi 2007- 2011 Dönemi I - Stratejik Plan Kapsamı	147
Çizelge 3.23. Eyüp Belediyesi 2007- 2011 Dönemi II - Stratejik Amaç ve Hedefler	148
Çizelge 3.24. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi I - Stratejik Plan Kapsamı	149
Çizelge 3.25. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi II - Stratejik Amaç ve Hedefleri	149
Çizelge 3.26. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi III - 2010 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması	150

Çizelge 3.27. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi IV - 2011 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması	153
Çizelge 3.28. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi V - 2011 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması	154
Çizelge 3.29. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi VI - 2012 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması	155
Çizelge 3.30. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi VII - 2013 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması	156
Çizelge 3.31. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi VIII - 2014 Performans Programı Kapsamı	157
Çizelge 3.32. Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi I - Stratejik Plan Kapsamı	158
Çizelge 3.33. Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi II - Hizmet Alanları ...	159
Çizelge 3.34. Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi III - Temalar, Stratejik Amaçlar, Stratejik Hedefler ve Projeler	160
Çizelge 3.35. Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi I - 2015 Performans Değerlendirmesi	162
Çizelge 3.36. İlçe Ölçeği Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi – I	165
Çizelge 3.37. İlçe Ölçeği Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi - II	166
Çizelge 3.38. Eyüp'te Planlama Süreci - Dönemsel İnceleme	170
Çizelge 3.39. Eyüp Kentsel Sit Alanı 1/5.000 ölçekli Koruma Amaçlı Revizyon Nazım İmar Planı (EKARNIP) Kapsam.....	179
Çizelge 4.1. Eyüp Alan Yönetimi Planı Çerçevesi Önerisi - Genel Çerçeve Hedef ve Stratejileri.....	207

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2.1. Sürdürülebilirlik: Bileşenleri ve Aktörleri.....	20
Şekil 2.2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Bileşenleri.....	22
Şekil 2.3. Sürdürülebilirliğin Boyutları.....	24
Şekil 2.4. Sürdürülebilir Kentleşme ve Bileşenleri.....	25
Şekil 2.5. LEED-ND Kriterleri.....	27
Şekil 2.6. Sürdürülebilir Kentleşme: Sürdürülebilir Koridorlar.....	28
Şekil 2.7. Clarence Perry'nin Mahalle Birimi.....	29
Şekil 2.8. Sürdürülebilir Mahalle.....	30
Şekil 2.9. Sürdürülebilir Kentsel Koruma ve Bileşenleri.....	33
Şekil 2.10. 3 Etken 3 Etkilenen.....	35
Şekil 2.11. Doğal Çevrenin Korunmasında Aktif Olarak Faaliyetlerde Bulunan Uluslararası STKlar.....	39
Şekil 2.12. Doğal Çevrenin Korunmasında Aktif Olarak Faaliyetlerde Bulunan Ulusal STKlar.....	39
Şekil 2.13. Karbon Ayak İzini Etkileyen Faktörler.....	43
Şekil 2.14. Yeşil Bina Sertifikaları.....	44
Şekil 2.15. Sürdürülebilirliğin Dengesi.....	47
Şekil 2.16. SED Hazırlama Sürecinde Temel Yaklaşım.....	50
Şekil 2.17. SED Hazırlama Basamakları.....	50
Şekil 2.18. SED I - Projeden Etkilenen Varlıklar.....	51
Şekil 2.19. SED II - Projeden Etkilenen İnsanlar.....	51
Şekil 2.20. SED III - Sosyal Etkileşim Matrisi.....	52
Şekil 2.21. SED IV - Beklenti Matrisi	52
Şekil 2.22. SED V - 6B Uzlaşma Basamakları.....	53
Şekil 2.23. Katılımcılık Merdiveni.....	54
Şekil 2.24. 3 Etken 3 Etkilenen.....	58
Şekil 2.25. Brezilya ve konumu.....	61
Şekil 2.26. Kentin ülke içindeki yeri	61
Şekil 2.27. Tarihte Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi (1612 yılı).....	62

Şekil 2.28. Bugün Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi.....	62
Şekil 2.29. Cezayir ve konumu.....	64
Şekil 2.30. Kentin ülke içindeki yeri	64
Şekil 2.31. Tarihte Kasbah Kenti.....	65
Şekil 2.32. Estonya ve konumu	67
Şekil 2.33. Kentin ülke içindeki yeri	67
Şekil 2.34. İtalya ve konumu	70
Şekil 2.35. Kentin ülke içindeki yeri	70
Şekil 2.36. Tarihte Venedik Kenti.....	71
Şekil 2.37. Letonya ve konumu.....	73
Şekil 2.38. Kentin ülke içindeki yeri	73
Şekil 2.39. Tarihte Riga Tarihi Kent Merkezi (1637yılı).....	74
Şekil 2.40. Bursa ve konumu	77
Şekil 2.41. Kentteki yeri	77
Şekil 2.42. Konya ve konumu	80
Şekil 2.43. Kentteki yeri	80
Şekil 2.44. Edirne ve konumu	84
Şekil 2.45. Kentteki yeri	84
Şekil 2.46. İstanbul ve konumu	87
Şekil 2.47. Kentteki yeri	87
Şekil 2.48. Nevşehir ve konumu	90
Şekil 2.49. Kentteki yeri	90
Şekil 2.50. İstanbul Sit Alanları Yönetimi Başkanlığı Teşkilat Şeması.....	95
Şekil 2.51. Doğal Çevre.....	103
Şekil 2.52. Yapılı Çevre.....	104
Şekil 2.53. Yasal Çevre.....	105
Şekil 2.54. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi Planı Çerçevesi.....	105
Şekil 3.1. 3 Ölçek 3 Kimlik Şeması I - Mekansal.....	107
Şekil 3.2. Eyüp ve Çevresi Hava Kalitesi İzleme Sonuçları.....	111
Şekil 3.3. İstanbul - Aksaray Hava Kalitesi İzleme Sonuçları.....	111
Şekil 3.4. İstanbul - Esenler Hava Kalitesi İzleme Sonuçları.....	112
Şekil 3.5. Havzalar ve Etkileşim Şeması.....	116
Şekil 3.6.İstanbul'da Merkezi İş Alanları ve Merkezler.....	125
Şekil 3.7. İstanbul'da Büyük Ölçekli Projeler.....	125

Şekil 3.8.İstanbul Sit Alanları ve Dünya Miras Alanları	126
Şekil 3.9.İstanbul'da Havzalar ve İçme Suyu Kaynakları.....	127
Şekil 3.10.İstanbul'da Bulunan Orman ve Maden Alanları.....	127
Şekil 3.11.İstanbul'da Bulunan Hava Kalitesi İzleme İstasyonları ve 2012 Ölçüm Değerleri.....	128
Şekil 3.12.2023 İstanbul Bölge Planı Mekânsal Gelişme Şeması.....	129
Şekil 3.13. 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı, Eyüp İlçesi Genel Üst Bakış	130
Şekil 3.14. 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı, Haliç ve Çevresi Bağlamında Eyüp İlçesi	131
Şekil 3.15. Avrasya Tüneli Proje Güzergahı.....	132
Şekil 3.16. İstanbul Deprem Bölgeleri Dağılımı Haritası.....	135
Şekil 3.17. İstanbul'da İlan Edilen Riskli Alanların Dağılımı Haritası - I.....	136
Şekil 3.18. İstanbul'da İlan Edilen Riskli Alanların Dağılımı Haritası - II	136
Şekil 3.19. Ön Tahliye Alanının Sağlanması için Gerekli Olan Park/Açık Alanların Elde Edilebilirliği	137
Şekil 3.20. Önerilen Acil Yol Ağı.....	138
Şekil 3.21. Metropoliten Ölçekte Doğal Çevre.....	141
Şekil 3.22. Haliç ve Çevresi Bağlamında Doğal Çevre.....	163
Şekil 3.23. Haliç ve Çevresi Bağlamında Yapılaşmış Çevre	163
Şekil 3.24. Haliç ve Çevresi Bağlamında Doğal Çevre ve Yapılaşmış Çevre.....	164
Şekil 3.25. 2007 Yılından İtibaren Eyüp Belediyesi Tarafından Hazırlanan Stratejik Planların Önceliklendirdiği Başlıklar.....	165
Şekil 3.26. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları ve İdari Sınır İlişkisi	168
Şekil 3.27. Eyüp, Haliç Kıyısı Görünüş.....	169
Şekil 3.28. Eyüp, Haliç Görünüş.....	169
Şekil 3.29. 1819 tarihinde İstanbul	171
Şekil 3.30. 1839 tarihinde Haliç ve Çevresi	171
Şekil 3.31. 1918 tarihinde İstanbul	172
Şekil 3.32. 1922 tarihinde Haliç ve Çevresi	172
Şekil 3.33. 1960 tarihinde Eyüp kent merkezi	173
Şekil 3.34. Haliç ve Çevresi Bağlamında Eyüp Kentsel Sit Alanı - I	174
Şekil 3.35. Haliç ve Çevresi Bağlamında Eyüp Kentsel Sit Alanı - II	175
Şekil 3.36. Haliç ve Çevresi Bağlamında Sit Alanları - I, Sit Alanı Sınırları	176

Şekil 3.37. Haliç ve Çevresi Bağlamında Sit Alanları - II, Eyüp Kentsel Sit Alanı Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri Paftası	177
Şekil 3.38.Eyüp İlçesi Korunacak Değerler.....	177
Şekil 3.39. Haliç ve Çevresi Bağlamında Sit Alanları - III, Turizm Odakları ve Ulaşım Paftası.....	178
Şekil 3.40. Ölçekler Arası Geçiş Şeması	182
Şekil 3.41. 3 Ölçek 3 Kimlik Şeması II - Kavramsal.....	183
Şekil 3.42. 3 Yöntem 3 Araç Şeması.....	184
Şekil 3.43. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi.....	185
Şekil 4.1. Metropoliten Ölçekte Doğal Çevre.....	187
Şekil 4.2. Eyüp İlçesi Korunacak Değerler.....	188
Şekil 4.3. Eyüp Dönemsel Ziyaretçi Yoğunluk Örnekleri.....	189
Şekil 4.4. Eyüp, Eski Kıyı Görünüşü.....	190
Şekil 4.5. Eyüp Kentsel Sit Alanı ve İskeleler.....	190
Şekil 4.6. Eski Eyüp ve Haliç Kıyısı Görünüşü.....	191
Şekil 4.7. Haliç ve Çevresi, Eski Görünüşü.....	192
Şekil 4.8. Haliç ve Çevresi Bağlamında Bakı Noktaları.....	193
Şekil 4.9. Havaalanı Proje.....	194
Şekil 4.10. Havaalanı Yapımı İçin Kamulaştırılacak Alan.....	195
Şekil 4.11. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - I.....	196
Şekil 4.12. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - II, Fiziksel Boyut.....	197
Şekil 4.13. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - III, Sosyal Boyut.....	199
Şekil 4.14. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - IV, Ekonomik Boyut I.....	200
Şekil 4.15. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - V, Ekonomik Boyut II.....	201
Şekil 4.16. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - VII, Yasal/Yönetimsel Boyut.....	203
Şekil 4.17. Alan Yönetimi Planı Hazırlama Süreci I - Kapsam.....	204
Şekil 4.18. Alan Yönetimi Planı Hazırlama Süreci II - Revizyon.....	206

KISALTMALAR LİSTESİ

BREEAM	: Bina Araştırma Kurulum Çevresel Değerlendirme Metodu (Building Research Establishment Environmental Assessment Method)
ÇEDBİK	: Çevre Dostu Yeşil Binalar Derneği
ÇEKÜL	: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
ÇMO	: Çevre Mühendisleri Odası
ÇSED	: Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi
ÇSEDM	: Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirme Modeli
ÇSYP	: Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı
DMA	: Dünya Miras Alanları
EKARNİP	: Eyüp Koruma Amaçlı Revizyon Nazım İmar Planı
ESDP	: Avrupa Mekansal Gelişim Perspektifi (European Spatial Development Perspective)
GREENPEACE	: Yeşil Barış Örgütü
GZFT	: Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler (SWOT)
ICOMOS	: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (International Council on Monuments and Sites)
IUCN	: Doğa ve Doğal Kaynakların Korunması için Uluslararası Birlik (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources)
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
JICA	: Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (Japan International Cooperation Agency)
KENTGES	: Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı
KMED	: Kültürel Miras Etki Değerlendirmesi
LEED-ND	: Komşuluk Birimi Gelişimi için Enerji ve Çevresel Tasarım Liderliği (Leadership in Energy and Environmental Design for Neighborhood Development)
MİA	: Merkezi İş Alanı
SED	: Sosyal Etki Değerlendirmesi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
ŞPO	: Şehir Plancıları Odası

TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEMA	: Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization)
URL	: Bir Örnek Kaynak Konumlayıcı (Uniform Resource Locator)
USGBC	: Birleşik Devletler Yeşil Bina Konseyi (United States Green Building Council)
ÜED	: Üstün Evrensel Değer
WWF	: Dünya Doğayı Koruma Vakfı (World Wide Fund for Nature)

1. GİRİŞ

Bu tez çalışması kapsamında, kent ve kentin birbirinden farklı parçalarının bütünden bağımsız olarak ele alınamayacağı ve kentin bir bütün olarak ele alınması gerektiği düşüncesinden yola çıkılarak; tarihi kent merkezlerinin dünün canlılık mekanları bugünün ise yaşayan mekanları haline getirilmesi adına sürdürülebilir alan yönetiminin nasıl gerçekleştirilebileceği ve mümkün olup olmadığı veya mümkün kılınıp kılınamayacağı üzerine bir düşünce süreci yürütülmüştür.

Tarihi kent merkezlerinin ulusal hukuki çerçevede mutlak korumacı bakış açısıyla dokunulmaz özerk alanlar olarak ele alınması/ muhafaza edilmesi ve buna bağlı olarak geliştirilen uygulama pratikleri; yetki alanlarındaki çakışmalara bağlı olarak uzayan bürokratik süreçler; veri arşivi ve yaygınlaştırılması, depolama ve aktarma, güncelleme gibi konulardaki görülen eksiklikler; farklı alanlarda yetkin uzman kadrosunun olmayışı ile oluşturulan ekiplerde farklı uzmanlık alanlarına yer verilmemesi ile yapı ve alan bazında geçici operasyonel çözümler gibi sorunlar sonucunda, tarihi kentsel alanlar geleceğin çöküntü alanları haline gelmekte ve korunamamaktadır. Bu bağlamda, tarihi kentsel alanlar ve tarihi kent merkezlerinin ilçe ölçeğine konu edilmesi, stratejik planlama yaklaşımı ile bütüncül koruma yaklaşımı kapsamında strateji ve politikaların geliştirilmesi, uygulamada ise alan bütününe gözetilen ve yerele özgü çalışmaların gerçekleştirilmesine olanak ve esneklik tanıyan sürdürülebilir alan yönetimi planlarının hazırlanmasına ışık tutması motivasyonu bu tez çalışması hazırlanmıştır.

Kültüre ev sahipliği yapan tarihi çevre, dönemler içerisinde kendine yaşamla birlikte eklemlenen katmanların bir ürünü olarak ortaya çıkar. Bu bağlamda, 'birbirine rağmen bir arada olan farklılıkların' (contrapuntal ensembles) izlerini okumak ve bu izleri takip ederek bugünün yaşantısına erişmek mümkündür. Kültür, sürekli olarak yenilenen ve üzerine eklemlenerek ve eklenerek ilerleyen bir yapıya sahiptir. Bu nedenle evrimsel bir niteliğe sahip olduğu söylenebilir. "Çünkü toplumda bir yandan yaşam sürmekte, envanteri çıkarılacak yeni değerler yaratılmakta, öte yandan bizim değer yüklediğimiz bilgiler, nesnelere ve faaliyetlerin neler olduğunun kapsamı genişlemektedir" (Tekeli, 2011, 41). Bu durum, tarihi kent dokularında kültürün sabitlenmesinin antitezini ortaya koymaktadır. Tarihi kent dokularında da kültür her gün yeniden ve üst üste birikecek şekilde üretilmektedir. Kültüre her gün eklenen bir

başka katman yeni bir korunacak öğeyi ortaya çıkarmakta, bu da, kentin her gün yeniden kendini üreten ve tazeleyen yapısını ortaya koymaktadır.

Tarihi kent dokularının, bugün, kentlerin gözde ve yüksek ranta sahip bölgelerinde kalmaları, tarihi kent dokularını başlıca tehdit eden unsurlardan biridir. Bütüncül stratejik planlama yaklaşımı gözetilmediği durumda, piyasa mekanizmaları doğrultusunda farklı kent parçaları kentten ayrıştırılmakta, değişken dinamikler doğrultusunda yeniden şekillenmektedir. Bunların başında da, kentin çökmeye yüz tutan tarihi kent merkezleri ile tarihi kent dokuları gelmektedir.

Tarihi çevre her ne kadar kent kimliğini yansıtan bir öge de olsa, bugün meta haline gelerek turizmin aracı olarak kullanılmaktadır. Koruma pratiği ise bu yönde evrilerek, ülke ekonomisine katkı sağlayan kentsel mekanlar yaratmıştır. Bugün, bu tarihi mekanların yeteri kadar korunamadığı görülmektedir. Özellikle tarihi kent merkezlerinin 21. yüzyılın beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamadığı bu nedenle de dönüştürülmesi gerektiği öne sürülmektedir. Bu bağlamda, tarihi kent dokusunun yaşatılması başlıca hedef olmalı, bu amaçla da bu alanda yaşamsal faaliyetlerin devamlılığının sağlanması öncül olarak tanımlanmalıdır.

21. yüzyıl postmodern yaşayış biçimi ve anlayışı ile birlikte ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması küresel beklentiler doğrultusunda şekillenmektedir. Her ne kadar tarih ve kültür, ortak bir miras ve birikimin ürünü olarak görülse ve ortak miras üzerinden insanoğlunun ürünü olarak atfedilse de, kültürel öğelerin korunması bugün o öğelerin bulunduğu ülkelerin görevi olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası anlaşmalar ve sözleşmeler yapılmasına rağmen gerekli maddi ve manevi desteklerin verilmemesi veya bulunamamasına bağlı olarak korunması zorlaşan tarihi kentsel alanların gelecek nesillere aktarılması da bu bağlamda zorlaşmaktadır. Bu bağlamda, dönün canlılık mekanları olan tarihi fiziki çevrenin bugün yaşayan bir kent mekanı haline getirilmesi için yaşama biçiminin sürdürülebilir hale getirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla, sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı tarihi dokunun korunmasında güncel bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır.

Sürdürülebilir kentsel koruma, zaman içerisinde koruma yaklaşımlarının talepler ve ihtiyaçlar ile dönemsel kaygılar doğrultusunda öne sürdüğü fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutları bir araya getirmesi nedeniyle önemli ve güncel bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece tek bir boyutun ön planda olduğu ve önceliklendirildiği bir yaklaşım olmaması nedeniyle diğer koruma yaklaşımlarından ayrılmaktadır. Sürdürülebilir kentsel korumanın hayata geçirilmesi ve uygulama

pratiklerinin yasal ve yönetsel olarak temellendirilmesi ise alan yönetimi ile mümkün kılınmaktadır. Bu kapsamda, alan yönetimi sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Son dönem kentsel koruma uygulamaları, fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutların hepsinin iç içe geçtiği ve sarmal etki yarattığı bir sistemi tanımlamakta, bu nedenle de tanımlanan boyutları birbirinden ayırtmamakta, bir arada ele almaktadır. Bu durum, aslında yaşamın birer parçası olan bu boyutların birbirinden ayrılmaz karakterlerinin kararlara ve uygulamalara aktarılması demektir. Bu bağlamda, yaşam odaklı planlama süreçlerinin ortaya konması ve buna bağlı olarak ortaya konacak sürdürülebilir kentsel koruma pratiklerinin de aynı şekilde yaşam odaklı olması gerekmektedir.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsam

Bu tez çalışması sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı çerçevesinde, aşağıda verilmiş olan araştırma sorularına yanıt vermekte ve bunu İstanbul'da önemli bir konuma sahip Tarihi Yarımada'nın arka bölgesinde/ hinterlandında yer alan Eyüp ilçesi ve kentsel sit alanı olarak koruma altına alınan kent merkezinin Haliç ve çevresi bağlamında korunmasına dair çalışma kapsamında geliştirilen alan yönetimi çerçeve önerisi üzerinden gerçekleştirmektedir.

Tez çalışması kapsamında:

Tarihi dokunun korunmasında alternatif bir çözüm olarak sürdürülebilir kentsel koruma nedir ve bileşenleri nelerdir?

Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda tarihi dokunun korunmasında nasıl müdahaleler gerekmektedir?

Tarihi dokunun korunmasında sürdürülebilir kentsel korumanın aracı olarak sürdürülebilir alan yönetimi nedir ve nasıl olmalıdır?

araştırma soruları belirlenerek, bu sorulara cevap aranmıştır.

Çalışma, belirtilen araştırma sorularına güncel kentsel koruma yaklaşımıyla cevap vermesi, aynı zamanda da alan yönetimi planı hazırlama sürecini iklim değişikliği ve risk yönetimi çerçevesinde bütüncül bir şekilde irdeleyerek sürdürülebilirlik çatkısına oturtması açısından önem taşımaktadır. Buna ek olarak, tez çalışması kapsamında üretilen alan yönetimi planı çerçeve önerisi, sadece Haliç ve çevresi bağlamında Eyüp tarihi dokusu olarak tanımlanan/ sınırlandırılan çalışma alanı için değil, diğer kentsel sit alanlarının veya tarihi dokunun korunmasında da bir çerçeve önerisi olarak kullanılabilecek bir kapsam sunması nedeniyle dikkat çekmektedir.

1.2. Çalışmanın Yapısı

Birinci bölüm, tez çalışmasının amacını, yapısını ve yöntemini tanımlayan giriş bölümünden oluşmaktadır.

İkinci bölümde, tarihi dokunun korunmasında güncel bir yaklaşım olarak sürdürülebilir kentsel koruma pratiği aktarılmaktadır. Bu kısımda, sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımının tanımı yapılarak, 21. yüzyılda koruma yaklaşımının hangi boyuta evrildiği irdelenmektedir. Koruma pratiğinin 1970lerden başlayarak geçirmiş olduğu değişimlerin ortaya konduğu bu bölümde, sürdürülebilirlik kavramının korumanın hangi boyutlarını ve bileşenlerini ön plana çıkardığı konuları incelenerek, sürdürülebilir kentsel korumanın bu bağlamda bileşenlerinin neler olduğu ve açılımlarının neler olduğu konusunda tanımlamalar ve deneyim paylaşımları yapılmaktadır. Son olarak, sürdürülebilir kentsel korumanın aracı olarak alan yönetiminin ne olduğu, alan yönetimi planı hazırlama süreci uluslararası ve ulusal yasal ve yönetsel çerçeve üzerinden aktararak, yerel ölçekte neler yapılabileceğine dair bölüm değerlendirilmesi ve aktarım şeması ortaya konmaktadır. Aynı zamanda, alan yönetimi planının Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği içerisinde ulusal mevzuattaki konumu irdelenerek, yasal boyutu değerlendirilmekte, böylelikle önerinin genel çerçevesi bu bölüm içerisinde şekillendirilmektedir.

Üçüncü bölüm, tez çalışması kapsamında seçilen çalışma alanı Eyüp'ün ulusal, metropoliten ve ilçe ölçeklerinde Haliç ve çevresi bağlamında irdelendiği kısımdır. Öncelikle sürdürülebilir kentsel koruma başlığı altında tarihi dokunun korunmasından yola çıkılarak belirlenen ana temalar saptanmıştır. Bu ana temalar: miras, çevre, iklim değişikliği ve risk yönetimidir. Bu ana temalar doğrultusunda, ulusal, metropoliten ve ilçe ölçeğinde tez çalışmasına katkıda bulunacağı saptanan dokümanlar taranarak, temaların karşılıkları olarak saptanan söylemler bir çerçeve oluşturacak şekilde süzülerek aktarılmıştır. Ulusal ölçekte tanımlanan üstel planlama yaklaşımları içerisinde öncelikle ana çatki ortaya konarak, metropoliten ölçekte İstanbul'un yeri ve önemi, ardından ilçe ölçeğinde Eyüp'ün nerede konumlandırıldığı ve nasıl bir görev atfedildiğine dair çalışmalar derlenerek aktarılmıştır. Bu kısımda, üst ölçek ve alt ölçek planların değerlendirmeleri yapılarak, tez çatkısı içerisinde süzülmüştür. Son olarak, üst ölçek plan kararları, sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı kapsamında değerlendirilerek, sürdürülebilir kentsel korumanın fiziksel, ekonomik ve sosyal boyutları doğrultusunda incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, Haliç ve çevresi bağlamında Eyüp'ün tarihi dokusunun korunmasında sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı çerçevesinde ortaya konan ve bunun uygulanmasında bir araç olarak tanımlanan alan yönetimi çerçeve önerisi sunulmaktadır. Sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımının neden önem kazandığına dair çerçeve ortaya konarak, uygulama aracı olarak tanımlanan alan yönetimi planı çerçevesi önerisi değerlendirilmeye açılmaktadır.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Tez çalışmasının temelini oluşturan sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kentsel koruma kavramlarının tanımları, koruma pratiğinin 1970li yıllardan 2000li yıllara kadar geçirmiş olduğu değişim üzerinden aktararak süreç incelemesi yapılmaktadır. Bu amaçla yapılan literatür araştırmasının sonuçları ortaya konmaktadır. Öncelikle uluslararası ölçekte ülkelerin tarihi, kültürel ve doğal miras alanlarını korumaları konusunda yol gösterici ve sınırlayıcı üst ölçek kararların yer aldığı sözleşmeler, anlaşmalar ve dokümanlar incelenerek, tez çalışması kapsamında belirlenen başlıklar (miras, çevre, iklim değişikliği, risk yönetimi) altında süzülerek bir araya getirilmekte ve değerlendirilmektedir. Sonrasında, koruma pratiği içerisinde dönemsel gelişimlere ışık tutularak, tarihi dokunun korunmasında güncel bir yaklaşım olarak sürdürülebilir kentsel korumanın tanımı yapılarak, sürdürülebilir kentsel korumanın tanımı yapılmakta ve bu kapsamda fiziksel, ekonomik ve sosyal boyutları tanımlanarak, ana çerçeve sunulmaktadır. Tarihi dokunun korunmasında sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olarak tanımlanan alan yönetiminin ulusal mevzuatta nerede konumlandığı irdelenmektedir. Bu aşamada ise ulusal yasal yönetsel çerçeve incelenerek, tarihi dokunun korunmasında geçerli olan hukuki boyut ile birlikte yürürlüğe giren Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği içerisinde Alan Yönetimi Planı hazırlanmasının nerede konumlandığı tartışmaya açılmaktadır.

İkinci bölümde, sürdürülebilir kentsel korumanın sosyal boyutu altında aktarılan bilgiler ile kullanılan görseller Kentsel Vizyon Platformu'nda çalışmakta olduğum süre içerisinde dahil olduğum Sosyal Etki Değerlendirmesi Hazırlama Rehberi çalışmasından aktarılmıştır. Bu çalışma kapsamında, süreçten etkilenenler ile süreci etkileyenler gruplandırılarak, etkinin boyutları değerlendirilmekte ve SED hazırlama sürecinin gereklilikleri tanımlanmaktadır. Bu çalışma, kentsel dönüşüm ve planlama sürecinde SED hazırlama çalışmalarının ülkemizde hızlandırılması adına önemli bir yere sahiptir. Bu niteliği ile bu süreci tartışmaya açmakta ve planlama pratiğine katkı sunmaktadır.

İkinci bölümde, aynı zamanda, 'Eyüp Kentsel Sit Alanı Tarihi Merkez Yönetim Planı Çalışması' kapsamında Prof. Dr Arzu Kocabaş ile birlikte hazırlanan 'Eyüp Kentsel Sit Alanı Tarihi Merkezi Yönetim Planı Çalışması: Seçilen UNESCO Dünya Miras Alanları Örneklerinin İrdelenmesi ve Eyüp İçin İpuçları' ara raporu içeriğinden 5 adet uluslararası ve ulusal örnek tez çalışmasına katkıda bulunacağı düşünülerek aktarılmaktadır. Ara rapor kapsamında hazırlanmış olan tablolar tez çalışmasına yönelik olarak yeniden düzenlenmiştir.

Üçüncü bölümde, kalitatif araştırma yöntemiyle, Haliç ve çevresini ilgilendiren üst ölçek planlar ile kararlar sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı ve boyutları doğrultusunda süzülerek derlenmektedir. Ulusal, metropoliten ve ilçe ölçeğinde planlamaya ve korumaya ilişkin kararlarda tanımlanan boyutlar ile sürdürülebilir kentsel korumanın boyutları arasında karşılaştırma yapılarak değerlendirmeye açılmaktadır.

Bunlara ek olarak, üçüncü ve dördüncü bölümlerde kullanılmak üzere, Muhsin Doğu Yüceil tarafından 2014- 2015 Bahar Yarıyılı'nda İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı altında asiste etmiş olduğum Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında Haliç ve çevresi bağlamında ortaya konan şematik gösterimler ve haritalar, sahibinden izin alınarak tez çalışması kapsamında kullanılmıştır. Tez çalışmasının çizmekte olduğu çerçeveye ışık tutması, bir araya getirme ve gösterim teknikleri bakımından ufuk açacağı öngörülerek, Yüceil tarafından üretilen şematik gösterimlere ve haritalara ilgili yerlerde başvurulmakta, görsellerin değerlendirmeleri yapılarak tartışmaya açılmaktadır.

Üçüncü bölümde, Eyüp Kentsel Sit Alanı dönemsel inceleme çerçevesinde kullanılan görseller Muhsin Doğu Yüceil'in kişisel arşivinden derlenerek aktarılmıştır. Alana yönelik plan kararları ise İstanbul Bilgi Üniversitesi, Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi tarafından hazırlanan ve yayınlanmamış olan 'Eyüp Kentsel Sit Alanı Tarihi Merkez Yönetim Planı Çalışması: Durum Tespit Raporu'ndan aktarılmıştır.

Dördüncü bölümde ise, sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olarak tanımlanan alan yönetiminin nasıl olması gerektiğine dair çerçeve önerisi geliştirilmekte ve değerlendirmeye açılmaktadır. Tez çalışması kapsamında yapılan analiz ve karşılaştırmalardan yola çıkarak temellendirilen ve Eyüp ilçesi bazında gözlemlenen kentsel koruma pratiği uygulama sorunlarına çözüm getirebilme amacıyla biçimlendirilen bu üst çerçeve önerisi, bu niteliği ile sadece Eyüp'e özgü ve

sınırlı bir çalışma niteliği değil aynı zamanda farklı tarihi dokuların korunmasında güncel kentsel koruma yaklaşımına bir alternatif niteliği taşımaktadır. Son olarak, Eyüp'te tarihi dokunun korunmasında sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı çerçevesinde Eyüp Alan Yönetimi Planı erevesi nerisi sunulularak, tez çalışması değerlendirmeye ve tartışmaya açılmaktadır.

2. TARİHİ DOKUNUN KORUNMASI: GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Tez çalışması kapsamında, uluslararası ölçekte tarihi dokunun korunmasına yön veren ve bunu zorunlu kılan kararlar ile dokümanlar taranmıştır. Tarihi dokunun korunmasında uluslararası ölçekte ülkelerin uymakla yükümlü oldukları kararların zaman içerisinde farklılaşan dönemsel politikalar izlediği görülmüştür. 1964 tarihli Venedik Tüzüğü'nden başlayarak, tarihi ve kültürel mirasın korunmasına ilişkin ortaya konan uluslararası çalışmalar incelenmiştir. Tez çalışmasının dönemsel gelişim kurgusunu ortaya koyan karar ve dokümanlar korumanın geçirdiği dönemsel politika değişiklikleri doğrultusunda 3 başlık altında derlenmiştir:

- Miras Alanlarının Korunması
- İklim Değişikliği ve Miras Alanlarının Korunması
- Miras Alanlarının Yönetimi

Bu ana başlıklar, zamana bağlı olarak değişen kaygı ve ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenen koruma yaklaşımı ve politikalarının kapsamalarını ortaya koymaktadır. Bu başlıklar altında derlenen dokümanlar, dönemsel olarak sırasıyla aktarılmaktadır. Dönemsel olarak farklılaşan yaklaşımlara dikkat çekmek amacıyla seçilen dokümanları birbirinden ayırtıran/ farklılaştıran özellikleri belirlenerek değerlendirilmiştir.

'Miras Alanlarının Korunması' başlığı altında derlenen uluslararası kararlar, tarihi, kültürel ve doğal miras alanlarının muhafaza edilmesini hedef alan bir çerçeve ortaya koymaktadır. Yapı ölçeğinde koruma yaklaşımından alan ölçeğine koruma yaklaşımına geçişte uluslararası çerçevede ortak miras olarak tanımlanan değerlerin korunması konusunda da değişiklikler ve farklılaşan kaygılar olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.1. Miras Alanlarının Korunması I: Uluslararası Çerçeve (Tez çalışması kapsamında derlenmiş, yorumlanmış, hazırlanmıştır)

Miras Alanlarının Korunması I: Uluslararası Çerçeve		
Yıl	Doküman	Kapsam
1964	Venedik Tüzüğü	- Anıtların çevresi ile birlikte ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. - Yapının geneline dokunulmaması ancak işlevine bağlı olarak tasarımların özgün yapıyı bozmayacak değişikliklerin yapımına olanak sunulmaktadır.
		Ayrıştırıcı Özellik
		- Yapının çevresiyle olan ilişkisinin bütünlüğünün korunması gerektiğine dikkat çekilmektedir.
1971	Split Deklarasyonu	- Gelişmekte olan toplumlarda, konut ve popülasyon artışına bağlı olarak kaynak kullanımı konusunda yeni yaklaşımlar geliştirilmesi ve bu konuda önlemler alınması gerektiğine dikkat çekilmektedir. - Koruma-kullanma dengesi gözetilerek, anıtların, yapı gruplarının ve sit alanlarının kent yaşantısı ve düzeni içerisinde 'gerçek fonksiyonlar (true function)' atanarak korunması gerektiği vurgulanmaktadır. - Bu tür alanların, yerel ve bölgesel gelişim planları aracılığıyla planlanması ve tasarlanması ve yenileme planlarının yerel yönetimler tarafından, farklı disiplinlerden gelen alanlarda uzman kişilerin katılımıyla hazırlanması öngörülmektedir. Özellikle mimar, şehir plancısı, sosyolog ve doğrudan alakalı diğer alanlardan uzmanların sürece katılımının sağlanmasının gerekliliğine dikkat çekilmektedir. - Ulaşım planlaması, kent bütünü ve tarihi kenti birbirine bağlayan aynı zamanda da düzeni sağlayacak bir araç olarak tanımlanmaktadır. Trafik sınırlandırılması, araç yoğunluğunun düşürülmesi, sokaklarda araç park etmenin yasaklanması ve yayalaştırma alanlarının oluşturulması gibi farklı çözüm önerileri sunulmaktadır. - Tarihi çevrede tabela ve işaret levhalarının tasarımı konusunda dil birliğinin olması konusuna dikkat çekilmektedir.
		Ayrıştırıcı Özellik
		- Bölge planlama ve kültürel mirasın korunması başlıkları bir arada ele alınmaktadır. Üst ölçekte alınan kararların, strateji ve politika araçları olarak alt ölçekte daha yerel ve lokal olarak tarihi çevre ve yapıların korunması ve yenilenmesi konusunda yol gösterici olması hedeflenmektedir. Ülke genelinde tanımlanan vizyon ve stratejilerin, kentlerin bütüncül bir çerçevede planlama ve tasarım ilkelerini tanımlar nitelikte olmasına vurgu yapılmaktadır.
1972	UNESCO, Ulusal Düzeyde Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması	- Kültürel miras alanlarının, homojen yapısı içerisinde barındırdığı kültürel ve doğal değerler bütünü içerisinde ele alınması ve irdelenmesi gerektiğine dair ilkeler belirlenmiştir. - Özellikle kültürel ve doğal miras alanlarının herhangi bir şekilde veya herhangi bir parçasının sahip olduğu çevre oluşumundan bağımsız olarak ele alınamayacağına dair kesin bir sınır çizilmiştir. - Kültürel ve doğal miras alanlarının bütünlüğünün ve çevresiyle olan ilişkisinin bozulmamasını ve tahrip edilmemesini zorunlu hale getirmektedir. - Koruma alanı ilan edilen alan içerisinde alanın görünümünü etkileyecek türden herhangi bir yeni binanın yapılamayacağını, yıkım, dönüştürme veya değiştirme gibi uygulamaların o alana yönelik karar verme ve uygulama, kontrol etme ve denetleme kurumunun izni olmadan gerçekleştirilemeyeceği belirtilmektedir.
		Ayrıştırıcı Özellik
		- Ulusal, bölgesel ve yerel ölçeklerde üretilecek ve ortaya konacak strateji ve politikaların birbirini takip eder ve kapsar nitelikte olması gerektiği ve bütüncül koruma anlayışının yerleştirilmesi gerektiği bir kere daha vurgulanmaktadır. - Bu plan aynı zamanda sadece ilgili alanı değil, çevresindeki koruma bölgesini/ tampon bölgesini (protection belt) de kapsayacak şekilde hazırlanmalı ve kentin diğer alanlarına yönelik geliştirilen plan ve tasarımlarla uyumluluk ve bütünlük göstermesi

		gerektiğine dikkat çekilmektedir.
1972	Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme	<p>- Kültürel ve doğal mirasta sadece geleneksel bozulma nedenleriyle değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik şartların değişmesiyle de çürüme ve tahribat boyutunun arttığı belirlenerek, herhangi bir parçasının bozulmamasının veya yok olmasının sağlanması için uluslararası statüde bir sözleşme hazırlanarak, mirasın ortaklaştırılması sağlanmaya çalışılmıştır.</p> <p>- Mirasın ulusal düzeyde korunamamasının nedenleri arasında ülkelerin ekonomik, bilimsel ve teknik kaynaklarının yetersizliğinden bahsedilerek, kaynak yetersizliğinin mirasın yok olmasında başlıca faktörler arasında olduğu belirtilmiştir.</p> <p>- Kültürel mirasın, günlük yaşamın bir parçası olması ve ona yönelik kullanımların üst ölçek kararlarda tanımlanması ve bu doğrultuda yaşayan mekanlara dönüştürülmeleri için gerekli olan politikaların yine üst ölçekte ortaya konan plan kararları içerisinde dahil edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.</p>
		Ayrıştırıcı Özellik
		<p>- Kültürel Miras tanımı yapılmaktadır.</p> <p>- Miras alanını tehdit eden tehlikelere yani risklere karşı, müdahale yöntemlerinin geliştirilmesi hatta mükemmelleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Buna bağlı olarak, risk sakınımı kapsamında çalışmaların koruma içerisinde yer alması ve bütünlük bir anlayış içerisinde değerlendirilmesi gerektiği bir kez daha vurgulanmaktadır.</p>
1975	Amsterdam Bildirgesi	<p>- Bütüncül koruma yaklaşımı doğrultusunda, miras alanının bütünlüğünün korunması ve sağlıklılaştırma türü müdahalelerde, yerleşimin sosyal dokusunu bozmayacak türde uygulamalar gerçekleştirilmesinin gerekliliği konusuna dikkat çekilmektedir.</p> <p>- Sürecin takip edilmesinde, sivil toplum kuruluşlarının da rolünün büyük olduğuna dikkat çekilmekte, bağımsız kuruluşların bu tür süreçlere olan katkısının desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir.</p>
		Ayrıştırıcı Özellik
		<p>- Miras alanlarının korunmasına yönelik yapılacak uygulamalardan toplumun eşit bir şekilde etkilenmesi ve faydalanması konusuna dikkat çekilerek, sürdürülebilirliğin sosyal boyutu ön plana çıkarılmaktadır.</p> <p>- Miras alanlarının korunmasına ilişkin olarak ortaya konacak uygulama çalışmalarının finansmanı için yerel yönetimlere gerekli desteğin verilmesi, aynı zamanda mülk sahiplerine de gerekli destek ve yardımların yapılması gerektiği belirtilmektedir.</p> <p>- Toplumsal bilinçlenmenin genç yaşlardan itibaren alınan eğitimler aracılığıyla oluşturulması hedeflenmektedir. Kültürel mirasa sahip çıkılması konusunda toplumsal bilgilendirme ve bilinçlendirmenin eğitimin erken dönemlerinde dahil edilmesinin gerektiği öngörülmektedir.</p>
1976	Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler	<p>- Tarihi çevrenin önemi vurgulanarak, günlük yaşamın bir parçası olan bu kentsel mekanların korunması ve yaşatılması gerektiğine dikkat çekilmiştir.</p> <p>- Bu tür alanların, aidiyet duygusu yaratmasının yanı sıra, yaşama farklılık ve çeşitlilik kattığı, bu nedenle de insancıl bir boyutu olduğu belirtilmiştir.</p> <p>- Korumanın sosyal boyutuna dikkat çekilerek, yaşayan kent mekanlarının devamlılığının ve sürdürülebilirliğinin bu nedenle önemli olduğu vurgulanmaktadır.</p>
		Ayrıştırıcı Özellik
		<p>- Tarihi çevrenin çağdaş yaşamın bir parçası olduğu ve kent yaşantısında önemli bir yere sahip olduğu vurgusu yinelenmekte, öne çıkarılmaktadır.</p> <p>- Bugünün kentlerinin giderek kişisiz ve kimliksiz mekanlar haline gelmesi sorunu üzerinden tarihi çevrenin toplumsal kimlik ve kültüre dair izler taşıması nedeniyle korunması gerektiği öne sürülmekte, modernitenin uygulamaları içerisinde yok olmaya mahkum bırakılmaması gerektiğine dikkat çekilmektedir.</p>
1987	Washington Tüzüğü	<p>- Tarihi çevrenin korunması için ekonomik ve sosyal olarak gerekli politikaların da kent ve bölge ölçeğindeki plan kararlarının içerisinde yer alması gerektiği vurgulanmaktadır.</p> <p>- Tarihi kentin karakterini tehdit eden ve bozulmasına neden olabilecek faktörlerin</p>

		<p>mekanın özgünlüğünü zedeleyeceği konusuna dikkat çekilmektedir.</p> <p>- Tarihi çevrede öngörülen yeni işlevlerin veya etkinliklerin tarihi çevrenin karakteriyle uyumlu olması konusunda vurgu yapılarak, bu alanların çağdaş yaşama uyum sağlayabilmesi için gerekli olan teknik değişikliklerin uygulanmasında da özen gösterilmesi ve alanın karakterini bozmayacak şekilde olması gerektiğine dikkat çekilmektedir.</p> <p>- Tarihi çevrenin korunması sürecinde disiplinler arası çalışmaların gerçekleştirilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Sadece mimarlık ve planlama alanlarından değil aynı zamanda arkeoloji, tarih, mühendislik, sosyoloji ve ekonomi gibi mesleklerden uzmanların da sürece dahil edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.</p>
		<p>Ayrıştırıcı Özellik</p>
		<p>- Tarihi çevrenin korunmasının öncelikli olarak orada yaşayanları ilgilendirdiği savı üzerinden toplumun özellikle de o alanda yaşayanların sürece başından sonuna kadar katılımının önemli bir faktör olmasına dikkat çekilmektedir.</p> <p>- Süreç yönetiminde ortaya çıkabilecek sorunlarla mücadele konusunda esnek bir tutum ortaya konması gerektiği de ayrıca vurgulanmaktadır.</p> <p>- Alana yeni yapı yapılması konusunda, mevcut mekansal dokunun ve yapı karakterinin göz önünde bulundurulması, yapı ölçeğine ve parsel boyutuna uygun olacak şekilde, çevreyle uyumlu ve çağdaş öğelerle uygulamanın gerçekleştirilmesi gerektiği, bu sayede de alana zenginlik katılabileceği öngörülmektedir.</p>
1999	<p>Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü Kültürel Miras Değeri Taşıyan Alanlarda Turizm Yönetimi</p>	<p>- Kültürel mirasın korunması ve bu alanlara yönelik olarak turizm faaliyetlerinin tanımlanması ve turizmin yönetimi konusunda ilkeler belirlenmiştir.</p> <p>- Turizmin olası yıkıcı etkilerinin önüne geçilmesi için ziyaretçilerin ihtiyaçlarının temininin yanı sıra, kültürel miras üzerindeki ve yaşayanların yaşama tarzı üzerindeki etkilerinin kontrol altına alınması gerektiği vurgusu yapılmaktadır.</p> <p>- Ziyaretçi yönetimi ile ziyaretçi sayılarının kontrol edilmesi, böylelikle dönemsel yığılmaların önüne geçilmesi konusunda uyarı yapılmaktadır.</p>
		<p>Ayrıştırıcı Özellik</p>
		<p>- Turizmin alana etkisinin gözlemlenmesi için sürekli gözlem çalışmalarının gerçekleştirilmesi, turizmin mekan ve yaşayanlar üzerindeki etkilerinin bu veriler üzerinden değerlendirilmesi, buna bağlı olarak da gerekli durumlarda değişikliklerin yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.</p>

1970li yıllardan itibaren 2000li yıllara gelirken, tarihi dokunun korunmasında, farklı yaklaşımların olduğu Çizelge 2.1'de açılan 'ayrıştırıcı özellik' başlığı altında yapılan değerlendirmelerde detaylı olarak aktarılmaktadır. Çizelge incelendiğinde, 1970li yıllarda korumanın fiziksel boyutunun ön planda olduğu, 1980li yıllarla birlikte ise korumanın sosyal boyutunun ön plana çıkmaya başladığı görülmektedir. 1970li yıllarda tarihi doku yapılaşmış çevre ve doğal çevre olarak tanımlanarak, başlangıçta yapılaşmış çevrenin korunması önceliklendirilmektedir. Ardından yapı ölçeğinden çıkılarak alan ölçeğine ve bununla beraber alan ve çevresinin bütüncül bir yaklaşımla korunması gerektiği vurgulanmaya başlamıştır. Yapılaşmış çevrenin tek yapı veya alan ölçeğinde korunması ise yerini 1980li yıllarda sosyal kapitalin korunmasına bırakmıştır. 1980li yıllarda koruma pratiğine katılımcılık kavramının eklenmesiyle birlikte neyin kim için korunduğu konusunda çalışmalar gerçekleştirilmiş, bu doğrultuda toplumun ve sivil toplum kuruluşlarının da sürece doğrudan müdahale edebilir olması önceliklendirilmiştir. 1990lı yıllarla birlikte ekonomik boyutun öncelik kazanmasıyla birlikte korumanın nasıl finanse edileceğine

dair sorulara cevap ve çözüm aramaya başlanmıştır. Bu dönemde, uluslararası fon sağlayan kurum ve kuruluşların korumaya yönelik sınırlar ve finansman konusunda kriterler tanımladığı bilinmektedir. Buna ek olarak, yine bu dönemde özel sektör önemli bir finansör olarak koruma pratiğinde öne çıkmaya başlamıştır. 2000li yıllarla birlikte korumanın çevre boyutu önem kazanmış, iklim değişikliği ve risk yönetimi kapsamında tarihi, kültürel ve doğal miras alanlarının korunması yönünde sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı alternatif bir çözüm ve güncel bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır.

Çizelge 2.2. Miras Alanlarının Korunması II: İklim Değişikliği ve Miras Alanlarına Yönelik Uluslararası Çerçeve (Tez çalışması kapsamında derlenmiş, yorumlanmış, hazırlanmıştır)

Miras Alanlarının Korunması II: İklim Değişikliği ve Miras Alanlarına Yönelik Uluslararası Çerçeve		
Yıl	Doküman	Kapsam
2007	UNESCO, İklim Değişikliği ve Dünya Mirası Raporu	<ul style="list-style-type: none"> - Kyoto Protokolü'nden yola çıkılarak, sera gazı salınımlarının azaltılmasının gerekliliğine vurgu yapılarak, iklim değişikliğine adaptasyonun Dünya Miras Alanları için de zorunlu olduğu tanımlanmaktadır. - Rapor kapsamında 125 adet DMA içerisinde, 46 kültürel miras alanını etkileyen faktörler tanımlanmıştır. Bunlar arasında etki şiddetine göre: kasırga ve rüzgar sıklığı (%11), deniz seviyesinde artış (%9), erozyon (%8), yağış farklılıkları (%7) ve kuraklık (%3) dikkat çekmektedir. - Bölgesel tematik yaklaşımla, yerel ölçekte çözümlerin uygulamaya dönüştürülmesinin gerektiği, risk ve kırılganlık haritalarına ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir. - Risk sakınımı yönetimi çalışmalarının hazırlanması ve yaygınlaştırılmasının farkındalık yaratılması adına önem taşıdığına vurgu yapılmaktadır. - Rapor kapsamında, ortaklıkların ve işbirliklerinin önemine dikkat çekilerek, ortak bir zemin oluşturulması gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra yasal düzlemde de gerekli değişikliklerin yapılması gerektiği ifade edilmektedir.
		Ayrıştıran Özellik
		<ul style="list-style-type: none"> - İklim değişikliğinin DMA üzerindeki olumsuz fiziksel etkilerinin yanı sıra sosyal etkileri de tanımlanmaktadır. Bunlar arasında toplumsal yapının bozulması, demografik değişikliklerin meydana gelmesi, insan davranışlarında değişimler, sosyal değerlerin dalgalanması ve değişmesi ile yerel toplulukların yaşama biçimlerinde değişiklikler yer almaktadır. - İklim değişikliğine bağlı olarak görülen doğa olayları, küresel ölçekte etkilere sahip olmasına rağmen yerelde adaptasyon süreçlerinin geliştirilmesini ve yönetim planlarının hazırlanmasını gerektirmektedir. İklim değişikliğine bağlı olarak risk sakınımı yönetim planlarının hazırlanmasının gerekliliği vurgulanmaktadır.
2010	Dünya Miras Alanlarına Yönelik Risk Sakınımı Yönetimi	<ul style="list-style-type: none"> - İklim değişikliği, miras alanlarını doğrudan etkileyen afetler arasında yer almaktadır. İklim değişikliğine bağlı olarak miras alanlarında değişim, tahrip ve bozunma görülmektedir. - Miras alanlarında geri dönüşü olmayan sonuçların ortaya çıkması gibi durumların varlığı bilinmektedir. Miras alanlarının afetlere karşı kırılgan yapıda olması nedeniyle, risk sakınımı konusunda gerekli önlemlerin alınması gerektiğine dikkat çekilmektedir. - Afetler, sadece miras alanlarını değil aynı zamanda alanda yaşayanları, çalışanları ve alanı ziyaret edenleri de doğrudan etkilemektedir. Buna ek olarak, yerel ekonomiyi de olumsuz etkilemektedir. Turizmin bu tür olaylardan dolayı olarak etkilenmesi, turizm getirisini azaltarak, yerel ekonominin de olumsuz etkilenmesine neden olacaktır. Bu durum, bu alanda yaşayanların ve çalışanların da ekonomik kaybına neden olacaktır. - Öncelikle doğal veya insan kaynaklı afetlerin, ardından miras alanına yönelik

		<p>olarak kırılabilirlik faktörü tanımlanması, buradan yola çıkarak neden- sonuç ilişkisinin kurulması ve potansiyel etkilerin ortaya konması gerekmektedir. Ancak bu sayede, DMA'ların afetlerin olası risklerinden korunması veya sonuçlarından minimum derecede etkilenmesinin sağlanabileceğine vurgu yapılmaktadır.</p>
		<p>Ayrıştırılan Özellik</p>
		<p>- Risk sakınımı yönetimi süreci afet öncesi, sırası ve sonrası olmak üzere 3 aşamada ele alınmıştır. Risk sakınımına yönelik olarak afet öncesi dönemden itibaren önlemler alınmasının, afet sonrasında ortaya çıkabilecek maliyeti düşüreceğine dikkat çekilmektedir.</p> <p>- Risk sakınımı, alan yönetimiyle örtüşük bir çatıda olmalıdır. Risk sakınımı yönetimi, bölge, kent ve kır ölçeklerinde ele alınmalı, Dünya Miras Alanı'na yönelik hazırlanacak risk yönetimine katkı sunmalı aynı zamanda da DMA için hazırlanacak alan yönetimini de beslemelidir. Bu 3 doküman arasında geçişlerin olması gerektiği belirtilmektedir.</p> <p>- Herhangi bir afet durumuna yönelik olarak acil durum planının hazırlanması gerektiği önceliklendirilmektedir. Bu bağlamda, öncelikle afetler ve bu afetlerin etkileri tespit edilmelidir. Bu sayede, hazırlanacak risk haritaları aracılığıyla ne tür önlemler alınması gerektiği tanımlanabilecektir. Acil durum yönetimi, alan yönetimi kapsamında ele alınması gereken başlıklar arasında yer almaktadır. Bunun nedeni, olası bir afet durumunda, miras alanında bulunan yaşayanların, çalışanların ve ziyaretçilerin tahliye edilmesinin kolaylaştırılması ve düzenlenmesidir. Bu amaçla tahliye planlarının da hazırlanması gerekmektedir.</p>
2011	ICOMOS, Dünya Mirası Kültür Varlıkları için Etki Değerlendirmesi Rehberi	<p>- Dünya Miras Alanları'ndan, Üstün Evrensel Değer'e (ÜED) sahip olan alanlarda, alanın genel görünümü, silüeti ve manzara noktalarına olumsuz etki yaratabilecek projelerin olası sonuçlarının ortaya konması adına Kültürel Miras Etki Değerlendirmesi (KMED) rehberlerinin hazırlanması zorunlu kılınmaktadır.</p> <p>- KMED çalışmalarının yürütülmesinde ülkelere gerekli desteğin sunumu öngörülmektedir.</p> <p>- KMED çalışmaları kapsamında sorulması gereken sorular şunlardır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Risk altındaki kültür mirası nedir ve neden önemlidir – ÜED'e nasıl katkıda bulunmaktadır? 2. Değişim ya da yapılanma önerisi ÜED'i nasıl etkileyecektir? 3. Bu etkiler nasıl önlenir, azaltılabilir, onarılabılır ya da karşılanabilir? <p>- Süreç boyunca bütün tarafların süreçte aktif rol alması adına süreç öncesinde gerekli görülen yönetsel bir araya gelişlerin tanımlanması gerekmektedir. Çalışmanın başlangıç aşamasında gerekli olan envanterin detaylı bir tarama sonucunda oluşturulması gerekmekte ve raporla kanıtlanması talep edilmektedir.</p>
		<p>Ayrıştırılan Özellik</p>
		<p>- Kültürel Miras Etki Değerlendirmesi (KMED) rehberlerinin hazırlanmasına yönelik çerçeve tanımlanmaktadır.</p> <p>- Değişim aralıkları tanımlanmaktadır: Değişim yok, Çok az değişim, Az değişim, Orta düzeyde değişim, Büyük ölçekli değişim.</p> <p>- Etki değerlendirme ölçütleri tanımlanmaktadır: Çok yararlı, Orta derecede yararlı, Az yararlı, Yararı ihmal edilebilir, Nötr, Olumsuzluğu göz ardı edilebilir, Olumsuzluğu az , Olumsuzluğu orta düzeyde , Olumsuzluğu çok</p> <p>- Etki değerlendirme süreci yinelenebilir bir süreç olarak tanımlanmakta, veri toplama ve değerlendirme sonuçlarının proje tasarımlarına girdi oluşturacak şekilde olması, değişiklikleri yönlendirebilir olması beklenmektedir. Korumanın sürdürülebilirlik boyutu üzerinden kültür varlıklarının ve özelliklerinin ortaya çıkabilecek herhangi bir olumsuz etkiden zarar görmemesini sağlamak adına önlem alınması, veya bu olumsuz etkinin giderilmesi ile en az indirgenmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Önerilen değişikliğin doğuracağı kamu yararı ile miras alanının göreceği zararın dengelenmesi de ön koşul olarak tanımlanmaktadır. KMED çalışmalarının belirli aralıklarla yinelenmesi gerektiği belirtilmektedir.</p>

İklim değişikliğinin giderek önem kazanması, kültürel miras alanlarında etki değerlendirmesi çalışmalarının yapımını da bu doğrultuda biçimlendirmiş ve bu

süreci hızlandırmıştır. Son olarak, 2013 yılında hazırlanan Kültürel Dünya Miras Alanlarının Yönetimi dokümanında, alan yönetimi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması adına sürdürülebilir kentsel korumanın aracı olarak tanımlanmaktadır. Alan Yönetimi, 1970li yıllardan bu yana sürdürülebilirlikle birlikte evrilen koruma yaklaşımının zaman içerisinde birbirine eklemlenen eksik boyutlarını kapsayan ve bir araya getiren/derleyen bir çerçeve ortaya koymaktadır. Sürdürülebilir kentsel korumanın bu bağlamda, fiziksel, ekonomik ve sosyal boyutları içeren bir yaklaşım olduğu ve yasal yönetsel boyutunda ise alan yönetimini araçsallaştırdığı söylenebilir.

Çizelge 2.3. Miras Alanlarının Korunması III: Miras Alanlarının Yönetiminde Uluslararası Çerçeve (Tez çalışması kapsamında derlenmiş, yorumlanmış, hazırlanmıştır)

Miras Alanlarının Korunması III: Miras Alanlarının Yönetiminde Uluslararası Çerçeve		
Yıl	Doküman	Kapsam
2013	Kültürel Dünya Miras Alanlarının Yönetimi	<p>- Yönetimin amacı, Dünya Miras Alanı olarak tanımlanan alanın gelecek nesillere aktarılmasının sağlanması olarak tanımlanmaktadır.</p> <p>- Korumanın sürdürülebilir kalkınmanın önemli yapıtaşlarından biri olarak tanımlandığı dokümanda, korumanın katkıları sosyal boyut üzerinden irdelenmektedir. Bu katkılar arasında güçlü toplumsal bağların kurulması, bireyin fiziksel ve ruhsal dengesinin sağlanması ile barış ortamının sağlanması gelmektedir. Tarihi çevrenin, kent bütününden ayrı olarak düşünülmemesi gerektiği, kentin ve toplumun bir parçası olduğuna dikkat çekilmektedir.</p> <p>- Çok paydaşlı bir yönetim süreci tanımlayan doküman, ülke, bölge ve yerel ölçekte politikaların ortaya konmasını zorunlu hale getirmektedir. Doküman kapsamında,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yönetim nedir? • Yönetim sistemi nedir? • Kültürel mirasın korunması için yönetim sistemi nedir? <p>sorularına cevap aranmakta ve öneriler getirilmektedir.</p> <p>- Yönetim sisteminin altlığını oluşturacak olan koruma planının aşamaları ise şu şekilde sıralanmaktadır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alanı Anlama: envanter çıkarılması, literatür araştırması yapılması • Değerin Ölçülmesi • Zayıf Noktaların/Kırılganlıkların Tanımlanması: fiziksel durum, kullanıcıların görüşü, güncel kullanım, sınırlar, kaynaklar, dışsal faktörler, alana yönelik güncel bilgi, geçmişe yönelik hasar tespiti, kamusal ve toplumsal beklentiler, erişim, kontrol mekanizmaları, potansiyel zıtlıklar • Koruma Politikasının Tanımlanması • Uygulama ve Değerlendirme <p>- Tarihi çevre bu kapsamda değişen bir mekan olarak ele alınmaktadır. Değişimin bugün ve yarın devam edeceği öngörülmektedir. Bu bağlamda, alanın korunabilmesi ve sürdürülebilir kalkınma içerisinde konumlandırılabilmesi adına alana en uygun kullanımın atfedilmesi veya mevcut durumdaki sürdürülebilir olan kullanımın devam ettirilmesi için değişime ayak uydurması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu kapsamda, tarihi çevrenin yönetimi, değişimin yönetimi ile benzer tutulmaktadır.</p>
		Ayrıştırılan Özellik
		- 'Yönetim' kavramını 5 ana bileşende bir araya getirmektedir. Bunlar: alanın belirlenmesi, koruma, muhafaza etme, sunum ve gelecek nesillere aktarma.

		<p>- Sürdürülebilir kalkınma içerisinde korumanın yeri tanımlanarak, doğal çevrenin korunması, ekonomik büyümenin sağlanması ve sosyal eşitlik boyutlarının, alan yönetimi konusunda da öncelikli konular arasında yer alması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.</p> <p>- Yönetim sistemi oluşturularak, tarihi çevreye sürdürülebilir kalkınma içerisinde aktif bir rol biçilmektedir. Bu sayede, tarihi çevrenin korunması ve değişime ayak uydurması hedeflenmektedir.</p> <p>- Etkin bir yönetim sistemi için gerekli olan kriterler ise şu şekilde sıralanabilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çeşitliliğin sağlanması • Anlaşılabilirlik ve koordinasyon • Riske hazırlıklı olma • Katılım • Mirasın sürdürülebilir kalkınmadaki rolü
--	--	---

Koruma pratiği sürdürülebilirlik yaklaşımıyla birlikte değişime uğramış, sırasıyla fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutları ön plana çıkmaya başlamıştır. Son olarak yönetim boyutunun sürece dahil edilmesiyle birlikte, alan yönetimi yaklaşımı koruma pratiğinin aracı haline gelmiştir. 1972 yılından 2000li yıllara gelindiğinde tarihi dokunun korunmasında alan yönetimi giderek ön plana çıkmaktadır. Sadece fiziksel boyutta koruma değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik boyutlarıyla korumanın bir çatı altında bir araya getirilmesinin bir zorunluluk ve ihtiyaç olduğu görülmektedir. Son dönemde, iklim değişikliği ve olumsuz etkilerinin gündeme gelmesi ve giderek kritik önem kazanmasıyla birlikte, alan yönetiminde yapılaşmış çevre kadar doğal çevrenin de yeri öne çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda, sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı tarihi dokuda korumaya güncel bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır.

Sonuç olarak, uluslararası çerçeve tez çalışması kapsamında tanımlanan 3 başlık altında dönemsel süreçler içerisinde değerlendirildiğinde şu sorulara yanıt vermektedir:

- Miras Alanlarının Korunması:
 - 1970li yıllar: Ne Korunmalı?
 - 1980li yıllar: Kim için Korunmalı?
 - 1990lı yıllar: Nasıl Korunmalı?
- İklim Değişikliği ve Miras Alanlarının Korunması:
 - 2000li yıllar: Ne Yapılmalı?
- Miras Alanlarının Yönetimi:
 - Bugün: Nasıl Yönetilmeli?

Kocabaş (2014, 183- 184) ise koruma yaklaşımı ve pratiği kapsamında gerçekleşen değişiklikleri ve gelişmeleri 4 ana dönemde incelemekte ve şu şekilde bir süreç değerlendirmesi ortaya koymaktadır:

1. Dönem: 1970'lerde korumanın, olduğu gibi koruma ve restorasyon olarak ele alındığı dönem.
2. Dönem: 1980'lerde kentsel korumanın ortaya çıkışı.
3. Dönem: bütüncül kentsel koruma anlayışı ile 1990'lardan itibaren alan yönetimi kavramının planlama pratiğine kazandırılması.
4. Dönem: 2000'li yıllarla birlikte sürdürülebilir düşük karbon salınımlı kentsel koruma anlayışının ortaya çıkışı ve yaygınlaşması.

1. Dönem'de yapı ölçeğinde koruma ve muhafaza etme söz konusuysen, 2. Dönem'de korumanın fiziksel boyutunun yanı sıra ekonomik ve sosyal boyutları da ön plandadır. 1980lerle birlikte kentsel dönüşüm ve korumayla birlikte ortaya çıkan soylulaştırmanın en aza indirilmesi ve yaşayanların ihtiyaçlarının karşılanması sorunsalı ortaya çıkmaktadır. 3. Dönem'de ise bütüncül kentsel koruma yaklaşımı ön plandadır. Sürdürülebilir kentsel dönüşüm kavramının ortaya çıkmasıyla birlikte alan bazında koruma pratiği önem kazanmaktadır. Son olarak 4. Dönem'e gelindiğinde ise, çevresel sorunların gündeme gelmesiyle birlikte sürdürülebilir kentleşme ve korumada güncel bir alternatif çözüm olarak düşük karbonlu yerleşimlere geçiş gündeme gelmektedir (Kocabaş, 2014, 183- 184). Karbon salınımı konusunda bilinçlenme ve farkındalık kazandırılması ile düşük karbonlu yerleşimlerin temelleri atılarak, bireysel/ tekil çözümlerden çoğul çözümlere doğru gidilmesi hedeflenmektedir. Yapı ölçeğinde basit alternatiflerin üretilmesiyle, alansal ölçekte de bu tür çözümlerin birleşerek kümülatif etki yaratabileceğine dikkat çekilmektedir. İklim değişikliği ve mirasın korunması başlıklarının bir arada ele alındığı daha uzmanlaşmış bir alanın da ortaya çıkışı yine bu döneme denk düşmektedir. İklim değişikliği konularının gündemde sıkça yer almasıyla birlikte iklim değişikliğinin planlama pratiği içerisinde başat belirleyen olarak tanımlanması ise kaçınılmazdır.

Sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı bu kapsamda, fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutları bir araya getiren bir üst çatki olarak tanımlanabilir. Fiziksel boyutu altında yapılaşmış çevrenin sürdürülebilir yöntemlerle korunmasını ve yaşatılmasını, doğal çevrenin ise kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasının yanında korunmasını da hedefleyen sürdürülebilir kentsel koruma, bu tez çalışması kapsamında tarihi dokunun doğal çevresiyle bütüncül bir biçimde korunması üzerinden ele alınmaktadır. Tez çalışması kapsamında belirlenen çalışma alanı

özelinde, Eyüp tarihi dokusu yapılaşmış çevre bileşenini, Haliç ve çevresi ise doğal çevre bileşenini ifade etmektedir.

Kentsel mekanın yaşayanlar ile birlikte onların talep, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda korunması ve yaşatılmasına dair katılımçılık aracılığıyla geri beslemelerin alınması ve sürecin zenginleştirilmesi ile katkıda bulunulması, yine aynı şekilde, sürdürülebilir kentsel korumanın olmazsa olmazları arasında tanımlanmaktadır. Bu çerçevede, Sosyal Etki Değerlendirmesi (SED) çalışmalarının yürütülmesi gerektiği ilerleyen kısımlarda daha detaylı bir biçimde tartışmaya açılmaktadır.

Tarihi dokunun korunması, ciddi miktarlarda maddi kaynak gerektirdiğinden ekonomik boyut göz ardı edilmemelidir. Finansman aracı olarak uluslararası ve ulusal fonların varlığı her ne kadar teşvik eder nitelikte de olsa yetersiz kalmaktadır. Bu duruma destek olarak özel sektörün sürece dahil edilmesi gerekmekte ve bu süreçte kamu ile özel arasında dengeyi sağlayacak şekilde yine STKların sürece katılımının sağlanması gerekmektedir. Bu durum, aslında tanımlanan boyutlar arasındaki geçişleri gözler önüne sermekte ve sarmal geçişlerin olduğu bir süreç döngüsü ortaya koymaktadır.

Son olarak, iklim değişikliği ve risk yönetimi konularının giderek önem kazanması ve gündemde önemli bir yere sahip olmasıyla birlikte geleceğe yönelik önlemlerin alınması kaçınılmaz hale gelmektedir. Buna bağlı olarak, sürdürülebilir kentsel koruma pratiği altında risk yönetimi ve alan yönetiminin iç içe geçen sistemler olarak ele alınması ve bu doğrultuda çalışmalar ortaya konması gerekmektedir. İklim değişikliği ve risk yönetimi gündemde başat konular arasında yer aldığı için, özel sektörden ve uluslararası kuruluşlardan iklim değişikliği ve buna bağlı afet önleme ve yönetimi konularında büyük desteklerin verildiği ve önceliklendirildiği bilinmektedir. Sürdürülebilir kentsel korumanın ekonomik boyutunun hem bir finansman aracı yaratma hem de sürdürülebilir kentsel mekanların yaratılması ve buna bağlı olarak sosyal kapitalin de korunması ve geliştirilmesi hedefi güttüğü bilinmektedir. Bu durum da yine aynı şekilde iç içe geçen ve sarmal etkiye sahip olan döngüye işaret etmektedir.

Koruma pratiği zaman içerisinde öne çıkan kaygılara bağlı olarak değişim göstermesine ve evrilmesine rağmen, bugün, temel ihtiyacın bütün bu değişim ve gelişmeleri kapsayan bir çatki olduğu görülmektedir. Fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutlar birbirinden ayrışan ve kesin sınırları olan bileşenler olmaktan çıkmakta ve iç içe geçen sistemler olarak irdelenmesi gereken bir gerçeklik olarak belirmektedir. Bu

durum, her bir boyutun tanımlanmasını ve bir araya gelişlerinde bu geçişkenliklerin nasıl oluşturulabileceğine yönelik bir çerçeve sunumunu gerekli kılmaktadır. Bu tez çalışması kapsamında, bu bütüncül katkıyı uygulamaya geçirecek olan aracın tanımı yapılarak çerçeve önerisi geliştirilmektedir.

İlk kısımda tarihi dokuda korumaya güncel bir yaklaşım olan sürdürülebilir kentsel korumaya yönelik detaylı bir kapsam ortaya konarak, uygulama aracı olarak alan yönetiminin ne olduğu aktarılacaktır. Alan yönetiminin uluslararası ve ulusal ölçekte yasal ve yönetsel araçları tanımlanarak, genel çerçeve çizilecektir.

2.1. Tarihi Dokuda Korumaya Güncel Yaklaşım: Sürdürülebilir Kentsel Koruma

Bu kısımda, tarihi dokuda korumaya güncel bir yaklaşım olarak sürdürülebilir kentsel korumanın tanımı yapılarak, bileşenleri açıklanmaktadır. Öncelikle sürdürülebilirlik tanımı yapılarak, koruma pratiğini değiştiren ve yönlendiren bu kavram ortaya konacaktır. Ardından, sürdürülebilir kalkınma ve kentleşme kavramları tanımlanarak, sürdürülebilir korumanın nerede konumlandığına dair ışık tutulmaya çalışılacaktır. Son olarak, sürdürülebilir kentsel koruma tanımı yapılarak, bu yaklaşımın neden gerekli olduğuna dair düşünce süreci yürütülecektir. Amaç, sürdürülebilir kentsel korumanın bileşenlerinin ortaya konması ve bu bileşenleri bir araya getiren yasal yönetsel araç olan alan yönetimini temellendirmektir.

2.1.1. Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, genel tanımıyla, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını hedefler. Bir başka tabirle, gelecek nesillerden ödünç alınan kaynakların kullanımı olarak tanımlanmakta, bu kapsamda da korunmasını gerektirmektedir. Bu genel tanım içerisinde sürdürülebilirlik, fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutların yanı sıra yasal ve yönetsel boyuta da sahiptir. Bütün bu bileşenler, koruma- kullanma dengesi olarak tanımlanan genel kapsamın, denge içerisinde yürütülmesine katkı sunmaktadır.

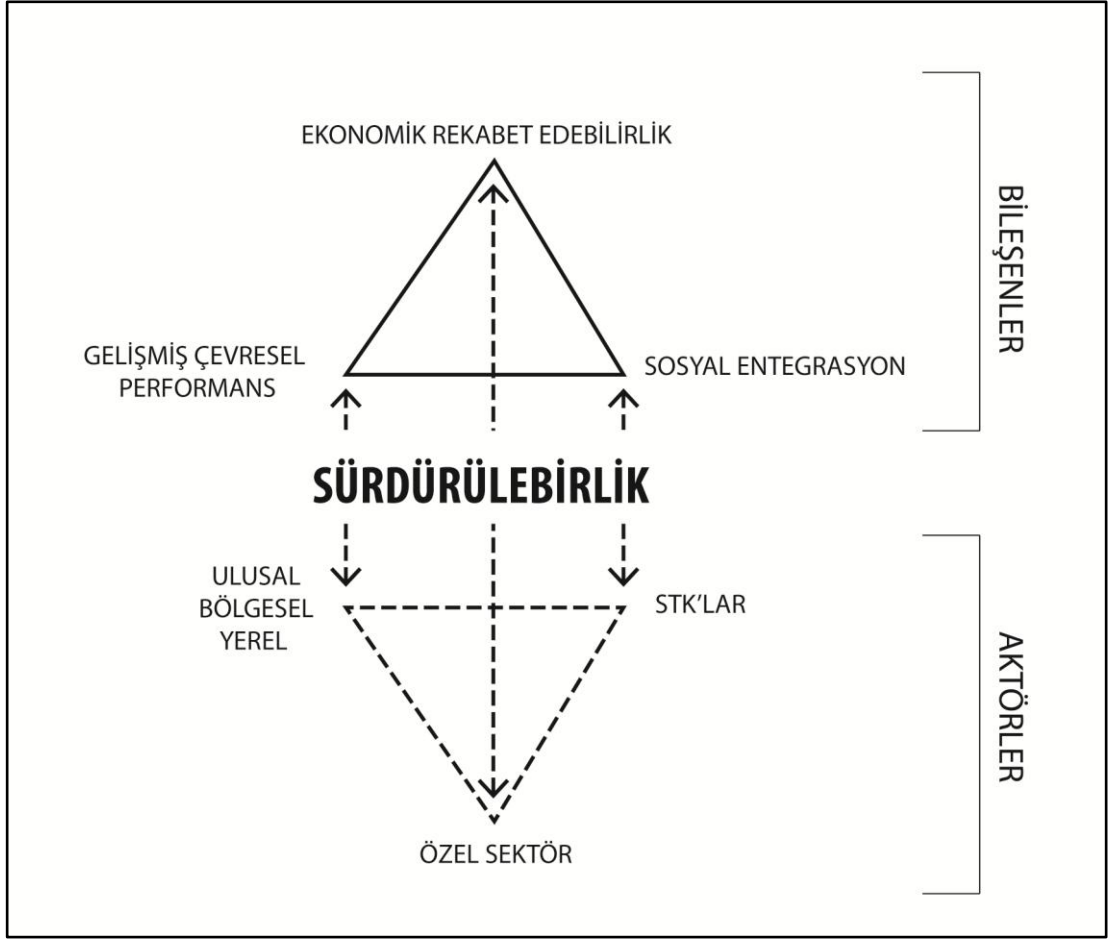
Sürdürülebilirlik, bir şeyin devamlılığının veya kendi kendini idame ettirmesinin kapasitesi veya olanağı olarak da tanımlanmaktadır (URL - 1). Bu tanım içerisinde, bugün hayatın devamlılığının sağlanması için gerekli olanların alınması ve aynı şekilde gelecekte insanların ihtiyaçlarını karşılamaları durumunda gerekli olanlara erişim potansiyellerinin engellenmemesi veya bu çeşitliliğin daraltılmaması yer almaktadır. Bir başka deyişle, bugün bizim erişebildiğimiz ve ihtiyaçlarımızı

karşılammamızı sağlayan/ kolaylaştıran olanakların ve fırsatların aynı şekilde gelecek nesillere de sunulması, bunlardan onların da eşit şekilde faydalanması sağlanmalıdır. Bu bağlamda, bugünkü nesillerin gelecek nesillere karşı olan sorumlulukları tanımlanmaktadır.

Keleş ise sürdürülebilirliği şu şekilde tanımlamaktadır:

“Çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararlarını da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşüdür” (Altınorak, N. aktaran; Keleş, 1998).

Fiziki, sosyal ve çevresel kapitalin bir sistem içerisinde değerlendirilmesi ve ele alınması, üretimi, dağıtımı, korunması, sakınımı vb. çeşitlendirilebilecek süreçlere tabi tutulması, kapitalin sürdürülebilirliği ile doğrudan ilişkilidir. Sürdürülebilirlik her ne kadar bugünkü anlamıyla mümkün olmayan bir ideolojiyi de aktarıyor olsa, aslında, öz tanımını içerisinde sürdürülebilirlik, ekonomik gelişmenin çevreye zarar vermeyecek şekilde dengelendiği, sosyal kapitalin de bu denge içerisinde eşit bir şekilde konumlandığı bir sistemi öngörmektedir. Bu dengeyi gözetecek yaşama alanları ile mekanların planlanması ve tasarlanması öngörülmektedir. Aynı zamanda mevcut durumda ömrünü tüketmiş, tüketmekte veya yakın dönemde tüketecek olan yapılaşmış çevrenin belirlenmesi ve bu alanların rehabilitasyonunun iklim değişikliği boyutu göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmesi yeni dönem planlama uygulamaları içerisinde ön sıralara yerleşmeye başlamıştır. Buradan hareketle, yeni dönem uygulama pratiklerinin güncel gelişmeleri ve gelecekteki öngörülebilir değişimleri kapsar ve sorunlara çözüm getirir nitelikte olması gerekmektedir.

Şekil 2.1. Sürdürülebilirlik: Bileşenleri ve Aktörleri (Kocabaş, 2005, 21)'den uyarlanmıştır.

Sürdürülebilirlik, nesiller arası eşitliği ve kaynak kullanımında bu eşit dağılımın gözetilmesini tanımlar. Doğal değerlerin/ kaynakların korunmasını sürdürülebilir ekonomik büyüme ve nesiller arası eşitliğin sağlanmasının temeline konumlandırır. Bu durum, biyoçeşitliliğin ve ekosistemlerin korunmasını önceliklendirmekte, nüfus artışına bağlı olarak doğal değerlerin ve kaynakların tüketiminin de buna bağlı olarak belli bir dengede tutulmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlam içerisinde, sürdürülebilir kalkınma ise sosyal eşitliği ve çevresel zararların ortadan kaldırılmasını veya minimuma indirilmesini kendine sınır olarak tanımlamalıdır. Harris (2003, 7) sektörel dağılım bazında sürdürülebilirliği ortaya koyarak: tarımda üretim ve tüketim alışkanlıklarında değişikliklerin yapılmasını, bu sayede toprak ve suyun korunmasını ve etkin ve verimli bir biçimde tarımsal üretimde kullanılmasını, kirliliğin de bu şekilde azaltılarak ortadan kaldırılmasını; enerji üretiminde merkezi üretimden yerel üretime geçişin gerekli olduğunu, bu sayede yerelde yenilenebilir enerji kaynak potansiyeline göre enerji üretiminin yaygınlaştırılması gerektiği, böylelikle fosil yakıt tüketiminin azaltılarak sera gazı salınımlarının da azaltılabileceğini; sanayinin neden olduğu kirliliğin bacadan veya başka türlü atılana kadar oluşturulmaması gerektiğini,

üretim esnasında yeşil üretim yöntemleriyle bu tür atıkların bertaraf edilmesi veya ortaya çıkmaması adına teknoloji geliştirme çalışmalarına öncelik verilmesi gerektiğini ve bunun yaygınlaştırılarak öncelik haline getirilmesi gerektiğini; yenilenebilir enerji kaynaklarının yerel ölçekte kullanımının uluslararası desteklerle yaygınlaştırılması gerektiği, bu çerçevede sınırötesi ortaklıkların kurulmasının gerekliliğini ve de sürdürülebilir üretim için toplumların da bu sürece doğrudan dahil edilmesinin zorunlu hale gelmekte olduğunu belirtmektedir. Bu kapsam içerisinde yeni bir sürdürülebilir kalkınma modeli tanımlayan Harris (2003), sürdürülebilirliğin, fiziksel, ekonomik ve sosyal boyutlarına dikkati çekerek, bunlar arasındaki dengenin kurulmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Friedrich'e göre ise (2010, 41) sürdürülebilirlik hız kesme yani yavaşlama ve ihtiyatlı yani tedbirli davranma demektir.

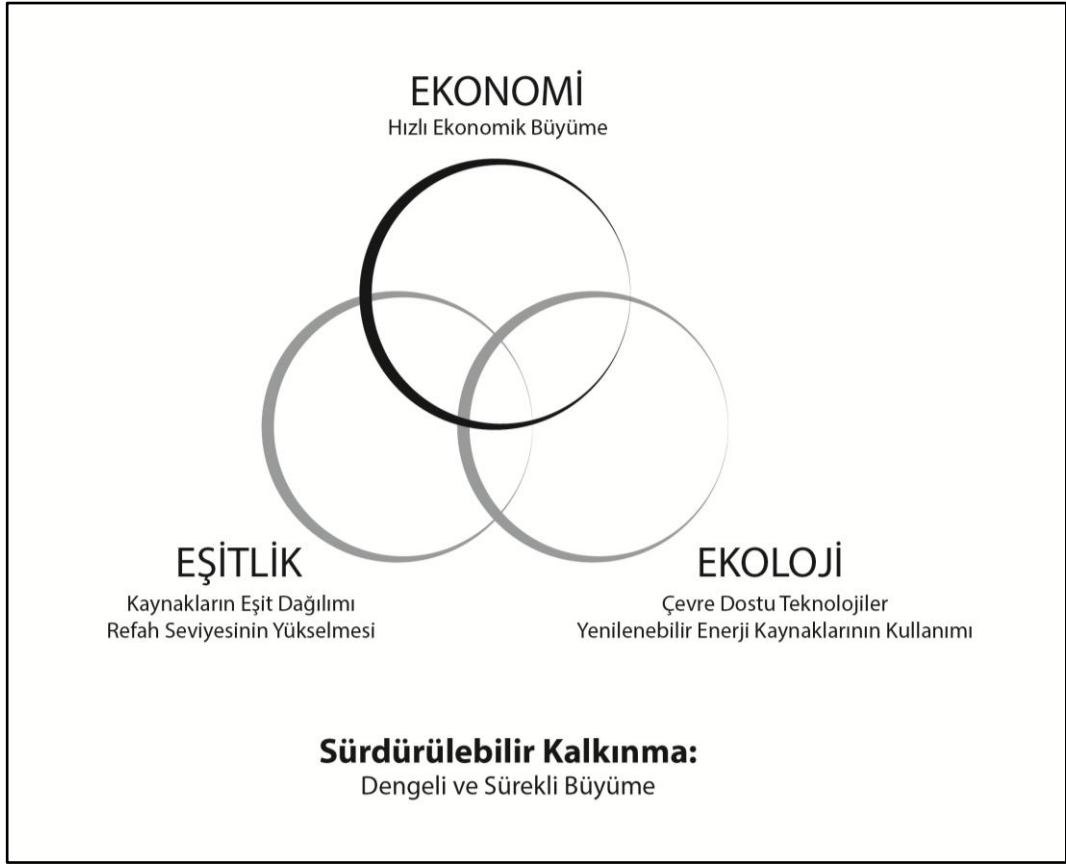
Tezangi (2014, 197) ise sürdürülebilirliği insan ve doğa üzerinden ele alarak, tanımlamaktadır. Sürdürülebilirlik, insanlığın ve doğanın zenginleşmesini ancak bu süreçte enerjinin, kaynakların muhafaza edilmesini ve korunmasını, doğal çevrenin de kaynaklara zarar verilmeden kullanımını ortaya koyan bir çerçeve çizmektedir. Sürdürülebilirliğin gerçekleşmesi demek, yapılaşmış çevre ve doğal çevre arasındaki dengenin kurulmasını, bununla beraber enerjinin korunmasını, ekonomik büyümeyi, güvenli kamusal alanların ve sağlıklı bir çevrenin sunumu demektir. Tezangi (2014) geleceği etkisi altında tutacak ve gelecekteki yaşamı belirleyecek 4 ana faktör olarak hızla artan nüfus miktarını, tüketimi, atık üretimini (özellikle karbon salınımı) ve flora ve faunanın giderek tükenmekte oluşunu belirlemiştir.

2.1.2. Sürdürülebilir Kalkınma

Keleş (Keleş vd., 2012, 245) sürdürülebilir kalkınmayı: "...bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların da kendi gereksinimlerini karşılama olanaklarını ellerinden almadan karşılamak" olarak tanımlamaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma, kaynakların etkin ve verimli kullanımını, yatırımların doğru yönlendirilmesini, teknolojik gelişmenin kalkınmayı destekler nitelikte yönlendirilmesini, kurumsal yapılanmalarda değişiklikleri ve son olarak toplumsal beklentilerin ve ihtiyaçların giderilmesini kapsamaktadır. Keleş, bu noktada, kaynakların etkin kullanımına dikkat çekmekte, büyüme ve kaynakların devamlılığının paralel şekilde artış gösteremeyecek olan yapısına dikkat çekmektedir. Büyüme artış gösterebilirken, doğal kaynaklar aynı şekilde artış gösterememekte, hatta tam tersi tüketime bağlı olarak düşüş göstermektedir. Bu

durum, sürdürülebilirliğin ekolojik boyutunun göz ardı edilmemesi gereken bileşen olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 2.2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Bileşenleri (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirliğin ekonomik boyutunun ağır bastığı bir süreci öngörmektedir. Ekonomi boyutunda hızlı bir ekonomik büyüme hedeflenirken, bu büyümeyle birlikte ortaya çıkabilecek olan çevresel sorunların en aza indirgenmesi adına çevre dostu teknolojilerin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının üretim teknolojilerine adaptasyonu öngörülmektedir. Burada çevresel değerlerin ve kaynakların etkin ve verimli kullanımından ziyade, üretim hızının çevreye olumsuz etkilerinin önlenmesi sorunsalı gündemdedir. Sürdürülebilirliğin eşitlik ayağında ise kaynakların eşit dağılımı ve buna bağlı olarak refah seviyelerinde artış beklenmektedir. Bu model, ekonomik büyüme temelli ve tabanlı bir sürdürülebilirlik ortaya koymaktadır.

Sürdürülebilirliğin Brundtland Raporu ile 1987'de gündeme gelmesinden sonra, sürdürülebilirliğin ekonomik boyutunun ön plana çıktığı görülmüştür. Bunun nedeni ise küresel ekonomik sistem ve buna en hızlı biçimde adapte olabilmektir. Buna rağmen, Brundtland Raporu'na yöneltilen eleştiriler ise ortaya koyduğu çerçevenin ucu açık ve tanımsız olması, genel geçer bir ifade taşımasıdır. Bu durum, özellikle

ekonomik büyüme ve gelişmenin tetikleyici haline gelerek, ekonomik kalkınmanın öncülü olmasına neden olmuştur. Buna bağlı olarak, sürdürülebilirliğin çevresel ve sosyal boyutları, ekonomik kalkınmanın neden-sonuç ilişkisi içerisinde ortaya çıkan olumsuz sonuçların bertaraf edilmesinde öne çıkan hedeflerin temellendirilmesinde kullanılmaya başlanmıştır.

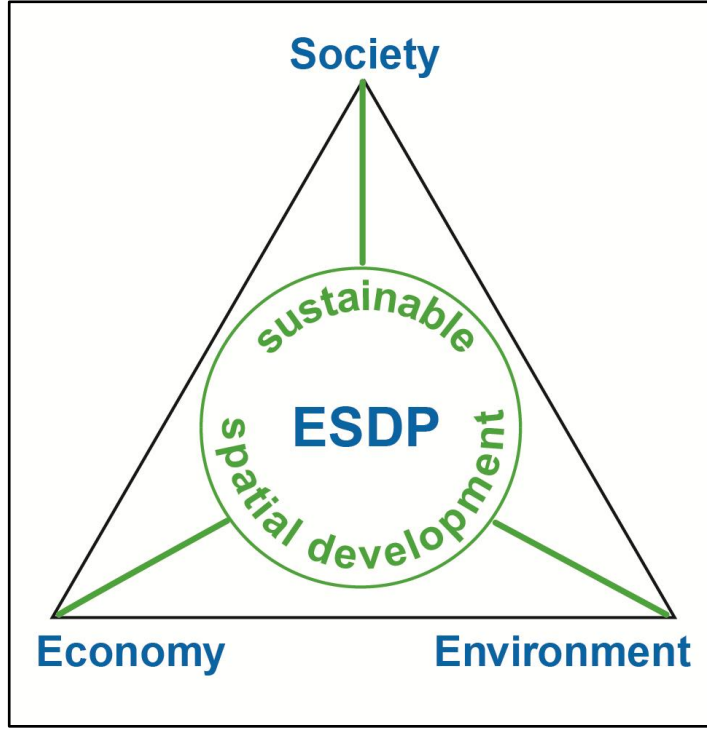
Sürdürülebilir kalkınmada ekolojik ve eşitlik boyutunun mümkün kılınabilmesi ise ancak sürece etki eden ve süreçten etkilenen paydaşların bir arada yer aldığı süreçlerin yönetilmesiyle olabilecektir (Kates vd., 2005, 20). Hedefler ve çıkarlar doğrultusunda sadece ekonomik boyutun öncelik kazanması, sadece belirli grupların etkilenmesine ve bundan kazanç sağlamasına neden olurken, öte taraftan bu tür bir gelişmenin parçası olamayan ve öldürülmeden grupların ise süreçten olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır. Bu durum, sürdürülebilirliğin eşitlik boyutunu göz ardı etmekte, sosyal kapitalin sürekliliği ve devamlılığında sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sadece sosyal kapitalin değil aynı zamanda doğal değerlerin ve kaynakların da aynı şekilde geri dönüşü olamayacak şekilde tahrip edilmesine yol açmaktadır. Bu kapsamda, Kates ve diğerleri (2005) süreçte sadece etkin rol oynayan aktörlerin değil süreçten de etkilenen grupların ya da kişilerin de bu sürece dahil edilmesi gerektiğine dikkat çekmekte, ancak bu şekilde ekonomik büyüme veya kalkınmanın sürdürülebilir hale getirilebileceğini belirtmektedir.

2.1.3. Sürdürülebilir Kentleşme

Kentlerin büyüme ve gelişme hızlarının artmasıyla birlikte kentsel yayılmanın ortaya çıkması beraberinde önlenmesi gereken sorunları da getirmiştir. Özellikle çevresel sorunların giderek artması, kentlerin başat sorunları arasında yerini almıştır. Bu durum, sürdürülebilir kentleşme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Sürdürülebilir kalkınmadan farklı olarak sürdürülebilir kentleşme, kent mekanını konu edinir. Kent mekanında büyümenin getirdiği olumsuz sonuçların en aza indirgenmesini veya ortadan kaldırılmasını hedefler. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik boyutu yereli işaret ederek, yerel kalkınmayı öne çıkarır.

Dengeli ve sürdürülebilir kentsel gelişme için ESDP (1999, 10) tarafından tanımlanan 3 ana bileşen bulunmaktadır. Bunlar:

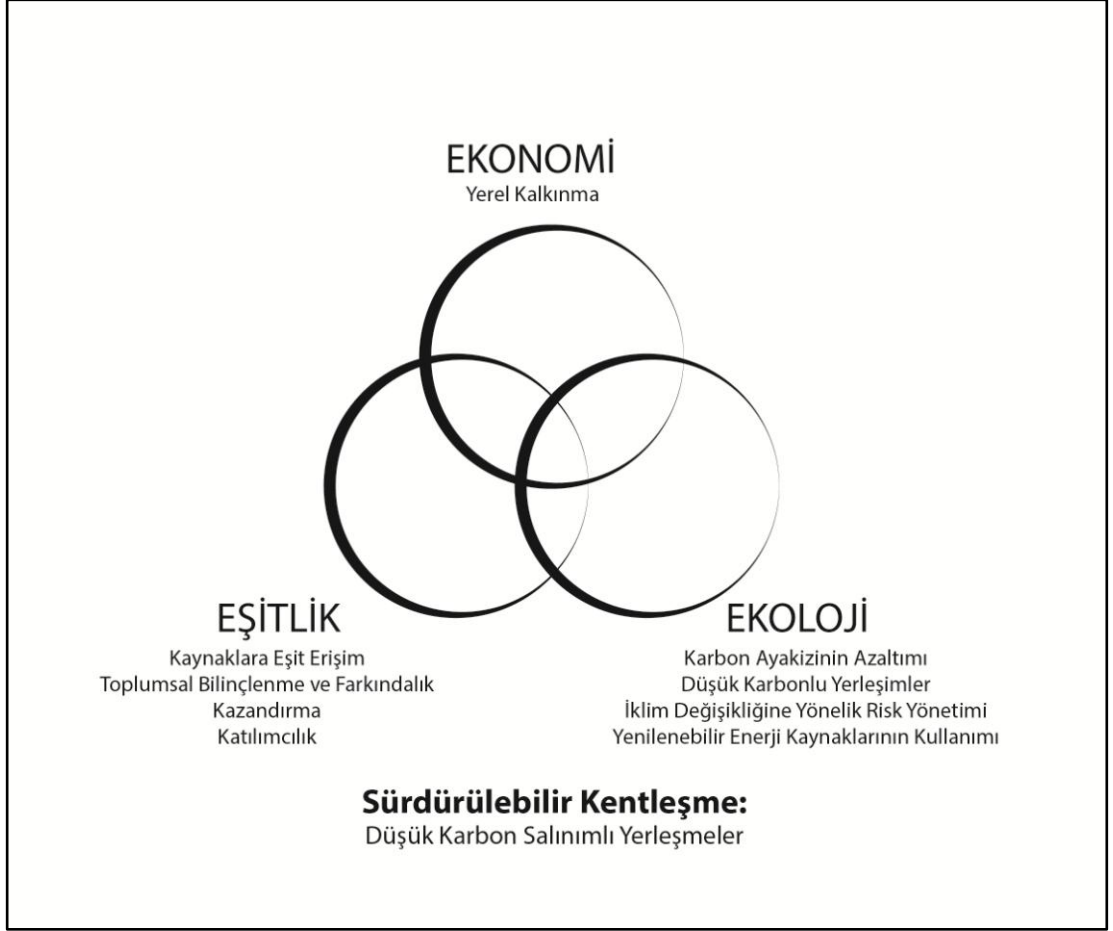
- Ekonomik ve sosyal tutarlılığın sağlanması
- Doğal kaynakların ve mirasın korunması
- Avrupa bölgesi içerisinde daha dengeli rekabet ortamının sağlanması

Şekil 2.3. Sürdürülebilirliğin Boyutları (ESDP, 1999, 10)

Bu bileşenler, sürdürülebilirliğin 3 boyutuna yönelik hedefleri ortaya koymaktadır. Ancak görülmektedir ki, ESDP raporunda tanımlanan sürdürülebilirlik tanımı, ekonomik boyutun baskın olduğu ve önceliklendirildiği bir tanımdır. Rapor aynı zamanda mekansal gelişme konusunda da bileşenler tanımlamakta ve bunları sürdürülebilirlik ile ilişkilendirmektedir. Bu bileşenler ise:

- Dengeli ve çok merkezli kentsel sistemin geliştirilmesi ve kırsal-kent ilişkisinin yeniden kurulması
- Altyapı ve bilgiye eşit ve güvenli bir şekilde erişimin sağlanması
- Doğal ve kültürel mirasın sürdürülebilir kalkınması, yönetiminde öngörülü olunması ve korunması

Şekil 2.4. Sürdürülebilir Kentleşme ve Bileşenleri (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Sürdürülebilir kentleşmenin, sürdürülebilir kalkınmadan farkı eşitlik ve ekoloji boyutlarını sürdürülebilirliğin olmazsa olmazları arasında tutması, 3 bileşene de eşit değer atfetmesidir. Bu amaçla, kentlerin düşük karbon salınlı yerleşmelere geçişini tarif ederek, eşitlik, ekoloji ve ekonomi arasında sürekli bir döngüyü ifade eder. Sürdürülebilirliğin ekolojik boyutunda karbon ayakizinin azaltılması, düşük karbonlu yerleşimlere/eko-kentlere geçiş, iklim değişikliğine yönelik risk yönetimi ile yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı hedeflenmektedir. Eşitlik ise bu başlık altında kaynakların eşit dağıtımı şeklinde ekonomik bir boyutu değil, ekolojik ve ekonomik kapitale eşit erişimi ifade eder. Bu bağlamda, sürecin işlerliği ve süreklilik kazanması adına toplumsal bilinçlendirme ve farkındalık kazandırma, katılımcılık gibi faktörler ön plandadır. Bu çerçevede, sürdürülebilir kentleşmede, sürdürülebilirliğin 3 ana bileşeni arasında bir döngü ve denge olduğu görülmektedir.

Sürdürülebilir kentleşme, en basit tanımıyla, toplu taşımanın ağırlıkta olduğu ve yürünebilir bir kent modeli ortaya koymaktadır. Yüksek performanslı binalar ile yüksek performanslı altyapı sistemlerinin entegre olduğu, kompakt yapılaşmanın doğal çevreye zarar vermeden tasarlandığı ve insanın doğayla olan etkileşiminin

artırıldığı kentleşme modelini tanımlar. Bu sayede, sürdürülebilirlik, fonksiyon ve birbirine eklemlenme tasarımın önüne geçmektedir (Farr, 2008, 17). Burada tasarımdan kasıt formdur, zira tasarım bu tür başat faktörleri bir araya getirmenin aracıdır. Sürdürülebilir kentleşme sadece bir tasarım ve yönetim süreci değil aynı zamanda disiplinlerarası paydaşların bir arada yer alacağı bir süreç olarak tanımlanmakta ve bu çoğulcu yapıya da dikkat çekilmektedir. Bu sayede, toplumun planlanması ve gelişimi sürecinde farklı paydaşların katılımının gerekliliği önceliklendirilmektedir. Tasarım ve planlama sürecinde ise farklı meslek gruplarından uzmanların sürece dahil edilmesinin sürdürülebilir kentleşmenin tanımlanan faktörlerinin sürdürülebilirliğin bütün boyutlarını gözetir şekilde hayata geçirilmesinde önemli bir yere sahip olduğuna dikkat çekilmektedir.

LEED- ND (Leadership in Energy and Environmental Design for Neighborhood Development) bu kapsamda standartlar belirleyen bir kuruluş olarak öne çıkmaktadır. Yapı ölçeğinde tanımlanan LEED standartlarını yanı sıra burada hedef, tek yapı ölçeğinden çıkarak, altyapı sistemleri de dahil edilmiş mahalle ölçeğinde gelişmelerin standartlarının ortaya konması ve bunun teşvik edilmesidir. Sürdürülebilir kentleşme öncesinde ortaya çıkan tasarım ve planlama yaklaşımları olarak bilinen akıllı büyüme (smart growth), yeni kentleşme (new urbanism) ve yeşil bina (green building) ilkelerinin bir araya getirildiği LEED-ND, sürdürülebilir kentleşme adına mahalle ölçeğinde sürdürülebilirliğin standartlarını tanımlamaktadır (Milosovicova, 2008). Belirlenen standartlar 4 ana başlık altında toparlanabilir:

- Konum: Proje Nerede Gerçekleştirilecek?/ Akıllı Yerleşme ve Bağlantılar
- Kullanım: Proje İçerisinde Neler Olacak?/ Mahalle Dokusu ve Tasarımı
- Yöntem: Proje Nasıl İnşa Edilecek ve Yönetilecek?/ Yeşil İnşaat ve Teknoloji Sistemleri
- Performans: Projenin Performansı Nedir?/ İnovasyon ve Tasarım

LEED-ND sosyal boyutu da içeren bir planlama ve tasarım süreci tanımlamaktadır. Konut çeşitliliği, ödenebilir konut, toplulukların/ toplumun yapısı, engelliler, toplumun katılımı gibi konuların sürecin önemli parçaları olduğu, bu girdilerin de tasarım sürecinde önemli değişkenler olarak tanımlandığı görülmektedir. Özellikle mahalle tasarımında yürünebilirlik, bağlantılar ve karma kullanım LEED-ND tarafından belirlenen olmazsa olmaz standartların başında gelmektedir. Son olarak, tanımlanan standartların sürdürülebilirliğin çevresel boyutlarını da göz önünde bulundurarak, sel suyunun süzülmesi, enerji etkinliği, yerel ve geri dönüştürülmüş malzeme gibi bileşenler tanımlanarak, projelerin çevresel boyutlarının da gözetilmesi gerektiğine

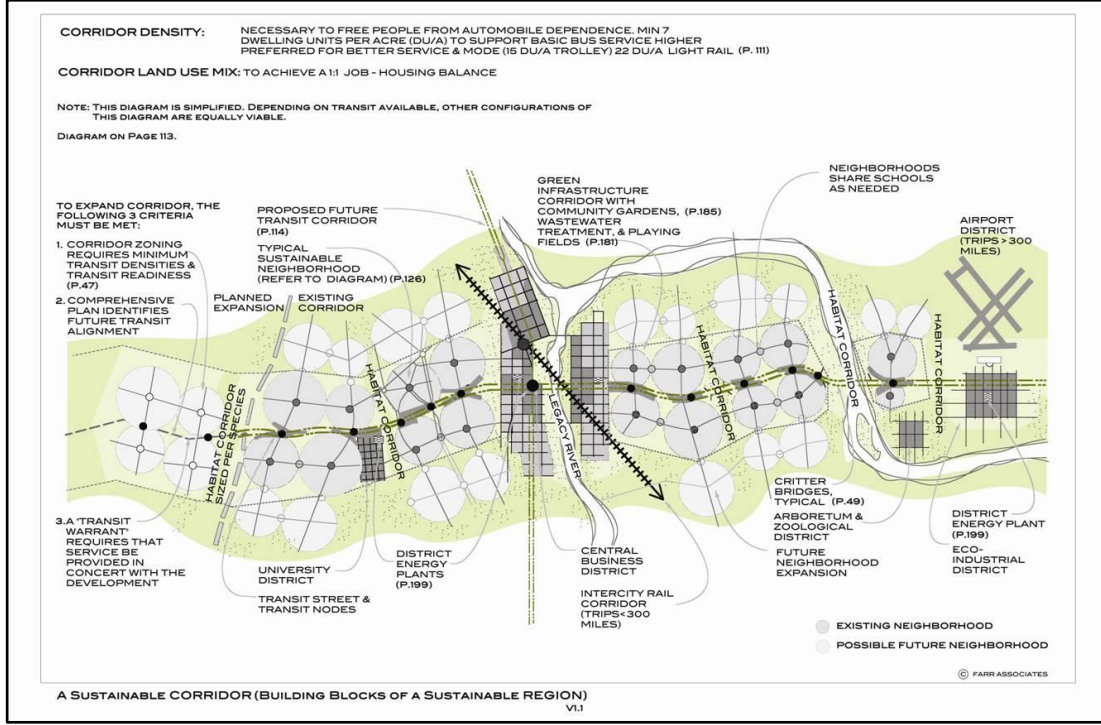
dikkat çeken standartlar belirlenmiştir. Bu durum, çevresel sorunları ortaya çıkaran atıkların ve kirlilik nedenlerinin en aza indirgenmesi adına altyapı sistemlerinde de değişikliklere gidilmesini ve bunun mahalle tasarımıyla bir bütün içerisinde düşünülmesini önceliklendirmektedir.

LEED 2009 for Neighborhood Development Project Scorecard		Project Name: Date:	
Smart Location and Linkage 27 Points Possible		Green Infrastructure and Buildings, Continued	
Y	Prereq 1 Smart Location	Required	Credit 1 Certified Green Buildings
Y	Prereq 2 Imperiled Species and Ecological Communities	Required	Credit 2 Building Energy Efficiency
Y	Prereq 3 Wetland and Water Body Conservation	Required	Credit 3 Building Water Efficiency
Y	Prereq 4 Agricultural Land Conservation	Required	Credit 4 Water-Efficient Landscaping
Y	Prereq 5 Floodplain Avoidance	Required	Credit 5 Existing Building Use
	Credit 1 Preferred Locations	10	Credit 6 Historic Resource Preservation and Adaptive Reuse
	Credit 2 Brownfield Redevelopment	2	Credit 7 Minimized Site Disturbance in Design and Construction
	Credit 3 Locations with Reduced Automobile Dependence	7	Credit 8 Stormwater Management
	Credit 4 Bicycle Network and Storage	1	Credit 9 Heat Island Reduction
	Credit 5 Housing and Jobs Proximity	3	Credit 10 Solar Orientation
	Credit 6 Steep Slope Protection	1	Credit 11 On-Site Renewable Energy Sources
	Credit 7 Site Design for Habitat or Wetland and Water Body Conservation	1	Credit 12 District Heating and Cooling
	Credit 8 Restoration of Habitat or Wetlands and Water Bodies	1	Credit 13 Infrastructure Energy Efficiency
	Credit 9 Long-Term Conservation Management of Habitat or Wetlands and Water Bodies	1	Credit 14 Wastewater Management
			Credit 15 Recycled Content in Infrastructure
			Credit 16 Solid Waste Management Infrastructure
			Credit 17 Light Pollution Reduction
Neighborhood Pattern and Design 44 Points Possible		Innovation and Design Process 6 Points	
Y	Prereq 1 Walkable Streets	Required	Credit 1.1 Innovation and Exemplary Performance: Provide Specific Title
Y	Prereq 2 Compact Development	Required	Credit 1.2 Innovation and Exemplary Performance: Provide Specific Title
Y	Prereq 3 Connected and Open Community	Required	Credit 1.3 Innovation and Exemplary Performance: Provide Specific Title
	Credit 1 Walkable Streets	12	Credit 1.4 Innovation and Exemplary Performance: Provide Specific Title
	Credit 2 Compact Development	6	Credit 1.5 Innovation and Exemplary Performance: Provide Specific Title
	Credit 3 Mixed-Use Neighborhood Centers	4	Credit 2 LEED® Accredited Professional
	Credit 4 Mixed-Income Diverse Communities	7	
	Credit 5 Reduced Parking Footprint	1	
	Credit 6 Street Network	2	
	Credit 7 Transit Facilities	1	
	Credit 8 Transportation Demand Management	2	
	Credit 9 Access to Civic and Public Spaces	1	
	Credit 10 Access to Recreation Facilities	1	
	Credit 11 Visitation and Universal Design	1	
	Credit 12 Community Outreach and Involvement	2	
	Credit 13 Local Food Production	2	
	Credit 14 Tree-Lined and Shaded Streets	2	
	Credit 15 Neighborhood Schools	1	
Green Infrastructure and Buildings 29 Points Possible		Regional Priority Credit 4 Points	
Y	Prereq 1 Certified Green Building	Required	Credit 1.1 Regional Priority Credit: Region Defined
Y	Prereq 2 Minimum Building Energy Efficiency	Required	Credit 1.2 Regional Priority Credit: Region Defined
Y	Prereq 3 Minimum Building Water Efficiency	Required	Credit 1.3 Regional Priority Credit: Region Defined
Y	Prereq 4 Construction Activity Pollution Prevention	Required	Credit 1.4 Regional Priority Credit: Region Defined
Project Totals (Certification estimates) 110 Points		Certified: 40-49 points, Silver: 50-59 points, Gold: 60-79 points, Platinum: 80+ points	

Şekil 2.5. LEED-ND Kriterleri (URL - 2)

Kocabaş (2011, 513- 514) sürdürülebilir kentleşmenin bir ürünü olarak ortaya çıkan düşük karbonlu yerleşimleri yani eko-kentleri, "çok merkezli kent sistemine toplu taşımayla bütünleştirilmiş kompakt yapısı, yayaya yönelik, karma kullanımlı mahallelerden ve güneş ışınlarından yararlanan binalardan oluşan yerleşim" olarak tanımlamaktadır. Bu tür yerleşimler, kamusal mekanları ve yeşil alanları ile entegre, kültürel mirasıyla etkileşimli alanlardır. Çeşitli sosyal donatı alanlarının yerleşim içerisinde eşit erişimde konumlandırıldığı, çalışma alanlarına düşük karbonlu toplu taşıma sistemleriyle erişilen, düşük karbonlu yeşil binalardan meydana gelen yerleşimlerdir. Bugünün temel sorunu, yerleşim alanlarının ısınma ve aydınlatmada fosil yakıtlara bağımlı olması ve yenilenebilir enerji kaynaklarından verimli ve etkin bir şekilde faydalanılmıyor olmasıdır. Düşük karbonlu yerleşimler bu bağlamda iklim değişikliği ile mücadelede alternatif bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır. İklim değişikliği gözetilerek risk sakınımının alan yönetimi ve planlama pratiği içerisinde konumlandırılmasıyla birlikte düşük karbonlu yerleşimler yaygınlaştırılabilecek,

mevcut durumdaki yapı stoku ise bu yönde dönüştürülebilecektir. Etkin enerji ve su kullanımının artırılması, yeşil alanların yaygınlaştırılması ve rüzgar ve güneş enerjisinin kullanımının yaygınlaştırılması düşük karbonlu yerleşimlerin bileşenleri arasındadır.

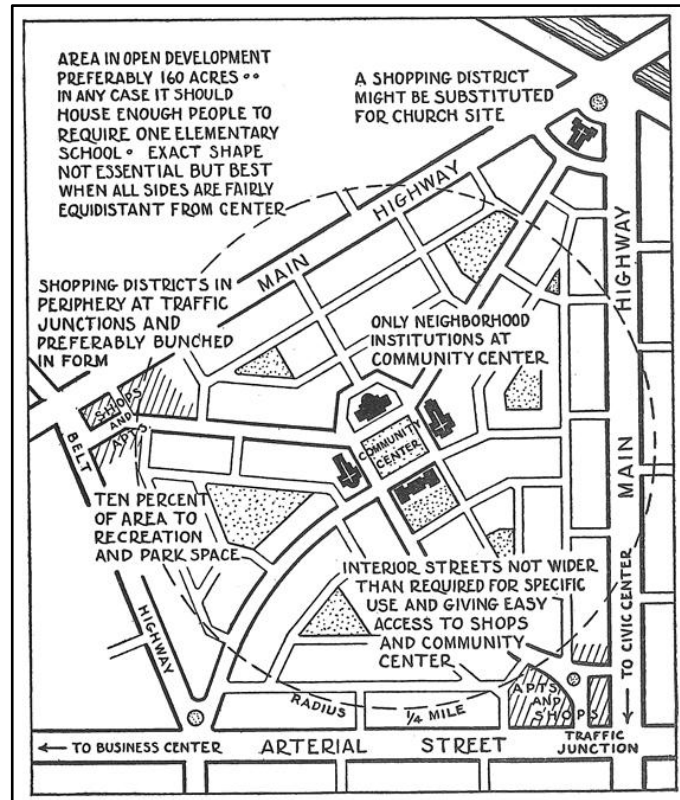

Şekil 2.6. Sürdürülebilir Kentleşme: Sürdürülebilir Koridorlar (Farr Associates, URL- 3)

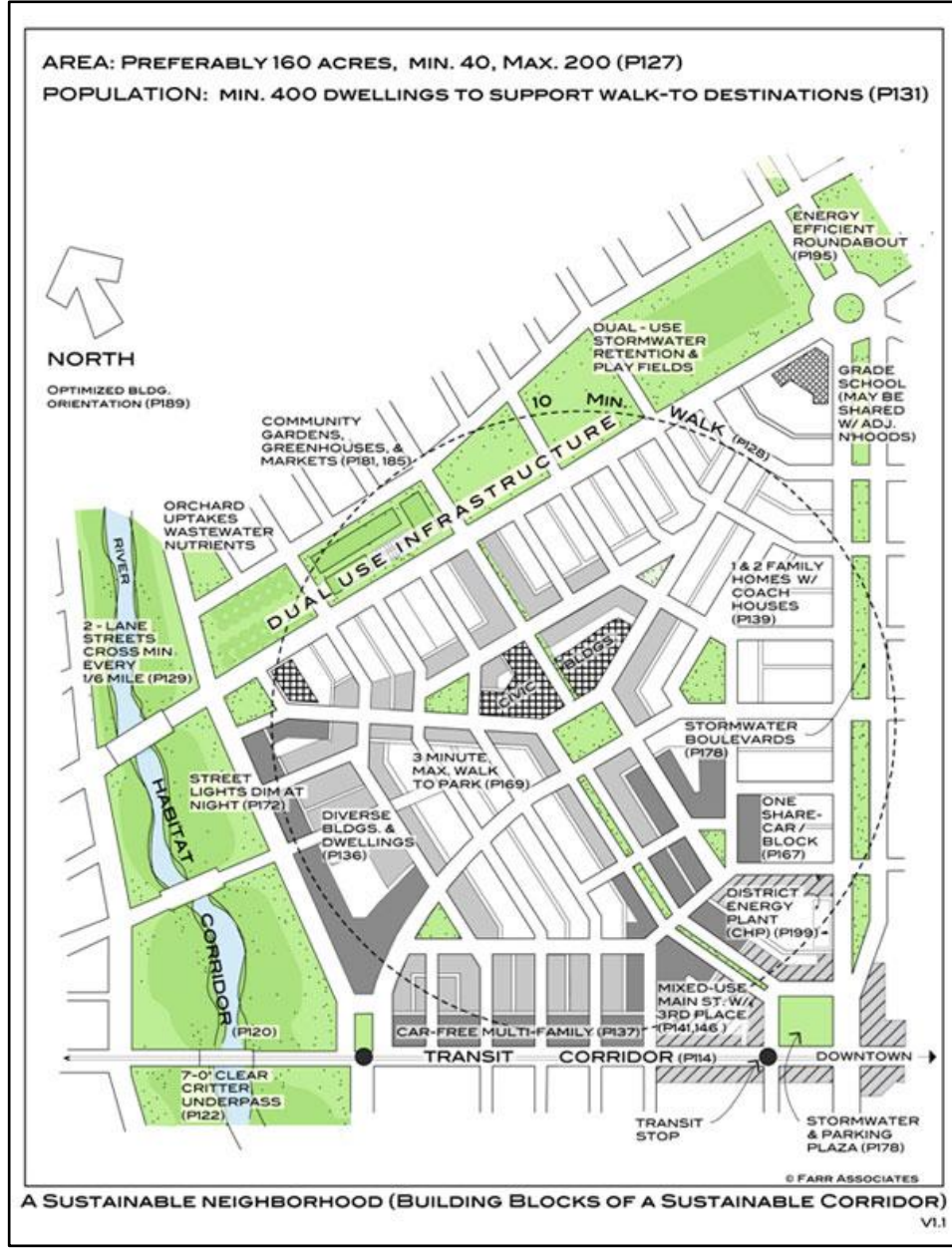
Farr (2008) sürdürülebilir kentleşmenin, kentsel tasarım kriterlerini şu şekilde tanımlamaktadır:

- **Kompakt Yerleşim:** Mahalle birimi, toplu taşıma sistemlerinin maliyetini karşılayacak şekilde yoğunluğa sahip olmalı, aynı zamanda da yürünebilir mesafelerde kullanımların yer alması sağlanmalıdır. Bu durum, kentleşme yoğunluklarının fazla olması gerektiğini ortaya koymaktadır (Örneğin: akre başına 7-8 konut birimi, yaklaşık olarak 4.000 metrekareye 7-8 konut birimi).
- **Sürdürülebilir Koridorlar:** Sürdürülebilir koridorlar, sürdürülebilir bölgelerin yapılaşma alanlarıdır. Bu alanları ayırıştırıcı özellikleri yoğunlukları ve karma kullanıma sahip yapıda olmalarıdır. Özel araç kullanımının ortadan kaldırılması için akre başına 7 konut birimi, daha iyi altyapı hizmetleri için 15 konut birimi, hafif raylı sistem için ise 22 konut birimi gerekmektedir. Aynı zamanda koridorda konut ve iş alanı dağılımı oranının 1:1 olması ve bu dengenin korunması gerektiği tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir koridorlar, mahalleleri kentin diğer bölgeleri ile iletişim sağlamasını kolaylaştıran omurgalar olarak tasvir edilmektedir.

- Biyofili/ İnsan- Doğa Etkileşimi: İnsanın doğayla etkileşiminin maksimize edildiği tasarımların yanı sıra, altyapı sistemlerinde değişikliklerle kirliliğin azaltılması hedeflenmektedir. Örneğin; atık su sistemlerinden suyun arıtılmasıyla mahalle içerisindeki bazı alanlarda ürün yetiştirilmesi gibi mahalle içerisinde döngüyü ortaya koyan tasarım çeşitlilikleri öngörülmektedir.
- Yüksek Performanslı Binalar ve Altyapı Sistemleri: Yapı ölçeğinde enerji tüketimini minimuma indirmeyi, aynı zamanda da enerjinin etkin ve verimli bir biçimde kullanımını öngören binaların ve altyapı sistemlerinin geliştirilmesini öngörmektedir.
- Sürdürülebilir Mahalle: Mahalle birimi içerisinde her türlü ihtiyaca cevap veren kullanımlar yer almalı, bu kullanımlar kompakt bir yapı içerisinde, kapsamlı ve bütünleşik olmalıdır. Bu çerçevede ortaya konan bazı alt tasarım kriterleri bulunmaktadır. Bunlar; ayrışan merkez ve mahalle girişi, yürüme mesafesinde mahalle birimi, karma kullanım ve konut birimi çeşitliliği, entegre bir yaya aksı ağı, kamusal mekandır.

Şekil 2.7. Clarence Perry'nin Mahalle Birimi (URL - 4)

Şekil 2.8. Sürdürülebilir Mahalle (Farr Associates, URL - 5)

Sürdürülebilir mahalle birimi, Clarence Perry'nin mahalle biriminden farklı olarak, yeşil koridorlarla entegre bir yapı öngörmektedir. Sürdürülebilir koridor içerisinde yer alması planlanan yapılaşma alanlarının mahalle birimi şeklinde tasarlanması, ancak yeşil alan ile bütünleşik olarak ele alınması hedeflenmektedir. Bir başka dikkat çeken konu ise, altyapı sistemiyle entegre olacak şekilde ele alınan kentleşme sistematiğidir. Mahalle yüksek performanslı yapı ve altyapı sistemiyle, çevresindeki doğaya zarar vermemekte, buna ek olarak, atıktan sağlanan dönüşümle de bu alanlarda döngü oluşturacak şekilde bir üretim sistematiği ortaya konmaktadır.

Tezangi (2014) benzer şekilde sürdürülebilir kentleşmenin çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarına dikkat çekerek, sürdürülebilir kentleşmenin öne çıkan kriterlerini şu şekilde gruplandırmaktadır:

Çizelge 2.4. Sürdürülebilir Kentleşmenin Temel Kriterleri (Tezangi, 2014, 198)'den uyarlanmıştır.

Sürdürülebilir Kentleşmenin Temel Kriterleri		
Kriterler	Neye İhtiyaç Duyuyoruz?	Neden İhtiyaç Duyuyoruz?
Yoğunluk	Uyum Denge Çeşitlilik Karma kullanım	Yürüme mesafesinin kısaltılması Özel araç sahipliğinin ve kullanımının azaltılması Karbon salınımının azaltılması Enerji tüketiminin azaltılması
Erişilebilirlik	Ulaşım Sürdürülebilir Yürüme mesafesinde kamusal alanlar	Yürümenin teşvik edilmesi Bisiklet kullanımının teşvik edilmesi Özel araç kullanımına bağımlılığın azaltılması
Biyofili	Doğal çevre Açık alan Yeşil kentler	Görsel ihtiyaç Ekosistemin korunması Toplumsal birliktelik

Tezangi'nin (2014) tanımladığı kriterler iki temel soruya cevap vermektedir: neye neden ihtiyaç duyuyoruz? Bu sorunun yanıtı olarak da sürdürülebilir kentleşmenin kriterlerini tanımlayarak kentsel tasarım boyutunda önerilerini ortaya koymaktadır.

Sürdürülebilir planlama ve inşaat tekniklerini yaygınlaştırarak, karbon salınımını azaltıp, doğal ve yapılaşmış çevre arasında denge kurulmasını hedefleyen düşük karbonlu kentsel yerleşim modeli kavramı, karar vericilerin, denetleme mekanizmalarının, girişimcilerin ve kullanıcıların sürece katılımını ve desteğini gerektirmektedir (Kocabaş, n.d.). Toplum-tabanlı, alan-tabanlı ve mekan-esaslı yerleşim ve planlama yaklaşımlarının yerini düşük karbonlu yerleşimlerin alacağını belirten Kocabaş (n.d.), sosyal dokunun korunmasının da bu süreçte önemli olduğunun altını çizmektedir. Son olarak, bu sürecin kamu, özel ve STKlar ile ulusal ve uluslararası finans kaynakları sağlayan kurumların desteği ile gerçekleştirilebileceğini belirten Kocabaş (n.d.), düşük karbonlu yerleşim alanlarının planlanmasını kentlerin yenileme süreçlerinin merkezinde konumlanacağını öngörmektedir.

2.1.4. Sürdürülebilir Kentsel Koruma

Sürdürülebilir kentsel koruma, sürdürülebilir kentleşmeden farklı olarak öncelikle tarihi, kültürel ve doğal değerlerin/alanların korunmasını konu edinir. Bu bağlamda

incelendiğinde, koruma- kullanma dengesinin en baskın olduğu pratik olarak değerlendirilebilir. Sürdürülebilir kentsel koruma, sürdürülebilir kentleşmeden farklı olarak yerel kalkınmanın yanı sıra korumaya/dönüşüme kaynak oluşturmaya hedeflemektedir. Oluşturulacak kaynak aracılığıyla fiziksel mekanda yapılması öngörülen eylemlerin uygulamaya geçirilmesi sağlanabilecektir. Son dönemde, iklim değişikliğinin planlama gündeminde üst sıralarda yer alması ve bu konuda oluşan farkındalıkla birlikte sürdürülebilirliğin iklim boyutu üzerinden irdelendiği ve yürütüldüğü görülmektedir. Bu bağlamda, iklim değişikliği boyutunun ekolojik sürdürülebilirlik üzerinden kentsel koruma dinamikleri içerisinde konumlandırılması gerekmektedir. Tarihi dokunun korunmasında iklim değişikliği ve risk yönetimi hem bir araç hem de bir kaynak yaratıcı olarak öne çıkmakta ve dikkat çekmektedir. Alan yönetimi ve risk yönetiminin bir arada değerlendirilmesiyle birlikte özellikle miras alanlarında bu tür planların hazırlanması zorunlu hale getirilmektedir.

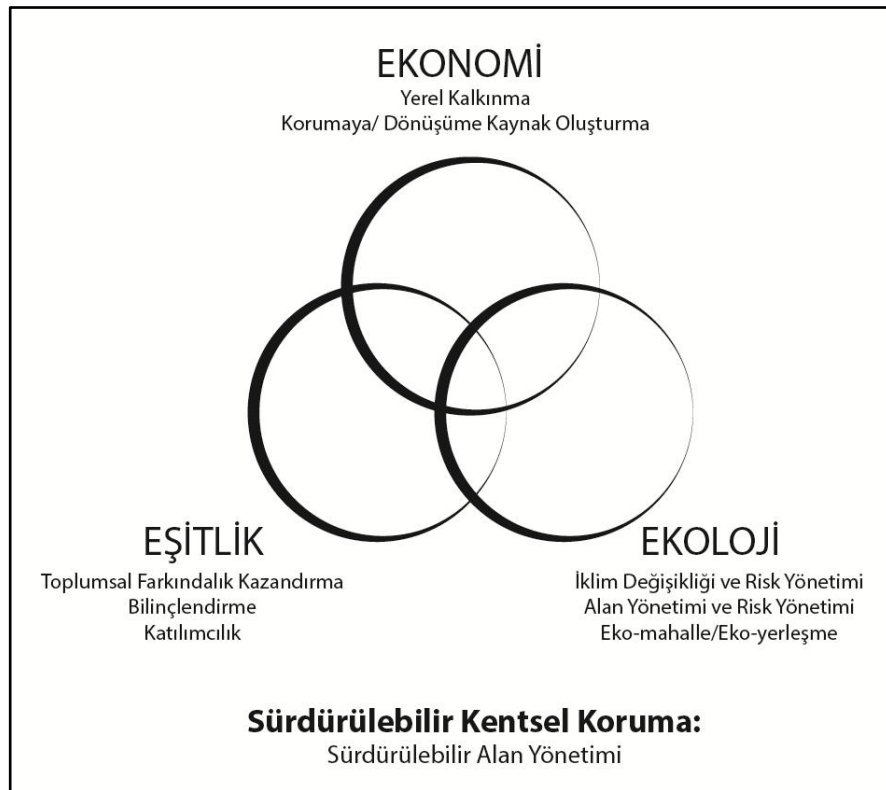
Sürdürülebilir kentsel dönüşüm olarak da üst kapsamda ele alınabilecek olan bu yaklaşım, yapılaşmış çevrenin yeniden yapılaşmasını veya iyileştirilmesini ele alan sürece verilen addır. Bu sayede, toplum-tabanlı ekonominin canlandırılması ve sosyal kapitalin yeniden inşa edilmesi öngörülmektedir. Sosyal boyutta eşitliğin ve dengenin yanı sıra aynı zamanda kültürel, ekonomik ve yapısal form çeşitliliğini destekler ve korunmasında bir araç olarak öne çıkar (Ng ve diğerleri, 2001). Sürdürülebilir kentsel koruma da bu dönüşüm sürecinin bir parçası olmakla birlikte tarihi dokudaki dönüşüm sürecini ifade etmektedir.

Sürdürülebilir kentsel koruma, bunlara ek olarak, toplumun sürece entegre edilmesini ve katılımını da kapsamaktadır. Bu sayede, sürecin daha etkin sonuçlara ulaşması sağlanmış olacaktır. Toplumun katılımı, hem ihtiyaçların ve taleplerin anlaşılmasında hem de geri beslemlerle birlikte sürecin yenilenmesini ve çeşitlenmesini de beraberinde getirecektir. Bu bağlamda, miras veya tarihi çevre, katalizör görevi görmektedir. Sürdürülebilir kentsel koruma sürecine toplumun katılımıyla birlikte sürdürülebilir kalkınma da sağlanmış olacaktır. Sürdürülebilir kalkınmayla birlikte toplumsal birliktelik, ekonomik istikrar ve çevresel güçlenme hedefine ulaşılabilmesi için ise bütüncül politika yaklaşımlarının ortaya konması gerekmektedir (Chohan ve Ki, 2005, 4).

Koruma pratiğinin d6nemsel gelişimi, koruma ve s6rd6r6lebilirliğin giderek 6nem kazanan ve i içe geçen s6reler ve pratikler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, 6zcan (2009,1-2) s6rd6r6lebilir kentsel korumayı şu şekilde tanımlamaktadır:

"S6rd6r6lebilir kentsel koruma', planlama politika ve stratejilerine ilişkin karar verme s6relerinde toplumsal 6rg6tlenmelerin rol6n6 etkinleştiren, toplumsal faydaları eşitlik ilkesi temelinde g6zeten, geniş kapsamlı katılım ve şeffaflık ilkesini temel alan işbirlikçi planlama yaklaşımı eşitliğinde k6lt6rel miras değerlerinin korunması ve geliştirilmesine y6nelik planlama uğraşı olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle, k6lt6rel miras değerlerini gerek k6lt6rel s6rekliлик ve sosyal çeşitliliğin korunması- yaşatılması gerekse ekonomik gelişme-canlanma sağlanması açısından stratejik mek6nsal planlama yaklaşımı temelinde ele alan geniş kapsamlı ve b6t6nleşik koruma yaklaşımını ifade etmektedir."

Son d6nem pratikleri, koruma ile ekonomik kalkınma arasında bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Ekonomik kalkınma ve gelişimle birlikte ortaya çıkan olumsuz sonuçların evre ve sosyal kapital 6zerindeki t6keticisi azaltılması ve olabildiğince ortadan kaldırılması amacıyla, koruma pratiğinin revizyonunun gerekmektedir. Fiziki ve sosyal çevrenin bir b6t6n olarak ele alınması ve bu kapsamda çalışmaların y6r6t6lmesi gerekmektedir, birbirini doğrudan etkileyen bu iki sistem arasındaki bağlantıların d6zenlenmesi ve s6rd6r6lebilir kılınması sağlanmalıdır.

şekil 2.9. S6rd6r6lebilir Kentsel Koruma ve Bileşenleri (Tez alışması kapsamında 6retilmiştir)

Sürdürülebilir kentsel koruma, miras alanları olan tarihi çevrenin korunmasında güncel bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, tanımlanan bileşenleri şu şekilde özetlemek mümkün (Historic Cities and Urban Settlement Initiative, 2009, 3):

- Güçlü bir yönetim ve yasal/ yönetsel çerçeve
- Yasal çerçevenin uygulamaya geçirilmesi adına ortaya konacak politikalar ve araçları
- Ekonomik araçlar ve yöntemler, piyasa mekanizmasında meydana gelebilecek herhangi bir düşüş veya kriz durumunda tarihi çevrenin korunmasının süreklilik kazanması adına girişimler
- Toplumsal entegrasyonu yönlendirici eğitim ve iletişim faaliyetleri, halkın miras alanlarının değeri konusunda bilgilendirilmesi, kim için ve neden korunması gerektiği, nasıl korunması gerektiği gibi konularda bilgilendirme etkinlikleri ve bu sayede toplumsal katılımın sağlanması

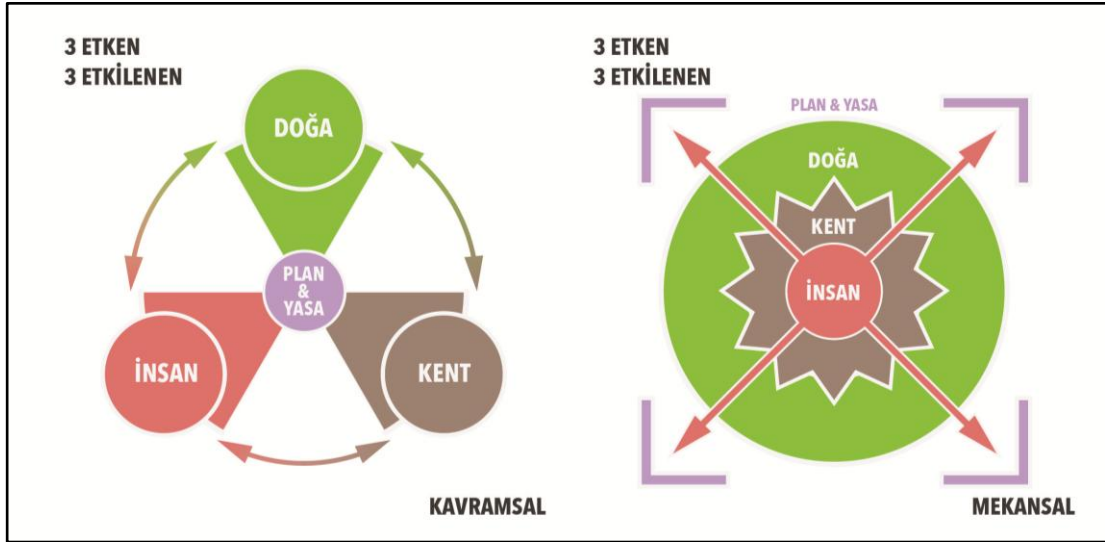
Bu bağlamda, kentsel politikanın önemi ön plana çıkarılmaktadır. Özellikle yerel yönetimlerin miras alanlarının korunmasında toplumun katılımını sağlayacak türden politikalar gözetmeleri ve uygulamalar gerçekleştirmeleri gerektiğine dikkat çekilmektedir. Karar vericilerin koruma alanında uzmanlaşmamış olması bu alanda uzman kişilerin sürece katılımını zorunlu kılmaktadır. Koruma kimi zaman gelişmenin özellikle de ekonomik gelişmenin önüne geçen bir faktör olarak algılandığında da bu kapsamda ortaya konacak politikalar aracılığıyla tarihi dokunun korunması ekonomik kalkınmayı besler bir nitelik kazanabilecektir.

Son dönem planlama pratikleri, mevcut durumdaki yapı stokunun yeniden kullanımını ve değerlendirilmesini hedeflemekte, kentin çeperlerine doğru kentsel yayılmayı önleme amacıyla hareket etmektedir (Kocabaş, 2014, 189). Bu sayede, mevcut durumdaki yapı stokunun sağlıklılaştırılması, iyileştirilmesi ve rehabilitasyonu gibi süreçler ön plana çıkmakta, yık- yap gibi çevreye yeniden zarar yükleyecek uygulamalardan kaçınılmaktadır. Bu çerçevede hedeflenen mevcut stoka yönelik olarak ekolojik güçlendirmelerin (eco-retrofitting) uygulama pratiğine aktarılması ve yaygınlaştırılmasıdır. Bu sayede, karbon ayak izi azaltılabilecek ve uzun vadede getireceği etkiler minimize edilmiş olunabilecektir. Buradan yola çıkarak, tarihi fiziksel çevrede başlıca dikkate alınması gereken öncelikler şu şekilde sıralanabilir (Kocabaş, 2014, 188):

- Enerji tüketiminin en aza indirgenmesi
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması
- Karbon salınımının azaltılması

2.2. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Bileşenleri

Sürdürülebilir kentsel koruma, fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutları bir arada tutmakta, yasal ve yönetsel boyutta ise alan yönetimini araç olarak kullanmaktadır. Tezin bu kısmında, sürdürülebilir kentsel korumanın farklı boyutları tanımlanarak, ana çerçevede süzgeç görevi göreceğ olan üst başlıkların detaylı olarak aktarılması sağlanacaktır. Bu sayede, sürdürülebilir kentsel korumanın neden bütüncül bir yaklaşıma sahip olduğ ve güncel bir yaklaşım olarak ne tür kolaylıklar sağladığı görülmüş olacaktır.

Şekil 2.10. 3 Etken 3 Etkilenen (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Şekil 2.10, bu kısmın hem başında hem de sonunda kullanılmaktadır. Bunun nedeni, öncelikle başlarken sürdürülebilir kentsel korumanın 4 ana boyutunun hem kavramsal hem de mekansal kapsamda nasıl bir ilişkisellik içerisinde konumlandığının aktarılmasıdır. Ardından bu kısmın sonuna gelirken, bu süzgeç içerisinde aktarılan konuları derleyen bir yapıda olması nedeniyle yeniden gözden geçirilmesi adına bir kere daha tartışmaya açılmaktadır. Yüceil (2015) tarafından '3 Etken 3 Etkilenen' başlığı altında toplanan bileşenlerin, bugün aslında sürdürülebilir bir sistemin birer parçası olduğ söylenebilir. Bu şemayı, tez çalışması kapsamında yorumlamak gerekirse, kavramsal çerçeve içerisinde, plan ve yasa, insan, doğa ve kent bileşenlerini bir arada tutan bir yapıya sahiptir ve odakta yer alarak bu bileşenler arasındaki dengeyi kurmanın yanı sıra, aynı mesafede bu bileşenleri gözetken bir yapıya yani eşitlikçi bir yaklaşıma sahiptir. Öte yandan, insan, kent ve doğa bileşenleri ise sürekli olarak birbiri ile etkileşimde olan devingen bir döngü içerisinde konumlandırılmaktadır. Mekansal anlamda irdelendiğinde ise, insan sahip

olduğu hareketlilik nedeniyle kent mekanında yani yapılaşmış çevrede ve doğal çevrede devingen bir yapıya sahiptir. Mekan içerisinde hem yapılaşmış hem de doğal çevreyi eşit şekilde kullanma hakkına sahip olmasına rağmen, bu hakkı plan ve yasa ile çerçeve altına alınmakta ve sınırları tanımlanmaktadır. Farklı bir şekilde yorumlamak gerekirse de, yapılaşmış çevre ve doğal çevre plan ve yasa ile koruma altına alınmakta ve tanımlanmaktadır, aynı zamanda insan da bu çevre içerisinde kendine bir konum seçmekte, aynı şekilde plan ve yasa doğrultusunda bir devinim kazanmaktadır.

Buradan hareketle, sürdürülebilir kentsel korumanın öncelikle yapılaşmış çevre ve doğal çevreden oluşan fiziksel boyutu, ardından insanı içeren sosyal boyutu ele alınmaktadır. İnsanın kent mekanı içerisindeki devingenliğinin kaynağı aynı zamanda da ürettiği kapitalin ürünü olan ekonomik boyut sürdürülebilir kentsel koruma kapsamında aktarılmakta, doğa ile etkileşimin sonucu olan çevresel boyut ise fiziksel boyut altında irdelenmektedir. Bu çerçeveyi sınırlayan ve tanımlayan, aynı zamanda da bir arada tutan yasal ve yönetsel boyut ise son alt başlıkta aktarılmaktadır. Sürdürülebilir kentsel koruma bu 4 boyut üzerinden tanımlanmakta ve değerlendirilmektedir. Buradan yola çıkılarak, sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olduğu alan yönetimi tanımlanmakta ve belirlenen kurgu içerisinde aktarılmaktadır.

2.2.1. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Fiziksel Boyutu

Gürel (1970) çevreyi, kişiyi etkileyen, iklimsel, biyolojik ve toplumsal faktörlerin tümü olarak değerlendirmektedir. Sürdürülebilir kentsel korumanın fiziksel boyutu, yapılaşmış çevre ve doğal çevre olmak üzere 2 ana unsurdan meydana gelmektedir. Bu kısımda yapılaşmış çevre ve doğal çevrenin tanımları yapılarak, bu çerçevede son dönem uygulama ve projelere dair örnekler sunulacaktır.

2.2.1.1. Yapılaşmış Çevre

Yapılaşmış çevre veya yapılandırılmış çevre ise insan ve toplumun karşılıklı etkileşimi ile oluşmuş, insan tarafından inşa edilmiş olan çevredir (Suher, 1996).

Yapılaşmış ya da yapma çevre insanın gereksinimlerini karşılamak üzere kurduğu çevredir (Anonim, 2015).

İnsanların günlük yaşamlarını sürdürdükleri ev, iş yeri, taşıt araçları, kamuya açık yerler yapay çevreyi meydana getirir. Tarihsel gelişme sürecinde oluşmuş değişik dönemlere ait kültür özelliklerini yansıtan mimari dokular ise yapılaşmış çevre olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 2014).

Yapay çevre, insanın fizyolojik gereksinimlerine, eylemlerine ve bunlar için gerekli psiko-sosyal gereksinmelere göre oluşturulan çevre olarak da ele alınmaktadır (Anonim, 2005).

Erbil (2014), yapay çevre olarak adlandırdığı yapılaşmış çevreyi, düzensiz yapılaşma olarak ele almaktadır.

Yapılaşmış çevrenin farklı adlandırmaları olmasına rağmen benzer tanımları olduğu görülmektedir. Tez çalışması kapsamında ele alınan yapılaşmış çevre, tarihi çevredir. Tarihi çevre, yaşayanlara ve kullanıcılara yani kentliye mekana ve yaşama dair aidiyetlik ve sahiplilik duygusu sunmaktadır. Görsel bellekle doğrudan etkileşimde olan mekan, bireyin çevresi ile olan bağlantılarını ve iletişimini soyut düzlemde somut düzleme çeken fiziksel öğelerin barındığı kentsel dokudur. Bu bağlamda, tarihi kent dokularının korunması ancak aynı zamanda da yaşatılması gerekmektedir. Her ne kadar kent kimliğinin birer parçası da olsa ve meta haline gelerek turizmin aracı ve hedefi olarak kullanılmak üzere koruma pratiği geliştirilmiş ve ülke ekonomisine katkıda bulunan başat girdiler arasında yer alıyor da olsa, tarihi kent dokusunun korunması, aslında başlıca yaşamsal faaliyetlerin devamlılığı için gereklidir. İnsan olmadan kent olmayacağı savı üzerinden ilerleyerek, tarihi kent dokusunun da aynı şekilde insan ve yaşamı, toplumsal kültürel belleği ve kitlesel aidiyetlik ve sahiplilik duygusunun üretimi ve korunması üzerinden sürdürülebilir kılınması yaklaşımı öncelikli olarak bu tez çalışmasının ortaya koyduğu ve temellendirildiği düşünce sistematiğidir.

İnsan ve mekan arasındaki etkileşim ve bağın, değişmezlik ve mutlaklık üzerinden kurgulanması, insan ve aidiyet, insan ve sahiplilik olgularını da beraberinde getirmektedir. İnsanın mekanla olan bağını kuvvetlendiren de bu olguların ne derece benimsendiği ve yaşatılmaya çalışıldığı ile doğru orantılı olarak şekillenmektedir. Kuban (2010, 18), kent ve insan arasındaki bağı şu sözlerle açıklar:

"Kent zaman içinde oluşur. Kentin yaşam ritmi insandan ve kuşaklardan daha ağırdır. Onun için büyük tarih kentleri tarihlerini, hatta biyolojik bir benzetme yaparsak, embriyonlarını kendi içlerinde taşırlar. Bunlar bazen fiziksel görüntü olarak, bazen işlev olarak, bazen bir yolun yönü olarak, bazen efsane olarak yaşarlar. İstanbul bu açıdan dünyanın en yaşlı, fiziksel görüntüsünde en uzun zaman boyutlarını taşıyan kentidir. Bazen içinde yaşayanlar, bugün olduğu gibi, onun tarihiyle ilgilerini kesmiş olabilirler. Fakat o tarih, onlar farkına varmadan, onları etkilemeye ve yönlendirmeye devam eder. Bu tarihin her zaman göz önüne getirilebilen bir imgesi vardır. Bunu topografyasıyla, büyük anıtları, hatırlanan yol ve meydanları ile yapar."

Tarihi çevre, başlı başına bir yaşama biçimi ve yaşantıyı gözler önüne sermektedir. Sadece sahip olduğu tarihi fiziksel çevre koşulları ve öğeleri özelinde değil, aynı

zamanda içerisinde bulundurduğu yaşayan öğeleri ile de değerlendirmeye alınmalıdır. Baykan vd. (2011,117) bu konuyu şu şekilde özetler:

"Bir binanın sahip olduğu ortak belleğin ilk ve en önemli kanıtları, onu değişime uğratan mimari müdahaleler ya da değişmesine neden olan fiziksel etkenlerin gözle görülebilir sonuçlarıdır. Planlı ya da niyetli müdahaleler ile plansız, beklenmeyen etkiler değişimlerin bilindik nedenleridir. Öte yandan, yapılar yaşantıların vücuda gelmesine imkan tanıdıkları ölçüde de değişirler. Toplum bilim ve felsefe, hermenötik yaklaşımla 'yaşantılar' (life-worlds) olarak ifade ettiğimiz kavramı, gündelik davranış yapılarının ve deneyimlerinin içerdiği anlamlar bütünü olarak açıklamaktadır; biz de burada bu tanımları esas almaktayız. Bir binada varlığını sürdüren yaşantılar ve burada ikamet edenlerin deneyim ve pratikleri sonucu oluşan müdahaleler binalar üzerinde izler bırakarak onun belleğine ilişkin ipuçları verirler. Yaşantının tahrip edilmesi, belleğin silinmesi anlamına gelir. Benzeri şekilde, binanın fiziksel biçimi ve bu yolla geride kalan bellek parçaları, başka türlü temini mümkün olmayan bir bilgiyi de bize sunarlar ve bu mimarlığın epistemisi için asli değer taşıyıcıdır."

2.2.1.2. Doğal Çevre

Çevre insan yerleşmelerinin öğelerine bağlı olarak oluşabilir. Doğal çevre; insanı çevreleyen atmosferik koşullar, bitki örtüsü, toprak yapısı, hayvan türleri ve tüm canlı varlıkları bir arada tutan çevre olarak tanımlanır (Suher, 1996).

İnsanların sürekli yaşadıkları, çeşitli peyzaj elemanlarının yer aldığı, canlılarla etkileşim halinde bulunan çevre doğal çevre olarak adlandırılmaktadır (Anonim, 2015).

Hogan (2013) ise doğal çevreyi, canlı ve cansız varlıkların belli bir uyum içinde birlikte yaşadığı, insanın etkilemediği çevre olarak tanımlamaktadır.

Erbil (2014) benzer bir biçimde doğal çevreyi, canlıların hayatta kalabilmeleri için muhtaç oldukları çevre olarak ele almaktadır.

Doğal çevrenin korunması kaynakların giderek tükenmesi ve yerine yenisinin konulamaması üzerinden temellendirilmektedir. Bu temellendirilme içerisinde, her türlü kaynağa eşit erişim hedefi güdülmekte, bugün yaşayanların erişebildikleri doğal kaynaklara ve zenginliklere aynı şekilde gelecekte yaşayacak olanların da eşit imkanlar dahilinde erişebilmesi öngörülmektedir. Bu kapsamda, doğal çevrenin korunmasına ve sürdürülebilir kılınmasına yönelik farklı çalışmalar yürütülmektedir. Özellikle iklim değişikliği ve olumsuz etkilerinin gündeme gelmesiyle birlikte, bu kapsamda bilinç kazandırmaya ve farkındalık yaratmaya yönelik olarak başta STKlar olmak üzere özel sektör ve kamunun da çalışmalar yürüttüğü bilinmektedir.

Şekil 2.11. Doğal Çevrenin Korunmasında Aktif Olarak Faaliyetlerde Bulunan Uluslararası STKlar (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

Dünyada ve Türkiye'de en bilinen örnekler arasında WWF, Greenpeace, TEMA, ÇEKÜL vb. sivil toplum örgütleri yer almaktadır. Bu örgütlerin yapmakta olduğu çalışmalar, doğal çevrenin geri dönüşü olmayan etkilerden korunmasını ve sürdürülebilir kılınmasını hedeflemektedir. Bu kapsamda, bilinç kazandırma ve farkındalık yaratma amacıyla çeşitli kampanyalar yürütülmektedir.

Şekil 2.12. Doğal Çevrenin Korunmasında Aktif Olarak Faaliyetlerde Bulunan Ulusal STKlar (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

Son dönemlerde, ormanların özellikle de yağmur ormanlarının, tarım alanlarının, su kaynaklarının vb. korunmasında çalışmalara ağırlık verilmekte, sadece bu değerlerin değil aynı zamanda bu değerler içerisinde yaşayan ve de bu değerlere besin zinciri içerisinde bağlı olarak faunanın da korunması konuları gündeme gelmektedir. Ekosistem bir bütün içerisinde ele alınarak sadece tek bir konu başlığına yönelme değil bütüncül bir sistem içerisinde koruma başlığı öne çıkmaktadır. Doğal alanların

ve dolayısıyla doğal miras alanlarının da bu kapsamda korunması öne çıkmakta, alan içerisindeki ekosistemin parçaları ile bir bütün olarak değerlendirilerek çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda, doğa koruma ve planlama doğrudan iç içe geçen sistemler ve işleyiş süreçlerine sahiptir. Planlama bir araç olarak bu noktada devreye girmektedir.

Çizelge 2.5. Çevre Odaklı Projeler I - Greenpeace (URL - 6)dan faydalanılarak tez çalışması kapsamında derlenmiştir.

Çevre Odaklı Projeler I - Greenpeace							
Projenin Adı	Kapsam					Amaç	Yer
	S	B	T	İ	F		
Akdeniz'i Koruyoruz						Deniz rezervleri ile biyoçeşitliliği korumak	Akdeniz
Nükleer						Karbon salınımını artırarak dünyayı ısıtan ve iklimleri değiştiren nükleer enerji santrali kurulumlarına engel olmak	Türkiye
Tarım ve GDO						Organik tarım ile gaz emisyonunu azaltmak ve kimyasal içermeyen besinler üretmek	Türkiye
Kuzey Kutbu						Fosil yakıt kullanımını önleyerek erimenin önüne geçmek	Kuzey Kutbu
Küresel Isınma						Atmosferdeki metan seviyesini azaltmak ve susuzluk,kuraklık,iklim değişikliğinin önüne geçmek	Dünya
Anahtar:							
S: Sürdürülebilirlik, B: Biyoçeşitlilik, T: Tarım, İ: İklim değişikliği, F: Farkındalık yaratma							

Çizelge 2.6. Çevre Odaklı Projeler II - WWF (URL - 7)den faydalanılarak tez çalışması kapsamında derlenmiştir.

Çevre Odaklı Projeler II- WWF							
Projenin Adı	Kapsam					Amaç	Yer
	S	B	T	İ	F		
Türleri Koruma						Nesli tükenmekte olan türleri koruyarak doğal dengeyi devam ettirmek	Türkiye
Alanları Koruma						Biyoçeşitlilik açısından zengin bölgeleri korumak	
Türkiye'nin Canı						Tehlike altındaki doğal mirasa dikkat çekmek	
Ayakizi						Ekolojik bütünlüğü sağlamak	
İklim Değişikliği						Fosil yakıt kullanımı ile oluşan sera gazı birikimini önlemek	
Anahtar:							
S: Sürdürülebilirlik, B: Biyoçeşitlilik, T: Tarım, İ: İklim değişikliği, F: Farkındalık yaratma							

Çizelge 2.7. Çevre Odaklı Projeler III - ÇEKÜL (URL - 8)den faydalanılarak tez çalışması kapsamında derlenmiştir.

Çevre Odaklı Projeler III - ÇEKÜL							
Projenin Adı	Kapsam					Amaç	Yer
	S	B	T	İ	F		
7 Ağaç Ormanları						Yaşam kaynaklarının dengeli kullanılması gerektiği bilincini uyandırmak	Türkiye
Kendini Koruyan Kentler						Kültürel mirası korumak	
Anahtar: S: Sürdürülebilirlik, B: Biyoçeşitlilik, T: Tarım, İ: İklim değişikliği, F: Farkındalık yaratma							

Çizelge 2.8. Çevre Odaklı Projeler IV - TEMA (URL - 9)dan faydalanılarak tez çalışması kapsamında derlenmiştir.

Çevre Odaklı Projeler IV - TEMA							
Projenin Adı	Kapsam					Amaç	Yer
	S	B	T	İ	F		
Çölleşmeyle Mücadele						Erozyonla kaybedilen toprakların önüne geçmek	Türkiye
Ağaçlandırma ve Karbon Tutumu						Ağaçlandırma ile atmosferdeki oksijen oranını artırıp havayı temizlemek, erozyonu önlemek	
Anahtar: S: Sürdürülebilirlik, B: Biyoçeşitlilik, T: Tarım, İ: İklim değişikliği, F: Farkındalık yaratma							

Çizelge 2.9. Çevre Odaklı Projeler V - Diğer (URL -10, URL - 11, URL - 12)den faydalanılarak tez çalışması kapsamında derlenmiştir.

Çevre Odaklı Projeler V - Diğer							
Projenin Adı	Kapsam					Amaç	Yer
	S	B	T	İ	F		
Cennet Projesi (Eden Project)						Sürdürülebilir geleceğin koşulu olarak insanların bitki örtüsü ve ağaçlara bağımlı olduğunu hatırlatmak	Birleşik Krallık
Permakültür (Permakültür Araştırma Enstitüsü)						Yeryüzüne ve insana özen göstererek tüketimi azaltmak, ekosisteme uygun sürdürülebilir tarım yapmak	Dünya
High Line						Oluşan ekolojik sistemi korumak	New York City
Anahtar: S: Sürdürülebilirlik, B: Biyoçeşitlilik, T: Tarım, İ: İklim değişikliği, F: Farkındalık yaratma							

Çevresel boyut giderek önem kazanmakta, hatta ortaya konacak projelerin merkezine oturarak sosyal boyut ile birlikte değerlendirilmektedir. Bu sayede, fiziksel boyut kapsamında yer alan yapılaşmış çevre ve doğal çevre bileşenlerinin yeniden bir arada düşünülmesi, ele alınması ve bu yönde çalışmaların ve uygulamaların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Buna bağlı olarak da, projelerin hayata geçirilmesi için gerekli olan finansman kaynağı sağlanabilmektedir. Tanımlanan kriterlere uymayan projeler destekçi bulamamaktadır. Bu durum, yaşam odaklı tasarım ve planlama uygulamalarının zorunlu hale gelmesini sağlayan bir belirleyici faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Görülmektedir ki, iklime duyarlı, enerji etkin ve sürdürülebilir yerleşimlerin planlanması ve tasarlanması zorunlu hale gelmektedir. Düşük karbonlu yerleşimlerin teşvik edilmesi üst ölçekte hazırlanan planlar ve alınan kararların bir parçası haline getirilmelidir (Kocabaş, 2011, 520). Aynı zamanda, risk altındaki mahallelerin de özellikle deprem kapsamında güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu tür alanların tespit edilmesi, deprem konusunda dirençli hale gelmelerinin sağlanması için gerekli olan güçlendirme, sağlıklılaştırma ve iyileştirme uygulamalarının gerçekleştirilmesi adına gerekli olan araştırma ve geliştirme çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, bu tür alanların düşük karbonlu olacak şekilde yeniden yapımı ve iyileştirmesi de sadece deprem konusunda değil aynı zamanda iklim değişikliği konusunda da kentsel alanların dönüşümünü biçimlendirecektir (Kocabaş, 2011, 520).

Bunlara ek olarak, Cassar (Kocabaş (akt.), 2014) iklim değişikliğinin değişken yapısının tahmin edilemez sonuçlara neden olabilir yapısını ortaya koyarak, önceden tahmin edilebilir sonuçlarını doğuran faktörlerin ortadan kaldırılması veya azaltımı konusunda gerekli olan önlemlerin alınması gerektiğini belirtmektedir. İklim değişikliği sadece doğal çevreye değil, aynı zamanda fiziki çevreye de zarar verecek sonuçlara sahiptir. Bu nedenle, iklim değişikliğine sebep olan sera gazlarının salınımı gibi önlenemez veya azaltılabilir faktörleri kontrol altında tutmak ve denetlemek mümkündür. Bu durum, sadece doğal çevre için değil, başta insan sağlığı olmak üzere bütün ekosistemi doğrudan etkileyecektir. Fiziki çevre de iklim değişikliğine adapte olabirliği ölçüsünde bundan etkilenecektir. Eğer ki fiziki çevre olası iklim değişikliğine uyumlu veya adapte olabilir bir yapıya sahipse, ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerden etkilenmeyerek devam edebilecektir. Bu durum, fiziki çevrenin sürdürülebilir hale getirilmesini gerekli kılmaktadır. Sadece mevcut durumdaki veya yeni yapılan yapılardaki değişiklikler değil aynı zamanda tarihi ve

kültürel miras alanlarında da bu tür değişikliklere gidilmesi ve belli başlı değişiklikler ile iklim değişikliğine adapte edilmesi mümkündür.

Tarihi çevre, diğerlerine oranla daha uzun vadede bir değişim/ dönüşüm sürecinin tanımlanmasını gerektirmektedir. Tarihi çevrenin yapıldığı döneme ait yerel iklim koşullarına uyumlu olarak yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda kısa vadede büyük ölçüde bozulmaların gözlemlenmesi beklenmemektedir. Ancak, daha uzun vadede iklim değişikliklerine bağlı olarak, tarihi çevre sunmakta olduğu konforu ve kaliteyi sunamaz hale gelecektir. Bu bağlamda, tarihi çevrelerin iklim değişikliği çerçevesinde ele alınması ve bu doğrultuda değerlendirilmesi gerekmektedir. Cassar (Kocabaş (akt.), 2014) farklı iklim modelleri aracılığıyla iklim değişikliğinin tarihi çevre üzerindeki etkilerinin gözlemlenmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir. Bu sayede, ihtimaller üzerinden farklı alternatiflerin üretilmesi de mümkün olabilecektir. Elbette bunun sonsuzluğu düşünülüğünde, önemli olan iklim değişikliğine sebep olan faktörlerin ortadan kaldırılması veya azaltılmasıdır. Bu nedenle, iklim değişikliğine neden olan faktörlerin başka karbon ayak izinin azaltımı önceliklidir.

Şekil 2.13. Karbon Ayak İzini Etkileyen Faktörler (Salat, 2009, 3)'ten uyarlanmıştır.

İklim değişikliği dışında, aynı zamanda kentsel morfoloji, yapı bileşenleri ve sistemler ile tüketici alışkanlıkları da karbon ayak izinin artmasında etkili faktörler arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, iklimin yanı sıra bu tür faktörlerin değiştirilmesine yönelik olarak da çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir. Özellikle tüketici alışkanlıklarının değiştirilmesi farkındalık kazandırma eğitimleri aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Bu sayede, enerji tüketimi yönünde uyulması gerekenler konusunda bilgi sahibi olan tüketici, yapılması ve yapılmaması gerekenler ile dikkat edilmesi gerekenler konusunda fikir sahibi olacaktır. İklim değişikliğinin olumsuz sonuçları konusunda fikir sahibi olan birey bilinçlenerek bu konuda farkındalık kazanacak, karbon ayak izinin azaltılması konusunda girişimlerde bulunacaktır. Tekil girişimler çoğul sonuçlar doğurarak, yerleşim alanlarında büyük ölçüde değişimlere yol açacaktır.

Yapı ölçeğinde yapılacak düzenlemeler ile de mevcut durumdaki yapı stokunun karbon ayak izi azaltılabilir. Bunun için gerekli olan karbondioksit salınımı ölçümlerinin düzenli olarak yapılması, verilere yönelik olarak da karbondioksit

Yeşil Bina sertifikası veren kuruluşlar arasında öne çıkanlar BREEAM ve LEED'dir.

BREEAM (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) 1990 yılından itibaren kullanılmaya başlanmış ancak dünyada birçok ülke tarafından benimsenmiş bir çevre dostu bina sertifika sistemidir (URL - 15). Bu sertifikanın amacı binanın çevresel performansının belirli standartlar doğrultusunda ölçümünün yapılmasıdır. BREEAM'ın üç farklı kategorisi bulunmaktadır. Bunlar:

- BREEAM International 2013
- BREEAM In-Use International
- BREEAM International Bespoke

LEED sertifikasından farklı olarak BREEAM binanın sadece tasarımı için alınabilmekte ve proje özel olarak hazırlanabilmektedir (BREEAM International Bespoke). 5 adet sertifika seviyesi bulunmaktadır. Bunlar ise: Pass, Good, Very Good, Excellent ve Outstanding'dir. Bu sertifika kapsamında bugüne kadar 200.000'den fazla bina sertifika almaya hak kazanmıştır. Bu özelliği ile BREEAM dünya çapında en fazla tanınan çevre dostu bina sertifikası olma özelliğini taşımaktadır.

Bu alanda en fazla tercih edilen bir başka sertifika kuruluşu ise LEED'dir. LEED derecelendirme sistemi, yeşil bina tasarımı, inşaatı ve yönetimine ilişkin olarak ABD Yeşil Bina Konseyi (USGBC) tarafından 1998 yılından beri yürütülen bir dünya çapında kabul gören sertifika sistemidir. LEED sertifika sistemi kapsamında yer alan başlıklar şunlardır: Kaba İnşaat için LEED (LEED for Core& Shell), Yeni İnşaat için LEED (LEED for New Construction), Okullar için LEED (LEED for Schools), Semt Geliştirme için LEED (LEED for Neighborhood Development), Perakendeciler için LEED (LEED for Retail), Sağlık Sektörü için LEED (LEED for Healthcare), Konutlar için LEED (LEED for Homes) ve Kurumsal İç Mekanlar için LEED (LEED for Commercial Interiors) (URL - 16). Bina değerlendirmeleri ise belli başlı kategoriler ışığında gerçekleştirilmektedir. Bu kategoriler ise şu şekilde sıralanabilir:

- Sürdürülebilir İnşaat Alanları
- Su Verimliliği
- Enerji ve Atmosfer
- Materyal ve Kaynaklar
- Kapalı Mekanlarda Ortam Kalitesi

- Yenilikçi Tasarım ve Bölgesel Öncelik

Değerlendirme sonucunda, belirli puan aralıklarına göre sertifikalar düzenlenmektedir. Bu puan aralıkları şu şekildedir: 40-49 puan arası Sertifika, 50-59 puan arası Gümüş, 60-79 arası Altın, 80 puan ve üzeri Platin.

Türkiye'de yeşil bina sertifikalı yapılar arasında şunlar sıralanabilir:

- Özyeğin Üniversitesi Çekmeköy Kampüsü (LEED Altın)
- Magnesia Alışveriş Merkezi (BREEAM Avrupa Ticari 2009, İyi)
- Kağıthane OfisPark (LEED-CS 2.0 Altın)
- 35. Sokak (BREEAM Uluslar Arası 2010 Özel, Çok İyi)
- Siemens GOSB Tesisi (LEED NC 2.2 Altın)
- Hilton GardenInn (LEED NC v2009, Altın)

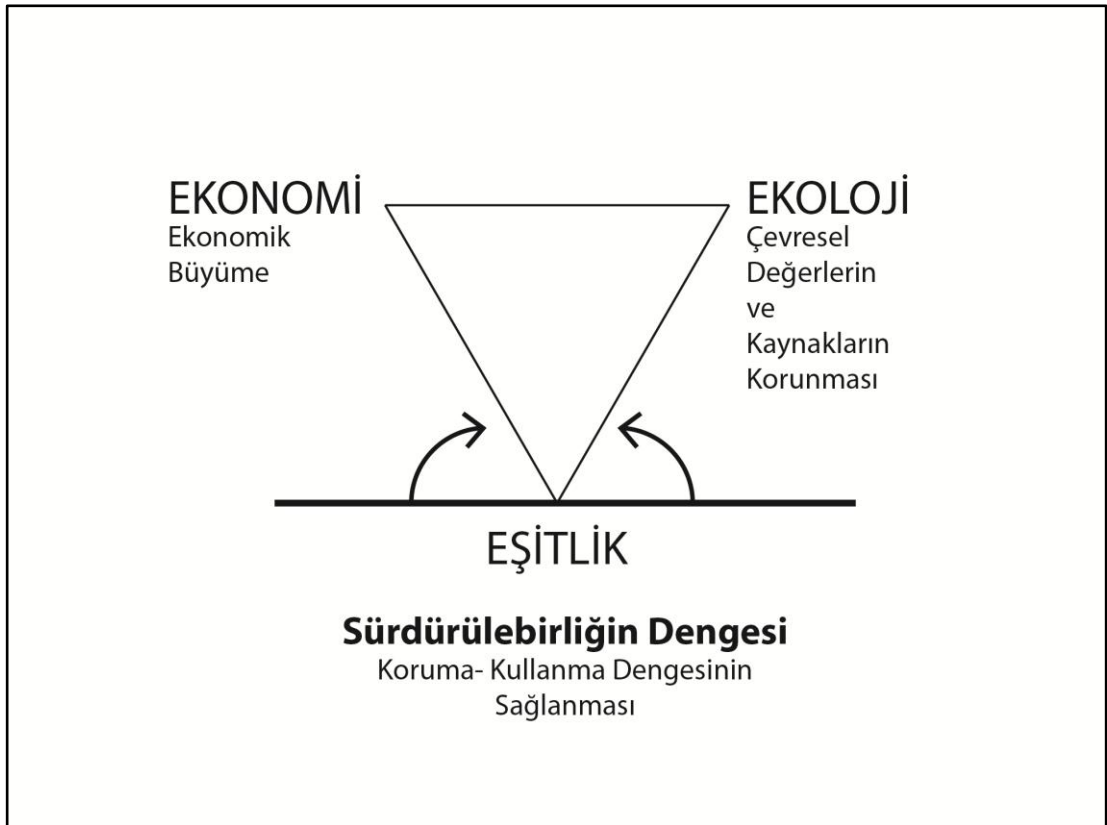
Son olarak, çevresel boyutun gözetildiği son dönem uluslararası proje örnekleri seçilerek, tez çalışması kapsamında şu şekilde derlenmiştir:

Çizelge 2.10. Çevresel Boyut Öncelikli Projeler (Maison Française, URL - 17 ve Anonim (2015)) den faydalanılarak tez çalışması kapsamında derlenmiştir.

Çevresel Boyut Öncelikli Projeler							
Projenin Adı ve Yürütücüsü	Kapsam					Amaç	Yer
	S	B	T	İ	F		
Serp & Molot Factory Redevelopment in Moscow/ JSC Don Story Invest.						Tarihi dokunun modernize edilmesi	Rusya
Uncommon Ground Restaurant/ Helen Cameron						Binaların çatılarında bahçe kullanımı ile bu alanda üretilen besinlerin binada yaşayanlarca kullanılması	A.B.D.
The Mobius Project/ Exploration Architecture						Biyomimikri ile biyolojik fonksiyonların ve sürdürülebilirliğin sağlanması	A.B.D.
Sahara Forest Project & Pilot Facility/ Exploration Architecture						Yeniden bitkilendirme, tarım ve doğa dostu iş imkanlarının sağlanması ve yenilenebilir enerji üretilmesi	Ürdün ve Katar
Las Palmas Water Theatre/ Exploration Architecture						Hava şartlarından yararlanarak tüm şehrin suyunun üretilmesi	Las Palmas
Hy-Fi/ MoMA						İstenildiği anda gübreleşebilen tuğla yapı malzemesi ile karbon emisyonunun olmadığı biyo-tasarım	A.B.D.
Anahtar:							
S: Sürdürülebilirlik, B: Biyoçeşitlilik, T: Tarım, İ: İklim değişikliği, F: Farkındalık yaratma							

2.2.2. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Sosyal Boyutu

Sürdürülebilirliğin dengesinin kurulması koruma- kullanma dengesinin sağlanması ve hayata geçirilmesi yani gerçek kılınması demektir. Bu bağlamda, sürdürülebilirliğin eşitlik boyutu yani sosyal boyutu, ekonomik büyüme ve çevresel değerlerin ve kaynakların korunması konusunda ekonomik ve ekolojik boyutlar arasındaki dengenin kurulmasını sağlayacak olan başat faktördür. Eşitliğin sistemin dengesini kuran yapısında, toplumsal katılımın ve sivil toplum kuruluşlarının varlığı önem kazanmaktadır. Süreçlere toplumun katılımı ile sivil toplum kuruluşlarının denetleme mekanizması olarak yer alması, sürdürülebilirliğin gerçekleştirilebilmesi için tetikleyici bir faktör olacak, aynı zamanda da sürecin denetlenmesinde ve gerçekleştirilmesinde kısıtlayıcı olacaktır. Eşitlik boyutunun öne çıkarılması bu bağlamda sürdürülebilir bir sistem ortaya konmasında öncüdür.

Şekil 2.15. Sürdürülebilirliğin Dengesi (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir).

Bunlara ek olarak, eşitlik, koruma ve kalkınma arasındaki dengeyi kuracak faktördür. Değişen ekonomik ve sosyal kapital dinamiklerine bağlı olarak, kentsel alanda da değişimler görülmektedir. Bu durum, kentsel mekanda dönüşümü zorunlu kılarken, tarihi çevrede de bu duruma adaptasyonun sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Sosyal dokunun fiziksel dokunun korunmasını ve sürdürülebilir kılınmasını sağlayan neden olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Sosyal doku olmadan fiziksel dokunun

gereği sorgulanır duruma gelmektedir. Mekan ve insan bu bağlamda doğrudan ilintilidir.

Toplumsal farkındalık kazandırılması ve bilinçlendirme ile toplumun sürece katılımının sağlanması önem taşımaktadır. Ancak bu şekilde sürdürülebilir koruma kalıcı olabilecektir; çünkü bu süreçte toplumun yani o mekanda yaşayanların, çalışanların ve kullanıcıların mekanı sahiplenmesi ve dolayısıyla süreci sahiplenmesi önem kazanmaktadır. Aynı zamanda sürecin denetlenmesi ve geri beslem sağlanması adına sivil toplum kuruluşlarının da süreçte yer alması gerekmektedir.

Sürdürülebilir kentsel korumanın sosyal boyutu, sürecin sosyal etki değerlendirmesinin ortaya konmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, son dönemde Sosyal Etki Değerlendirmesi (SED) çalışmaları önem kazanmaya başlamıştır. Bu kapsamda SED (Kentsel Vizyon Platformu, 2015):

"... sosyal değişimin gerçekleştiği bölgelerde, bir plan, proje, program ya da politikanın yaratacağı değişimin olumlu ve olumsuz etkilerini anlamaya ve olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik yapılan analiz, izleme ve planlama çalışmalarını içerir. SED çalışmaları, sosyal ve bireysel gereksinmelere yanıt veren, eşitlikçi ve erişilebilir mekânlar oluşturmaya katkı sağlamayı hedefler. SED bu anlamda, yaşamı merkezine alan bir yaklaşım ve yöntem geliştirmeyi hedefleyen, uygulamaya dönük bir etki yönetim aracı"

olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda, hassas grupların ihtiyaçları özellikle dikkate alınmalı (yoksulluk sınırındakiler, arazi/mülk sahibi olmayanlar, yaşlılar, kadınlar, çocuklar, etnik azınlıklar, yasal güvencesi olmayanlar vb.), yürütülecek sürecin öncülü olarak tanımlanmalıdır.

SED hazırlama sürecinde önemli olan bileşenleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Kentsel Vizyon Platformu, 2015):

- Yeni yaşam alanı tasarımı,
- Taraflar arası işbirliği,
- Yeni iş olanakları,
- Eşitlikçi değer paylaşımı,
- Sosyal ve ekonomik gelişme

Bu bileşenler, projenin sosyal boyutunda gerekli olarak tanımlanan katılım ve uzlaşma ortamının sağlanabilmesinde öncül olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu şekilde, katılımcılık hayata geçirilebilecek ve karar alma sürecinde etkin olma

derecesi artırılabilir. Önemli olan sürecin sosyal boyutunun halkın katılımıyla özellikle de hassas grupların katılımıyla gerçekleştirilmesi ve farklı dönemlerde geri beslemelerle zenginleştirilmesi ve gerekli görülen noktalarda yapılacak değişikliklerle revize edilerek yenilenmesinin sağlanmasıdır. Bu sistematik içerisinde, hem kamu, hem özel sektör yani proje geliştirici hem de toplum süreçten karşılıklı olarak faydalanabilecek ve bir denge kurulmuş olacaktır. Özel sektörün girişimleri ve yatırımları boşuna gitmeyecek, ekonomik kayıpları en aza indirilebilecektir; çünkü yaşayan ve yaşam odaklı tasarım ile birlikte yaşayan mekanlar ve de tercih edilen mekanlar oluşturulmuş olacaktır.

Bu kapsamda, SED'in katkıları şu şekilde sıralanabilir (Kentsel Vizyon Platformu, 2015):

- Etkileri Yönetme
- Aktörleri Belirleme
- Kılavuzluk Etme
- Farkındalık Yaratma
- Katılım Sağlama
- Başarıyı Ölçme
- Erken Uyarı Sistemi Geliştirme
- Zaman ve Kaynak Tasarrufu Sağlama
- Uzlaşma Ortamı Yaratma

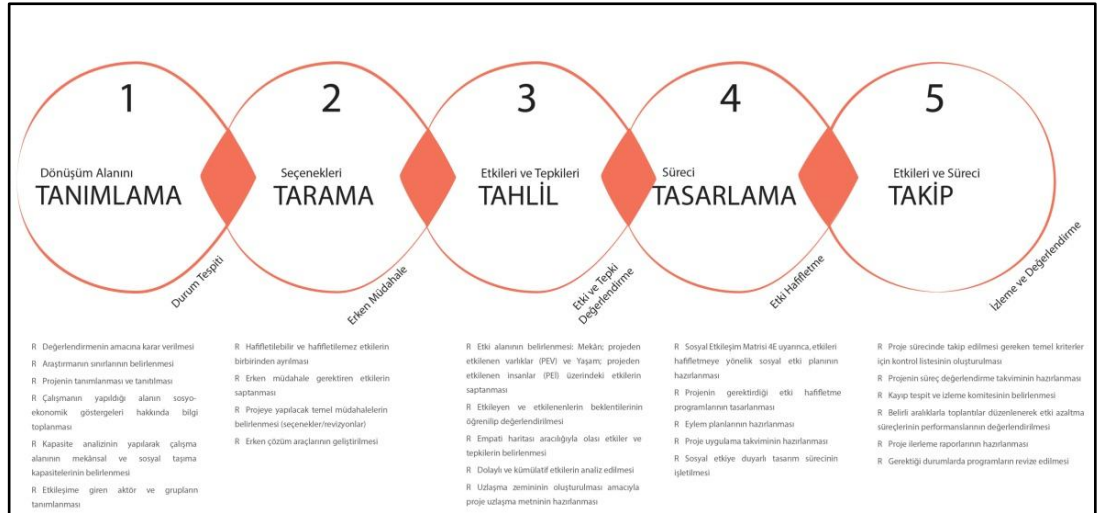
Bu katkıların, sürdürülebilir kentsel korumanın bileşeni olarak sosyal boyutun da katkıları olduğu göz ardı edilmemeli, bu çerçevede değerlendirilmelidir. Aynı şekilde sürdürülebilir kentsel koruma uygulamalarında SED hazırlanması, buradan hareketle hedeflenen bu katkıların sürece adapte edilmesi öncelikli hale getirilmelidir.

Şekil 2.16. SED Hazırlama Sürecinde Temel Yaklaşım (Kentsel Vizyon Platformu, 2015)

SED hazırlama sürecinin hedeflerini şu şekilde özetlemek mümkün (Kentsel Vizyon Platformu, 2015):

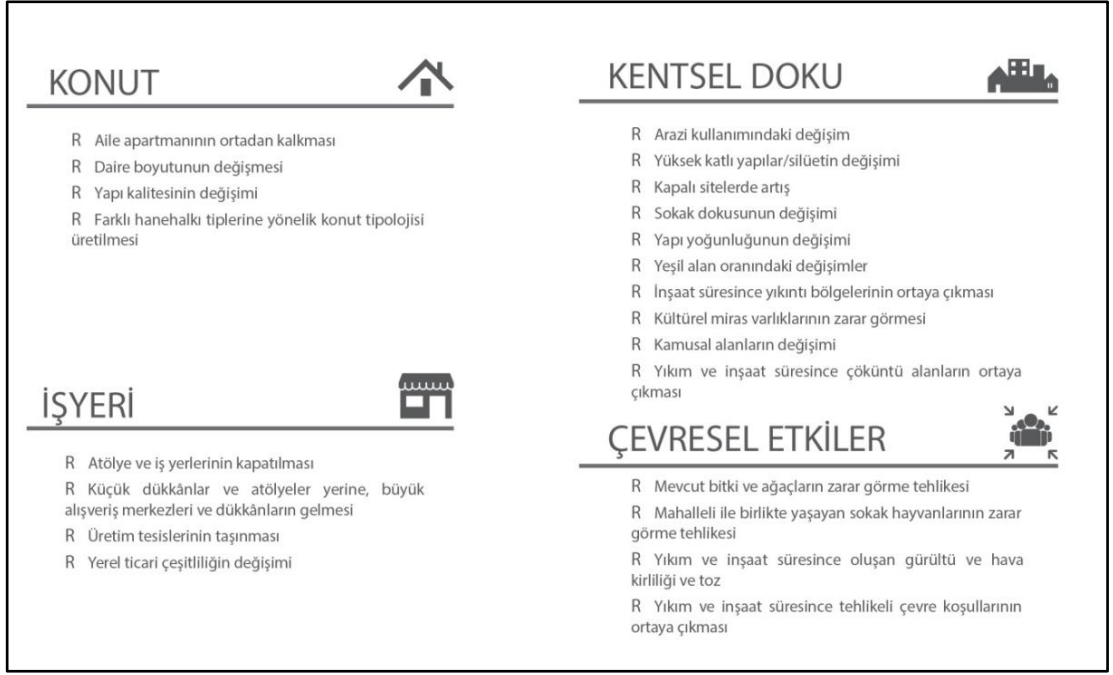
- Ekonomik seçenekler ile minimum yer değiştirme sağlanmalı,
- Tazmin mekanizmaları ile kayıplar azaltılmalı,
- Katılımcı yöntemlerle karar alınmalı,
- İş yaratma ortamlarıyla gelir iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.

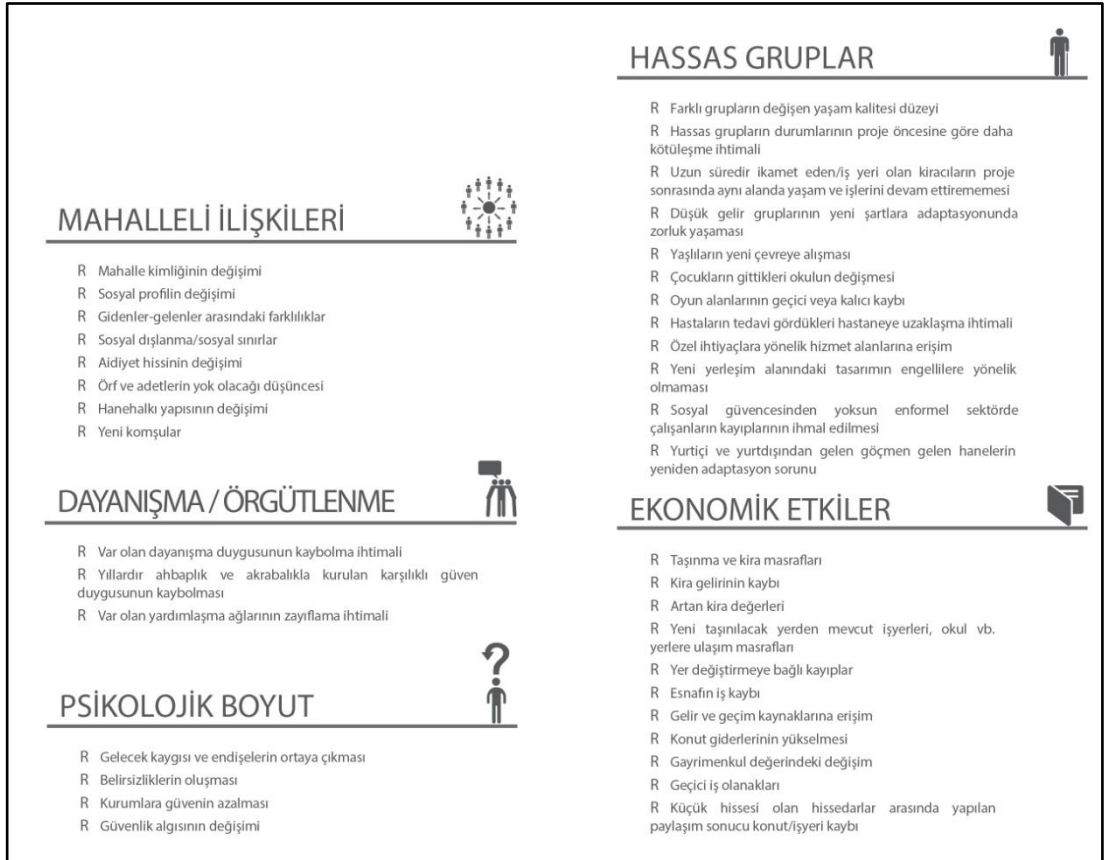
Şekil 2.17. SED Hazırlama Basamakları (Kentsel Vizyon Platformu, 2015)

SED hazırlama süreci basamakları: tanımlama, tarama, tahlil, tasarlama ve takip olmak üzere 5T ilkesinden oluşmaktadır.

SED çalışmasının hazırlanması projeden etkilenen varlıkların ve projeden etkilenen insanların iki grup altında incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu sayede, projeden etkilenenler tanımlanarak, sosyal etki değerlendirme çalışması detaylı bir biçimde ortaya konabilecektir. Bu kapsamda, önceki kısımda tanımlanan yapılaşmış çevre ve doğal çevre bileşenlerinden meydana gelen fiziksel boyutun da aynı zamanda sosyal boyut ile iç içe geçen bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

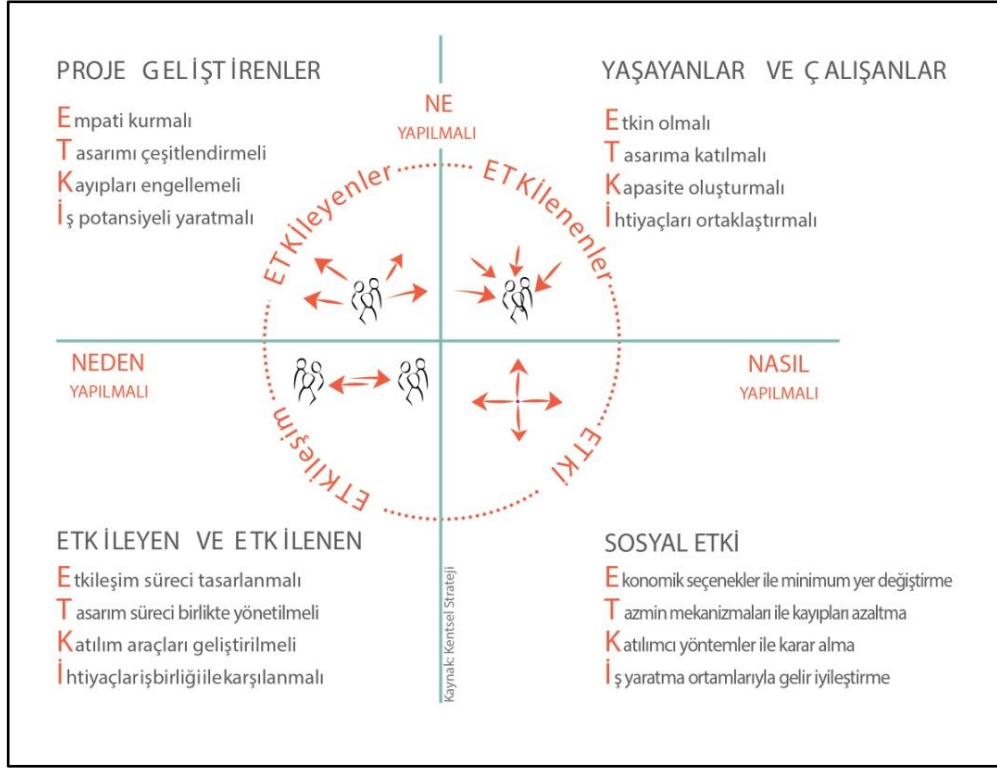

Şekil 2.18. SED I - Projeden Etkilenen Varlıklar (Kentsel Vizyon Platformu, 2015)

Şekil 2.19. SED II - Projeden Etkilenen İnsanlar (Kentsel Vizyon Platformu, 2015)

Sosyal Etki Değerlendirmesi hazırlama sürecinde sosyal etkileşim matrisi tanımlanarak, tartışmaya açılmaktadır.

Şekil 2.20. SED III - Sosyal Etkileşim Matrisi (Kentsel Vizyon Platformu, 2015)

Sosyal Etkileşim matrisinin taraflarının proje kapsamında birbirinden beklentileri ise şu şekilde bir araya getirilmiştir:

	Belediye	Yatırımcı	Kiracılar	Mülk Sahipleri	Sivil Örgütler
Belediye	Belediyenin Beklentisi	Belediyenin Yatırımcıdan Beklentisi - Örnek Proje - Minimum Karlılık - Kaliteli Çevre - Kamulaştırma yerine - Uzlaşma	Belediyenin Kiracılardan Beklentisi - Sosyal önerisinin kabul edilmesi - Sorun tespitinde yardım	Belediyenin Mülk Sahiplerinden Beklentisi - Sosyal önerisinin kabul edilmesi - Sorun tespitinde yardım	Belediyenin Sivil Örgütlerden Beklentisi - Sosyal plana katkı - Sorun çözümünde çözüm ortağı olmaları - Proje geliştirme
Yatırımcı	Yatırımcının Belediyeden Beklentisi - Uzlaşma sürecine katkı - Karar süreçlerinde hız - Sosyal doku analizi - Uzun süreli kiracılara katkı - Alternatif yaşama alanları yaratması	Yatırımcıların Beklentisi	Yatırımcının Kiracılardan Beklentisi - Anketlere yardım - Rölöve alınmada kolaylık - Yeni yaşam alanlarına taşınma yardımının kabulü - İş olanaklarından yararlanmak için talebe bulunma	Yatırımcının Mülk Sahiplerinden Beklentisi - Değer esaslı paylaşım - Kabul edilebilir istekler - Uzlaşma - Proje değerinin bugünkü değerden fazla olacağına inanmak	Yatırımcının Sivil Örgütlerden Beklentisi - Sosyal plana katkı - Ekonomik ve sosyal projelerde çözüm ortağı - Mimari tasarım ilkelerine katkı
Kiracılar	Kiracıların Belediyeden Beklentisi - Bilgilendirme - Yeni yaşama devam - İş talebi - Güvenlik ve çevre temizliği	Kiracıların Yatırımcıdan Beklentisi - İş talebi - Mülk sahibi değişikliği nedeniyle kira artışı yapılmaması - Bilgilendirme	Kiracıların Beklentisi	Kiracıların Mülk Sahiplerinden Beklentisi - Proje sonrası kiracı olarak devam isteği	Kiracıların Sivil Örgütlerden Beklentisi - Kamuoyu desteği - Yasal haklar konusunda yardım - Alternatif çözüm önerileri
Mülk Sahipleri	Mülk Sahiplerinin Belediyeden Beklentisi - Bilgi ve belge paylaşımı - Kat karşılığı paylaşım - Bazıların binalarını kendilerinin yenileme isteği	Mülk Sahiplerinin Yatırımcıdan Beklentisi - Paylaşım oranının artırılması - Kira ve ticari gelir kayıplarının karşılanması - Aynı parselden pay alma - Küçük hisseler için iyileştirme	Mülk Sahiplerinin Kiracılardan Beklentisi - Belediyenin öneri yerlerini kabul etmeleri - Uzlaşma sağlandığında sorunsuz tahliye	Mülk Sahiplerinin Beklentisi	Mülk Sahiplerinin Sivil Örgütlerden Beklentisi - Kamuoyu desteği - Çözüm ortağı
Sivil Örgütler	Sivil Örgütlerin Belediyeden Beklentisi - Sosyal odaklı yenileme yaklaşımı - Kiracı haklarının korunması - Koruma ve yenileme dengesi	Sivil Örgütlerin Yatırımcıdan Beklentisi - Projenin tartışılması - Minimum karlılık - Sosyal boyut	Sivil Örgütlerin Kiracılardan Beklentisi - Dayanışma ve örgütlenme	Sivil Örgütlerin Mülk Sahiplerinden Beklentisi - İşbirliği - Kiracılara yardım	Sivil Örgütlerin Beklentisi

Kendisinin diğer taraflardan beklentisi → Kaynak: Kentsel Strateji

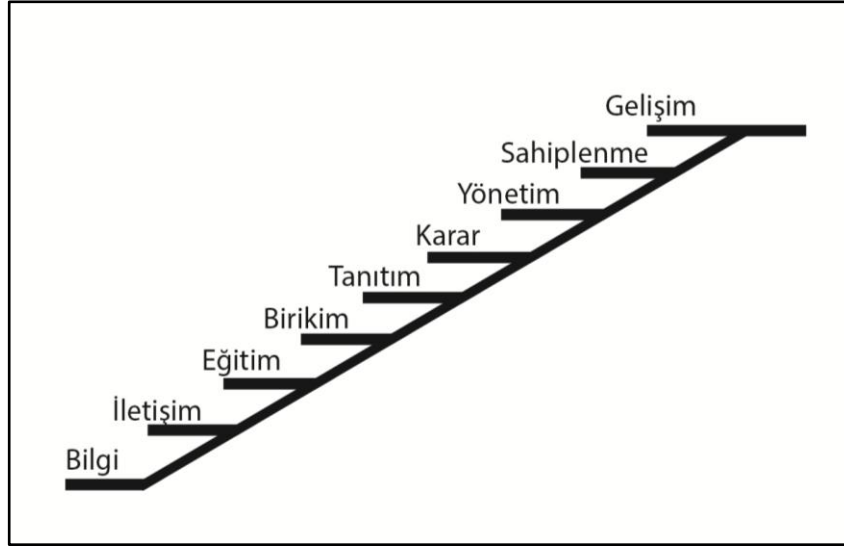
Şekil 2.21. SED IV - Beklenti Matrisi (Kentsel Vizyon Platformu, 2015)

Son olarak, sosyal boyutun sürece dahil edilmesi adına uzlaşma matrisi tanımlanarak, adımları ve bileşenleri şu şekilde sıralanmaktadır:

Proje Yasal süreç Proje geliştirme Gerekçe Paydaşlar Yasal haklar Paylaşımlara Yasalar İhale şartları Belgeler İptal Değişiklikler Seçenekler	Katılım/işbirliği Karar süreci Ortak karar alma Çözüm ortağı olma Demokratik haklar Örgütlenme	Genel toplantılar Dernek toplantıları Toplu görüşmeler Parsel-ada bazlı görüşmeler Komite toplantıları Proje bilgilendirme toplantıları Sorunlar Beklentiler Tespit toplantıları Proje paydaşlarının buluşması	Seçenekler Alanda yaşamaya devam etme isteği	Mülkiyet hakkı Hak kayıpları Kiraçılar Düşük gelir grupları Hassas grupları dikkate alma	Benimseme Belediyenin yaklaşımı Yatırımcının yaklaşımı Proje geliştirme yöntemi
Kurumlar Müteahhit Özel firmalar Dernekler Sivil toplum Mahalle temsilcileri Muhataplar Şeffaflık Doğruluk	Değer paylaşımı İş geliştirme Kapasite geliştirme Yeni fırsatlar	Konferanslar Seminerler	Yerinde-birlikte dönüşüm Çözüm ortağı Mahalle esnafının beklentileri Kiraçılar Hassas gruplar Düşük gelir grupları	Belirsizlik Yasal süreç Proje iptal davası Revizyon Katılım düzeyi	Alternatif projeler Mimari avan proje
Proje süreçleri Uzlaşma süreçleri Yer değiştirme Devamlılık Zamanında bilgi	Proje tanımı Kira yardımı Gelir kaybı Diğer kayıplar	Buluşma Belediye Mülk sahipleri Kiraçılar Yatırımcı Sivil örgütlenmeler Yerel örgütlenmeler	Beklenti Sosyal konut Bütçeye uygun konut desteği	Proje süreçleri Proje Başlangıç-bitiş tarihi	Uygun konut/işyeri Paylaşım oranları Değer esaslı paylaşım
Bilgilendirme	Afet yasası, risk Gerekçe	Belediye Mülk sahipleri Kiraçılar Yatırımcı Sivil örgütlenmeler Yerel örgütlenmeler	Adil rantsal paylaşım İş talebi Kira yardımı Taşınma masrafları Ek masraflar	Paylaşımlar Anlaşmalar Alternatif kaynak	Doğrudan/dolaylı etkilenenler
	Alternatifler Program ve proje geliştirme	Kiraathane Nikah salonu Bahçe Sokak buluşmaları	Yasal güvence	Bekleme süreci Alternatif konut/işyeri alanı	Vizyon Stratejik sosyal plan Katılım planı
	Yer değiştirme Geçici yerleşim Rezerv alanı		İhtiyaçlar Kapasite Sosyo-kültürel değerler	Eski/yeni yaşam Kentsel bütünleşme	Etkileşim planı Gelenler/gidenler dengesi Yaşam atölyesi
	Tarihi ve kültürel miras			Gelenler Gidenler Kalanlar	Kaynak: Kentsel Strateji

Şekil 2.22. SED V - 6B Uzlaşma Basamakları (Kentsel Vizyon Platformu, 2015)

Tarihi çevre başta olmak üzere, kentin kangren ve düğüm noktaları haline gelmeye başlayan mahallelerin, bugün yaşayan mekanlar haline gelmesi, burada yaşayanların yaşama biçimi örüntüsüyle doğrudan ilişkilidir. Bu durum, mekana olan aidiyet hissinin zaman içerisinde sahiplenmeye dönüşmesi ve bununla birlikte de mekansal korumayı ve mekana sahip çıkmayı beraberinde getirmektedir. Bu süreçte önemli olan, toplumun sürece katılımının desteklenmesi ve de doğru bilgilendirme ve bilinçlendirme süreçlerinden geçerek, alanı sahiplenmelerinin yönetsel boyutunun geliştirilmesidir.

Şekil 2.23. Katılımcılık Merdiveni (Thompson, 2012, 51)'den uyarlanmıştır.

Thompson (2012, 56) geçkondu alanlarında toplum olma bilincinin (community spirit), kendini ifade etme yetisinin (self-expression) ve girişimcilik ruhunun (enterprise) baskın olarak gözlemlendiğini ifade eder. Aynı şekilde, bu durum tarihi kentsel alanlarda da mevcuttur. Bunun nedeni, yaşam alanının üretiminde yaşayanların birincil elden doğrudan sürece dahil olmaları ve zaman içerisinde kişiselleştirdikleri bu tür alanlar ile geliştirmiş oldukları mahalle ağları ile birbirlerine kenetlenmeleridir. Bu durum, tarihi çevrede de toplumsal boyutun irdelenmesini, ve planlama sürecinde önemli bir girdi olarak eklenmesini gerektirmektedir.

2.2.3. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Ekonomik Boyutu

İklim değişikliğinin planlama sürecinin olmazsa olmazı ve kısıtlayıcısı olarak öne çıkması ve değer kazanmasıyla birlikte, bu sürecin finanse edilmesi sorunsal ortaya çıkmıştır. Son dönem finansman kaynaklarının iklim boyutunu öncelikli kılması ise, sürdürülebilir koruma sürecini hızlandıracak ve sürece katkıda bulunacaktır. Bu sayede, hem alanların korunması için gerekli olan uygulama pratikleri gerçekleştirilebilecek hem de daha uzun erimli yaşam alanları oluşturulabilecektir. Aynı zamanda da bu alanların çevre dostu olduğu düşünüldüğünde bütüncül bir döngü içerisinde fayda sağladığı öngörülebilir.

Dünya Bankası, 1986'dan itibaren proje seçim kriterlerine çevresel ve sosyal değerlendirme yapılmasını zorunlu kriter olarak eklemiştir. Projelere sosyal ve finansal destek verilmesi adına bu durum belirleyici bir faktör olarak tanımlanmıştır. 1992'de bu konuda çalışmak üzere 'Sosyal Politikalar ve Yer Değiştirme Bölümü' kurulmuş, bu kapsamda çalışmaların yürütülmesi teşvik edilmeye başlanmıştır. Dünya Bankası bugün, özellikle büyük altyapı veya yeniden inşa projelerine

finansman kaynağı sunacağı zaman, projelerin sosyal etki değerlendirmesi çalışmalarını dikkate alarak seçim yapmaktadır (Kentsel Vizyon Platformu, 2015). Bu durum, SED hazırlama sürecinin önemli bir bileşen olduğunu, aynı zamanda da ekonomik finansman için önemli bir belirleyici olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu durum, sürdürülebilirliğin boyutları arasındaki geçişlerin birbirine karışan ve birbirini tetikleyen yapısını öne çıkarmaktadır.

Dünya Bankası, "kredi vereceği özel sektör projelerine yönelik çevresel ve sosyal politikalar belirlemek ve bu politikaların daha geniş ölçekte tutarlı ve diğer yerel, merkezi politikalarla uyum içinde işletilmesini sağlamak amacıyla, O.P.4.03 politikalarını" ortaya koymuştur. Bu sayede, özel sektör projelerde çevresel ve sosyal risklerin göz önünde bulundurulması ve minimize edilmesi amaçlanmakta, bu doğrultuda görev ve sorumluluklar tanımlanmaktadır. Bu çerçevede, Dünya Bankası'nın özel sektör projelerine finansman vermeden önce O.P.4.03 politikası kapsamında tanımladığı performans standartları şunlardır (Kentsel Vizyon Platformu (akt.), 2015):

- Çevresel ve sosyal risk ve etkilerin değerlendirilmesi ve yönetimi
- İşgücü ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi
- Kaynakların verimli kullanımı ve çevre kirliliğini önleme
- Kamu sağlığı, güvenlik ve emniyet
- Kamulaştırma ve zorunlu yeniden yerleşim
- Biyoçeşitliliğin korunması ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi
- Yaşayanların ihtiyaçlarına cevap vermek
- Kültürel mirasın korunması

Kültürel mirasın korunması başlığı altında hedeflenenler ise şunlardır (Kentsel Vizyon Platformu (akt.), 2015):

- Kültürel miras değerlerinin projeden olumsuz etkilenmesinin engellenmesi
- Kültürel mirasın sahiplenilmesi
- Proje aracılığıyla kültürel miras unsurlarından sağlanan faydanın adil ve eşitlikçi paylaşımı

Bir başka finansör kuruluş olan Avrupa Yatırım Bankası ise çevresel, iklimsel ve sosyal etki yaratması muhtemel müdahaleler için 10 adet standart ortaya koyarak,

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED) başlığı altında AB kurumlarının kararlarını yönlendirecek kriterleri şu şekilde tanımlamıştır (Kentsel Vizyon Platformu (akt.), 2015):

1. Çevresel ve sosyal etki ve risklerin değerlendirilmesi ve yönetimi
2. Kirliliğin önlenmesi ve azaltılması
3. Biyo-çeşitlilik ve ekosistemin korunması
4. İklimsel standartlara uyulması
5. Kültürel mirasın korunması
6. Zorunlu yer değiştirmenin engellenmesi
7. Hassas grupların hak ve menfaatlerinin korunması
8. İşgücünün çalışma şartlarının iyileştirilmesi
9. Kamu sağlığı ile güvenlik sağlanması
10. Paydaşların aktif katılımı

Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım Bankası'nın yukarıda aktarılan finansman verme standartları dışında tanımlanan diğer uluslar arası standartlar şunlardır (Kentsel Vizyon Platformu (akt.), 2015):

- Uluslararası Finans Kurumu (IFC): Performans Standartları
- Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)
- Birleşmiş Milletler (UN): Sorumluluk Sahibi Yatırım Prensipleri
- Dünya Bankası (WB): Koruyucu Politikaları
- İktisadi Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD): Çok uluslu Yatırım Rehberi

Özel bankaların finansman kriterleri arasında ise şunlar yer almaktadır (Kentsel Vizyon Platformu (akt.), 2015):

- Projeler ile ilgili çevresel ve sosyal etkileri belirlemek ve değerlendirmek
- Banka tarafından desteklenen projelerin çevresel ve sosyal açıdan sürdürülebilir olmasını sağlamak
- Projenin her aşamasının ve banka tarafından takip edilen süreç ve politikaların, tüm yasal düzenleme ve yönetmeliklerle uyumlu olmasını sağlamak

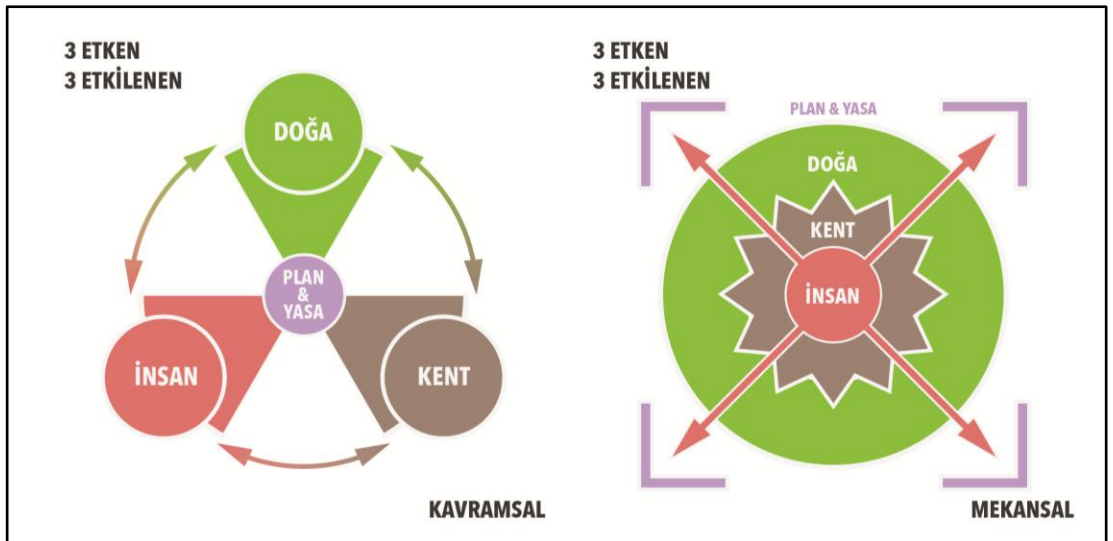
- Banka politikaları gereğince çevresel ve sosyal etki değerlendirmesine tabi olması gereken projelerin ÇSEDS kapsamında tanımlanan yöntemler ile değerlendirilerek finanse edilmelerini sağlamak
- Proje sahibinin belirlenen olumsuz etkileri en aza indirmek için uygun önlemleri almasını sağlamak
- Bankanın kredilendirme sürecinde çevresel ve sosyal politikalara uyum performansının izlenebilmesine ve artırılmasına yardımcı olmak için banka müşterilerinin (proje sahiplerinin) hazırladığı Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı'nı (ÇSYP) takip etmek
- Proje sahibinin, projenin inşaat ve işletmesi sırasındaki çevresel ve sosyal gereklilikleri yerine getirmek için gerekli iş gücü ve kapasiteye sahip olmasını gözetmek
- Projenin inşaat ve işletme aşamasında ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerin kamuoyunda yaratacağı etkileri değerlendirmek

Sadece uluslararası değil aynı zamanda ulusal düzeyde, özel bankalar ve kredi kuruluşları da bazı projeler için finansman desteği olarak fon desteği sağlamakta ve çevresel ve sosyal etkinin değerlendirilmesini zorunlu bir öncül olarak getirmektedir. Bu kapsamda bazı bankalar yukarıda sıralanan standartlar doğrultusunda Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirme Süreci (ÇSEDS) ve de Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirme Modeli (ÇSEDM) hazırlanmasını beklemektedir.

2.2.4. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Yasal ve Yönetsel Boyutu

Sürdürülebilir kentsel korumanın yasal ve yönetsel boyutu, uygulama araçlarını tanımlamaktadır. Bu kapsamda, kanun ve yönetmelikler aracılığıyla yönetimlere bağlı kurum ve kuruluşların uymakla ve uygulamakla yükümlü olduğu görev ve sorumluluklar tanımlanmakta ve görev dağılımı yapılmaktadır. Yapılan görev dağılımları üzerinden ise kurum ve kuruluşların yetki alanları ve sorumlulukları tanımlanarak, kurumlar arası yetki alanı çakışmalarının giderilmesi konusunda bir sistematik oluşturulmaktadır. Bu kapsamda, tanımlanan hedef ve politikalar doğrultusunda eylem planlarının hayata geçirilmesinde ortaklıklar ve işbirlikleri oluşturularak, uygulama sürecinde kolaylıklar ve kurumlar arası birliktelik ve işbölümü sağlanmaktadır. Kanun ve yönetmelikler ulusal ölçekte kararları kapsamakta olduğundan her ülkenin bu alanda tanımladığı yasal ve yönetsel çerçeve değişkenlik göstermektedir. Bunun dışında, uluslararası ölçekte tanımlanan kararlar ve ortaya konan dokümanlar bütün ülkelerin uymakla yükümlü oldukları çerçeveyi çizmektedir.

Sürdürülebilir kentsel koruma, her ne kadar yönetimlere bağlı kurum ve kuruluşlara yani kamu sektörüne yetki alanı tanımlasa da, aynı zamanda özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının da bu süreçte nerede konumlanacağını belirtmektedir. Bu kapsamda, özel sektör proje geliştirici ve yüklenici olarak yer alır, aynı zamanda da finansör olarak görev yaparken, sivil toplum kuruluşları da sürecin izleme ve değerlendirme kısımlarında aktif rol üstlenmektedir. Tarihi çevrenin daha dayanıklı hale gelmesi adına kontrol, yönetim ve süreklilik kazandırma başlıkları ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda, tarihi ve kültürel değere ve öneme sahip alanların tanımlanması, buna göre de koruma planlaması ile birlikte ortaya konacak politika, strateji ve hedefler doğrultusunda tarihi çevreye yönelik uygulamaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu süreçte ilgili kurum ve kuruluşların katkısı kadar STKların da sürece dahil edilmesi, toplumsal katılımın sağlanması kadar önem taşımaktadır. Sivil toplum kuruluşları, sürecin yönetiminde işbirliği ve ortaklığı destekler nitelik taşımanın yanı sıra, tarihi çevrenin korunmasına yönelik farkındalık kazandırılmasında da önemli role sahiptir. Süreçte özel sektörün finansman desteği sağlayıcısı ve proje yüklenici olarak görev yapmasının da denetlenmesinde yine STKlar önemli rol oynayacaktır. STKlar bu bağlamda sürecin her aşamasında dahil olarak öncesi, sırası ve sonrasında farklı görevler alarak, sürece katkıda bulunmalı, kamu ve özel arasındaki dengeyi korurken, toplum yararının gözetilmesi adına ve eşitliğin kurulması adına bu sürecin gidişatında söz sahibi olmanın yanı sıra yaptırım gücüne de sahip olmalıdır.

Şekil 2.24. 3 Etken 3 Etkilenen (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Yüceil (2015) tarafından hazırlanan şema, sürdürülebilir kentsel korumanın boyutları aktarıldıktan sonra yeniden değerlendirmeye ve tartışmaya açılmaktadır.

2.3. Sürdürülebilir Kentsel Koruma ve Uygulama Aracı: Alan Yönetimi

Bu bağlamda, ülkemizde koruma pratiğinin sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda yeniden değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Koruma pratiği içerisinde yer alan koruma amaçlı imar planlarının hazırlanmasından karar sürecine, planlama ve tasarım yaklaşımından, uygulama ve denetim ile izleme süreçlerinin yürütülmesine kadar sürdürülebilirlik kavramının etkin hale getirilmesi başlı başına yeni bir süreci tanımlamaktadır. Sürdürülebilir koruma yaklaşımı, stratejik planlama içerisinde konumlandırılarak, bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

Yasal ve yönetsel sürece ilişkin daha detaylı bilgi aktarımı ve değerlendirme bu bölümün ilerleyen kısımlarında aktarılmakta ve tartışmaya açılmaktadır.

2.3.1. Koruma Alanlarında Alan Yönetimi Planı Hazırlama Süreci:

UNESCO Kriterleri

Dünya Miras Komitesi tarafından belirlenen olağanüstü evrensel değeri ölçen 6 kültürel ve 4 doğal kriter şunlardır (URL - 18):

1. İnsanın yaratıcı dehasının üst düzeyde bir temsilcisi olması,
2. Dünyanın bir kültür bölgesinde veya bir dönemde mimarlık veya teknoloji, anıtsal sanatlar, kent planlama veya peyzaj tasarımı alanlarında önemli gelişmelere ilişkin insani değer alışverişlerine tanıklık etmesi,
3. Yaşayan veya yok olan bir kültür geleneğinin veya uygarlığın istisnai, ender rastlanan bir temsilcisi olması,
4. İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünün veya peyzajın istisnai bir örneği olması
5. Özellikle geri dönülmez bir değişimin etkisi altında hassaslaşmış olan çevre ile insan etkileşiminin veya bir kültürün/kültürlerin temsilcisi olan, geleneksel insan yerleşimi, arazi kullanımı veya deniz kullanımının istisnai bir örneği olması,
6. İstisnai evrensel önem taşıyan sanatsal veya edebi eserler, inançlar, fikirler, yaşayan gelenekler ve olaylarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olması (Komite bu kriterin tercihen diğer kriterler ile birlikte kullanılması gerektiğini kabul etmektedir.)
7. Üstün doğal görünelere veya eşsiz doğal güzelliklere ve estetik öneme sahip alanları içermesi,
8. Yaşamın kaydı, yer şekillerinin oluşumunda devam eden önemli jeolojik süreçler veya önemli jeomorfik veya fizyografik özellikler dahil dünya tarihinin önemli aşamalarını temsil eden istisnai örnekler olması,

9. Kara, tatlı su, kıyı ve deniz ekosistemleri ve hayvan ve bitki topluluklarının evrim ve gelişiminde devam eden önemli ekolojik ve biyolojik süreçleri sunan istisnai örnekler olması,
10. Bilim veya koruma açısından istisnai evrensel değere sahip tehlike altındaki türleri içeren yerler de dahil, biyolojik çeşitliliğin yerinde korunması için en önemli ve dikkat çeken doğal habitatları içermesi.

Bu kriterlerden en az birini karşılayan alan, Dünya Miras Alanı olarak tanımlanmaktadır.

2.3.2. Dünya Miras Alanları'nda Alan Yönetimi: Uluslararası Örnekler

UNESCO Dünya Miras Alanları ülkesel dağılımına göre 1007 adet Dünya Miras Alanı bulunmaktadır. Bu alanların 779 tanesi kültürel miras alanı, 197 tanesi doğal miras alanı ve 31 tanesi de karma miras alanı olarak tanımlanmaktadır. Bu miras alanları içerisinde, kültürel miras alanları öncelikli olarak incelenmiştir. 779 farklı kültürel miras alanı incelenerek, öncelikle kapsam ve içeriklerine göre bir eleme yapılmıştır. Bu eleme çerçevesinde kültürel miras alanları kentsel sit alanı, su ile ilişki içerisindeki kentsel sit alanları, doğal peyzaj ögesi olan kentsel sit alanları ve dini öneme sahip kentsel sit alanları olarak gruplandırılmıştır.

Eyüp'ün Haliç kıyısında yer alan bir ilçe olması, yüzyıllar boyunca su ile olan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda Dünya Miras Alanı örnekleri bu doğrultuda daraltılmıştır. Bu kapsamda, DMA olarak belirlenen kentsel sit alanı sayısı 22'ye indirilmiştir. Bu örneklerin seçilmesinde, kentsel sit alanı olması, su ile ilişkisi, liman kenti olması ve mirasın bugüne kadar aktarımı gibi başlıca faktörler etkin olmuştur. Bu kapsamda örnekler bir alt kategori sistemine daha ayrılmıştır. Kentsel sit alanı niteliği taşıyan DMA ile bu alanlara daha sonraki yıllarda yapılan değişiklikler doğrultusunda eklenen yapı ölçeğinde tescilli tarihi ve kültürel önem sahip yapıların olduğu DMA örnekleri olmak üzere kültürel miras alanları iki başlıkta incelenmiştir. 22 örnek içerisinde 20 örnek kentsel sit alanı niteliğinde olup, 2 tanesi ise sonradan yapılan değişikliklerle birlikte eklenen tarihi ve kültürel miras ögesini kapsayan kentsel sit alanıdır. Bu çalışma raporu içerisinde 5 adet uluslararası örnek seçilerek, bu kısımda tez çalışması kapsamında yeniden derlenerek aktarılmaktadır.

2.3.2.1. Brezilya - Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi (1985)

Çizelge 2.11. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 1, Brezilya - Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi - I (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

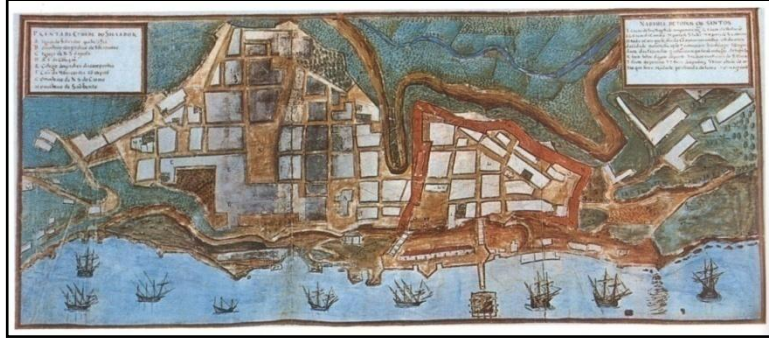
KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 1 BREZİLYA - SALVADOR DE BAHİA TARİHİ KENT MERKEZİ - I	
Kriterler	
Kriter iv: İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünün veya peyzajın istisnai bir örneği olması	
Kriter vi: İstisnai evrensel önem taşıyan sanatsal veya edebi eserler, inançlar, fikirler, yaşayan gelenekler ve olaylarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olması (Komite bu kriterin tercihen diğer kriterler ile birlikte kullanılması gerektiğini kabul etmektedir.)	
Süreç	
Başvuru Tarihi: 1984 ve Kabul Tarihi: 1985	
Salvador de Bahia Dünya Miras Alanının (DMA) Konumu (Google Images kullanılarak üretilmiştir)	
	
Şekil 2.25. Brezilya ve konumu	Şekil 2.26. Kentin ülke içindeki yeri
Özellikler	
Salvador de Bahia, 1549 ve 1763 yılları arasında Brezilya'nın başkenti olarak görev yapmıştır. Bu dönem aralığında kent Avrupa, Afrika ve Kızılderili kültürlerinin etkisinde kalmıştır. Kent aynı zamanda 1558 yılında ilk köle pazarı olarak Yeni Dünya'da önemli bir yere sahip olmuş, şeker üretimi alanlarında çalışmak üzere birçok köle bu kente getirilmiştir. Kentte bugüne kadar korunmuş olan sayısız Rönesans dönemine ait yapı bulunmaktadır. Kentin en belirgin özellikleri arasında canlı renklerdeki evler ön plana çıkmaktadır.	

Çizelge 2.12. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 1, Brezilya - Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi - II (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 1 BREZİLYA - SALVADOR DE BAHIA TARİHİ KENT MERKEZİ - II

Tarihçe

Salvador de Bahia, Rönesans dönemi kent planlaması örnekleri arasında sayılmaktadır. Kent sonradan koloni kenti olarak adapte edilmiştir. Yukarı kent koruma, yönetim ve konut kullanımlarını barındırırken doğa ile iç içe olan, aşağı kent ise ticari kullanımın yer aldığı ve limanla etkileşim içerisinde olan alanı tanımlamaktadır. 16. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar olan süreçte kent Avrupa, Afrika ve Kızılderili kültürlerinin etkisinde kalarak harmanlanmış bir yapıya sahip olmuş ve buna dair izleri günümüze kadar taşımayı başarabilmiştir. 1549 yılına kadar Brezilya'nın ilk tarihi başkenti olarak bilinen Salvador de Bahia, günümüze gelene kadar bazı değişiklikler yaşamıştır. Aşağı kent ve liman bölgesi (kentnin kuzey ve kuzey doğusu) özgün yapısını koruyamamıştır; ancak kent 3 farklı yönden (doğu, batı, güney) nüfus artışına bağlı olarak yüksek yoğunluklu konut alanları tarafından sıkıştırıldığı için bu alanların çevrelediği bölge korunabilmiştir. Kentin konumlandığı coğrafyanın engebeli oluşu, kent silüetini doğrudan etkilemiş, kentin bugünkü özgün dokusunun oluşumunu şekillendirmiştir.

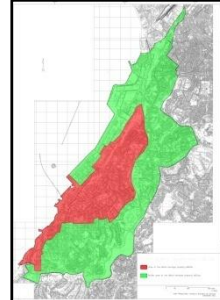
Şekil 2.27. Tarihte Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi (1612yılı) (URL - 19)

Salvador de Bahia Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü

Şekil 2.28. Bugün Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi (URL - 20)

Salvador de Bahia Dünya Miras Alanının (DMA) Güncel Haritası (URL - 21)

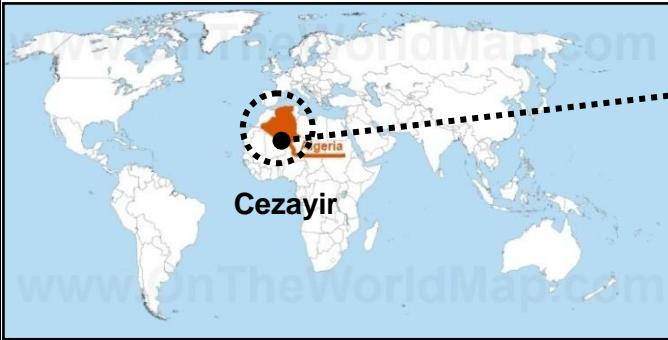
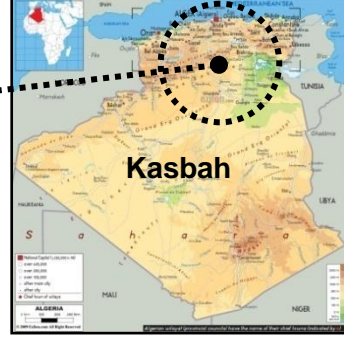

Çizelge 2.13. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 1, Brezilya - Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi - III (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 1 BREZİLYA - SALVADOR DE BAHİA TARİHİ KENT MERKEZİ - III
Alan Yönetimi Planı Değerlendirmesi
Kriterlerin Açıklaması
<p>Kriter.iv; Salvador de Bahia koloni kentinin Rönesans kent planlaması ile harmanlandığı özgün örnekler arasında yer almaktadır. Yukarı kent, koruma, yönetim ve konut kullanımlarının doğa ile iç içe olması, aşağı kent ise ticari kullanımın liman ile etkileşim içerisinde olması nedeniyle öne çıkmaktadır. Anıtların yoğun olarak bulunduğu kent, Brezilya'nın kuzey doğusunun mükemmel olarak tanımlanan koloni kentlerinden biri olarak bilinmektedir.</p> <p>Kriter.vi; Kent, Avrupa, Afrika ve Kızılderili kültürlerinin harmanlandığı bir yerleşim yeri olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır.</p>
Salvador de Bahia Dünya Miras Alanı (DMA) ve 3 Tema
<p>Bütünlük: Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi sınırları içerisinde yer alan parçalar kentin Öne Çıkan Evrensel Değeri'ni ortaya koyar: Aşağı ve Yukarı kenti birbirinden ayıran sarp kayalık, 16. yüzyıl kent planı, dini, yönetsel, orduya ait ve ticari yapıların tek tip bir düzen içerisinde sıralandığı sokak ağı ile 17. yüzyıldan 19.yüzyıla anıtsal mimari örneklerinin yer aldığı kent bir bütünlük sunmaktadır. 1966 yılına kadar bölgesel endüstri gelişimi nedeniyle aşırı nüfus artışının gözlemlenmesi aynı zamanda kentte de büyük değişimlere yol açmıştır. Tarihi kent merkezi yeni yerleşim alanları tarafından çevrelenmiş ve bu şekilde korunabilmiştir.</p> <p>Özgünlük: Tarihi kent merkezi sahip olduğu konum, çevresel faktörler, formlar, tasarımlar, kullanılan inşaat materyalleri ve malzemeler nedeniyle özgün bir yapıya sahiptir. 1990 yılında 1.350 adet eser restore edilmiştir. Bu sayede Pelourinho bölgesinin turizme bağlı ekonomik potansiyeli artırılmaya ve geliştirilmeye çalışılmıştır. Buna bağlı olarak, tarihi merkezdeki nüfus oranı 1980 ve 2000 yıllarında düşmüştür.</p> <p>Koruma ve Yönetime Dair Gereklilikler: Salvador de Bahia Tarihi Kent Merkezi 3 farklı kanun ile korunmaktadır. Bunlar farklı yönetsel kademeler tarafından yürürlüğe sokulmuştur. 25/1937 sayılı Kanun Hükmünde Kararname federal hükümet tarafından Instituto do Patrimônio Histórico e Artístico Nacional (Ulusal Tarihi ve Sanatsal Miras Enstitüsü) aracılığıyla, 3660/1978 sayılı Kanun Bahia eyalet hükümeti tarafından Instituto do Patrimônio Artístico e Cultural da Bahia (Bahia Sanat ve Kültür Enstitüsü) aracılığıyla, ve son olarak 3289/1983 sayılı Belediye Kanunu Kültürel Varlıkları Korumada Özelleşmiş Belediye Yasası aracılığıyla korunmaktadır. 2008 yılında ortaya konan Plano Diretor Urbano de Salvador (Salvador Kent Master Planı) federaller tarafından tanımlanan miras alanlarını ortaya koymanın yanı sıra 3289/1983 sayılı kanunu da kapsar. Buna ek olarak tarihi kent merkezi olarak belirlenen alanda 3'lü yönetim kademesinin gerekli uygulamaları gerçekleştirebilmelerinde yön gösterici ve sınırlayıcı olacak Escritório Técnico de Licenciamento e Fiscalização (Teknik Tescil ve Öngörü Ofisi) kurulmuştur. 2010 yılında ortaya konan Plano de Reabilitação Participativo do Centro Antigo de Salvador (Salvador'un Tarihi Merkezi için Katılımcı Rehabilitasyon Planı) hazırlanmıştır. Bu plan, 1960 yılından 1990 yılına kadar olan dönemdeki ekonomik, sosyal, çevresel ve kentsel konulara ışık tutmakta, Pelourinho bölgesinin turizm faaliyetlerinde özelleşmesi ve buna bağlı olarak tarihi kent merkezinin yönetim, iş merkezi gibi fonksiyonlarının rehabilite edilmesini ve yoğun nüfus miktarının verdiği hasarın azaltılmasını hedeflemektedir. Öne Çıkan Evrensel Değer özelliğinin korunması yıllar içerisinde kentin sahip olduğu bütünlüğün sağlanmasıyla mümkün olacaktır. Bu ancak kentin yenilenmesi ve çöküşte olan alanlarının bu çöküş sürecini geri döndürülmesi ile mümkün olabilecektir. Bu kent merkezinin yaşayan bir mekan olarak işlenmesi ile mümkün olabilecektir. Ancak bu şekilde tarihi kent merkezinin sahip olduğu değerlerin devamlılığı ve sürekliliği sağlanabilecektir.</p>

2.3.2.2. Cezayir - Kasbah Kenti (1992)

Çizelge 2.14. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 2, Cezayir - Kasbah Kenti - I (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 2 CEZAYİR - KASBAH KENTİ- I	
Kriterler	
Kriter ii: Dünyanın bir kültür bölgesinde veya bir dönemde mimarlık veya teknoloji, anıtsal sanatlar, kent planlama veya peyzaj tasarımı alanlarında önemli gelişmelere ilişkin insani değer alışverişlerine tanıklık etmesi Kriter v: Özellikle geri dönülmez bir değişimin etkisi altında hassaslaşmış olan çevre ile insan etkileşiminin veya bir kültürün/kültürlerin temsilcisi olan, geleneksel insan yerleşimi, arazi kullanımı veya deniz kullanımının istisnai bir örneği olması	
Süreç	
Başvuru Tarihi: 1991 ve Kabul Tarihi: 1992	
Kasbah Kenti Dünya Miras Alanının (DMA) Konumu (Google Images kullanılarak üretilmiştir)	
	
Şekil 2.29. Cezayir ve konumu	Şekil 2.30. Kentin ülke içindeki yeri
Özellikler	
Kasbah Kenti, kentine has özellikleri ile tipik bir İslam kentidir. Akdeniz Havzası'nın kıyı şeridinde konumlanan kent, limanın varlığı sebebiyle önemli bir konuma sahiptir. Kent, kale ve çevresi yapılaşmış alan ile, tarihi camiielerin yer aldığı, Osmanlı dönemi mimarisi özelliklerini gösteren sarayların bulunduğu, geleneksel kent doku ile dikkati çekmektedir. Aynı zamanda sahip olduğu köklü kültürel yapı nedeniyle günümüzde hala önemini korumaktadır.	

Çizelge 2.15. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 2, Cezayir - Kasbah Kenti - II (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

**KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 2
CEZAYİR - KASBAH KENTİ- II**

Tarihçe

Kasbah Kenti, kent dokusu itibarıyla İslam kenti özelliğini taşımaktadır. Tarihi kent dokusunun yetersiz seviyede korunmasına karşın halen sahip olduğu özgün dokuyu ve önemli bir Mağrip kenti olma niteliğini devam ettirmektedir. Kasbah Kenti, geleneksel Arap Akdeniz konut yapısını koruması ve bu konut yapısında Arap yaşama kültüründen miras kalan nitelikler ve İslam geleneklerini birleştirmesi açısından farklı bir mimari yaklaşımına ait örnekleri barındırır. M.Ö. 4. yüzyılda Akdeniz Havzası'nın kıyısında kurulan Kartaca ticaret merkezinin art bölgesinde kurulan yerleşim alanında kale ve çevresi, tarihi camiiler ve Osmanlı İmparatorluğu dönemine ait saraylar korunarak bugüne kadar taşınmıştır. Kasbah sahip olduğu konum itibarıyla stratejik öneme sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde önemli bir ticari merkez ve askeri üs olarak görev yapan liman ve çevresi bunun en büyük kanıtlarından biridir. Kentin inşası 1516 yılında başlamış ve 17. yüzyıla kadar devam etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu himayesinde olan Kasbah, Türk ve Arap-Akdeniz mimari kültürlerinin karışımına ait örneklerle sahiptir. Kent, rüzgar koridorları oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Bu özelliği ile doğal yapısı da önem taşımaktadır.

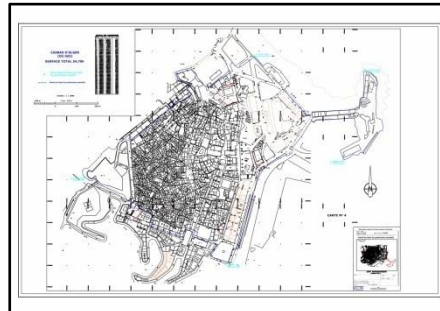

Şekil 2.31. Tarihte Kasbah Kenti (Google Images'dan alınmıştır)

Kasbah Kenti Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü (URL - 22, URL - 23)

Kasbah Kenti Dünya Miras Alanının (DMA) Güncel Haritası (URL - 24)

Çizelge 2.16. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 2, Cezayir - Kasbah Kenti - III (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

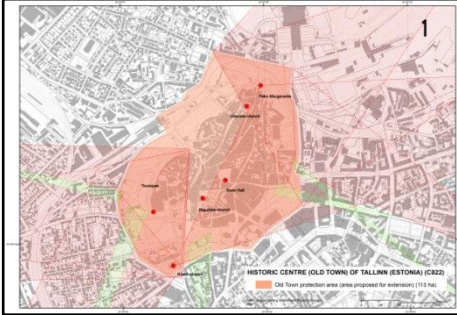
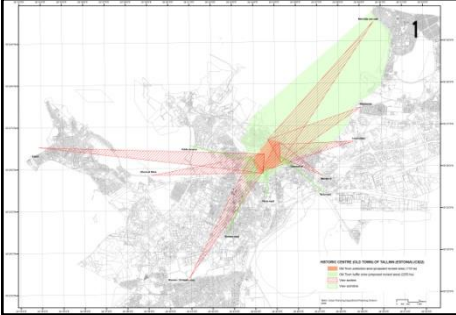
KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 2 CEZAYİR - KASBAH KENTİ- III
Alan Yönetimi Planının Değerlendirmesi
Kriterlerin Açıklaması
<p>Kriter.ii; Kasbah Kenti'nin, 16. ve 17. yüzyıllarda Kuzey Afrika, Endülüs ve sahraaltı Afrika'da mimari ve kent planlama anlayışlarında önemli etkileri olmuştur. Aynı zamanda bu ülkelerin mimari ve kent planlama anlayışlarından da etkilenen kentin bu dönemlere ait izleri konut tipolojisi ve kentsel alandaki yoğunluğun dağılımı üzerinden incelenebilmektedir. Mirasın izleri, İslam yaşama biçimiyle bir araya gelerek yeni bir sentez oluşturmaktadır.</p> <p>Kriter.v; Kent, geleneksel yerleşim alanının en önemli örneklerinden biridir. Akdeniz İslam kültürünün ve farklı geleneklerin bir sentezi olan kent, kale ve çevresi, tarihi camileri, Osmanlı dönemine ait sarayları ve geleneksel kent doku karakteri ile bunun en belirgin özelliklerini yansıtmaktadır. Farklı katmanlardan oluşan kültürel yapı ve kuvvetli toplumsal ve sosyal ilişkiler, kentsel yaşama kültürünün sosyal boyutuna dair örnekler sunmaktadır.</p>
Kasbah Kenti Dünya Miras Alanı (DMA) ve 3 Tema
<p>Bütünlük: Her ne kadar deprem riski geçirmiş de olsa, Kasbah Kenti bugüne kadar bütünlüğünü korumayı başarabilmiştir. Sahip olduğu estetik özellikler, kullanılan yapı malzemeleri ve mimari elemanlar nedeniyle kendine has özgün mimari tipolojisi ve dokusu nedeniyle 1992 yılında Dünya Miras Listesi'ne alınmıştır. Konut kullanımının devam ettirilmesi, alanın bütünlüğünün ve özgün yapısının korunmasında önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu sayede kent bütüncül yapısını bugüne kadar koruyabilmiştir. Yapılı miras alanının restorasyonuna dair çalışmalar, yerel ve ulusal standartlar göz önünde bulundurularak, Koruma ve Değerlendirme Planı (Safeguarding and Valorization Plan) kapsamında ele alınmıştır. Bu sayede, kentin bugünkü özgün yapısının korunabilmesi sağlanmıştır. Buna rağmen kent, bütünlük kapsamında yoğunlaşma ve kontrolsüz müdahaleler nedeniyle tehdit altındadır. Deprem, yangın, heyelan ve sel gibi doğal afetler kentin bütünlüğünün korunmasını tehdit altında tutmaktadır.</p> <p>Özgünlük: Öne Çıkan Uluslar Arası Değer niteliğine sahip olan alan bu özelliğini günümüzde de devam ettirmektedir. Form ve anlayış (aşırı yoğun kent planlama), yapı malzemeleri (toprak tuğla, toprak ve kireç sıva, taş ve tahta) ve kullanım (konut, ticaret, ibadet) ve popüler gelenekler bakımından özgün ve dikkat çekici bir niteliğe sahiptir. Geleneksel mimari yaklaşımların devamlılığı, yapılaşma teknikleri ve mimari dekorasyon, Öne Çıkan Uluslar Arası Değer bağlamında kentin korunmasının dayanağı olan önemli potansiyellere sahiptir.</p> <p>Koruma ve Yönetime Dair Gereklilikler: Kasbah Kenti Kasım 1991 yılında ulusal tarihi alan olarak koruma altına alınmış, 2003 yılında ise korunmuş bölge olarak tanımlanmıştır. Kentsel alanın korunması hususunda ortaya konan yasal çerçeve 98.04, 90.25, 90.29, 91.10 sayılı Kanunlar ile 90.78, 90.175, 91.176, 91.177 ve 91.178 sayılı Yönetici Kararları'ndan oluşmaktadır. Kentsel dokunun çökmesine dair öncü tedbirlerin alınabilmesi için koruma ve yenileme alanında çalışmaların yürütülmesi ve devamlılığı esas taşımaktadır. Kalıcı bir plan olacak olan Koruma Altına Alınan Bölge için Koruma ve Değerlendirme Planı, N° 324-2003 Nolu Yönetici Kararı ile hazırlanmaktadır. Yönetim Planı, bu konuları ve de tampon bölge ile düzenli gözlem ve değerlendirme çalışmalarını kapsayacak şekilde hazırlanacaktır. Buna ek olarak, korunacak alan olarak tespit edilen alanda yer alan arkeolojik ve tarihi eser ve alanların yönetimine dair sorumluluk Kültürel Eserlerin Yönetimi ve Kullanımı Dairesi'ne (The Office of Management of Cultural Properties and Exploitation (OGEBEC) aittir.</p>

2.3.2.3. Estonya - Tallinn Tarihi Kent Merkezi (2008)

Çizelge 2.17. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 3, Estonya - Tallinn Tarihi Kent Merkezi - I (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 3 ESTONYA - TALLINN TARİHİ KENT MERKEZİ - I	
Kriterler	
Kriter ii: Dünyanın bir kültür bölgesinde veya bir dönemde mimarlık veya teknoloji, anıtsal sanatlar, kent planlama veya peyzaj tasarımı alanlarında önemli gelişmelere ilişkin insani değer alışverişlerine tanıklık etmesi Kriter iv: İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünün veya peyzajın istisnai bir örneği olması	
Süreç	
Başvuru Tarihi: 2008 ve Kabul Tarihi: 2008	
Tallinn Tarihi Kent Merkezi Dünya Miras Alanının (DMA) Konumu (Google Images kullanılarak üretilmiştir)	
	
Şekil 2.32. Estonya ve konumu	Şekil 2.33. Kentin ülke içindeki yeri
Özellikler	
Tallinn'in tarihi 13. yüzyıla kadar dayanmaktadır. İlk olarak inşa edilen kale ile birlikte, kamu binalarının inşa edilmesi, tüccar konutlarının yapılması ile birlikte kent büyümesini sürdürmüştür.	

Çizelge 2.18. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 3, Estonya - Tallinn Tarihi Kent Merkezi - II (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 3 ESTONYA - TALLINN TARİHİ KENT MERKEZİ - II	
Tarihçe	
<p>Tallinn, Kuzey Avrupa'nın Orta Çağ ticaret kentlerine en iyi örneklerinden biridir. Bunun en büyük nedeni ise yüzyıllardır korunan yapısıdır. Yapılan arkeolojik kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre, kent Konstantinopolis'e giden Viking ticaret rotası üzerinde yer almaktadır. Limanı ile dönemin önde gelen ticaret merkezlerinden biri olan kent, tahkimat sistemi ile savunmada da önde gelen kentlerden biri haline gelmiştir. Kenti çevreleyen yüksek surların varlığı kentin bugüne kadar korunmasına en büyük etkenlerden biri olmuştur. 18. yüzyılın önemli kültürel ve ticaret merkezlerinden biri haline gelen kent 1944'te bombalanmıştır. Bu dönemde St. Nicholas Kilisesi ve çevresi büyük hasar almıştır. Orta Çağ'dan sonra farklı dönemlerin izleri kentte görülmeye başlanmıştır. Özellikle Gotik dönem kentin dini yapılarının şekillenmesinde etkili olmuştur. Aşağı kent ise Orta Çağ özelliklerini sürdürmeye devam etmiştir. Surlar içerisinde Orta Çağ'a ait sayısız kilise yer almaktadır.</p>	
Tallinn Tarihi Kent Merkezi Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü (URL - 25, URL - 26)	
	
Tallinn Tarihi Kent Merkezi Dünya Miras Alanının (DMA) Güncel Haritası (URL - 27)	
	

Çizelge 2.19. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 3, Estonya - Tallinn Tarihi Kent Merkezi - III (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 3 ESTONYA - TALLINN TARİHİ KENT MERKEZİ - III
Alan Yönetimi Planı Değerlendirmesi
Kriterlerin Açıklaması
<p>Kriter.ii; Tarihi kent, 13. ve 16ç yüzyıllar arasında farklı dini grupların etkisi altında kalmış, bunun sonucunda da uluslar arası seküler dini yapıya sahip bir kültürel altyapıya sahip bir kent haline gelmiştir.</p> <p>Kriter.iv; Tarihi kent, feodal derebeyliği dönemlerine ait kent planı ve yapılaşmasına sahiptir. Kentin ticaret merkezi olarak görev yapması ve sahip olduğu liman, savunma sisteminin geliştirilmesine ve güçlü bir tahkimat sistemi inşa edilmesine neden olmuştur.</p>
Tallinn Tarihi Kent Merkezi Dünya Miras Alanı (DMA) ve 3 Tema
<p>Bütünlük: Dünya Miras Alanı olarak ilan edilen alan ve tampon bölgesi 2008 yılında yeniden düzenlenerek sınırları Tallinn Tarihi Kenti Koruma alanı ve sınırlarını da içerecek şekilde düzenlenmiştir. Bugün Tallinn kültürel miras alanı, Yukarı Kent ve Aşağı Kenti içine alacak şekilde sınırlandırılmıştır. Buna ek olarak Eski Kenti de içerisine alan surlar da bu alana dahil edilmiştir. Ayrıca, 19. yüzyıla ait eserler, baki alanları ve koridorları da bu alana dahil edilerek, yeşil alanı ile bir bütün oluşturacak Orta Çağ kenti dokusu koruma altına alınmıştır.</p> <p>Özgünlük: Kent 13. yüzyıla dayanan Orta Çağ kenti kent dokusuna, sokak ve meydan yapılaşmasına sahiptir. 14. ve 16. yüzyıllar arasında geliştirilen radyal sokak dokusu ve yapılar iyi korunmuştur. 15 metre yüksekliğindeki surlar kenti savunma amaçlı inşa edilmiş ve bugüne kadar korunabilmiştir. Bunlara ek olarak Eski Kent halen eski kullanımını devam ettirmektedir. Yaşayan kent, konut, ticaret ve dini fonksiyonlarını bugün bile korumayı başarmıştır. Buna rağmen, turizmin baskısı sonucunda tarihi yapılar turistik ve kamusal kullanımlara açılmaktadır.</p> <p>Koruma ve Yönetime Dair Gereklilikler: Tallinn Tarihi Kenti, Estonya'da belirlenen ilk koruma alanıdır. 2002 yılına ait Miras Koruma Alanları Yasası ve Tallinn Tarihi Kenti Miras Koruma Alanı Statüleri kapsamında koruma altına alınmıştır. Bu yasal çerçeve ile tarihi kent ve tampon bölgesini ilgilendiren koruma, yenileme, iyileştirme, planlama ve yapılaşma faaliyetleri kontrol altına alınarak, aynı zamanda destekleyici yönetim mekanizmaları geliştirilmiştir. Bu yasaların amacı tarihi yapılaşma dokusunun, yapı hacim ve yoğunluklarının, tarihi eser ve detayların korunmasını sağlamaktır. 2010 yılında Tallinn Tarihi Kenti Yönetimi Komitesi kurulmuştur. Bu sayede, ortaklaşa yönetim ve koordinasyon güçlendirilmiş, farklı kurumların, STKların, yerel birliklerin ve diğer paydaşların görev ve sorumlulukları tanımlanmıştır. 2008 yılında ortaya konan Tallinn Tarihi Kenti Gelişme Planı, Öne Çıkan Evrensel Değer'i koruma hedefini ortaya koymaktadır. Tarihi alanın yönetimi, Kültürel Miras Bölümü ve kamusal forumlar tarafından desteklenmektedir. Yönetime dair stratejilerin özgünlüğü ve bütünlüğü korumaya yönelik olması adına adımlar atılmaya başlanmıştır.</p>

2.3.2.4. İtalya - Venedik ve Lagünü (1985)

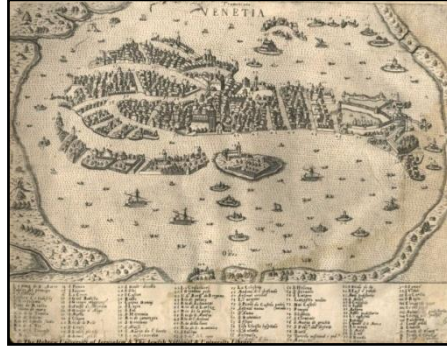
Çizelge 2.20. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 4, İtalya - Venedik ve Lagünü - I (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 4 İTALYA - VENEDİK VE LAGÜNÜ - I
Kriterler
<p>Kriter i: İnsanın yaratıcı dehasının üst düzeyde bir temsilcisi olması</p> <p>Kriter ii: Dünyanın bir kültür bölgesinde veya bir dönemde mimarlık veya teknoloji, anıtsal sanatlar, kent planlama veya peyzaj tasarımı alanlarında önemli gelişmelere ilişkin insani değer alışverişlerine tanıklık etmesi</p> <p>Kriter iii: Yaşayan veya yok olan bir kültür geleneğinin veya uygarlığın istisnai, ender rastlanan bir temsilcisi olması</p> <p>Kriter iv: İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünü veya peyzajın istisnai bir örneği olması</p> <p>Kriter v: Özellikle geri dönülmez bir değişimin etkisi altında hassaslaşmış olan çevre ile insan etkileşiminin veya bir kültürün/kültürlerin temsilcisi olan, geleneksel insan yerleşimi, arazi kullanımı veya deniz kullanımının istisnai bir örneği olması</p> <p>Kriter vi: İstisnai evrensel önem taşıyan sanatsal veya edebi eserler, inançlar, fikirler, yaşayan gelenekler ve olaylarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olması (Komite bu kriterin tercihen diğer kriterler ile birlikte kullanılması gerektiğini kabul etmektedir.)</p>
Süreç
Başvuru Tarihi: 1987 ve Kabul Tarihi: 1987
Venedik ve Lagünü Dünya Miras Alanının (DMA) Konumu
<div style="display: flex; justify-content: space-around;"><div style="text-align: center;"><p>Şekil 2.34. İtalya ve konumu</p></div><div style="text-align: center;"><p>Şekil 2.35. Kentin ülke içindeki yeri</p></div></div>
Özellikler
5. yüzyılda kurulan kent, 118 adaya dağıntık bir yerleşim alanıdır. 10. yüzyılda denizcilik konusunda gücü eline geçirmiştir. Bütün kent sıra dışı mimari başyapıtlarla doludur. Bunların başında Giorgine, Titian, Tintoretto, Veronese gibi önemli sanatçıların eserleri yer almaktadır.

**KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 4
İTALYA - VENEDİK VE LAGÜNÜ - II**

Tarihçe

Venedik 118 ada üzerine kurulmuş bir kent olması nedeniyle özgün bir kenttir. Kent, lagünü içerisinde su üzerinde yüzen adalarda planlanmıştır. Kent, mimari ve anıtsal sanatlar bağlamında öncü olmuştur. Yüzyıllar boyunca geliştirdiği mirası ile kent mimarisini etkilemiştir. Lagün içerisinde gelişen kent doğa ile bir bütün oluşturmaktadır. M.S. 1.000'li yıllarda Venedik Dalmaçya kıyısının hakimi olmuştur. Kent özellikle Orta Çağ'ın etkisinde kalmıştır. Zaman içerisinde balıkçılık ve zanaatkarlık konusunda gelişen kent önemli bir merkez olarak coğrafyasını domine etmiştir.

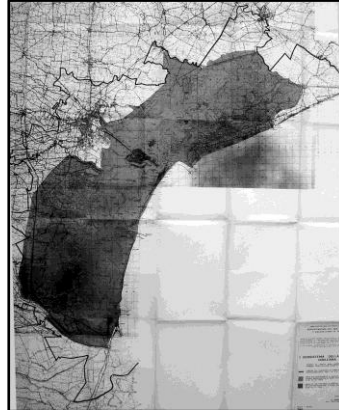

Şekil 2.36. Tarihte Venedik Kenti (URL - 28)

Venedik ve Lagünü Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü (URL - 29, URL - 30)

Venedik ve Lagünü Dünya Miras Alanının (DMA) Güncel Haritası (URL - 31)

Çizelge 2.22. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 4, İtalya - Venedik ve Lagünü - III
(Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 4 İTALYA - VENEDİK VE LAGÜNÜ - III
Alan Yönetimi Planının Değerlendirmesi
Kriterlerin Açıklaması
<p>Kriter.i; 118 ada üzerinde planlanan ve tasarlanan kent özgün mimari ve sanatsal akımları ile dikkat çekmektedir. Kentin lagünü ve kanalları ile bütünleşen yapısı kentsel peyzajını oluşturur. Cumhuriyetin Altın Çağı'na ait anıtlar güzellikleri ile dikkat çekmektedir. Bunlar arasında San Marco, Palazzo Ducale, San Zanipolo, Scuola di San Marco, Frari ve Scuola di San Rocco ve San Giorgio Maggiore gibi örnekler öne çıkmaktadır.</p> <p>Kriter.ii; Venedik çevresindeki coğrafyayı mimari ve anıtsal sanatlar bağlamında etkilemiştir. Avrupa'da resim ve dekoratif sanatların öncüsü olmuştur.</p> <p>Kriter.iii; Arkeolojik alanların varlığı kente farklı nefes alma mekanları sunmaktadır.</p> <p>Kriter.iv; Kent cumhuriyet dönemine ait önemli eser ve yapıların örnekleri ile doludur. Öne çıkan kent dokusu bugün hala korunmaktadır.</p> <p>Kriter.v; Venedik lagünü, ekosistemi ile doğal ve iklimsel değişikliklere açık bir yapıdadır. Doğa ile iç içe olan kentin doğal değerleri ile kent bütünleşmiş, balıkçı köyleri, pirinç tarlaları gibi alanlar oluşmuştur.</p> <p>Kriter.vi; Kent insanlık tarihi ile özdeşleştirilmektedir. Marco Polo'nun Venedik'ten yola çıkarak Çin, Tonkin, Sumatra, Hindistan ve İran'a doğru yolculuğa çıktığı bilinmektedir.</p>
Venedik ve Lagünü Dünya Miras Alanı (DMA) ve 3 Tema
<p>Bütünlük: Coğrafi özellikleri nedeniyle Venedik Kenti ve Lagünü bugüne kadar korunabilmiştir. Kentin sınırları ve lagün içerisinde yer alan diğer yerleşimlerin sınırları su ile belirlenmiştir. Lagün ekosistemi sayesinde kent peyzaj özellikleri, fiziksel ve fonksiyonel ilişkilerini korumayı başarmıştır. Bugün kent Orta Çağ ve Rönesans döneminden kalma yapısal ve kent morfolojisi özelliklerini yansıtmaktadır. Lagün ekosistemi kentin bütünlüğünün korunmasını başlıca faktördür. Buna rağmen kentin sularla çevrilmesi ileride kent için önemli bir tehdit oluşturma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle yönetim planı kapsamında bu faktör göz önünde bulundurularak öncelikler tespit edilmiştir.</p> <p>Özgünlük: Dünya Mirası olarak belirlenen eserler ve yapılar bugün özgün hallerini koruyabilmiştir. Orta Çağ döneminin yapılaşma karakterine sahip kent, aynı zamanda Rönesans döneminin de etkisinde kalmıştır. Anıtların karakterinin ve özgünlüğünün korunduğu görülmektedir. Buna ek olarak, kentin açık alanları ve meydanları da özgün yapılarını koruyabilmiştir.</p> <p>Koruma ve Yönetime Dair Gereklilikler: Kültürel Miras ve Aktiviteleri Bakanlığı yerel müdürlükleri aracılığıyla kültürel mirasın ve peyzajın korunmasına dair yönetimsel çalışmalar gerçekleştirmektedir. Kültürel ve Peyzaj Mirası Kodlaması doğrultusunda belirlenen yasal çerçevede gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmektedir. 1973 yılında çıkarılan Venedik Özel Kanunu ile birlikte peyzaj, tarihi, arkeolojik ve sanatsal mirasın korunması garanti altına alınmış, lagünü ile birlikte işleyen sosyo-ekonomik bir yerleşim alanı hedeflenmiştir. Bölgesel ölçekte ise, arazi kullanımı ve planlama araçları ile sürdürülebilir kentsel gelişimin teşviki ve uygulanmasına yönelik kararlar alınarak, aynı zamanda bu uygulamaların kültürel ve tarihi dokuya zarar vermeyecek ve saygılı olacak şekilde geliştirilmesi konusunda karar kılınmıştır. Yönetim Planı alandan sorumlu kurum ve kuruluşlar tarafından onaylanmıştır. Yönetim Planı'nın ana amacı alana dair sorumlu olan her türlü kurum ve kuruluşu bu sürece dahil etmek ve onların kararları ve görüşleri doğrultusunda gerekli görülen gelişmeleri gerçekleştirmektir. Bu konuda farkındalığı artırıcı iletişim, teşvik, eğitim ve kurs gibi çalışmalar da ortaya konmuştur. Yönetim Planı'nın baş etmesi gereken sorunların başında turizm baskısı, restorasyon alanında süre gelen geleneksel yöntemler ve teknikler ile denizin kabarması ve hareket kısıtlamaları gelmektedir. Tarihi kentin su baskınlarından minimum derece etkilenmesini sağlamak amacıyla çeşitli projeler üretilmiştir. Bu amaçla hareket edebilen sel baskını kapıları geliştirilerek kentin lagünden izole edilmesi sağlanmıştır. Farklı dönemlerde bu kapılar kapatılarak kent sel baskınlarından korunmaya çalışılmaktadır. Son olarak, sürdürülebilir turizm stratejisi, Yönetim Planı'nın öncelikleri arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda stratejik kararlar ve özelleşmiş Eylem Planları ortaya konmuştur.</p>

2.3.2.5. Letonya - Riga Tarihi Kent Merkezi (1997)

Çizelge 2.23. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 5, Letonya - Riga Tarihi Kent Merkezi - I (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 5 LETONYA- RİGA TARİHİ KENT MERKEZİ - I	
Kriterler	
Kriter i: İnsanın yaratıcı dehasının üst düzeyde bir temsilcisi olması Kriter ii: Dünyanın bir kültür bölgesinde veya bir dönemde mimarlık veya teknoloji, anıtsal sanatlar, kent planlama veya peyzaj tasarımı alanlarında önemli gelişmelere ilişkin insani değer alışverişlerine tanıklık etmesi	
Süreç	
Başvuru Tarihi: 1997 ve Kabul Tarihi: 1997	
Riga Tarihi Kent Merkezi Dünya Miras Alanının (DMA) konumu (Google Images kullanılarak üretilmiştir)	
	
Şekil 2.37. Letonya ve konumu	Şekil 2.38. Kentin ülke içindeki yeri
Özellikler	
<p>Orta Çağ Alman kentlerinin oluşturduğu siyasi ve ticari birliğinin önemli merkezlerinden biri olan Riga, 13. ve 15. yüzyıllarda orta ve doğu Avrupa ile olan ticaret ilişkilerini geliştirmiştir. Kentin sahip olduğu Orta Çağ kenti dokusu, kentin bu özelliğini destekler niteliktedir. Her ne kadar erken dönem binaları yangın ve savaşlar nedeniyle tahrip olmuş olsa da, Riga sahip olduğu kent dokusu ve yapılaşması itibarıyla diğer kentlerden farklılaşan niteliklerini halen korumaktadır. 19. yüzyılda önemli bir ekonomi merkezi haline gelen kentte büyüme tarihi kent merkezinin çevresinde gelişen banliyöler şeklinde olmuştur. Öncelikle Neoklasik döneme ait yapılaşma hakimken sonrasında Art Nouveau etkileri gözlemlenmeye başlamıştır. Riga, Art Nouveau alanında Avrupa'daki en iyi yapı örneklerinin yer aldığı koleksiyona sahiptir.</p>	

Çizelge 2.24. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 5, Letonya - Riga Tarihi Kent Merkezi - II (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 5 LETONYA- RİGA TARİHİ KENT MERKEZİ - II
Tarihçe
<p>Riga Tarihi Kent Merkezi her ne kadar Orta Çağ mimarisine ve doku tipolojisine sahip olsa da, kentin öne çıkan en belirgin ve ayırışan özelliği Avrupa'da kalite ve sayı olarak en fazla Art Nouveau mimari esere ev sahipliği yapıyor oluşudur. Buna ek olarak, mimarisinde ahşabın kullanımı da önemli bir değere sahiptir. Baltık coğrafyası kentin bu özelliklerinden mimari gelişim bağlamında etkilenmiştir. Tarihi kent merkezinde gerçekleştirilen arkeolojik kazılar sonucunda kentin bu kısmında yerleşen yerel kabilelerin izlerine rastlanmıştır. 15. yüzyıla gelindiğinde ise kent tam anlamıyla bir Orta Çağ Alman kentlerinin oluşturduğu siyasi ve ticari birliğe ait kent halini almıştır. Bunun en büyük kanıtı rüzgar koridorları ve yoğun bir şekilde yapılaşmış konut alanları ile merkezdeki geniş pazar/meydandır. Meydanda yer alan kent konseyi binası da kentin önemli simgeleri arasındadır. Tarihi kent merkezi 3 farklı karakterin bir araya gelmesinden oluşur. Bunlar: Orta Çağ kenti, 19. yüzyıl yarım daire biçiminde geniş caddeler/bulvarlar ve 18. ve 19. yüzyıla ait izgara plan şeklinde gelişmiş olan ve bulvarların dışarısında konumlanan banliyö alanlarıdır. 19. yüzyılın ortalarında kent duvarları yıkılmış, ancak belli bir kısmı yeniden inşa edilerek kalesi ile bir bütün oluşturacak şekilde yenilenmiştir. Bulvarlar üzerinde 19. yüzyılda ve 20. yüzyılda konumlandırılan önemli kamu binaları da kentin önemli simgeleri arasında yer almaktadır. Bunlardan bazıları Ulusal Tiyatro ile Letonya Sanat Müzesi'dir. 19. yüzyılın ortalarından itibaren gelişen ve yayılan banliyö alanları, klasik Rus akımı ile yapılmış ahşap binaları ve sıra dışı varlıklı binaları ile dikkat çekmektedir. 19. yüzyılın sonunda ise Finlandiya etkisinde kalan kent bugün adının en çok anıldığı akımın etkisine kalmaya başlamıştır: Art Nouveau.</p>
 <p>Şekil 2.39. Tarihte Riga Tarihi Kent Merkezi (1637yılı) (URL - 32)</p>
Riga Tarihi Kent Merkezi Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü (URL - 33)

Riga Tarihi Kent Merkezi Dünya Miras Alanının (DMA) Güncel Haritası (URL - 34)

Çizelge 2.25. Kentsel Sit Alanı Niteliği Taşıyan Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek 5, Letonya - Riga Tarihi Kent Merkezi - III (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

KENTSEL SİT ALANI NİTELİĞİ TAŞIYAN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK 5 LETONYA- RİGA TARİHİ KENT MERKEZİ - III
Alan Yönetimi Planı Değerlendirmesi
Kriterlerin Açıklaması
<p>Kriter.i; Tarihi kent merkezinin sahip olduğu Öne Çıkan Evrensel Değerler arasında; Orta Çağ ve sonrasında geçirdiği kent planlama evreleri, dünyadaki gelişmelerden farklı olarak kalite ve sayı olarak üstünlüğe sahip olduğu Art Nouveau akımı eserleri/binaları ve 19. yüzyıl ahşap mimarisi yer almaktadır. Riga Tarihi Kent Merkezi, dünya çapında en iyi Art Nouveau mimari örneklerinin yoğunlaştığı kent olması nedeniyle özgün bir yapıya sahiptir.</p> <p>Kriter.ii; Riga Baltık Denizi'nde belirli miktarda çevresini kültürel anlamda etkilemeyi başarmıştır. Özellikle mimari, anıtsal heykellilik ve bahçe tasarımı konularında öncü olmuştur.</p>
Riga Tarihi Kent Merkezi Dünya Miras Alanı (DMA) ve 3 Tema
<p>Bütünlük: Riga Tarihi Kent Merkezi ve alanı, sınırları ve tampon bölgesi mekansal bütünlük göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Öne Çıkan Evrensel Değer'e katkıda bulunan her türlü eserin bu alan içerisinde yer almasına dikkat edilmiştir. Özellikle Orta Çağ döneminin özelliklerini yansıtan mimari anıtlar, yarı daire biçimindeki bulvarlar, 19. ve 20. yüzyılın baskın akımı olan eklektik mimari ve Art Nouveau örnekleri ile 18. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar olan dönemdeki ahşap mimari örnekleri bu alan içerisinde kalacak şekilde bir sınırlama ve tampon bölge önerisi getirilmiştir. Kentin silüeti, tarihi kent merkezinin ne derece korunduğunun göstergelerinden biridir. Tarihi kent merkezinin sahip olduğu bu bütünlüğü tehdit eden unsurlar ise şu şekilde sıralanabilir: orijinal malzemelerin kaybı, alanın özgün yapısını bozucu müdahaleler, tarihi kent merkezinde gerçekleştirilen ve merkezin ölçeği, karakteri ve dokusuyla uyumlayan düşük kaliteli yeni gelişme alanları. Bunlara ek olarak, tarihi kent merkezi, hem alan içerisinde hem de tampon bölge içerisinde her türlü yeni gelişmeye açık olması nedeniyle bütünlüğünü bozucu müdahalelere açık konumdadır.</p> <p>Özgünlük: Tarihi kent merkezinde bulunan özgün kültürel ve tarihi değerler şunlardır: yüksek kaliteli yeni müdahalelerle biçimlenen tarihi kent dokusu, kent silüeti ve panoraması, görsel açılar, tarihi yapılar, arkeolojik kültür katmanları, kamusal açık alanlar, yeşil alan sistematiği, tarihi su kanalları, su kıyısı, su alanları, tarihi doku ve tarihi eserlerdeki iyileştirmeler.</p> <p>Koruma ve Yönetime Dair Gereklilikler: Riga Tarihi Kent Merkezi, miras koruma alanında 7 uluslar arası sözleşmeye tabiidir. Bunlara ek olarak, yasal çerçevesi çizilmiş olan kenti ilgilendiren yasal dayanaklar şu şekilde sıralanabilir: Kültürel Anıtların Korunmasına Dair Kanun, Riga Tarihi Kent Merkezinin Korunması ve Yenilenmesine Dair Kanun, 23 farklı kanun, 27 Kabine kararı, Riga Tarihi Kent Merkezi'nde ve Koruma Bölgesi'nde Koruma ve Gelişme Planı. Alanın yönetiminden sorumlu kurumlar ise şunlardır: Miras Koruma Alanında Devlet Denetimi ile Riga Kent Konseyi ve ilgili kurumları (Riga Kent Gelişim Bölümü, Riga Kenti Yapılaşma Kurulu ve Riga Kenti Mimarlar Odası).</p>

2.3.3. Dünya Miras Alanları'nda Alan Yönetimi: Ulusal Örnekler

Bu kısımda, ulusal DMA'lardan örnekler seçilerek, yerelde yapılan uygulamalara yönelik örnek teşkil etmesi adına 5 adet örnek aktarılmaktadır.

UNESCO Dünya Miras Listesi'nde Türkiye'den 15 miras alanı yer almaktadır. 15 Dünya Miras Alanı'ndan 13 tanesi Kültürel Miras Alanı, diğer 2 tanesi ise Karma Dünya Miras Alanı olarak listelenmiştir. Bunlar;

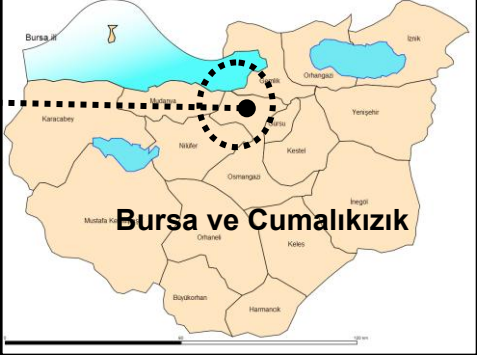
- Efes (2015)
- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri (2015)
- Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (2014)

- Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu (2014)
- Çatalhöyük Neolitik Sit Alanı (2012)
- Selimiye Camii ve Külliyesi (2011)
- Truva Arkeolojik Kenti (1998)
- Karabük Safranbolu Şehri (1994)
- Hierapolis Pamukkale (1988) (Karma)
- Xanthos Letoon (1988)
- Nemrut Dağı (1987)
- Hattuşaş Hitit Başkenti (1986)
- Divriği Ulu Camii ve Şifahanesi (1985)
- İstanbul Tarihi Alanları (1985)
- Kapadokya Göreme Milli Parkı (1985) (Karma)

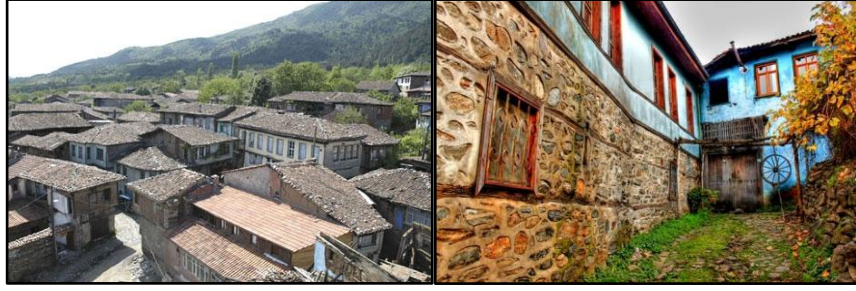
2.3.3.1. Bursa - Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu

(2014)

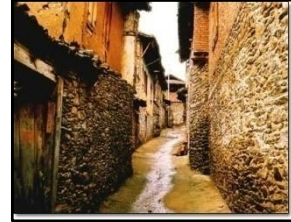
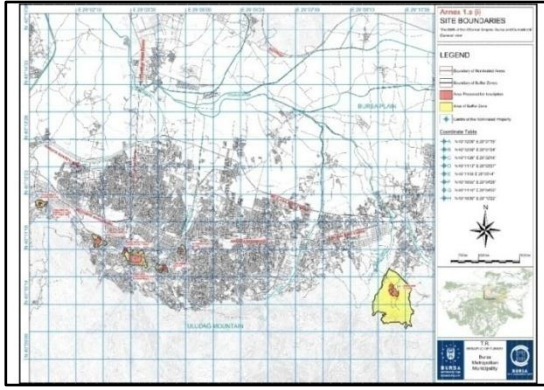
Çizelge 2.26. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek I, Bursa- Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu (URL - 18, URL - 35) kullanılarak tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır. Görseller, Google Images kullanılarak üretilmiştir.

DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK I BURSA - BURSA VE CUMALIKIZIK: OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN DOĞUŞU	
Kriterler	
<p>Kriter (i): İnsanın yaratıcı dehasının üst düzeyde bir temsilcisi olması Kriter (ii): Dünyanın bir kültür bölgesinde veya bir dönemde mimarlık veya teknoloji, anıtsal sanatlar, kent planlama veya peyzaj tasarımı alanlarında önemli gelişmelere ilişkin insani değer alışverişlerine tanıklık etmesi Kriter (iv): İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünün veya peyzajın istisnai bir örneği olması , Kriter (vi): İstisnai evrensel önem taşıyan sanatsal veya edebi eserler, inançlar, fikirler, yaşayan gelenekler ve olaylarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olması (Komite bu kriterin tercihen diğer kriterler ile birlikte kullanılması gerektiğini kabul etmektedir.)</p>	
Süreç	
Başvuru tarihi: 2014 ve kabul tarihi: 2014	
Bursa ve Cumalıkızık Kültürel Dünya Miras Alanının (DMA) Konumu	
	
Özellikler ve Tarihçe	
<p>Kültürel miras alanı Bursa kent merkezi ve çevresindeki 8 kent ile Cumalıkızık Köyü'nden meydana gelmektedir. Marmara Bölgesi'nin güneyinde yer alan kent, erken 14. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun temellerinin atıldığı yöre olarak bilinmektedir. Kentsel ve kırsal yapılanmanın başlangıç noktası olarak bilinen kent, yeni başkentini sosyal ve ekonomik yönetimine dair kullanımları barındırmaktadır. Bu tür kullanımların ise bir kent merkezinin çevresinde ve yakınında konumlandığı bilinmektedir. Kent merkezi hanlar bölgesi, külliye ve camiler, dini okullar, hamamlar ve yoksullar için mutfak (yemek dağıtım merkezi) gibi önemli kullanımlardan meydana gelmektedir. Aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu olan Orhan Gazi'nin mezarı da burada yer almaktadır. Bursa tarihi kent merkezi dışında yer alan bileşen ise Cumalıkızık Köyü'dür. Cumalıkızık Köyü, kentsel alan dışarısında kalan hinterlandın kente olan katkısı ve desteğinin ipuçlarını taşıması nedeniyle miras alanına dahil edilmiştir. Bütünlük yönetimsel sistemin bir parçası olması nedeniyle önem taşımaktadır.</p>	

Bursa ve Cumalıkızık Kültürel Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü

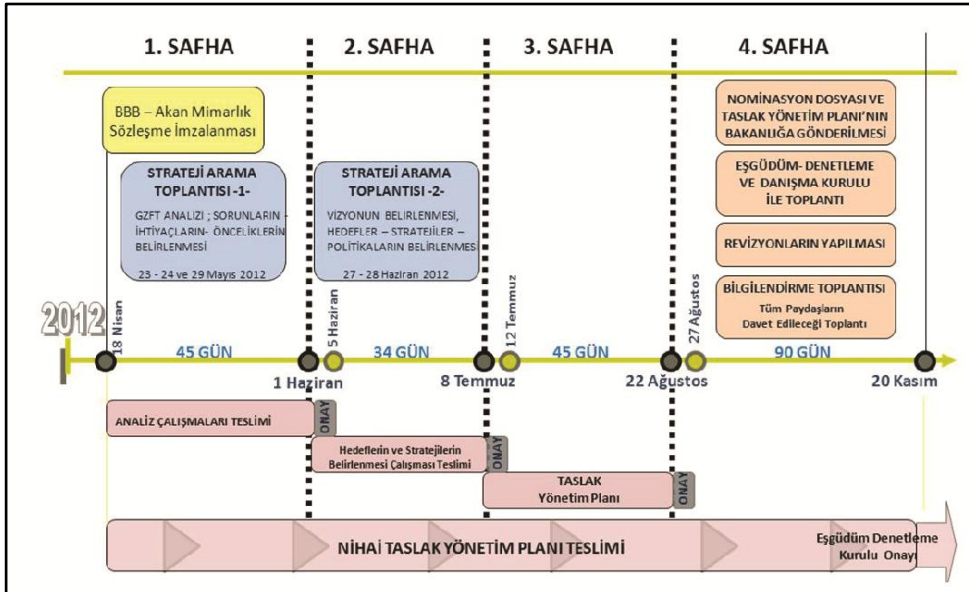

Bursa ve Cumalıkızık Kültürel DMA Güncel Haritası ve Görünüşler

Alan Yönetimi Planı Değerlendirmesi
(Bu kısım, Bursa ve Cumalıkızık Yönetimi Planı çerçevesinde ortaya konan çalışmadan bire bir alınarak derlenmiştir)

Süreç ve Kapsam

Bir ara çalışma niteliğinde olan "Hedefler ve Stratejiler" Raporu 2. Aşama çalışmasının raporu olarak Strateji 1 ve 2. Arama Toplantıları raporları ve planın eki niteliğindeki "Analiz Raporu" verileri dikkate alınarak sorun alanları tespit edilmiştir.

Bursa ve Cumalıkızık Yönetim Planı başlıca üç bölümden oluşmaktadır:

İlk bölüm; yönetim alanının tanımlanması,

İkinci bölüm; kurumların çalışmalarında yol gösterici rol almak üzere katılımcı yöntemlerle hazırlanmış olan, yönetim planının vizyon, misyon, temel ilkelerinden hareketle oluşturulan eylem planı tabloları ile planın uygulama, izleme, denetleme süreci, paydaş analizi ve alan yönetim modelinden,

Üçüncü bölüm; eklerden oluşmaktadır. Ekler bölümü, alanlardaki tescilli anıt eserlerin bilgileri, planlama süreci ve imar hareketleri ile alanlarda çalışma yürüten kurumların 2013 Mayıs ayı itibariyle tamamlanmış, devam eden, yapılması planlanan ve periyodik olarak yürüttükleri çalışmaların tabloları ile yönetim planı sürecinde yer alanların isimlerinden oluşmaktadır.

Tespit Edilen Sorun Alanları

1. Yönetim (Yetki, Mevzuat, Organizasyon, Eşgüdüm, Katılım),
2. Kültürel Değerler – Koruma ve Planlama,
3. Sosyal-Ekonomik-Çevresel Yaşam Kalitesi,
4. Eğitim ve Bilinçlendirme,
5. Erişilebilirlik - Ulaşım,
6. Turizm-Tanıtım-Ziyaretçi Yönetimi,
7. Acil Durum ve Afet Yönetimi.

2.3.3.2. Konya - Çatalhöyük Neolitik Sit Alanı (2012)

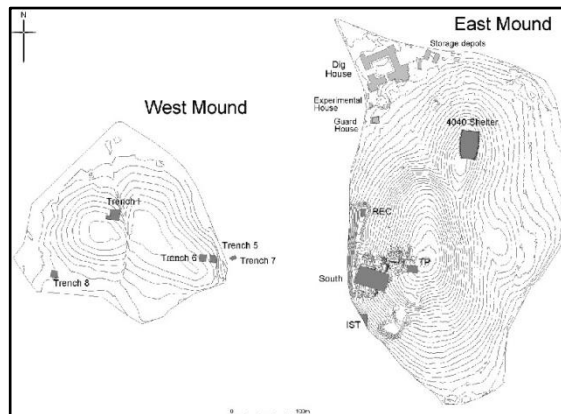
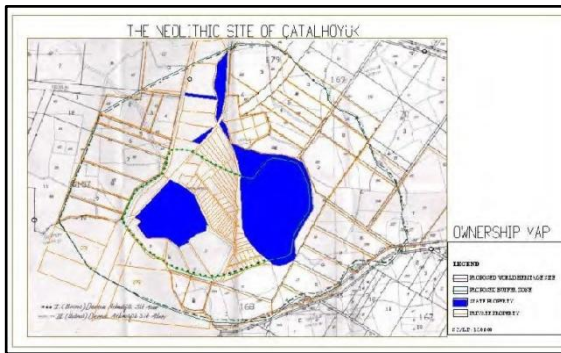
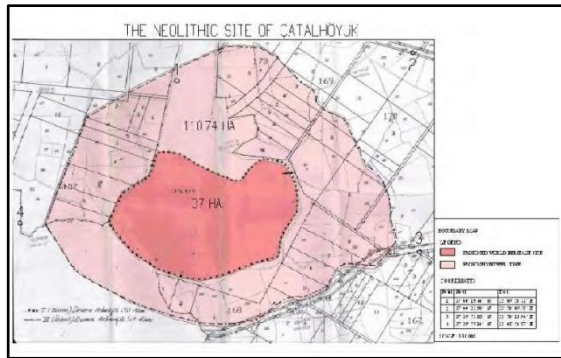
Çizelge 2.27. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek II, Konya - Çatalhöyük Neolitik Sit Alanı (URL - 18, URL - 36) kullanılarak tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır. Görseller, Google Images kullanılarak üretilmiştir.

DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK II KONYA - ÇATALHÖYÜK NEOLİTİK SİT ALANI	
Kriterler	
Kriter (iii): Yaşayan veya yok olan bir kültür geleneğinin veya uygarlığın istisnai, ender rastlanan bir temsilcisi olması Kriter (iv): İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünün veya peyzajın istisnai bir örneği olması	
Süreç	
Başvuru tarihi: 2012 ve kabul tarihi: 2012	
Çatalhöyük Kültürel Dünya Miras Alanının (DMA) (DMA) Konumu	
	
Şekil 2.42. Konya ve konumu	Şekil 2.43. Kentteki yeri
Özellikler ve Tarihçe	
<p>Konya ovasında konumlanan kent ovoiden daha yüksek bir konuma sahiptir. Doğu kısmında yapılan kazılar sonucunda 18 kata rastlanmıştır. Neolitik döneme ait izlerin bulunmasıyla birlikte yerleşimin bu döneme ait olduğu belirlenmiştir. M.Ö. 7.400 ila 6.200'lü yıllara kadar giden bir tarihe sahip olduğu tahmin edilmektedir. Tarih öncesi döneme ait sosyal yapılanma ve kültürel faaliyetlerin yer aldığı kentte, aynı zamanda tarımsal faaliyetlerin yürütüldüğü bilinmektedir. Birbirine bitişik birimlerden oluşan kent ve çatıdan girişler bir dönemin yaşantısına ışık tutmaktadır. Duvar çizimleri ve rölyefler ise dönemin yaşantısına ışık tutan izleri barındırmaktadır. Dönemin yaşantısının sembolik birer göstergesi olan bu çizimler dönemin algılanmasında etkili olmuştur. Çatalhöyük, Neolitik dönemde yerleşik hayata geçen toplum yapısına ve yaşayış biçimine ışık tutmaktadır.</p> <p>Çatalhöyük, Neolitik döneme ait yerleşim yerleri arasında az rastlanır derecede iyi korunmuş bir yerleşimdir. Tarih öncesi dönemde insan yaşayışını anlamak için önemli göstergeleri ve bulguları barındıran kent sahip olduğu yerleşim büyüklüğü ve uzun süredir aktarılmış ve korunmuş olması nedeniyle ön plandadır.</p>	

Çatalhöyük Kültürel Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü

Çatalhöyük Kültürel DMA Güncel Haritası

Alan Yönetimi Planı Değerlendirmesi
Kriterlerin Açıklaması
<p>Kriter iii: Çatalhöyük, Neolitik dönemin önemli bir evresine ışık tutmaktadır. Bu dönemde orta Anadolu'da tarım toplumlarının yerleşik hayata geçtiği görülmektedir. Köyden kente gelişen bu yerleşim yerlerinden biri olan Çatalhöyük bu özelliği ile Neolitik dönem yerleşimlerine örnek olarak gösterilmektedir. Uzun yıllar boyunca yerleşimin devamlılığının sağlanması tanımlanan temel ilkelerin uygulanmasıyla gerçek olabilmektedir. Bu ilkeler, kent planından, mimari özelliklerden, duvar çizimlerinden ve gömme yöntemlerinden anlaşılmaktadır. 18 katlı yerleşim yeri, dönemsel gelişimlerin izlerini ortaya koymakta, yerleşimin yeniden biçimlenmesine ve yayılmasına dair kanıtları ortaya sermektedir.</p> <p>Kriter iv: Tarih öncesi döneme ait yerleşim yerine ait bulgular ve açılan bölümler 2.000 yıllık bir dönemin izlerini gözler önüne sermektedir. Yerinde ve iyi koşullarda korunan alan ve bileşenleri koruma altına alınmıştır. Çevre düzlükte yer alan 2 arkeolojik höyük görsel bütünlüğün birer ögesidir. Kültürel peyzajın bileşenleri olan bu höyükler de aynı şekilde iyi korunmuş durumdadır. Konut birimi büyüklükleri erken dönem kent düzenine dair izler taşımaktadır. Toplum ve eşitlikçi ideolojilerin doğrultusunda planlanan kente dair özellikler bugün halen izlenebilmektedir.</p>
Çatalhöyük Dünya Miras Alanı (DMA) ve 3 Tema
<p>Bütünlük: Tarih öncesi döneme ait yerleşim alanında yapılan kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılan kısımlar 2.000 yıllık bir tarihi geçmiş gözler önüne sermektedir. Çok iyi durumda ve yerinde korunmuş olan arkeolojik alan bütüncül bir yapıya sahiptir. İki arkeolojik höyük ise konumlandığı çevre ile bir bütün niteliği taşımakta ve görsel bütünlük sunmaktadır. İki ana kazı alanı üzerinde inşa edilen koruma panelleri aracılığıyla iklimin doğrudan yıkıcı etkisi ile sel ve heyelan gibi doğal afetlerden yerleşim alanının korunması hedeflenmiştir.</p> <p>Özgünlük: Çatalhöyük'e ait arkeolojik kalıntılar bugün halen özgün materyal, malzeme, lokasyon ve konumunu korumaktadır. 40 yıldır süregelen kazı çalışmaları, alanın Neolitik dönemin önemli örnekleri arasında yer alması gerektiğine dair bulguları bir araya getirmiştir. Alan ve kazı alanları düzgün korunmaktadır. 1958 yılında ilk defa keşfedilen yerleşim alanına dair henüz keşfedilmemiş yerler olduğu bilinmektedir.</p> <p>Koruma ve yönetime dair gereklilikler: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile koruma altına alınan alan, ileri derecede koruma gerektiren alan olarak tanımlanmıştır. 1981 yılında taşınmaz varlıklar listesine alınan Çatalhöyük yerel yönetimlerin de yönetim politikalarında yer almıştır. Yerleşim alanının yönetimi ve korunması Çatalhöyük Koordinasyon ve Yönetim Konseyi tarafından yürütülmektedir. Alana yönelik idari ve yönetim politikaları bu ekip tarafından tanımlanmaktadır.</p>
Alan Yönetimi Planı (Bu kısım, Çatalhöyük Yönetimi Planı çerçevesinde ortaya konan çalışmadan bire bir alınarak derlenmiştir)
Kapsam
<p>Bu yönetim planı, Temper projesi sürecinde hazırlanmıştır. Temper; (Training, Education, Management, Prehistory in the Mediterranean – Akdeniz Havzasında Prehistorya Eğitim ve Yönetim) bünyesinde İngiltere, Malta, Yunanistan, Türkiye ve İsrail'de bulunan altı ortak kuruluşu içermekte ve Euromed Heritage II Programı (Avrupa-Akdeniz Mirası Programı) kapsamında Avrupa Topluluğu tarafından finanse edilmektedir. Proje kapsamında Akdeniz bölgesinde pilot olarak seçilen beş tarih öncesi alan için dört yönetim planı geliştirilmiş ve arkeologlar ile insani miras konusundaki uzmanlar tarafından eğitim ve öğretim programları hazırlanmıştır.</p>
Amaç
<p>Bu yönetim planının amacı, uluslararası kabul görmüş konvansiyonlar çerçevesinde kullanıcılar ve ziyaretçiler için unutulmaz ve eğitsel bir deneyim sunulabilmesi için alanın sürekli olarak gelişimini sağlayacak bir kılavuz oluşturmaktır.</p>
Yönetim Hedefleri
<p><i>Hedef 1:</i> Alan, içinde bulunduğu ortam ve çevresi ile değerlendirilmeli ve idare edilmelidir.</p> <p><i>Hedef 2:</i> Alan ile ilgili araştırma konusu; bilgi, eğitim ve alana daha rahat erişim sağlanmak suretiyle geliştirilmelidir.</p> <p><i>Hedef 3:</i> Mümkün olan her yerde toprak üstü ve altında bulunan arkeolojik malzeme üzerindeki etkiler en az</p>

seviyede tutulmalıdır.

Hedef 4: Kazılarda bulunan her türlü arkeolojik bulgu, korunması için uygun şartlar altında saklanmalı ve sergilenmelidir.

Hedef 5: Yerel topluluklar, alan ve çevresinin korunması ve açıklanmasına ortak olmaları için teşvik edilmelidir.

Hedef 6: Alana gelen ziyaretçilere, kaliteli bilgilendirme ve eğitim malzemelerine erişim de dahil olmak üzere, güvenli ve bilgilendirici bir ziyaret sunulabilmelidir.

Hedef 7: Yönetim planında ileri sürülen her bir politika sürdürülebilir olmalı ve hiçbir şekilde alanın arkeolojik, bilimsel ve doğal değerlerini tehlikeye sokmamalıdır.

Hedef 8: Yönetim Planı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından resmi olarak benimsenmeli ve Çumra Belediyesi tarafından planlama rehberi olarak kabul edilmelidir.

Yönetim Politikaları

Alanın önemi ve değerlerine dayanarak ve alandaki tehditlerin, kısıtlamaların ve fırsatların yönetim değerlendirmesi ile ilgili olarak alan için yönetim politikaları belirlenmiştir. Bunlar aşağıdaki başlıklar altında gruplanmıştır:

- Çevre ve ortam
- Arazi kullanımı ve planlaması
- Arkeoloji
- Koruma ve muhafaza etme
- Bilgilendirme
- Ziyaretçi idaresi
- Yerel, bölgesel ve ulusal çerçeve
- Eğitim, öğretim ve araştırma
- Turizm
- Uygulama ve gözden geçirme

Uygulama

Alanın genel kontrolü Kültür ve Turizm Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ndedir. Kısa ile orta vadede alanın günlük yönetimi Çatalhöyük Araştırma Projesi kapsamında yürütülecek ve Çumra Belediyesi, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Konya Müzesi'ndeki temsilcileri tarafından desteklenecektir. Uzun vadede ise, alanın yönetiminin (henüz tanımlanmamış olan) Türk ortaklara bırakılması ön görülmektedir.

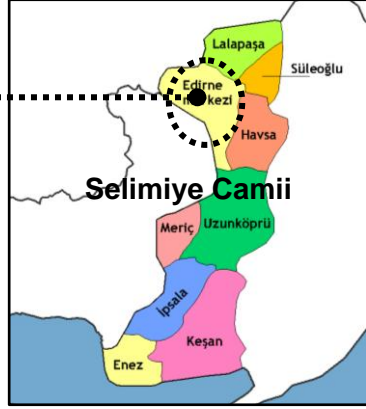
Eylem Planı

Eylem Planı, politikaların uygulanmasına ilişkin sorumluluklar ve zaman çerçevelerini belirlemektedir. Eylem Planını destekleyici olarak, ortaklıkların kurulabileceği ve dış kaynak araştırmasının yapılabileceği 8 proje önerilmektedir. Bu projeler aşağıdaki gibidir:

- Proje 1: Dünya Mirası Alan başvurusu
Proje 2: Bilgi teknolojisi
Proje 3: Ziyaretçi yönetim ve alan sunumu
Proje 4: Alan hakkında bilgilendirme
Proje 5: Ziyaretçi merkezi
Proje 6: Eğitim faaliyetleri
Proje 7: Turizm çalışması ve değerlendirmesi
Proje 8: Eko-turizm ve yerel toplum.

2.3.3.3. Edirne - Selimiye Camii ve Külliyesi (2011)

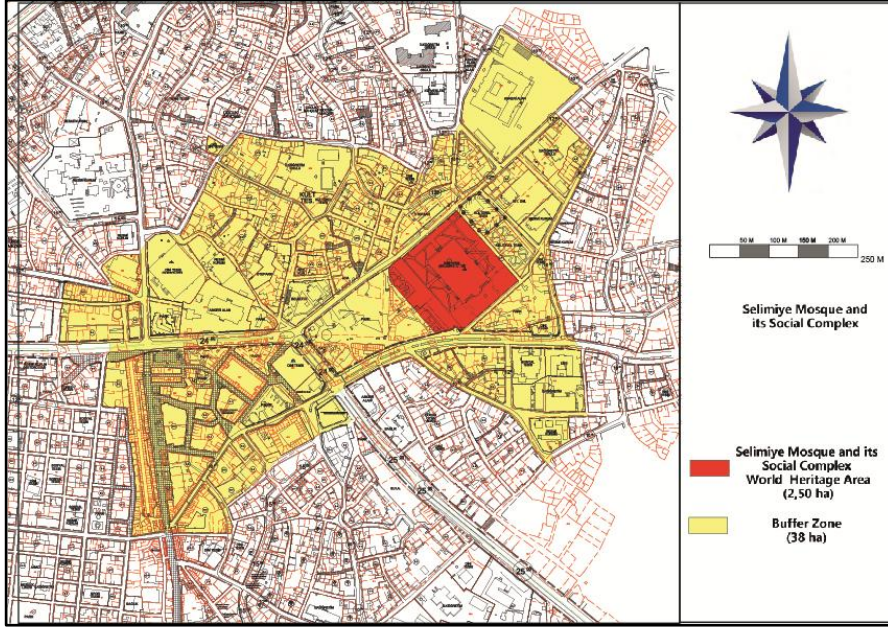
Çizelge 2.28. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek III, Edirne - Selimiye Camii ve Külliyesi (URL - 18, URL - 37) kullanılarak tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır. Görseller, Google Images kullanılarak üretilmiştir.

DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK III EDİRNE - SELİMİYE CAMİİ VE KÜLLİYESİ	
Kriterler	
Kriter (i): İnsanın yaratıcı dehasının üst düzeyde bir temsilcisi olması Kriter (iv): İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütününün veya peyzajın istisnai bir örneği olması	
Süreç	
Başvuru tarihi: 2011 ve kabul tarihi: 2011	
Selimiye Camii ve Külliyesi Kültürel Dünya Miras Alanının (DMA) Konumu	
	
Şekil 2.44. Edirne ve konumu	Şekil 2.45. Kentteki yeri
Özellikler ve Tarihçe	
<p>Kare plana oturan camii, tek kubbesi ve 4 adet minaresi ile Osmanlı İmparatorluğu'nun bir dönem başkentliğini yapan Edirne'nin gökyüzünü domine eder. 16. yüzyılın en önemli ve önde gelen mimarlarından biri olan Mimar Sinan tarafından yapılan kompleks, medrese, kapalı pazar alanı, saat evi, dış avlu ve kütüphaneden oluşmaktadır. Mimar Sinan bu eserini ustalık eseri yani en iyi eseri olarak tanımlamaktadır. İç mekan dekorasyonunda İznik çinilerinden yararlanılmıştır. Eser aynı zamanda Osmanlı dönemi külliyesinin gelmiş olduğu en iyi ve uyumlu kompleks örneği olarak tanımlanmaktadır. Camii çevresinde planlanan kompleks önemli bir dönem eseri ve örneği olarak bilinmektedir.</p> <p>Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucu başkenti olan Edirne'de inşa edilen Selimiye Camii ve Külliyesi, kentin gökyüzünü domine eden bir yapıya sahiptir. II. Selim tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan camii, mimarın en önemli eseri olarak bilinmektedir. Tek kubbeli ve 4 minareli mimarisiyle dikkati çeken camii önemli eserler arasında yer almaktadır. Dikkat çeken iç mekan dekorasyonu, kullanılan malzemelerin seçimi, İznik çinilerinden yararlanılması, kütüphane birimi, dış avlusu ve kapalı pazar alanı ile bir kompleks niteliği taşımaktadır.</p>	

Selimiye Camii ve Külliyesi Kültürel Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü

Selimiye Camii ve Külliyesi Kültürel DMA Güncel Haritası

Alan Yönetimi Planı Değerlendirmesi

Kriterlerin Açıklaması

Kriter i: 16. yüzyılın en çok bilinen Osmanlı mimarlarından biri olan Mimar Sinan'ın başyapıtlarından biri olan Selimiye Camii kompleksi önemli eserler arasında yer almaktadır. İnsan zekasının ürünü olarak tanımlanmaktadır. Tek kubbe 31.5 metrelik bir çapa sahiptir. 45 mx 36 m'lik bir ibadet yerine sahiptir. Sayısız pencere ile mekanın iç aydınlatması sağlanmıştır. Camii kompleksi Mimar Sinan tarafından en iyi eseri yani ustalık eseri olarak tanımlanmaktadır.

Kriter iv: Selimiye Camii ve külliyesinin konumu, mekansal birleşimi, mimari ve teknolojik bileşenleri ve çevresiyle olan ilişkisi öne çıkmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun bir dönem yaşama biçimine tanıklık eden eser, farklı kullanımları ve birimleri bir araya getirmektedir. Külliye birimi camii ile bir bütün oluşturması nedeniyle en uyumlu birlikteliği sunan eserler arasında yer almaktadır.

Selimiye Camii ve Külliyesi Kültürel (DMA) ve 3 Tema
<p>Bütünlük: Selimiye Camii kompleksi, Öne Çıkan Evrensel Değere sahiptir. Çevresiyle olan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda konumu ve bileşenleri ile kentin merkezi bir değeridir. Selimiye camii ve külliyesi bugüne kadar çok iyi korunabilmiştir. Gelişimin olumsuz etkilerinden etkilenmemiş ve bütünlüğünü korumayı başarabilmiştir.</p> <p>Özgünlük: Camii kompleksi bugüne kadar biçim ve tasarım, materyal ve malzeme kullanımı konularında özgünlüğünü koruyabilmiştir. Camii ve arastası sahip olduğu kullanım ve fonksiyonu, ruhani ve dini önemi bugün hala canlı tutmakta ve korumaktadır. Bu özgün yapının bugüne kadar aktif olarak kullanılması ve korunmuş olması önemlidir. Medrese yapıları ise zaman içerisinde müze olarak kullanılmaya başlanmıştır.</p> <p>Koruma ve yönetime dair gereklilikler: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile koruma altına alınan alan, aynı zamanda 5737 sayılı Vakıflar Kanunu tarafından da koruma altına alınmıştır. Miras alanı olarak belirlenen alanda yer alan her birim Bölgesel Koruma Konseyi'nin onayına tabiidir. Koruma yerel yönetimlerin bir politikası ve yönetim alanı olarak belirlenmiştir. Bu amaçla kurulan koruma ekibinde yerel yönetimden de temsilcilerin yer alması gerektiği ortaya konmuştur. Selimiye Camii ve külliyesi ile çevresini konu alan Yönetim Planı hazırlanarak kültürel ve fonksiyonel değerlerin sürekliliğinin sağlanması hedeflenmiştir.</p>
Alan Yönetimi Planı (Bu kısım, Selimiye Camii ve Külliyesi Yönetimi Planı çerçevesinde ortaya konan çalışmadan bire bir alınarak derlenmiştir)
Amaç
<p>Bu yönetim planı çerçevesinde belirlenen amaçlar Edirne Selimiye Camii Külliyesi'nin gelecek kuşaklara özgünlüğünü koruyarak, kültürel ve işlevsel değerleri ile bir bütün şeklinde aktarılmasını sağlamaya yöneliktir.</p>
Temel Hedefler
<p>Bu amaçlara yönelik olarak ulaşılmaması gereken temel hedefler ise aşağıda sıralanmaktadır:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koruma, erişim, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ihtiyaçları ile yerel halkın ilgisi arasında denge sağlayacak yolların oluşturulması, - Kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, mülkiyet hakkı bulunanlar, gönüllü kişi ve kuruluşlar ile yerel halkın işbirliğinin sağlanması, - Uluslararası koruma ilke ve sözleşmeleri gözetilerek; gerekli bakım, onarım, restorasyon, teşhir, tanzim ve çevre düzenlemelerinin uygulanması, - Kültür turizmini geliştirmek için uluslararası işbirliği ve paylaşım ağlarının yaratılması, - Değer odaklı ve uluslararası düzeye ulaşmak amaçlı strateji, yöntem ve araç geliştirilmesi, mali kaynak yaratılması, - Alan ile ilgili disiplinler arası bilgi üretmek, bu bilgileri kamuoyunun kullanımına sunmak ve bu yolla korumayı etkileyen faktörlerdeki değişimlerin planlı bir şekilde yönetilmesini sağlamak - Yönetim, koruma, tasarım ve uygulamada üst düzey standartların kullanılması.
Eylem Planı ve Uygulama
<p>Yönetim planının amaç ve hedefleri kapsamında yürütülmesi planlanan projeler bu bölümde yürütücü kurum, zamanlaması ve eğer belli ise maliyet bilgileri ile birlikte verilmiştir.</p> <p>Plan kapsamında Edirne Belediyesi tarafından üstlenilen faaliyetler, Edirne Belediyesi 2009-2013 Stratejik Planı ve Edirne Koruma Amaçlı İmar Planı çerçevesinde belirlenen eylemlerden oluşmaktadır.</p> <p>Selimiye Camii ile ilgili yapısal içerikli projeler ile yönetim alanındaki vakıf eserlerinin restorasyon, bakım ve tanıtılmalarına yönelik faaliyetler ise Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü görev alanına girmektedir.</p>
Finansman
<p>Yönetim alanında bulunan UNESCO Dünya Mirası Selimiye Camii Külliyesi ile diğer vakıf eserlerinin bakım ve onarımından Vakıflar Genel Müdürlüğü sorumludur. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bütçesi; 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kanunu çerçevesinde hazırlanır. Başlıca gelir kalemleri ise; kira gelirleri, işletme karları, iştirak gelirleri, taviz bedelleri, bağışlar, yönetim ve temsil paylarıdır. Genel Müdürlük bütçe harcamalarını Bölge Müdürlüklerinin taleplerini de gözeterek hazırladığı Yıllık Yatırım Programları suretiyle gerçekleştirir. Yönetim alanı içinde bulunan özel ve tüzel kişilerin elindeki varlıkların korunması için ise genel olarak merkezi kurumların sağladığı katkılar ve söz konusu kültür varlıklarının maliklerine verilen bazı bağışlar ile finansal kaynak yaratılmaya çalışılmaktadır.</p>

2.3.3.4. İstanbul - İstanbul Tarihi Alanları (1985)

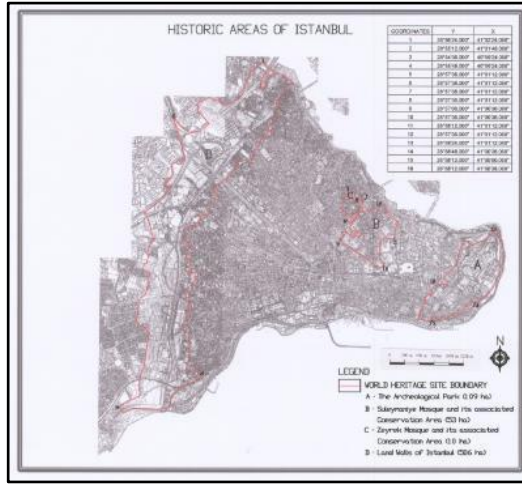
Çizelge 2.29. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek IV, İstanbul - İstanbul Tarihi Alanları (URL - 18, URL - 38) kullanılarak tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır. Görseller, Google Images kullanılarak üretilmiştir.

DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS ALANI: ÖRNEK IV İSTANBUL - İSTANBUL TARİHİ ALANLARI
Kriterler
<p>Kriter (i): İnsanın yaratıcı dehasının üst düzeyde bir temsilcisi olması Kriter (ii): Dünyanın bir kültür bölgesinde veya bir dönemde mimarlık veya teknoloji, anıtsal sanatlar, kent planlama veya peyzaj tasarımı alanlarında önemli gelişmelere ilişkin insani değer alışverişlerine tanıklık etmesi Kriter (iii): Yaşayan veya yok olan bir kültür geleneğinin veya uygarlığın istisnai, ender rastlanan bir temsilcisi olması Kriter (iv): İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünün veya peyzajın istisnai bir örneği olması</p>
Süreç
Başvuru tarihi: 2011 ve kabul tarihi: 2011
İstanbul Tarihi Alanları Kültürel Dünya Miras Alanının (DMA) Konumu
<div style="display: flex; justify-content: space-around;"><div style="text-align: center;"><p>Şekil 2.46. İstanbul ve konumu</p></div><div style="text-align: center;"><p>Şekil 2.47. Kentteki yeri</p></div></div>
Özellikler ve Tarihçe
<p>İstanbul, Balkanlar ve Anadolu, Karadeniz ile Ege arasında sahip olduğu stratejik konum itibarıyla 2.000 yıldır önemli politik, dini ve sanatsal etkinliklerin ve faaliyetlerin merkezi olarak görev yapmıştır. Konstantin Hipodromu, Aya Sofya, Süleymaniye Camii kentin öne çıkan başyapıtları arasında sayılmaktadır. Buna rağmen kentin tarihi alanları bugün nüfus yoğunluğunun, endüstriyel kirliliğin ve kontrolsüz kentsel büyümenin tehdidi altındadır. Tarihi yarımada arkeolojik parkı 4 bölgeden meydana gelmektedir. Bunlar; Hipodrom, Ayasofya, Aya İrini, Küçük Ayasofya Camisi ve Topkapı Sarayı'nı içine alan Arkeolojik Park; Süleymaniye Camisi ve çevresini içine alan Süleymaniye Koruma Alanı; Zeyrek Camisi ve çevresini içine alan Zeyrek Koruma Alanı ve Tarihi Surlar Koruma Alanı'nı içermektedir.</p> <p>İstanbul, Balkanlar ve Anadolu, Karadeniz ile Ege arasında stratejik bir konuma sahip olmasının yanı sıra, kent aynı zamandan doğal bir liman olan Haliç'le doğrudan etkileşim içerisinde olan yarımada üzerinde kurulmuştur. Kentin doğusunda Boğaz, güneyinde ise Marmara Denizi bulunmaktadır. Tarihi yarımada, Bizans ve Konstantinapolis'in kurulduğu yer olarak bilinmektedir. Kent bir zamanlar duvarlarla çevrili olmasına rağmen bugün bu surların bir kısmı bulunmaktadır. İstanbul'un Öne Çıkan Evrensel Değer'i Asya ve Avrupa arasında kurmuş olduğu özgün köprü ve bu etkileşimde oluşan kentsel alanda ortaya çıkan mimari başyapıtların nasıl birbiri ile eklenildiğini açıklamaktadır. Aya Sofya'dan Topkapı Sarayı'na, Süleymaniye Camii'nden Şehzade Camii'ne kadar sayısız eser bulunmaktadır. Son dönem mimarisi eserleri arasında Mavi Camii ve Yeni Camii yer almaktadır.</p>

İstanbul Tarihi Alanları Kültürel Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü

İstanbul Tarihi Alanları Kültürel Dünya Miras Alanının (DMA) Güncel Haritası

Alan Yönetimi Planı Değerlendirmesi

Kriterlerin Açıklaması

Kriter i: İstanbul'un tarihi alanları sayısız özgün mimari başyapıtta ev sahipliği yapmaktadır. Bunlar arasında Bizans ve Osman İmparatorluğu dönemlerinin eserlerinden Aya Sofya, Süleymaniye Camii gibi eserler yer almaktadır. Belli dönemlerin özelliklerini taşıyan bu eserler mimaride başyapıt olarak anılmaktadır.

Kriter ii: Mimarinin, anıtsal sanatların ve mekan biçimlenmesinin zaman içerisinde gösterdiği değişimlerden İstanbul'un tarihi alanları da doğrudan etkilenecek farklı dönemlere ait eserlerin sergilendiği bir açık alan haline gelmiştir. Doğu ve batının etkisi altında kalan İstanbul bu geçiş noktası olma durumunu avantaja çevirerek çok çeşitli kültürlerin harmanlanmasında önemli bir mekan ve eserlerin sergilenmesinde adeta bir açık müze olma görevi görmüştür.

Kriter iii: Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerine ait sayısız ve benzersiz esere ev sahipliği yapan kent, tahkimat sistemi ile korunmaktadır. Kiliseleri, sarayları, anıtsal eserleri, mezarları, camileri, dini okulları ve hamam yapıları ile bir döneme ışık tutmaktadır. Buna ek olarak Süleymaniye ve Zeyrek mevkiinde Osmanlı konut dokusunun ve tipolojisinin örnekleri yer almaktadır.

Kriter iv: İnsanlık tarihinin farklı dönemlerine ait anıtsal yapılara sahip olan kent farklı mimari ve teknik özellikleri barındırmaktadır. Topkapı Sarayı ve Süleymaniye Camii ve kompleksi ile kervansaray, medrese, tıp okulu, kütüphane, hamam yapısı, hanedan mezarları gibi yapılar Osmanlı döneminin önde gelen eserleri arasındadır.

İstanbul Tarihi Alanları Dünya Miras Alanı (DMA) ve 3 Tema

Bütünlük: 19. ve 20. yüzyıla ait dönemsel özellikleri yansıtan mimari ve anıtsal eserlerin kentin Öne Çıkan Evresel Değeri'nin parçalarıdır. İstanbul'un tarihi alanları biriyle bütünleşik 4 farklı karakter bölgesinden meydana gelmektedir. Ancak mimari ve doku bakımından bütünlük sergilememektedir.

Özgünlük: Anıtların ve konutların Öne Çıkan Evrensel Değer'e katkısı dönemsel özellikleri nedeniyle öne çıkmaktadır. Kendine özgü yapısıyla dikkat çeken İstanbul'un tarihi alanları hem özgün yapısı hem de bütüncül yapısı ile ön plandadır.

Koruma ve yönetime dair gereklilikler: 2006 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından İstanbul'un Kültürel ve Doğal Sit Alanları Alan Yönetimi kurulmuştur. Aynı zamanda alan ulusal değere de sahip olması nedeniyle koruma alanı olarak ilan edilmiştir. Alan DMA olarak belirlendikten sonra alana yönelik Alan Yönetim Planı hazırlanmıştır.

Alan Yönetimi Planı (Bu kısım, İstanbul Tarihi Yarımada Alan Yönetimi Planı çerçevesinde ortaya konan çalışmadan bire bir alınarak derlenmiştir)

Vizyon

İstanbul Tarihi Yarımada Alan Yönetimi Planı çerçevesinde tanımlanan plan vizyonu şu şekildedir:

"Zengin tarihi birikimini koruyup, yaşayan, üreten, sosyal-ekonomik mekânsal ve kültürel kimliğini geleceğe aktaran bir Tarihi Yarımada için kullanıcıların ve yaşayanların katılımıyla tüm kurum ve kuruluşları ile eşgüdüm ve şeffaflık içinde yürütülen; Tarihi Yarımada'nın üstün evrensel değerini koruyan bir yönetim planı"

Planlama İlkeleri ve Politikalar - I: Kültürel Miras

Yönetim Planı kapsamında, kültürel mirasa yönelik tanımlanan planlama ilkeleri ve politikaları şunlardır:

- Kültür mirasını geleceğe aktarmak için; ekolojik, ekonomik, sosyal, kültürel, toplumsal ve mekansal sürdürülebilirliğin ve gelişimin sağlanması,
- Kültür mirasının özgünlüğünün korunması ve kentsel yaşam-çevre kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunması,
- Kültürel mirasın toplumsal yaşamda yer almasının sağlanması (konut-turizm işlevleri arasında denge),
- Alan'da çalışanların ve ikametlerinin özendirilmesi,
- Alan'da geleneksel üretim yöntemlerinin ve el sanatlarının sürdürülmesi,
- Dünya Miras Alanları içinde taşıt trafiğinin sınırlandırılması, yayalaştırma yapılması ve lastik tekerlekli ulaşım araçlarının Alan'dan uzaklaştırılması ve temiz enerjili ulaşımın sağlanması,
- "Su kenti" kimliğinin öne çıkarılmasıdır.

Planlama İlkeleri ve Politikalar - II: Koruma ve Kullanma

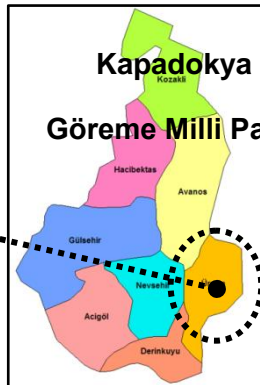
- Tarihi Yarımada'nın koruma çalışmalarında mekansal bir bütün olarak ele alınması,
- Somut ve somut olmayan kültürel değerlerin (fiziksel yapılar ve barındırdıkları yaşam değerleri), ulusal ve uluslararası mevzuata uygun, sürdürülebilir koruma ve kullanımının sağlanması (Siluet, mahalle yaşantısı, geleneksel üretim, ulaşım),
- "Koruma" konusunda farkındalığın artırılması,
- Tarihi Yarımada'da kullanılan "inşaat malzemelerinin" Alan'a özgün bir biçimde geliştirilmesi,
- Sağlık ve güvenlik koşullarının sağlanmasıdır.

Planlama İlkeleri ve Politikalar - III: Planlama ve Katılım

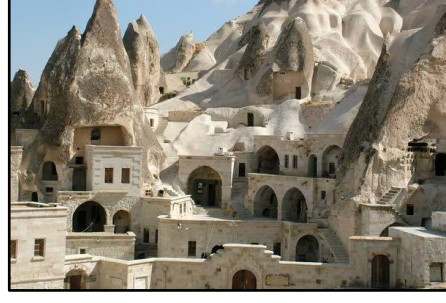
- Planlama ve Katılım'a yönelik planlama ilke ve politikaları; Şeffaf, açık ve katılımcı planlama yapılması,
- Planlama çalışmalarında aşırı yüklemeye getirmeyen işlevlerin seçilmesi, Taşıma kapasitesini gözeterek kültür turizminin teşvik edilmesi,
- Planlama kararlarına ve öngörülen sürelerle sadık kalınması,
- Yönetim Planı'nın sürekliliğini sağlayacak hukuki altyapının sağlanması,
- Planlamanın evrensel değerdeki hukuk normlarında insanların barınma, yaşam ve mülkiyet haklarına saygılı olunması,
- Koruma ve geliştirme süreçlerinde Alan'la ilgili tüm paydaşlar arası ve kurumlar arası eşgüdüm, iletişim ve sürekli katılımın sağlanması (Yetki ve sorumluluk sahibi kurumlar, kuruluşlar, uzman STK'lar ve meslek odaları, özel sektör, sivil toplum) ve kamu ile sorumluluk paylaşımı,
- Kullanıcıların (çalışanlar, ziyaretçiler, öğrenciler) ve sakinlerin katılımının sağlanması, Toplumsal bilinçlendirme programlarının geliştirilmesidir.

2.3.3.5. Nevşehir - Kapadokya Göreme Milli Parkı (1985)

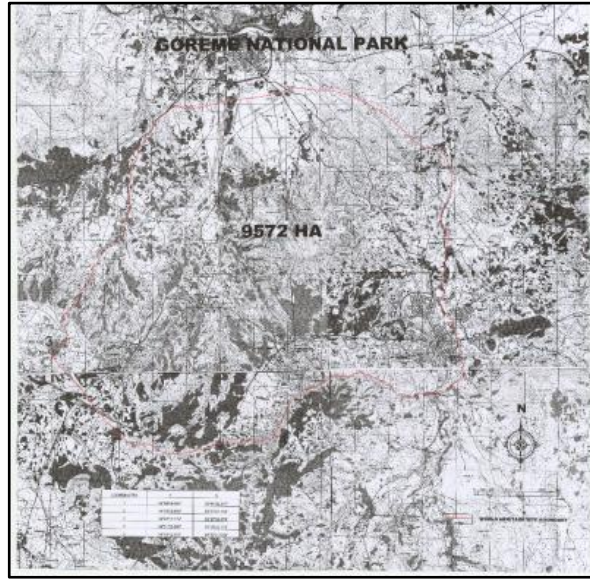
Çizelge 2.30. Dünya Kültürel Miras Alanı: Örnek V, Nevşehir - Kapadokya Göreme Milli Parkı (URL - 18, URL - 39) kullanılarak tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır. Görseller, Google Images kullanılarak üretilmiştir.

DÜNYA KARMA MİRAS ALANI: ÖRNEK V NEVŞEHİR - KAPADOKYA GÖREME MİLLİ PARKI
Kriterler
Kriter (i): İnsanın yaratıcı dehasının üst düzeyde bir temsilcisi olması Kriter (iii): Yaşayan veya yok olan bir kültür geleneğinin veya uygarlığın istisnai, ender rastlanan bir temsilcisi olması Kriter (v): Özellikle geri dönülmez bir değişimin etkisi altında hassaslaşmış olan çevre ile insan etkileşiminin veya bir kültürün/kültürlerin temsilcisi olan, geleneksel insan yerleşimi, arazi kullanımı veya deniz kullanımının istisnai bir örneği olması Kriter (vii): Üstün doğal görünelere veya eşsiz doğal güzelliklere ve estetik öneme sahip alanları içermesi
Süreç
Başvuru tarihi: 1985 ve kabul tarihi: 1985
Kapadokya Göreme Milli Parkı Karma Dünya Miras Alanının (DMA) Konumu

Özellikler ve Tarihçe
<p>Kapadokya Göreme Milli Parkı tamamen erozyon sonucunda oluşmuş bir peyzaj alanıdır. Göreme Vadisi ve çevresinde sayısız mağara bulunmaktadır. Geleneksel insan yerleşiminin 4. yüzyıla kadar giden bir tarihi geçmişe sahip olduğu bilinmektedir. Anadolu'nun merkezinde bir platoda volkanik bir yapıya sahip olan Göreme Milli Parkı ve Kapadokya kaya bölgesi peribacaları olarak adlandırılan doğa harikalarıyla doludur. Bu alan erozyon sonucunda oluşmuş farklı oluşumlara tanıklık etmektedir.</p> <p>Kapadokya yöresinde ilk manastır faaliyetlerinin 4. yüzyıla dayandığı bilinmektedir. Zaman içerisinde vadide bulunan kaya mezarları barınma amacıyla kullanılanların olduğu bilinmektedir.</p>

Kapadokya Göreme Milli Parkı Karma Dünya Miras Alanının (DMA) Görünümü

Kapadokya Göreme Milli Parkı Karma Dünya Miras Alanının (DMA) Güncel Haritası

Alan Yönetimi Planı Değerlendirmesi

Kriterlerin Açıklaması

Kriter i: Kapadokya yöresinde bulunan sığınak alanlarının kalitesi ve yoğunluğu sahip olduğu özgün artistik değer nedeniyle ön plandadır.

Kriter iii: 4. yüzyıl ile Selçukluların 1071 yılında Anadolu'ya gelmesi arasında geçen döneme tanıklık eden yerleşim yerine ait fosil bulgulara ulaşılmıştır. Uygarlığın önemli merkezlerinden biri olarak tanımlanmaktadır.

Kriter v: Kapadokya geleneksel insan yerleşimlerine örnek olarak gösterilmektedir. Doğal erozyon etkisiyle meydana gelen oluşumlarda konumlanan yerleşim, son zamanlarda turizmin önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir.

Kriter vii: Göreme Vadisi erozyon etkisiyle oluşan doğal peyzaj unsurlarına ev sahipliği yapmaktadır. Bu özelliği ile uluslararası tanınırlığa sahiptir. Kültürel öğeler ile peyzajın harmanlandığı bir yöredir.

Kapadokya Göreme Milli Parkı Karma Dünya Miras Alanının (DMA) ve 3 Tema
<p>Bütünlük: Göreme Milli Parkı ve Kapadokya bölgesi zaman içerisinde insan eliyle değişime uğratılmış doğal oluşumlara ev sahipliği yapmaktadır. Barınma amacıyla sığınak olarak kullanılan bu oluşumlar insanlar tarafından ihtiyaca göre biçimlendirilmiştir. Bu durum, eşsiz bir doğal peyzajın oluşuma sebep olurken aynı zamanda doğa ve insan arasındaki birlikteliğin ve bütünlüğün de göstergesi olmuştur. Yöre turizmin olumsuz sonuçlarından doğrudan etkilenmektedir. Erozyon sonucu meydana gelen peribacaları ise yöreye farklı bir güzellik ve değer katmakta, insan eliyle oluşan yerleşim alanı ile bir bütünlük teşkil etmektedir.</p> <p>Özgünlük: Tarihi oluşum süreci, biçim, tasarım, materyal kullanımı ve işçilik bakımından yöre özgün bir değere sahiptir. Kültürel ve doğal değere sahip yöre bu özgün yapısını yüzyıllar boyunca korumaya çalışmıştır; ancak gerek doğal afetler gerekse de turizmin yıkıcı olumsuz etkileri yörenin tahrip olmasına neden olmuştur.</p> <p>Koruma ve yönetime dair gereklilikler: Göreme Milli Parkı ve Kapadokya yöresi 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu tarafından korunmaktadır. Nevşehir, Ürgüp ve Avanos arasında kalan alan 2873 sayılı Yasa ile Milli Park olarak ilan edilmiştir. Doğal, arkeolojik, kentsel ve karma arkeolojik ve doğal koruma alanı olarak tanımlanan alan iki yeraltı şehri, 5 mağara dönemine ait köy, 200den fazla da kayadan oyma kilise barındırmaktadır.</p>
Alan Yönetimi Planı
Kapadokya Göreme Milli Parkı Yönetim Planı'na internet kaynakları üzerinden ulaşılamamıştır.

2.4. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Koruma Alanı Yönetim Planı Hazırlama Süreci: Ulusal Çerçeve

Bu kısımda, sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı yani yasal ve yönetsel aracı olarak tanımlanan alan yönetiminin, ulusal çerçevede nerede konumlandırıldığı, hukuki dayanağı ve son olarak Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği içerisinde nerede yer aldığı konularına değinilecektir. Öncelikle koruma alanlarına yönelik olarak hukuki düzlemi oluşturan 5226 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu tez kapsamı içerisinde değerlendirilecektir. Buradan hareketle, ülkemizde alan yönetimi sürecinin dönemsel gelişimi aktarılacak, sonra da 2005 tarihinde yürürlüğe giren 26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ve kapsamı ortaya konacaktır. Son olarak, Alan Yönetimi Planı'nın Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği içerisindeki yeri tartışmaya açılacaktır.

2.4.1. Koruma Alanlarında Yönetim Planı Hazırlama Süreci: Ulusal Yasal Çerçeve

1983 tarihinde ilk defa, kültür ve tabiat varlıklarını koruma adına hukuki bir temel oluşturacak olan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kabul edilmiştir. 2004 yılında alan yönetimi kavramının ön plana çıkmasıyla birlikte bu kavramın yasal düzlemde karşılıkları, 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını

Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile birlikte yeniden düzenlenmiş ve kabul edilmiştir.

2002 yılında, ilk yönetim planı Dünya Miras Listesi'nde yer alan Hierapolis karma miras alanı için hazırlanmış, ancak hazırlandığı dönemde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulmamıştır (Seçilmişler, 2010, 23-24). Yönetim planı hazırlanması ise DMA listesinde yer alan İstanbul Tarihi Yarımada'nın tehlike altındaki miras alanı listesine alınması durumu söz konusu olduğunda ikinci kez ortaya çıkmıştır. UNESCO 1999 yılından itibaren Dünya Miras Alanı olarak kabul edilecek alanların başvurularında, yönetim planlarının hazırlanmasını zorunlu bir koşul olarak sunmaktadır. 1999 yılı öncesinde Dünya Miras Alanı olarak ilan edilen anıt, alan vb. için listede kalma koşulu olarak miras alanlarında alan yönetiminin kurulması ve de yönetim planının hazırlanması zorunlu koşul olarak belirlenmiştir (Seçilmişler, 2010, 21). Bu durum, DMA Listesi'nde yer alan alanlara yönelik olarak alan yönetimi ve alan yönetimi planlarının yapımını zorunlu kılmakta, hatta bunların alt ölçekte de ülke politikaları arasında yer alması gerektiğine ışık tutmaktadır. Buradan hareketle, 5226 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında 'yönetim alanı' ve 'yönetim planı' kavramlarının hukuki düzlemde yer almasıyla birlikte, ülke ölçeğinde sadece Dünya Miras Alanları'nda değil aynı zamanda bütün tarihi, doğal ve kültürel sit alanlarında da bu tür yönetim alanlarının belirlenmesi ve de yönetim planlarının hazırlanması zorunlu hale gelmiştir.

2005 yılında yürürlüğe giren Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile de Kanun'da tanımlanan kavramların uygulanmasına yönelik olarak usul ve yöntemler tanımlanmıştır. Yönetmelik çerçevesinde, alan yönetiminin hedefleri, yönetim alanının belirlenmesi ve bu alana yönelik yönetim planının hazırlanması, değerlendirilmesi, onaylanması ile yönetim planının uygulanması ve denetlenmesi konuları ile bu konularda yetkili kurum ve kişiler tanımlanarak, uygulamaya yönelik olarak sınırlayıcılar ortaya konmuştur. Buna ek olarak, alan yönetimi birimleri (alan başkanlığı, danışma kurulu, eşgüdüm ve denetleme kurulu ile ihtiyaç halinde kurulabilecek denetim birimi) tanımlanarak, bu birimlerin görevlerine ilişkin açıklamalar getirilmiştir.

Çizelge 2.31. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - I (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - I
<ul style="list-style-type: none">5226 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu27.11.2005 gün ve 26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

'Yönetim alanı' ve 'yönetim planı' kavramları ulusal hukuki düzlemde ilk defa 5226 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun Ek-2a maddesi ve 3. maddesine ilave edilen tanımlar ile girmiştir. Bu kapsamda, sadece Dünya Miras Alanları'na yönelik olarak değil, tüm sit alanları için yönetim alanlarının belirlenmesi ve yönetim planlarının hazırlanması zorunlu hale gelmiştir.

Çizelge 2.32. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - II (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - II
5226 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu - Alan Yönetimi Kapsamı:
Belediye sınırı içerisinde kalan alanlardaki kentsel sirlere yönelik olarak yönetim alanlarının ve bağlantı noktalarının korunması, yaşatılması ve değerlendirilmesi amacıyla yönetim planı taslağının hazırlanması görevi ilgili belediyeye verilmiştir. Kentsel sit alanının birden fazla belediyenin sınırları içerisinde kalması durumunda ise, büyükşehir belediyesinin belediyeler arasındaki eşgüdümü sağlaması zorunlu kılınmaktadır. Bu sayede, bu belediyeler ve büyükşehir belediyesi ortak bir çalışma yürütecektir.
5226 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu - Tanımlar:
Yönetim Alanı (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.): "...sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezi ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerler"
Yönetim Planı (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.): "...yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı planı ve çevre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar planını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen planlar"
Bağlantı Noktası: "...yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklar"
Etkileşim/ Geçiş Sahası: "korunması gerekli kültür varlıklarını ve sit alanlarını doğrudan etkileyen, sit bölgeleriyle bütünlük gösteren, daha önceden sit sınırları içindeyken sit sınırları dışına çıkarılmış veya sit sınırları dışında tutulmuş korunacak sokak, meydan, yapı grupları ve benzerlerinin yer aldığı, sit bölgeleri arasında kalmış, siteleri doğrudan etkileyen veya koruma amaçlı imar planlarının hazırlanma aşamasında gözönünde bulundurulması gereken alanlar"

Çizelge 2.33. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - III (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - III
26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik - Alan Yönetimi Kapsamı:
<p>İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 15.09.2006 tarih 1675 sayılı kararı uyarınca; 27.10.2006 günlü Büyükşehir Belediye Başkanı oluru ile Tarihi Yarımada (Fatih) ve etkileşim sahasında bulunan, Zeytinburnu, Eyüp, Beyoğlu, Kağıthane, Sarıyer, Beşiktaş, Beykoz, Üsküdar ilçelerinde yer alan ve birbirleri ile etkileşim halinde olan, bir bütünlük gösteren, kentsel sit ve diğer sit alanlarını kapsayan ve daha sonra sınırları kesinleşecek olan bölgenin öneri yönetim alanı olarak belirlenmesi ve bu bölgenin oluşturduğu yönetim alanında, İstanbul Sit Alanları Alan Yönetimi Başkanlığı görevi başlatılmıştır."</p>
26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik - Teşkilatlanma Şeması:
<p>Yasa uyarınca, Alan Başkanlığı'na, uygulama sürecinde, sorumlu kurum ve kuruluşlar ile yetkili idareler arasındaki koordinasyonu ve kurumlar arası eşgüdümü sağlama görevi tanımlanmıştır. Alan Başkanlığı, alan başkanı, Danışma Kurulu, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve Denetleme Birimi'nden oluşmaktadır.</p>
Şekil 2.50. İstanbul Sit Alanları Yönetimi Başkanlığı Teşkilat Şeması (URL - 45)
26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik - Tanımlar:
<p>Etkileşim sahası: Sit bölgeleri ile bütünlük gösteren, yoğunluk ve yerleşme düzeninin sit bölgeleri ile uyum içinde oluşması ve gelişmesi öngörülen, sit alanını bütünleyen, etkileyen ya da ondan etkilenen ve sit alanı ile koruma amaçlı imar planına konu olmayan alanlar arasında geçiş sağlayan alanları,</p>
<p>Anıt eser: Kullanım durumu, konumu, fonksiyonu, ziyaretçi yoğunluğu ile tarihi ve sanatsal özellikleri de dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenen taşınmaz kültür varlıklarını,</p>
<p>Kentsel sit alanı: Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntılarının bulunduğu alanı,</p>
<p>Öneri yönetim alanı: Alan yönetiminin yetki alanlarını belirlemek üzere önerilen alanı,</p>
<p>Yönetim alanı: Sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahaslarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları</p>

arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.

Kültür varlığı: Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıkları ifade eder.

26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik - Alan Yönetiminin Hedefleri:

- a) Alan sınırlarının tarihi, sosyal, kültürel, coğrafi, doğal, sanatsal bir bütünlük içerisinde etkileşim sahaları ve tarihi, kültürel, sosyal, coğrafi ve sanatsal nedenlerle ilişkili bulunduğu bağlantı noktalarının alanın korunması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi bakımından doğru tespit edilmesinin,
- b) Koruma, erişim, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ihtiyaçları ile yerel toplumun ilgisi arasında uygun bir denge oluşturmanın yollarının yönetim planı ile gösterilmesinin,
- c) Alanın değerini artırarak uluslar arası bir seviyeye çıkarmak için genel stratejiler, yöntemler ve araçların geliştirilmesi, mali kaynakların belirlenmesi ve yaratılmasının,
- d) Kültür turizmini geliştirmek amacıyla uluslar arası işbirliği ve paylaşımı yaratacak etkinlik ağının kurulmasının,
- e) Belirli bir bölge içinde birbirleriyle ilişkilendirilerek sektör oluşturma potansiyeli bulunan sit alanlarında bölgesel kültür sistemlerinin gelişimi için uygulama planlarının yaratılmasının,
- f) Yönetim alanlarının korunması ve değerlendirilmesinde kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, gönüllü kişi ve kuruluşlar ile yerel halkın işbirliğinin,
- g) Sit alanları ve ören yerleri ile etkileşim sahalarının bakım, onarım, restorasyon, restitüsyon, teşhir, tanzim ve çevre düzenlemesi ile birlikte alan yönetim amaçları doğrultusunda uluslar arası koruma prensipleri ve sözleşme hükümleri çerçevesinde korunarak yaşatılmasının yanı sıra kullanım ve gelişim ilkelerinin ve sınırlarının belirlenmesinin,
- h) Kültür varlıklarının yönetiminde, konservasyon alanında, tasarım ve uygulamada, uzmanlık ve ekipmanda yüksek standartların kullanılmasının sağlanmasıdır.

Yönetim planı taslağının hazırlanmasında, kentsel sit alanlarına yönelik olması durumunda belediye tarafından kentsel sit alanı dışındaki alanlar için ise Bakanlıkça atanan alan başkanının eşgüdümünde, alanın türüne bağlı olarak farklı meslek gruplarından uzman ve danışmanlardan bir ekip oluşturulacaktır. Taslağın hazırlanması sürecinden önce ve hazırlama evrelerinde, "ilgili kurum ve kuruluşların, yerel halkın, ilgili sivil toplum örgütlerinin, meslek odalarının, üniversitelerin, gerekli görülecek özel sektör temsilcilerinin ve alanda mülkiyet hakkı bulunanların katılımı ile bilgilendirme ve yönetim planına veri oluşturacak konuların belirlenmesi amacıyla ilgili tarafların katıldığı asgari iki toplantı" düzenlenecek, bu toplantılar mahalli idarelerce panolara asılarak ilan edilecektir.

Yönetim planı taslağının içeriği şu bölümlerden meydana gelmektedir (9 md):

"a) Mevcut durum tespiti: Alanın yönetim, işlev ve koruma ihtiyaçlarının belirlenmesi, ilgili kurum ve kuruluşlarla bağlantı kurulması.

b) Alan analizi: Alanın önemini belirlenmesi, sorunlarının tespiti, alanın taşıma kapasitesinin tespiti, işlevsel ve yönetsel analizinin yapılması.

c) Alanın vizyonunun belirlenmesi ve esas politikaların oluşumu: Yönetim planının, alanın geleceğe ait vizyonunu belirleyecek, işletme, yönetim, idari ve finansal modelleri içerecek,

ulusal ve uluslararası platformda alanın sunumunu ve tanıtımını sağlayacak yönetim, koruma, kullanma, sunum ve tanıtım, ziyaretçi politika ve stratejilerinin belirlenmesi.

d) Çalışma programı, zamanlama ve projelerin belirlenmesi: Alan yönetiminde yer alacak kurum ve kişilerin görev tanımlarının yapılması ve bunların gerçekleştirilmesine ilişkin çalışma programlarının, bütçe analizlerinin hazırlanması ile finans kaynaklarının, belirlenmesi, kısa, orta ve uzun vadede yapılacak işlere ait bir eylem planının oluşturulması ve proje tanımlarının yapılması.

Eylem planı için kullanılacak tablo örneği aşağıdaki şekildedir.

KONULAR	Gereken Faaliyet	Sorumlu Kuruluş	Finans Kaynakları	Hedef Tarihi
Konu 1				
Konu 2				
Konu 3				

e) İzleme, değerlendirme ve eğitim süreçlerinin tanımlanması: Yönetim planının uygulamasının izlenmesi, değerlendirilmesi ve bu süreçte yer alacak tarafların eğitimine ilişkin programların hazırlanması."

Yönetim planı hazırlama ekibi içerisinde, kentsel sit alanlarında ve tarihi sit alanlarında, üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, sanat tarihi, kamu yönetimi, işletme ve ekonomi bölümleri mezunu uzmanların yanı sıra, alanın niteliğine göre sosyolog, antropolog, tarihçi, ekonomist, turizm işletmeciliği, reklamcı, halkla ilişkiler ve iletişim gibi meslek gruplarından uzmanlar ile yönetim planı konusunda uzman bir danışman ekibe dahil edilebilmektedir (10 md).

Yönetim planı taslağı hazırlandıktan sonra, Danışma Kurulu tarafından yapılan toplantıda Alan Başkanı da yer alır ve değerlendirmeye açılır. Toplantı sonucunda Danışma Kurulu tarafından yapılan öneriler ve verilen kararlar doğrultusunda, yönetim planına yetkili idare tarafından son hali verilerek, yönetim planı tasarısı oluşturulur (11 md). Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu, yönetim planını inceledikten sonra, gerekli durumlarda düzeltme gerektiren yerleri plan hazırlama ekibine iletir. Yönetim planının kabul edilmesi için toplantıya katılan Kurul üyelerinin dörtte üçünün olumlu oy vermesi gerekmektedir. Onaylama işlemi ise en geç 6 ay içerisinde tamamlanır (12 md). Yönetim Planı onaylandıktan sonra yetkili idare tarafından çoğaltılarak ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilir. Plan alenidir ve itiraz edilebilir.

Yönetim planının uygulanması ve denetlenmesi hususunda, yönetmelikçe tanımlanan kararlar şunlardır:

- "Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim planına uymak zorundadırlar. Yetkili idareler, plan

kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmakla yükümlüdürler.

- Yönetim planlarında tanımlanan görevlerin gerçekleştirilmesi sürecinde alan başkanı, uygulamadan sorumlu kurum ve kuruluşlar ile yetkili idare koordineli olarak çalışır.
- Yönetim planıyla belirlenen yönetim tarafından, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmeleri ve bir sonraki yılın çalışma programı ile bütçe taslağı yapılır. Bu değerlendirmeler sonucunda hazırlanacak raporlar eşgüdüm ve denetleme kurulunca değerlendirilir ve bir yıl sonraki çalışma programı ve bütçesi onaylanır. Yıllık incelemenin dışında denetim birimince beş yılda bir vizyon, amaçlar ve politikalar gözden geçirilerek eşgüdüm ve denetleme kurulunun değerlendirmesine sunulur.
- Eşgüdüm ve denetleme kurulunca yönetim planının uygulanma sürecinde vizyon, amaç ve politikalarında denetleme birimi tarafından bir değişiklik önerilmesi halinde, öngörülen değişikliklere ilişkin yetkili idarece yönetim planı değişiklik taslağı hazırlanır ve danışma kurulunun görüşleri alınarak, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanır.
- Yönetim planında tanımlanan çalışmaların projelendirme ve uygulanması sürecine teknik katkı sağlamak üzere yetkili idarelerce geçici proje ekipleri oluşturulabilir.
- Yönetim alanı kapsamındaki taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarında yönetim planı ile yapılması öngörülen çalışmalara ilişkin her türlü inşaa ve fiziki müdahale ve fonksiyon değişiklikleri ile bunlara ait plan ve proje için Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun kararının alınması zorunludur."

Alan yönetimi birimleri: Alan Başkanı, Danışma Kurulu, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ile Denetim Birimi'dir.

Çizelge 2.34. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - IV (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - IV		
26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik - Alan Yönetimi Birimleri ve Görev Tanımları		
Alan Yönetimi Birimi	Tanımı	Görevi
Alan Başkanı	Alan başkanı, alanla ilgili daha önceden çalışmalarda bulunmuş, alanı yeterince tanıyan, alan hakkında belirli bir vizyon geliştirebilen, kültürel ve doğal miras yönetimi ile ilgili yeni yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi, yönetim politikaları ve uygulamaları hakkında deneyimli, üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, arkeoloji, sanat tarihi, kamu yönetimi, işletme ve ekonomi bölümü mezunlarından kentsel sit alanlarında kurulacak alan	a) Yönetim planının yıllık hedeflerinin gerçekleştirilmesi için yetkili idare ile birlikte çalışma programlarını belirlemek, kaynak araştırması yapmak, b) Yıllık bütçe tekliflerini hazırlamak, c) Alanın sunum, tanıtım, eğitim, bakım, onarım, güvenlik ve ziyaretçilerin ihtiyaçlarına yönelik hizmet ve ekipman alımı için her türlü sözleşme, şartname taslaklarını yetkili idare ile birlikte hazırlamak, d) Alanın doğal ve kültürel kaynaklarının yönetimi için ilgili kurum ve kişilerle işbirliğini sağlamak,

	yönetimlerinde ilgili belediye, kentsel sit dışındaki sit alanlarında ise Bakanlıkça atanır.	e) Denetim birimince yıllık denetim raporlarının hazırlanması ve bu raporların eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunulması için eşgüdümü sağlamak.
Danışma Kurulu	Danışma kurulu, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları temsilcileri, sivil toplum örgütleri temsilcileri, üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden, alan başkanı ve yetkili idarece tespit edilecek en az beş üyeden oluşur. Danışma kurulu kendi içinden bir başkan seçer.	Danışma kurulu yılda en az bir kez toplanır. Yetkili idare ile eşgüdüm ve denetleme kurulu gerekli gördüğünde danışma kurulunu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Danışma kurulu toplantıları mahallinde yapılır. Danışma kurulu, yönetim planı taslağını inceleyerek bu taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunur. Danışma kurulunda görüşülen tüm hususlar ve tavsiyeler, eşgüdüm ve denetleme kuruluna iletilmek üzere tutanağa bağlanır.
Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu	Eşgüdüm ve denetleme kurulu, alan başkanı, danışma kurulunca kendi içinden seçilecek iki üye ile yönetim planı taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilci olmak üzere en az beş kişiden oluşur. Alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulunun da başkanıdır.	Eşgüdüm ve denetleme kurulu yılda en az iki kere yetkili idarenin çağırması ile toplanır. Kurul toplantısının gündemi denetleme birimi ile yetkili idare tarafından belirlenir. Alan başkanının talebi üzerine veya yetkili idare gerekli gördüğü takdirde kurul, olağanüstü toplantıya çağırılabilir. Kurul salt çoğunlukla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin en az dörtte üçünün oylarıyla karar alır. Eşgüdüm ve denetleme kurulu toplantıları mahallinde yapılır. Eşgüdüm ve denetleme kurulu, yönetim planı taslağını inceleyerek altı ay içinde onaylar ve planın uygulanmasını denetler.
Denetim Birimi	Eşgüdüm ve denetleme kurulunun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla bir denetim birimi kurulabilir. Denetim birimi, yönetim planlarının hazırlanması ve uygulanması sürecinde görev alan denetim elemanları ve üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, sanat tarihi, arkeoloji, kamu yönetimi, ekonomi ve işletme bölümlerinden mezun uzman personel arasından yetkili idarelerce görevlendirilecek en az beş üyeden oluşur.	Denetim birimi, yönetim planlarının uygulanmasını denetler. Yönetim planıyla belirlenen yönetim, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmelerini yapar ve bir sonraki yılın çalışma programını hazırlayarak eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunar. Denetim birimi, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üçüncü kişilerden yönetim planı ve uygulaması ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

Alan yönetimi hususunda ulusal çerçeve ve yasal yönetsel boyut yukarıda aktarılmıştır. Sürdürülebilir kentsel korumanın aracı olarak tez çatkısında tanımlanan alan yönetiminin yasal dayanağı bu kısımda aktarılan şekildedir. Buradan hareketle, bu yasal yönetsel boyut içerisinde sürdürülebilir kentsel korumanın mümkün kılınıp kılınamayacağına dair sürdürülebilir kentsel korumanın daha önceki kısımda aktarılan ve tanımlanan bileşenleri üzerinden bir değerlendirme gerçekleştirilmiş ve tartışmaya açılmıştır.

Çizelge 2.35. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Bileşenleri Bağlamında Ulusal Mevzuatın Değerlendirilmesi (Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır)

Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları/ Bileşenleri Bağlamında Ulusal Mevzuatın Değerlendirilmesi		
Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları	Ulusal Mevzuat Kapsamında Değerlendirilmesi	
Fiziksel Boyutu	Yapılaşmış Çevre	<p>Yapılaşmış çevrenin, tanımlanan bağlantı noktaları ile bütünlük içerisinde korunması hedeflenmektedir.</p> <p>"Alan sınırlarının tarihi, sosyal, kültürel, coğrafi, doğal, sanatsal bir bütünlük içerisinde etkileşim sahaları ve tarihi, kültürel, sosyal, coğrafi ve sanatsal nedenlerle ilişkili bulunduğu bağlantı noktalarının alanın korunması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi bakımından doğru tespit edilmesinin..."</p> <p>Üst ölçekte tanımlanan uluslararası çerçevenin kabul edildiği ve bu bağlamda koruma pratiğinin gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.</p> <p>"Sit alanları ve ören yerleri ile etkileşim sahalarının bakım, onarım, restorasyon, restitüsyon, teşhir, tanzim ve çevre düzenlemesi ile birlikte alan yönetim amaçları doğrultusunda uluslar arası koruma prensipleri ve sözleşme hükümleri çerçevesinde korunarak yaşatılmasının yanı sıra kullanım ve gelişim ilkelerinin ve sınırlarının belirlenmesinin..."</p>
	Doğal Çevre	<p>Doğal çevrenin yapılaşmış çevre ile birlikte ele alınması gerektiği ve bütünlük içerisinde korunması gerektiği vurgusu yapılmaktadır.</p> <p>"Alan sınırlarının tarihi, sosyal, kültürel, coğrafi, doğal, sanatsal bir bütünlük içerisinde etkileşim sahaları ve tarihi, kültürel, sosyal, coğrafi ve sanatsal nedenlerle ilişkili bulunduğu bağlantı noktalarının alanın korunması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi bakımından doğru tespit edilmesinin..."</p> <p>Ulusal mevzuat kapsamında henüz iklim değişikliği ve risk yönetimi boyutu alan yönetimi içerisinde tanımlanmamıştır.</p>
Sosyal Boyutu	<p>Sürdürülebilir kentsel koruma sürecinde katılımın önemi öne çıkmaktadır. Koruma-kullanma dengesinin kurulabilmesi adına hem de kim için korumalı sorusunun cevabı olarak toplumun sürecin paydaşı haline gelmesi önem taşımaktadır. Bu kapsamda ulusal mevzuatta, kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra STKların, mülk sahiplerinin gönüllü kişi ve kuruluşlar ile o alanda yaşayanların sürece katılımı ve işbirliğinin sağlanması hedef olarak tanımlanmaktadır.</p> <p>"Yönetim alanlarının korunması ve değerlendirilmesinde kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, gönüllü kişi ve kuruluşlar ile yerel halkın işbirliğinin..."</p>	
Ekonomik Boyutu	<p>Sürdürülebilir kentsel korumanın olmazsa olmazı ve lokomotif olan ekonomik boyut yani finansman, ulusal mevzuatta kamu kurum ve kuruluşlarının yükümlülüğü olarak tanımlanmaktadır.</p> <p>"Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim planına uymak zorundadırlar. Yetkili idareler, plan kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmakla yükümlüdürler.</p>	
Yasal Yönetmelik Boyutu	Yasal Çerçeve	<p>Uluslararası koruma prensipleri ve sözleşme hükümleri</p> <p>5226 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu</p> <p>26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik</p>
	Yönetmelik Çerçeve	<p>Yönetimlere bağlı kurum ve kuruluşlar tanımlanan görev ve sorumlulukları, belirlenen yetki alanları içerisinde gerçekleştirmekle yükümlüdür.</p>

2.4.2. Koruma Alanlarında Yönetim Planı Hazırlama Süreci: Mekansal Plan Yapım Yönetmeliği Kapsamında Alan Yönetimi Planı

Çevre Düzeni Planı, Nazım İmar Planı ve Koruma Amaçlı İmar Planı, mastır plan niteliğinde planlardır. Bu planlar fiziksel kararları içermektedir. Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği ile birlikte, sadece fiziksel kararların değil aynı zamanda bu fiziksel kararların Eylem Planları'nın da üretilmesi kararı getirilmiştir.

Çizelge 2.36. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Çerçeve - V (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - V
29030 sayılı Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği - Amaç:
"...fiziki, doğal, tarihi ve kültürel değerleri korumak ve geliştirmek, koruma ve kullanma dengesini sağlamak, ülke, bölge ve şehir düzeyinde sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek, yaşam kalitesi yüksek, sağlıklı ve güvenli çevreler oluşturmak üzere hazırlanan, arazi kullanım ve yapılaşma kararları getiren mekânsal planların yapımına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir".
29030 sayılı Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği - Kapsam:
"...her tür ve ölçekteki mekânsal planlar ile bu planlara ilişkin revizyon, ilave, değişikliklerin yapılmasına ve incelenmesine, mekânsal planlar ile özel amaçlı plan ve projelere yönelik usul ve esasları kapsar".

Bu bağlamda incelendiğinde Alan Yönetimi Planı, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin kapsamı içerisinde yer almaktadır. Yönetmelik kapsamında alan yönetimi planı hazırlama sürecini etkileyecek ve şekillendirecek iki tanım yapılmıştır.

Çizelge 2.37. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat:: Ulusal Çerçeve - VI (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - VI
29030 sayılı Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği - Tanımlar I:
Eylem Planı: Planların hayata geçirilmesine yönelik olarak dönüşüm, uygulama, altyapı gibi birbirleriyle bağlantılı iş ve eylemlerin kurum, kuruluş ve diğer paydaşların, bütçe, zaman, insan kaynağı ve kurumsal kapasitelerinin belirlendiği ve ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği içinde gerektiğinde idarelerce hazırlanan planı, Koruma Amaçlı İmar Planı: 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca hazırlanan nazım ve uygulama imar planını"
29030 sayılı Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği - Tanımlar II:
Mekânsal Strateji Planı: Ülke kalkınma politikaları ve bölgesel gelişme stratejilerini mekânsal düzeyde ilişkilendiren, bölge planlarının ekonomik ve sosyal potansiyel, hedef ve stratejileri ile ulaşım ilişkileri ve fiziksel eşiklerini de dikkate alarak değerlendiren, yer altı ve yer üstü kaynakların ekonomiye kazandırılmasına, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine, yerleşmeler, ulaşım sistemi ile kentsel, sosyal ve teknik altyapının yönlendirilmesine dair mekânsal stratejileri belirleyen, sektörlerle ilişkin mekânsal politika ve stratejiler arasında ilişkiyi kuran, 1/250.000, 1/500.000 veya daha üst ölçek haritalar üzerinde şematik ve grafik dil kullanılarak hazırlanan, ülke bütününde ve gerekli görülen bölgelerde yapılabilen, sektörel ve tematik paftalar ve raporu ile bütün olan planı".

Mekansal Strateji Planı, 29030 sayılı Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği ile ulusal mevzuata girmiş tanımlardan biridir. Plan kapsamında, Çizelge 2.15.'te tanımlanan kapsam çerçevesinde yer alan doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasının yer

alması dikkat çekmektedir. Mekansal Strateji Planı ile birlikte bu alanda üst ölçekte kararların alınması ve mekansallaştırılması gerektiği tanımı da getirilmiştir.

Çizelge 2.38. Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat:: Ulusal Çerçeve - VII (Tez çalışması kapsamında derlenmiştir)

Koruma Alanlarına İlişkin İlgili Mevzuat: Ulusal Yasal Çerçeve - VII
29030 sayılı Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği - Esaslar
a) Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması,
b) Afet zararlarının azaltılmasına yönelik olarak tehlike ve risklerin analiz edilerek tanımlanması ve tedbirlerin alınması,
c) Kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması,
ç) Ekonomik ve sosyal gelişme için gerekli olan altyapı, hizmet ve üretim faaliyetlerinin kentsel ve kırsal tüm alanları kapsayacak şekilde kalkınma politikalarına uygun olarak dağıtılması,
d) Kamu yararı, kaynak kullanımında etkinlik, verimlilik ve saydamlığın sağlanması,
e) Planlamayı etkileyecek ve planlamadan etkilenecek kamu kurum ve kuruluşları, kalkınma ajansları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve özel sektör temsilcilerinin katılımı ile farklı uzmanlık alanlarını içeren çok disiplinli bir yapıda hazırlanması,
f) Ulusal, bölgesel, yerel ve sektörel öncelikler arasında tamamlayıcılık ve bütünsellik ilişkisinin kurulması,
g) Yenilikçi, esnek ve rekabetçi bir ekonomik yapının oluşturulması için gerekli mekânsal düzenlemelerin yapılması,
ğ) Değişen koşullara uyum sağlanması,
h) Mekânsal uyumun gözetilmesi,
ı) Yaşam kalitesinin artırılması,
i) Kentsel ve kırsal alanlar arası mekânsal ilişkilerin güçlendirilmesi,
j) Araştırma, analiz ve sentez raporları ile bunların gerektirdiği çalıştayların gerçekleştirilmesi sonucunda çıkacak verilere dayanarak hazırlanması

Buradan hareketle, üst ölçek bütüncül bir plan hazırlanması ve alt ölçeklerde bu planı gözeterek kararların ortaya konması ve fizik mekanda tanımlanması beklenmektedir.

Tez çalışması kapsamında, yönetmelik incelenerek, tarihi çevre ve afet riski kapsamında tanımlanan ilke ve esaslar derlenmiştir. Üst ölçek mekansal plan kapsamında alt ölçekte hazırlanacak Çevre Düzeni Planı, İmar Planı, Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planı'nın ilke ve esasları tanımlanmıştır. Alan Yönetimi Planı ise bu çerçevede içerisinde tanımlanmamaktadır. Alan Yönetimi Planları'nın Eylem Planı hazırlanması kapsamında değerlendirilip değerlendirilmediği konusunda ucu açık bir ifade bulunmaktadır. Her ne kadar ayrı bir yönetmelik ile usul ve ilkeler tanımlanmış da olsa, bu tür bir üst çatki içerisinde konumlanmamış

olması, Alan Yönetimi Plan'ının hangi kademe plan statüsünde yer aldığına dair belirsizlikler olduğuna işaret etmektedir.

2.5. Bölüm Sonucu

Sürdürülebilir kentsel koruma, 4 ana bileşenden meydana gelmektedir:

1. Fiziksel Boyut: yapılaşmış çevre ve doğal çevre
2. Sosyal Boyut
3. Ekonomik Boyut
4. Yasal ve Yönetimsel Boyut

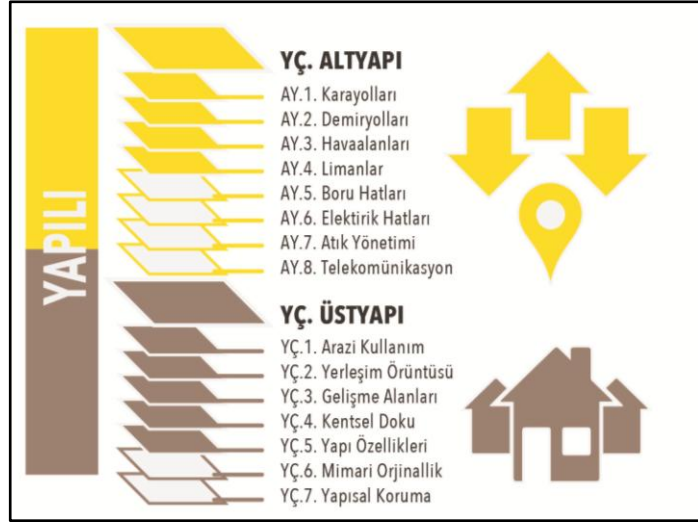
Koruma pratiğinin zaman içerisinde değişen öncelikleri ve kaygıları doğrultusunda ön plana çıkan bu boyutlar, sürdürülebilir kentsel korumanın bütüncül yapısı içerisinde eşit öneme ve değere sahiptir. Koruma uygulamalarında yukarıda sıralanan boyutların önceki kısımlarda gelişimi ve dönemsel analizleri aktarılmıştır. Bu dönemsel analizler içerisinde, bu boyutların sırasıyla ön plana çıkarak diğer boyutları geride bıraktığı ancak sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımıyla birlikte bir arada ele alınan boyutlar oldukları görülmektedir.

Fiziksel boyutun olmazsa olmazı yapılaşmış çevre ve doğal çevre, kent mekanını meydana getirmektedir. Kent mekanı ile doğrudan etkileşim içerisinde olan doğal çevre aynı zamanda kentin sınırlayıcısıdır.

Şekil 2.51. Doğal Çevre (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Kent, bu kapsamda, yapılaşmış çevre ve doğal çevre arasındaki geçişlere ve sınırlayıcılara göre biçimlenmekte ve gelişmektedir.

Şekil 2.52. Yapılı Çevre (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Bu tez çalışması kapsamında, sürdürülebilir kentsel korumanın fiziksel boyutu içerisinde yapılaşmış çevre tarihi doku olarak tanımlanmakta, çalışma alanı olarak da Eyüp Kentsel Sit Alanı ele alınmaktadır. Doğal çevre ise Haliç ve çevresi olarak sınırlandırılmaktadır.

İkinci bileşen olarak sosyal boyut, koruma sürecine katılımı ve farkındalık yaratılmasını ortaya koyan bir çerçeve içerisinde ele alınmaktadır. Tez çalışması kapsamında ise kamu, özel ve STKlar ile halkın planlama ve koruma süreçlerine katılımı üzerinden ele alınmakta, bu çerçevede yapılan çalışmalar (eğitimler, çalıştaylar, vb.) değerlendirilerek, sürece katılım ile farkındalık kazandırılmasına dikkat çekilmektedir.

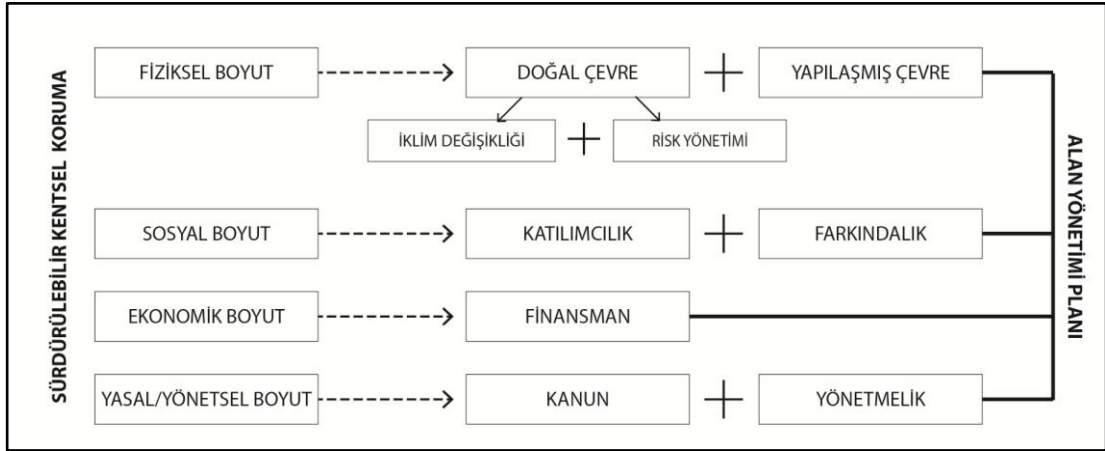
Ekonomik boyut ise koruma uygulamalarına maddi kaynak aktarılması ve destek bulunması üzerinden ele alınmaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir alan yönetimi çerçevesi içerisinde finansmanın nasıl sağlanacağı konusunda düşünce süreci yürütülerek, değerlendirmeye açılmaktadır. Özellikle son dönemlerde iklim değişikliği ve risk yönetimi konularının önem kazanmasıyla birlikte çevresel boyutun öne çıkması, ekonomik boyutun da bu kapsamda değerlendirilmesini gerektirmektedir. İklim değişikliği ve risk yönetimi öncelikli, katılımcı koruma süreçleri hem çevresel hem de sosyal boyutları içermesi nedeniyle daha fazla finansman kaynağı bulabilmektedir. Bunun nedeni ise daha önceki kısımlarda da aktarılan finansör kurum ve kuruluşların talepleri ve kaygılarıdır. Bu kapsamda ele alındığında, koruma pratiğinin sürdürülebilirlik kazanması ile birlikte koruma uygulamalarında en sık karşılaşılan sorun olan destek ve finansman yetersizliğinin önüne geçilebilecektir. Bu sayede, kentin çöküntü alanları haline gelmeye başlayan tarihi kent merkezleri

ve tarihi dokuları öngörülen ve hedeflenen şekilde korunabilecektir. Bu noktada, yasal ve yönetsel çerçevenin temeli olan yasa ile uygulama aracı olan planlar, sürdürülebilir kentsel korumanın sınırlarını tanımlar nitelikte olmalıdır.

Şekil 2.53. Yasal Çevre (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Bu bağlamda, alan yönetimi planı, sürdürülebilir kentsel korumanın yasal ve yönetsel boyutunun uygulama aracıdır. Bu kapsamda tanımlanan yasa ve yönetmelik doğrultusunda alan yönetimi planlarının hazırlanması ve yukarıda tanımlanan sürdürülebilir kentsel korumanın farklı boyutlarını gözetir ve kapsar nitelikte olması gerekmektedir.

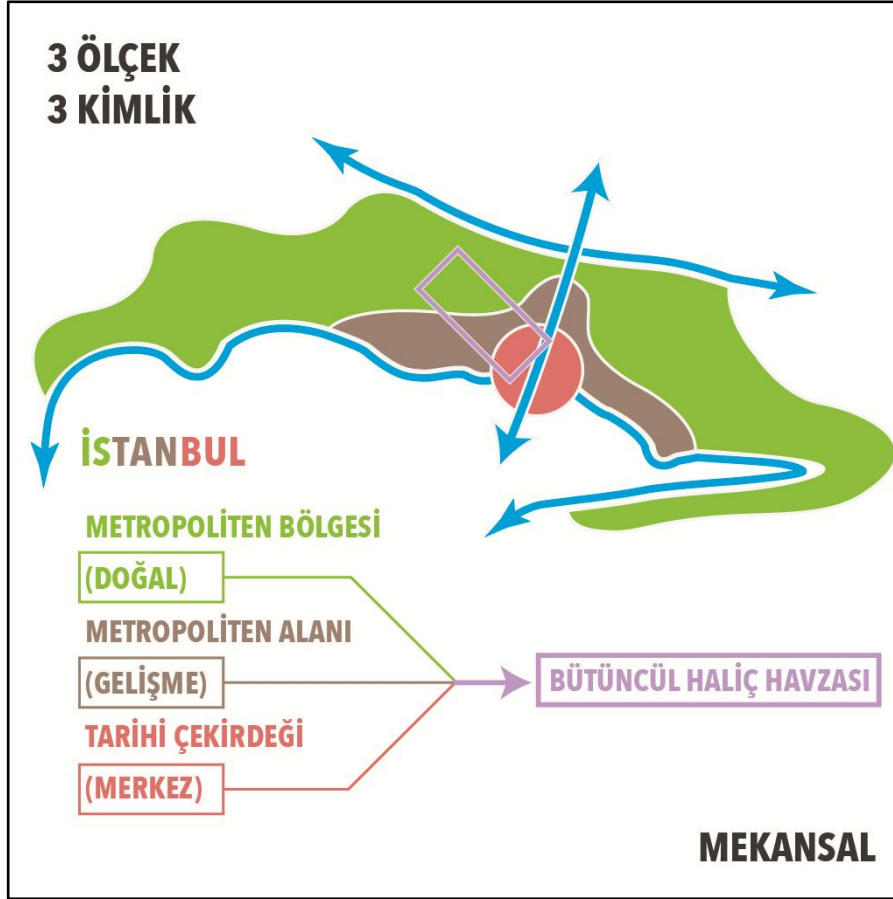

Şekil 2.54. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi Planı Çerçevesi (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir).

3. HALIÇ VE ÇEVRESİ BAĞLAMINDA EYÜP İLÇESİ

Bu bölümde, Haliç ve çevresi bağlamında Eyüp ilçesi, ulusal, metropoliten ve ilçe ölçeğinde alınan kararlar çerçevesinde değerlendirilmektedir. Tez çalışması kapsamında tanımlanan ana temalar olan miras, çevre, iklim değişikliği ve risk yönetimi üzerinden ulusal, metropoliten ve ilçe ölçeğinde teze katkıda bulunacağı düşünülerek seçilen çerçeve süzülerek aktarılmaktadır. Bunun nedeni, sürdürülebilir kentsel koruma kapsamında tarihi dokunun korunmasının tez çalışması ana konusu olarak tanımlanması ve bunun bileşenleri olarak da öne çıkan temalar olarak miras, çevre, iklim değişikliği ve risk yönetimi başlıklarının belirlenmiş olmasıdır.

Eyüp ilçesi, İstanbul'da bulunduğu konum itibarıyla ulusal, metropoliten ve ilçe ölçeklerine konu olmaktadır. Ulusal ölçekte alınan kararlar ve hazırlanan planlar, ülkenin geneline yönelik tanımlar içerirken, bu çerçevede İstanbul özeline yönelik tanımların varlığı, kente yüklenen rolü öne çıkarmaktadır. Bu çerçeve içerisinde Eyüp ilçesi sahip olduğu doğal çevre ile İstanbul Metropoliten Bölgesi ölçeğinde baskın bir role sahiptir. Bir alt ölçeğe gelindiğinde ise kentsel mekanın bir parçası haline gelen Eyüp ilçesi, İstanbul Metropoliten Alanı içerisinde önemli bir konumdadır. En alt ölçeğe gelindiğinde ise Eyüp Kentsel Sit Alanı'nı içeren tarihi çekirdek, merkezi iş alanı içerisinde yer alması nedeniyle giderek önem kazanmaktadır. Bütün bu bileşenler ise, Yüceil (2015) tarafından 'Bütüncül Haliç Havzası' olarak tanımlanmaktadır.

Şekil 3.1. 3 Ölçek 3 Kimlik Şeması I - Mekansal (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

3.1. Arka Plan: Ulusal Ölçek

Bu kısımda, ulusal ölçekte çerçeveyi tanımlayan ve tez çalışmasına katkıda bulunacağı düşünülen dokümanlar belirlenen ana temalar çerçevesinde süzülerek aktarılmaktadır. Buradan hareketle, sürdürülebilir kentsel korumanın boyutlarının ulusal ölçekte ortaya konan çerçevedeki karşılıklarına ulaşmaya çalışılmaktadır. Bu sayede, üst ölçekte alınan kararlarda sürdürülebilir kentsel korumanın bileşenlerinin var olup olmadığı veya plan ve dokümanlar arasında bütünlük ve birbirini izler bir yapının olup olmadığı görülmüş olunacaktır.

3.1.1. Onuncu Kalkınma Planı

02.07.2013 tarihli 1041 sayılı karar ile TBMM tarafından onaylanan Onuncu Kalkınma Planı'ndan, bu tez çalışmasına girdi sunabilecek ana başlıklar taranarak, 'İklim değişikliği ve çevre' başlıklarını içeren ülke ölçeğinde alınan kararlar süzülerek aktarılmıştır.

Çizelge 3.1. Onuncu Kalkınma Planı'nda Sürdürülebilirlik I: Bileşenler ve Araçlar (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Onuncu Kalkınma Planı'nda Sürdürülebilirlik I: Bileşenler ve Araçlar	
Bileşenleri	<p>Fiziksel Boyut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarihi çevre koruma ve kültürel mirasın sürdürülebilirliği başlıklarına ait özelleşmiş bir çalışma olmadığı görülmüştür. - Çevre boyutu kirlilik ve kirliliğin neden olduğu sorunlar üzerinden irdelenmektedir. - Çevrenin ekonomik boyutu ve ekonomik girdi sağlaması üzerinden ele alınmaktadır. Üretim ve buna bağlı olarak büyüme ve kalkınma politikalarının çevreci ve doğa dostu bir tutum içerisinde olması gerektiği önceliklendirilerek, kirlilik ve benzeri sonuçlara yol açılmaması için gerekli önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Çevre dostu teknolojilerin kullanımı, Ar-Ge, yüksek teknoloji, inovasyon vb. türünde alternatif çözümlerle ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması hedeflenmekte, bu süreçte de olası çevresel sorunların ortaya çıkmaması için gerekli önlemlerin alınacağı hedefi tanımlanmaktadır. - Üretim ve üretime bağlı olarak ortaya çıkan çevresel tehditlerin oluşumuna dair politikaların ortaya konmaktadır. - Kaynakların etkin kullanımı ve enerji konularına değinilmektedir. - Afetler konusunda risk azaltma, hazırlık, müdahale ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarının bir bütünlük içinde yürütülebilmesi için kılavuz olarak kullanılacak Ulusal Afet Stratejisinin hazırlık çalışmaları devam etmekte olup, bu kapsamda Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı ile Ulusal Afet ve Acil Durum Müdahale Planı hazırlanmıştır. - 2012 yılında yayımlanan Enerji Verimliliği Strateji Belgesi ile birlikte 2023 yılına kadar enerji yoğunluğunun en az %20 oranında azaltılması hedeflenmektedir. - Makroekonomik, sektörel ve mekânsal planlama süreçlerinde afet risk ve zararlarının dikkate alınması; afetlere karşı toplumsal direncin ve bilinç düzeyinin artırılması; afetlere dayanıklı ve güvenli yerleşimler oluşturulması temel amaçtır. - Yüksek afet riskli alanlar öncelikli olmak üzere afet risklerinin belirlenmesine yönelik mikro bölgeleme çalışmaları tamamlanacak ve imar planlaması süreçlerinde afet riskleri dikkate alınacaktır.
	<p>Sosyal Boyut</p> <p>Halkın katılımı ve bilinçlendirme hedeflenmiştir.</p>
	<p>Ekonomik Boyut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ülke ölçeğinde büyüme ve gelişme hedeflenmektedir. - 2023 hedefi: gelişmiş ülke olmak - Ekonomik sektörlerin nasıl ve ne şekilde destekleneceği, amaçlar, hedefler ve politikalar ortaya konmuştur. - Ekonomik sürdürülebilirlik kavramı baskındır.
	<p>Yasal Boyut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onuncu Kalkınma Planı, üst ölçekli bir yasal sınırlayıcı ve tanımlayıcı belge olarak kabul edilmektedir. Buna bağlı olarak tanımlanan amaç, hedef ve politikalar doğrultusunda alt ölçekli çalışmalar üretilmektedir. - Afetlere yönelik risk azaltma ve hazırlık çalışmalarının iyileştirilmesi, afet konusunda görev yapan kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve il özel idarelerine bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri oluşturulmuştur. Afet öncesi risk azaltmanın önemli bir unsuru olarak dayanıksız ve mevzuata aykırı yapıların dönüştürülmesi, güvenli ve kaliteli yerleşimlerin kurulması için 2012 yılında Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Kanunu çıkarılmıştır.
	<p>Yönetsel Boyut</p> <p>Kurumsal yetki ve sorumlulukların yeniden düzenlenmesi, yetki alanlarının çakışmaması adına gerekli düzenlemelerin yapılması ve kurum ve kuruluşlar arasında iletişimin kolaylaştırılması adına iletişim ve haberleşme sisteminin geliştirilmesi hedeflenmektedir.</p>

Onuncu Kalkınma Planı kapsamında, İstanbul'a ayrı bir görev tanımlanmaktadır. Bu durum, İstanbul'un ülke ölçeğindeki önemini destekler niteliktedir. Bu kapsamda, plan çerçevesinde üretilen 'İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı'nın amacı:

"İstanbul'un uluslararası alanda rekabet gücüne sahip bir finans merkezine dönüşebilmesi için reel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak, her türlü finansal aracın ihraç edilebildiği, güçlü bir

fiziksel, beşeri ve teknolojik altyapıya sahip, etkin bir biçimde denetlenen şeffaf bir piyasa yapısının tesis edilmesi"

olarak tanımlanmıştır. Program hedefleri arasında İstanbul'un 'Küresel Finans Merkezleri Endeksi' sıralamasında ilk 25 içerisinde yer alması hedefi dikkat çekmektedir.

3.1.2. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007- 2013

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007- 2013 kapsamında ortaya konan ülke vizyonu üzerinden İstanbul özelinde geliştirilen strateji ve hedefler derlenerek, bu strateji ve hedeflerin nasıl uygulamaya geçirileceğine dair eylemler aktarılmıştır. Son olarak değerlendirme yapılarak, üst ölçekte alınan kararların alt ölçekte kurulan ilişkiselliği irdelenmiştir.

Çizelge 3.2. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Türkiye Turizm Stratejisi 2023
Vizyon:
Sürdürülebilir turizm yaklaşımı benimsenerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması ve Türkiye'nin 2023 yılına kadar, uluslararası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası marka haline getirilmesinin sağlanmasıdır.
Türkiye Turizm Stratejisi 2023 - İstanbul'un Yeri
Strateji:
Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi
Hedef:
<ul style="list-style-type: none">- Şehir turizmüne yönelik olarak çalışmaların başlatılması, plan ve projeler üretilmesi- 2010 Avrupa Kültür Başkenti olarak belirlenen İstanbul'da özellikle, kültür, sanat, şehircilik ve çevresel kalite özelinde çalışmalar gerçekleştirilmesi- Şehir turizminin yanı sıra deniz turizminin geliştirilmesi: 2023 stratejisinde İstanbul'un deniz turizminin önemli bir parçası haline gelmesi vizyonu, mevcut durumdaki liman kapasitesinin geliştirilmesi ve mega yatların da kullanabileceği şekilde yat limanlarının altyapılarının geliştirilmesi- Fuar turizmi çekim merkezleri arasında yer alması- İpek Yolu Turizm Koridoru üzerinde önemli bir merkez olması
Değerlendirme:
<ul style="list-style-type: none">- Ortaya konan hedefler, etkinlik düzeyinde ve etkinlikler için gerekli olan mekanların sunumu ve altyapısı ölçüğünde daha ziyade geçici operasyonel çözümler olarak kalmaktadır.- Daha uzun vadede getiri sunacak tarihi ve kültürel mirasın restorasyonu gibi konular ise genel hedefler arasında tanımlanmaktadır.- 2010 Avrupa Kültür Başkenti olduktan sonraki süreç ve bu kimliğin sürdürülebilirliğinin sağlanması konularında herhangi bir tanımlama, strateji veya hedef bulunmamaktadır. Bu durum, 2010 Avrupa Kültür Başkenti olma sürecine kadar olan durumu tariflemekte, kısa vadede hedefleri ortaya koymaktadır. Orta ve uzun vadede bu durumun ortaya çıkarabileceği sonuçların planlaması yapılmamaktadır. Örneğin; artan turist sayılarının nasıl yönetileceğine dair politikalar geliştirilmekte, ortaya konan projeler geleceğin öngörülmesi konusunda yetersiz

kalmaktadır.

- Toplumsal bilinçlendirme olmadığı sürece bu tür üstel operasyonel çözümlerin kalıcı etki yaratması beklenmemeli, geri beslem ile revizyonlara açık olmalıdır.

Çizelge 3.3. Eylem Planı 2007- 2013 (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eylem Planı 2007- 2013
Kapsam:
Türkiye Turizm Stratejisi 2023'ün hayata geçirilmesinin aracıdır. Turizm gelişimi için hazırlanan yapısal planlarda, yazılı rapor ve temel gelişme aksları tespit edilecektir.
Hedefler:
<ul style="list-style-type: none">- Mevcut durumun analizi ve başlangıç senaryosunun belirlenmesi,- Sentez çalışması ve eşik analizi ile gelişime elverişli alanların tespit edilmesi,- Planlama alanının potansiyelinin belirlenmesi,- Mevcut potansiyel doğrultusunda planlama amaç ve hedeflerinin ortaya konulması,- Bu amaç ve hedeflere uygun stratejilerin belirlenmesi, plan senaryosunun kesinleştirilmesi ve bu senaryo doğrultusunda planlama alanındaki öncelikli çekim odaklarının ve eylem alanlarının tespit edilmesi ve ana plan şemasının hazırlanması,- Plan ana şemasının yanı sıra, örgütlenme, etaplama, finansman vb. hususların yer aldığı plan raporunun hazırlanması,- Hazırlanan plan ana şeması ve raporunun, plan onayı öncesinde sivil toplum kuruluşlarına ve plandan etkilenen taraflara duyurulması ve geri beslemelerin alınması aşamalarından geçilmesi.
Sorumlu Kurumlar:
Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (bugünkü isimleriyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı), yerel yönetimler
Değerlendirme:
2023 Stratejisi ve Eylem Planı Çerçevesi'nde İstanbul özelinde alt bölgeleme yapılmamakta, detaylı ve alt ölçeği kapsayan ve doğrudan etkileyen tanımlı bir çerçeve ortaya konmamaktadır.

3.1.3. Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010- 2020

İklim değişikliği, suyun hızla tükenmesi ve tarımsal üretimin olumsuz olarak etkilenmesine neden olmaktadır. Bu nedenle öne sürülen iklim politikası, iklim değişikliğini durdurmayı/engellemeyi ve de iklim değişikliğinin yaratacağı olumsuzluklara karşı önlemler alınmasını ortaya koymaktadır. Uzun vadeli olarak belirlenen hedef; kirliliği modern kentler sisteminden temiz, doğal ve sürdürülebilir kentler aşamasına geçmek olarak tanımlanmaktadır. Modern kentlerin yerini alması gerektiği düşünülen yeni kent modelleri ise eko-kentler, iklimle dengeli yerleşimler, temiz kentler, sağlıklı kentler ve yeşil ve sürdürülebilir kentlerdir.

Türkiye'nin küresel iklim değişikliği konusuna önem vermesi gerektiği, yaşamın tehlike altında olduğu, küresel ısınmanın kaynağı olan hızla yapılaşan kentlerin yaşamı bir yandan tehdit ettiği tespit edilmiştir. Bu nedenle öncelikli olarak

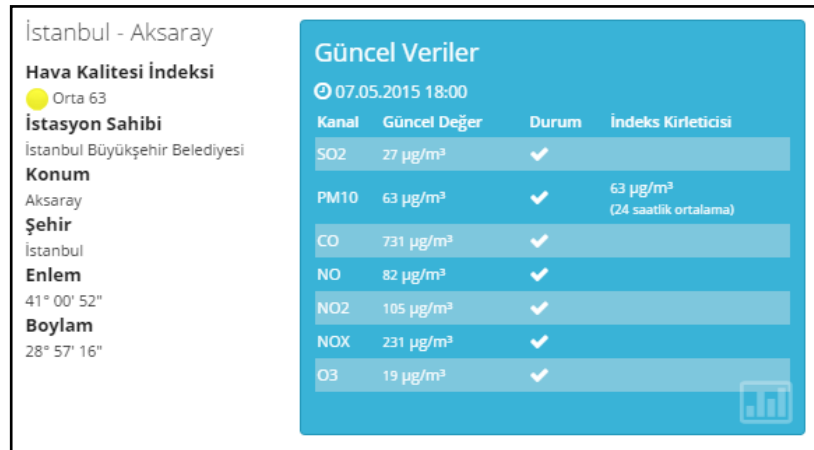
hedeflenen kentlerde temiz enerji döneminin başlatılmasıdır. Bu kapsamda, yıllara göre ulaşılmaması hedeflenen sayılar şu şekildedir:

- 2020 yılı hedefi: kentlerde sera gazı emisyonlarının %20, fosil enerjilerin payının %20 oranında azaltılması ve alternatif enerji yöntemleri olarak %20 oranında temiz enerjinin kullanılmaya başlanması, bu sayede de %20 oranında enerji tasarrufu sağlanması
- 2050 yılı hedefi: %50 oranında temiz enerji kullanımına geçiş
- 2100 yılı hedefi: sıfır emisyonlu kent hedefine ulaşma ve %100 temiz enerji kullanımı

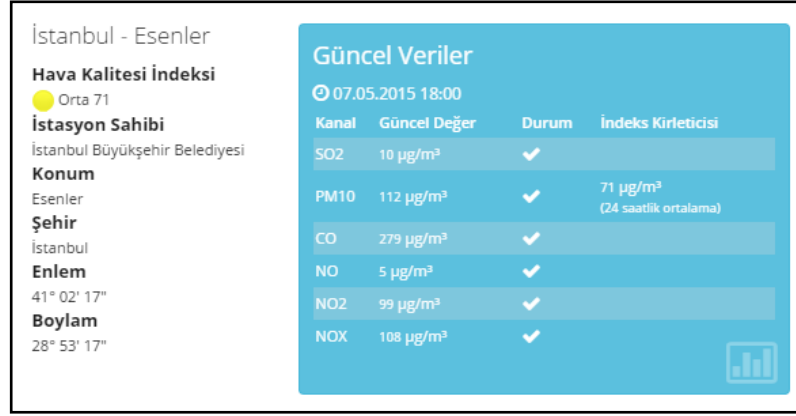
İstanbul'da hava kalitesi dönemsel aralıklarla izlenmektedir. Hava kalitesi ölçüm sonuçları, temiz enerji sürecinde hedeflenen standartlara ulaşıp ulaşılamadığının göstergelerinden biridir. Şekil 3.2'de tez çalışması kapsamında seçilen çalışma alanı olan Eyüp ve çevresine dair hava kalitesi izleme sonuçlarına göre, Eyüp ve çevresindeki ilçelerde hava kalitesinin ortalama bir değerde olduğu görülmektedir.

Şekil 3.2. Eyüp ve Çevresi Hava Kalitesi İzleme Sonuçları (URL - 40)

Şekil 3.3. İstanbul - Aksaray Hava Kalitesi İzleme Sonuçları (URL - 40)

Şekil 3.4. İstanbul - Esenler Hava Kalitesi İzleme Sonuçları (URL - 40)

Karbondioksit salınımı küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliğini tetikleyen faktörlerin başında gelmektedir. Bu durum, kent planlaması ölçeğinde karbondioksit salınımını azaltmaya yönelik olarak çalışmalar yapılmasını, strateji ve politikalar geliştirilmesini, uygulamada ise mekansal çözümler planlanmasını ve tasarlanmasını gerektirmektedir. İklim değişikliğine bağlı olarak tetiklenecek doğal afetler, kentsel mekanı ve yaşamı doğrudan tehdit etmektedir. Bu duruma yönelik olarak çeşitli risk sakınım çalışmaları geliştirilmesine rağmen, ülkemizde henüz uygulamaya yönelik gelişme kat edilememiş durumdadır.

Çizelge 3.4. İklim Değişikliği - Ulusal Çerçeve I (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

İklim Değişikliği - Ulusal Çerçeve I
Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010-2020 - Ulusal Vizyon:
Türkiye'nin iklim değişikliği kapsamındaki ulusal vizyonu, iklim değişikliği politikalarını kalkınma politikalarıyla entegre etmiş; enerji verimliliğini yaygınlaştırmış; temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını arttırmış; iklim değişikliğiyle mücadeleye özel şartları çerçevesinde aktif katılım sağlayan ve yüksek yaşam kalitesiyle refahı tüm vatandaşlarına düşük karbon yoğunluğu ile sunabilen bir ülke olmaktadır.
Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010- 2020 - Stratejik Hedefler:
<ul style="list-style-type: none"> - BMİDÇS'nin "ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar" ilkesine uygun olarak ve özel koşulları çerçevesinde; iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum politikaları ile önlemlerini, ulusal kalkınma planlarına dâhil etmek, - Sera gazı emisyonlarının azaltılması gayesiyle geliştirilen küresel politikalar ve önlemlere kendi imkânları ölçüsünde, sürdürülebilir kalkınma ilkeleriyle uyumlaştırılmış kalkınma programını sektöre ugratmadan, sera gazı emisyon artış hızını sınırlayarak katkıda bulunmak, - Küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltma ve bu etkilere uyum sağlama doğrultusunda, ulusal hazırlık seviyesi ve kapasitesini artırmak; bu çabalarda elde edeceği tecrübe ve kazanımlarını bölge ülkeleri ile paylaşmak, azaltım ve uyuma yönelik ikili ve çok taraflı ortak araştırma projeleri geliştirmek, - Azaltım, uyum, teknoloji transferi ve finansman ana başlıklarındaki küresel stratejik amaçların, tarafların sorumlulukları göz önünde bulundurulması sureti ile tasarlanması ve yürütülmesine uyum sağlamak ve uluslararası faaliyetlerde etkin rol oynamak, - Azaltım ve uyum faaliyetlerini yürütebilmek için ihtiyaç duyulan mali kaynaklara erişimi artırmak, - Mevcut teknoloji ve kalkınma düzeyimiz göz önüne alınarak temiz üretime yönelik araştırma-geliştirme ve inovasyon kapasitesini geliştirmek, bu alanda rekabet ve üretimin artırılmasını sağlayacak ulusal ve uluslararası finansman kaynaklarını ve teşvik mekanizmalarını oluşturmak, - İklim değişikliği ile mücadele ve uyum kapsamındaki faaliyetleri etkin ve sürekli eşgüdüm sağlayarak, şeffaf, katılımcı ve bilimsel çalışmalara dayanan karar alma süreçleri ile geliştirmek.

Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010- 2020 kapsamında, iklim değişikliği konusunda ulusal çerçeve tanımlanmıştır. Buna ek olarak, alt ölçeğe yönelik amaç ve hedefler belirlenmiştir. Tez çalışması kapsamında, bu amaç ve hedefler süzülerek, ilgili konu başlığı altında derlenmiştir.

Çizelge 3.5. İklim Değişikliği - Ulusal Çerçeve II (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

İklim Değişikliği - Ulusal Çerçeve II	
Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010- 2020 - Yapı Ölçeğinde Tanımlanan Amaç ve Hedefler	
Amaçlar	Hedefler
Amaç B1; Binalarda enerji verimliliğinin artırılması	Hedef B1.1; 2023 yılında en az 1 milyon konut ile toplam kullanım alanı 10 bin metrekarenin üzerindeki ticari ve kamu binalarında standartları sağlayan ısı yalıtımı ve enerji verimli sistemlerin oluşturulması
	Hedef B1.2; 2017 yılına kadar bütün binalarda, Binalarda Enerji Performansı (BEP) Yönetmeliği ve diğer enerji verimliliği yönetmeliklerinin etkin olarak uygulanması
	Hedef B1.3; Binalarda 2013 yılı sonuna kadar enerji verimliliği, yenilenebilir enerji ve BEP ile ilgili olarak gerekli finansal desteği sağlayacak araçların geliştirilmesi
	Hedef B1.4; 2017 yılına kadar tüm binalara "Enerji Kimlik Belgesi" verilmesi
	Hedef B1.5; Kamu kuruluşlarının bina ve tesislerinde, yıllık enerji tüketiminin 2015 yılına kadar %10 ve 2023 yılına kadar %20 azaltılması
Amaç B2; Binalarda yenilenebilir enerji kullanımının artırılması	Hedef B2.1; 2017 yılından itibaren yeni binaların yıllık enerji ihtiyacının en az %20'sinin yenilenebilir enerji kaynaklarından temin edilmesi
Amaç B3; Yerleşmelerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının sınırlandırılması	Hedef B3.1; 2023 yılına kadar yeni yerleşmelerde yerleşme ölçeğinde sera gazı emisyonunun (pilot olarak seçilen ve sera gazı emisyon miktarı 2015 yılına kadar belirlenen) mevcut yerleşmelere göre en az % 10 azaltılması

Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010- 2020 kapsamında, enerji verimli bina kullanımına geçiş bütün binaları kapsar nitelik taşımaktadır. Tarihi çevre için özelleştirilmiş herhangi bir alt başlık bulunmamaktadır. Buradan yola çıkılarak, tarihi çevredeki yapılara yönelik iklim değişikliğine adaptasyon sürecinin öngörüldüğü sonucuna varılabilir. Bu durumda, tarihi çevredeki yapı koşullarının da incelenmesi, yapılan incelemeler sonucunda iklim verimli hale gelecek şekilde gerekli düzenlemelerin belirlenmesi ve uygulamaların başlatılması gerekmektedir.

Enerji Kimlik Belgesi, 2017 yılına kadar bütün binalar için alınması gereken bir zorunluluk olarak Bakanlıkça ilan edilmiştir. Buna rağmen, henüz bu süreçte yeterli

seviyeye ulaşamadığı aşıkardır. Enerji sarfiyatını azaltmaya yönelik olarak bina performansının yükseltilmesi ve bu çerçevede gerekli mühendislik ve teknik işlerin tamamlanması öncelikle yapı ölçeğinde gerekmektedir. Gibson (2012, 115) ulusal vizyon kapsamında hedeflenen karbon salınımı seviyesi hedeflerinin özellikle konut alanlarında karbon salınımının en aza çekilmemesi durumunda gerçekleştirilemeyeceğini belirtmektedir. Bu durum, öncelikli olarak konut alanlarında karbon salınımı konusunda gerekli çalışmaların yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Enerji Kimlik Belgesi ile enerji verimliliğinin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesi, bu süreç için önemli bir adım olsa dahi, sürecin hızlandırılması adına alt ölçekte yerel operasyonel çözümlere gidilmesi gerekmektedir.

3.1.4. Ulusal Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Boyutları Üzerinden İrdelenmesi

Bu kısımda, ulusal ölçekte ele alınan plan ve dokümanlar, tez çalışmasının ana çatkısı içerisinde değerlendirilerek, sürdürülebilir kentsel korumanın boyutları üzerinden irdelenmektedir. Burada amaç, ulusal ölçeğe konu olan üst ölçek kararların ve dokümanların ne derece kapsar bir yapıya sahip olduğunun ortaya konması ve tez çalışması kapsamında tanımlanan ana temalar olan miras, çevre, iklim değişikliği ve risk yönetimi üzerinden süzülerek aktarılan metinler içerisinde sürdürülebilir kentsel korumanın boyutlarının karşılıklarının belirlenmesidir.

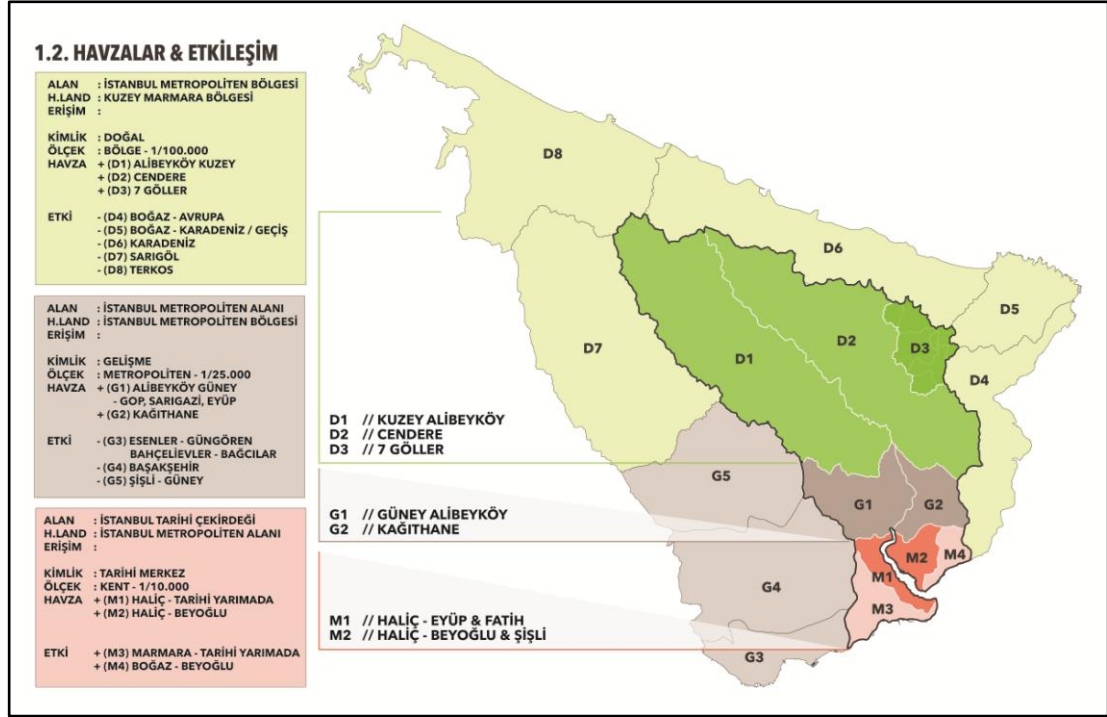
Çizelge 3.6. Ulusal Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Ulusal Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Boyutları		
Fiziksel Boyut	Yapılaşmış Çevre	Ülke ölçeğinde tanımlanan mekan (Kent ve Kır)
	Doğal Çevre	Ülke ölçeğinde tanımlanan doğal değerler ve kaynaklar Üretim temelli kaynakların etkin ve verimli kullanımı ön plana çıkarken, çevre kirliliği, enerji verimliliği, afet yönetimi gibi kavramlar ön plandadır. Farklı kapsamlarda ortaya konan dokümanlar ve kararlar çerçevesinde farklı öncelikler ele alınmaktadır. Özelleşmiş konularda hazırlanan çalışmaların ve dokümanların dışında üst ölçek çerçeveyi çizen 10. Kalkınma Planı gibi üst ölçek bir planda bu konuda kapsamlı bir çalışma ortaya konmadığı görülmekte ve çevresel boyutun sadece çevre kirliliği ile sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir. Bunun nedeni ise üretim temelli olan plan kararlarının üretimin ortaya çıkardığı kısa vadeli olumsuz etkileri bertaraf etmeye yönelik olmasıdır. Orta ve uzun vadede ise daha uzun ve kalıcı olumsuz sonuçların ortaya çıkabileceği göz ardı edilmemelidir. Örneğin iklim değişikliği ve risk gibi faktörler bunların başında gelerek gündemi oluşturmaktadır. Bu konularda ana çerçeve üst ölçek planlarda tanımlanmalı, buna bağlı olarak da daha özelleşmiş çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
Sosyal Boyut	Halkın katılımı ve bilinçlendirilmesi genel kanı olarak tanımlanmasına rağmen bütün üst ölçek kararlarda önceliklendirilmesinde farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Halkın katılımı, bilgilendirme ve bilinçlendirme üzerinden tanımlanmaktadır. Ancak farkındalık	

	<p>kazandırma gibi kavramlara yer verilmemektedir. Bu durum, toplumun süreci sahiplenme durumunu geciktirecek veya yavaşlatacaktır. Tam anlamıyla bir katılım sağlanması hedefleniyorsa farkındalık kazandırma konusunda da girişimlerde bulunulmalıdır.</p> <p>Aynı zamanda, tanımlanan sürecin sadece başlangıcında değil bütün aşamalarında halkın katılımı ve bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Sürecin farklı aşamalarında geri beslem alınması adına bu durum önem taşımaktadır.</p> <p>Kamu, özel ve STKların sürece paydaş olarak katılımı ve aralarında ortaklık ve işbirliklerinin tanımlanması da bir başka hedef olmalıdır. Bu kapsam, bütün üst ölçek kararlarda tanımlanmalı ve yer almalıdır. Ancak bu şekilde sürecin dengesi ve sistemin işlerliği sağlanabilecektir. Süreçlerin şeffaf olması, denetlenebilir olması ve eşitlikçi bir yaklaşımla yürütülmesi adına bütün sektörlerin bir arada yer alması gerekmektedir.</p>	
Ekonomik Boyut	<p>Büyüme, gelişme, rekabet edebilirlik gibi kavramlar üst ölçek kararların ve ulusal çerçevenin temellendirildiği başlıklar arasındadır. Bu durum üretim ve sektörel büyüme ve gelişim üzerinden bir çerçeve tanımlamakta, özellikle özel sektörün öne çıktığı bir süreç ortaya koymaktadır.</p>	
Yasal/ Yönetimsel Boyut	Yasal Boyut	Onuncu Kalkınma Planı, Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007- 2013, Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi 2010- 2020
	Yönetimsel Boyut	Ulusal ölçekte alınan kararlar ve hazırlanan planlar ve dokümanlar çerçevesinde, sorumlu ve ilgili kurum ve kuruluşlar
Değerlendirme:		
<p>Ulusal ölçek kararlar ve planlar alt ölçekte ortaya konacak çalışmalara yön gösterici olmanın yanı sıra sınırlayıcı da olmaktadır. Buna rağmen, en üst ölçekte ortaya konan Onuncu Kalkınma Planı'nın kapsamında eksiklikler olduğu ve gündemde önemli bir yere sahip olan özellikle iklim değişikliği ve risk yönetimi konularında kapsamlı bir çalışmanın ortaya konmadığı görülmektedir. Bu kapsamda, daha özelleşmiş çalışmaların tek konu üzerinden farklı boyutlarla ilişkilendirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Halbuki olması gereken üst ölçekte daha kapsamlı ve bütüncül bir çerçevenin çizilmesi ile buradan dallanan özelleşmiş çalışmaların hazırlanmasıdır. Dallanma şemasının doğru kurgulanması hem planlar ve kararların birbirini kapsar ve tamamlar bir bütünlük kurması hem de sorumlu ve ilgili kuruluşların yetki ile sorumluluklarının doğru tanımlanması ve bu sayede yetki alanlarında çalışmaların önüne geçilmesi ve her alanda yetkili bir kurum veya kuruluşun bulunmasını sağlayacak ve garanti altına alacaktır.</p>		

3.2. Arka Plan: Metropoliten Ölçek

Bu kısımda, Eyüp ilçesini doğrudan ilgilendiren metropoliten ölçek kararlar ve planlar irdelenmektedir. Metropoliten ölçekte İstanbul odaklı çerçeveyi tanımlayan ve tez çalışmasına katkıda bulunacağı düşünülen dokümanlar belirlenen ana temalar çerçevesinde süzülerek aktarılmaktadır. Buradan hareketle, sürdürülebilir kentsel korumanın boyutlarının metropoliten ölçekte ortaya konan çerçevedeki karşılıklarına İstanbul üzerinden ulaşmaya çalışılmaktadır. Bu sayede, metropoliten ölçekte alınan kararlarda sürdürülebilir kentsel korumanın bileşenlerinin var olup olmadığı veya plan ve dokümanlar arasında bütünlük ve birbirini izler bir yapının olup olmadığı görülmüş olunacak, bunların İstanbul mekanındaki yansımaları aktarılabilir. Burada amaç, İstanbul odaklı metropoliten ölçekli çalışmaların kapsamının ortaya konması ve süzgeçten geçirilerek Eyüp ölçeğine inilirken ortaya konan ara çerçevenin kapsamının tanımlanmasıdır.

Şekil 3.5. Havzalar ve Etkileşim Şeması (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Şekil 3.5'te görüldüğü üzere, Eyüp ilçesi, İstanbul Metropolitlen Alanı ile doğrudan etkileşim içerisinde olmakla birlikte, daha üst ölçekte de İstanbul Metropolitlen Bölgesi ile ilişki kurmaktadır. Eyüp ilçesinin geniş bir alana yayılması, üst ölçekten alt ölçeğe inilirken, ölçekler arası geçişte kurulan ilişkisellik üzerinden ele alınmasını gerektirmektedir. Eyüp, çevresinden bağımsız bir şekilde ele alınamayacağı gibi mekansal olarak da bu çerçevenin süreklilik ve bütünlük arz etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, sadece ulusal ölçekte İstanbul için biçilen hedefler ve ortaya konan öngörüler değil, aynı zamanda bu ölçekten metropolitlen ve ilçe ölçeğine geçişte hem kavramsal hem de mekansal boyutlarda nasıl bir bütünlük ve kapsam ortaya konduğu ile ölçekler arası süreklilik ve geçişler de değer kazanmaktadır. Bu nedenle, Eyüp ilçesi bu ilişkisellik ve bütünlük içerisinde konumlandırılmaya çalışılmaktadır.

3.2.1. 2014- 2023 İstanbul Bölge Planı

Plan kapsamında ortaya konan stratejiler ve hedefler içerisinde, tez çalışmasıyla ilgili olan anahtar sözcükler taranarak, çalışmaya aktarma yapılmıştır. Bu sayede, plan tez kapsamında daraltılarak belirlenen başlıklar doğrultusunda süzölmüş, mekana yönelik olarak ortaya konan strateji ve hedefler aktarılmaya çalışılmıştır.

İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2014- 2023 İstanbul Bölge Planı'nda İstanbul için belirlenen vizyon: "Yaratıcı ve özgür insanlarıyla, yenilik ve kültür kenti; özgün İstanbul"dur.

Bölge Planı kapsamında, 2023 yılındaki 'İstanbul imajı' şu şekilde betimlenmektedir:

"İstanbul 2023 yılında, küresel ekonomide söz sahibi, yüksek katma değer üreten, yenilikçi ve yaratıcı ekonomisi; adil paylaşan, kapsayıcı ve öğrenen toplumu; keyifle yaşanan, özgün kentsel mekânları ve sürdürülebilir çevresiyle; hem İstanbullular için "mutluluk alanı", hem de potansiyellerini ortaya koymaya, hayallerini gerçekleştirmeye ve daha fazlası için ilham almaya ihtiyaç duyan her dil, din, ırk ve cinsiyetten insanın aklına gelen ilk şehir olacaktır."

Küresel ekonomik ağda merkez konumda olma hedefiyle ortaya konan planda, katılımcı süreç ve yönetim başlıkları öne çıkmaktadır. Büyüme ve gelişmeyle birlikte refah seviyesinde ve yaşam kalitesinde artış hedeflenmektedir. Yaşam ve özellikle kent yaşantısı üzerinden yaşayan memnuniyetinin belirleyici faktör olarak tanımlanması, kent mekanına yönelik olarak değişimlerin gerçekleştirilmesi gerektiğine de ışık tutmaktadır. Çeşitlilik ve çoğulculuk gibi kapsayıcı bir bakış açısına sahip olan plan, çeşitliliklerin korunmasını ve de geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu özelliği ile de yaşayan memnuniyetinin altı çizilerek, bu konuya verilen önem ön plana çıkarılmaktadır. Tasarımın, mekansal konfor ve kalite üretimi konusundaki katkılarına ışık tutularak, kentsel mekan kalitesi ve sağlıklı fiziki çevrenin oluşturulması gibi kentliyi hedef alan stratejiler, bölge planının temel stratejileri arasında yer almaktadır.

Bölge Planı kapsamında 2023 İstanbul Vizyonu'na yönelik 3 temel bileşen tanımlanmaktadır:

1. "Küresel ekonomide söz sahibi, yüksek katma değer üreten, yenilikçi ve yaratıcı ekonomi
2. Adil paylaşan, kapsayıcı ve öğrenen toplum
3. Keyifle yaşanan, özgün kentsel mekânlar ve sürdürülebilir çevre"

Kentsel mekan ve kentli öncelikli vizyon içeriğine sahip olmasına rağmen 2014 - 2023 İstanbul Bölge Planı, genel itibarıyla, ekonomik kalkınma ve ekonomik rekabet edebilirlik ile sürdürülebilir ekonomi gibi konuları başat olarak ele almakta, bu alanda neler yapılacağı detaylandırılarak, alt hedefler ve stratejiler aktarılmaktadır. Ekonomik gelişmişlik üzerinden kent ve kentlinin doğrudan gelişimini öngören bu yaklaşım üstel kalmakta, alt ölçekte neler yapılacağına ve ekonominin alt ölçekte kentsel fiziki çevreye ve kentliye nasıl bir katkısı olacağı konusunda kesin olarak tanımlı sonuçlar aktaramamaktadır. Sadece ekonomik getiri ile kent ve kentli olma

bilincinin geliştirilemeyeceği, bu konuda daha farklı boyutlarda çalışmalar yürütülmesi gerektiği ortadadır.

Kentsel fiziki çevre ve kentli özelinde alt ölçekte doğrudan çalışmalar yürütülmediği görülmektedir. Bilinçlendirme ve bilgilendirme olmadığı sürece, kente tanıtım çekilmesi veya kent imajının üstel kararlar doğrultusunda iyileştirilmesi, kısa vadede değil orta ve uzun vadede yeni sorunlar üretmeye açıktır. Tanıtım aracılığıyla artması hedeflenen turist kitlesinin kente yükleyeceği yoğunluk ve hacmin ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutlarının doğru irdelenmesi ve değerlendirilmesi, buna göre bir planlama ve öngörü yapılarak, gerekli yönetsel önlemlerin alınması kent bütününe ilgilendiren en önemli konu başlıkları arasında yer almaktadır. Bugün, Tarihi Yarımada'ya gelen turistlerin sadece Tarihi Yarımada içerisinde hareket etmesi ve bu alana yönelik özel bir alan yönetimi çalışmasının yürütülmesi, kent bütününe hareket eden ve dolaşıma katılan turistlerin yaratmakta olduğu ve sayıların artması ile birlikte yaratacağı yoğunluk ve yükün, kent bütününe yönelik ve ilçeler arası entegrasyon gerektiren bir yönetim planına olan ihtiyacı doğurduğu aşikardır. Bu anlamda, kentin tarihi ve kültürel alanlarının, ayrık ayrık alan yönetimlerinin olmasından ziyade, bütüncül koruma yaklaşımıyla kentin işler parçaları haline getirilmesi ve kent bütünü içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Koruma pratiğinin sadece kent imajında marka değeri yaratma aracı olarak görülmemesi, aksine, kentsel sürdürülebilirliğin bir gerekliliği olduğu yaklaşımıyla ele alınması gerekmektedir.

Kentsel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için en alt ölçekte birey ön planda tutularak çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir. Bu da, aidiyet ve sahiplilik hissinin oluşumu ve bunun sürdürülmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu kapsamda, bölge planı tarafından ortaya konanlar hedefler şunlardır:

Çizelge 3.7. 2014- 2013 Bölge Planı Tema I - Aidiyetlik ve Sahiplilik (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema I - Aidiyetlik ve Sahiplilik
Hedefler:
<ul style="list-style-type: none">- İstanbul'a aidiyet ve şehirliğin birbirlerine duydukları güvenin tespit edilmesi amacıyla, İstanbul için aidiyet ve güven araştırmasının yapılması,- İstanbul'a özgü kent kültürü, İstanbul'un ekolojik çeşitliliği, kültürel mirası konularında eğitim müfredatının hazırlanarak eğitimin tüm kademelerinde yaygınlaştırılması,- Şehrin tarihi ve kültürel değerleri ile İstanbulluların hak ve sorumlulukları, şehir nezaketi konularında bilgilendirme yapılması, farkındalık oluşturulması ve İstanbulluların birbirine hoşgörülü ve saygı kuralları çerçevesinde davranmasının sağlanması,- Toplumsal diyalog ve kentsel kararlarda katılımı güçlendirerek İstanbul'a aidiyet ve sahiplenmenin sağlanması,

- Şehrin çeperinde ve dezavantajlı bölgelerde yaşayanların İstanbul'a özgü mekânları ziyaret etmelerinin sağlanması,
- Başta şehrin çeperlerinde ve dezavantajlı bölgelerinde olmak üzere halkın bir araya gelmesini sağlayacak kültürel, sanatsal ve sosyal aktivitelerin düzenlenmesi,
- İstanbullu olma hakkının şehirde yaşayan herkese ait olduğu bilinci tüm İstanbullulara yaygınlaştırarak, İstanbulluluğa dair kapsayıcı bir söylemin geliştirilmesi

Değerlendirme:

Ortaya konan 7 hedef incelendiğinde, aidiyet ve sahiplilik oluşturulması hedefinin ortaya konduğu görülmektedir. Ancak, aidiyet ve sahiplilik oluşturulması hedeflenen bir eylem değil var olan olgunun sürdürülebilir kılınması ve desteklenir bir statüye sahip olması olarak ele alınmalıdır. Bölge planı çerçevesinde kentli aidiyet ve sahiplilik kazandırılmaya çalışılmakta ve süreçte edilgen bir rol üstlenmek durumunda bırakılmaktadır. Halbuki, aidiyet ve sahiplilik, bireyin yaşantısı boyunca gündelik olarak geliştirmekte olduğu etken eylemlerin bir sonucudur. Bu bağlamda, ön plana çıkarılması gereken öncelikle aidiyet ve sahiplilik hissini yaratan koşulların sağlanması veya var olan koşulların korunması olmalıdır. Bu da doğrudan kentsel fiziki çevrenin korunması ve gerekli durumlarda iyileştirme, sağlıklılaştırma gibi operasyonel çözümler ile yaşam kalitesinin artırılmasını konu alan yeni ve alternatif çözümlerine girilmesi demektir.

Çizelge 3.8. 2014- 2023 Bölge Planı Tema II - Kaliteli Yaşam Çevresi Sunumu (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema II - Kaliteli Yaşam Çevresi Sunumu
Hedefler:
"..ekosistemlerin, kaynakların, insan sağlığının, hava, su ve toprak kalitesinin, hayvan ve bitki yaşamlarının korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, sera gazı salınımının artmasıyla oluşan iklim değişikliği günümüzde en büyük küresel çevresel sorunlarından biri haline gelmiştir ve yüksek nüfusları barındıran büyük kentler sera gazı salınımının artmasında önemli rol oynamaktadırlar. İstanbul'da iklim değişikliğiyle mücadele çerçevesinde doğru arazi kullanımı, orman ve tarım alanlarının artırılması ve sürdürülebilir atık yönetimi ile doğal kaynakların korunmasının yanı sıra sera gazı emisyonlarının azaltılması önem arz etmektedir. Özellikle sanayi, konut ve ulaşım sektörlerinde, enerji verimliliği uygulamalarının ve temiz enerji kullanımının artırılmasıyla sürdürülebilir kalkınmayı sektöre ugratmadan sera gazı emisyon artış oranının azaltılması gerekmektedir."
Değerlendirme:
Sera gazı salınımına bağlı olarak ortaya çıkan iklim değişikliği konusunun günümüzün küresel sorunları arasında yer aldığı vurgulanması dikkat çekmektedir. İstanbul'da iklim değişikliği ile mücadele konusunda çalışmaların gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmakta, bu konuda neler yapılması gerektiğine dair hedefler tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde dengeli ve sürekli büyüme ile çevre boyutunun göz ardı edilmeden bir arada yürütülmesi gereken bir süreç olduğuna dikkat çekilmektedir.

Çizelge 3.9. 2014- 2023 Bölge Planı Tema III - Sürdürülebilir Kentsel Gelişme (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema II - Sürdürülebilir Kentsel Gelişme
Hedefler:
<ul style="list-style-type: none"> - Kentsel eşiklerin (sit alanları, koruma alanları, afet riski taşıyan alanlar vb.) mekânsal gelişmede dikkate alınarak bu alanlarda gelişmenin kontrol altına alınması ile kentleşmenin doğal ve kültürel varlıklar üzerindeki baskısının azaltılması, - Kentin büyüme eğilimlerinin İstanbul'un taşıma kapasitesi (nüfus, kaynaklar, ekolojik, büyüme sınırları, vb.) doğrultusunda yönlendirilmesi, - Kentsel fonksiyonların mekânsal dağılımında ve yer seçiminde merkezi alanlardaki baskının azaltılması, - Çok merkezli ve başta Avrupa ve Anadolu yakası arasında olmak üzere, Bölge içinde dengeli bir gelişme modelinin geliştirilmesi, sistemin yürünebilir alt merkezlerle desteklenmesi, - Yeni yaşam alanlarının gelişiminde ve mevcut kentsel alanlarda farklı arazi kullanımlarını içeren karma kullanımın ve farklı yaş gruplarının, farklı sosyo-ekonomik grupların birlikte yaşadığı karma kullanıcı profilinin teşvik

edilmesi,

- Kentsel sistemde fonksiyon alanları arasındaki bağlantının güçlendirilmesi ve kalitesinin artırılması,
- Makro projelerin ve büyük ölçekli kentsel projelerin dengeli bir kentsel büyümeyi destekleyecek ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltacak şekilde, plan ölçekleri arasındaki uyum ve etkileri gözetilerek geliştirilmesi,
- Başta makro projeler olmak üzere, projelerin tarihi dokuya, toplumsal yapıya, kent kimliğine uyumu ile çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi ve risk analizinin yapılması, potansiyel olumsuz etkilerinin önlenmesi

Değerlendirme:

Tarihi dokuyu tehdit edebilecek büyük çaplı projelerin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi ve risk analizlerinin yapılması ile ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerinin önlenmesi hedeflenmektedir. Bu durum özellikle büyük çaplı ulaşım projelerinin yapımından önce gerekli etki değerlendirmesi çalışmalarının gerçekleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla KMED çalışmalarının projelerin yapımından önce hazırlanması gerekmektedir.

Çizelge 3.10. 2014- 2023 Bölge Planı Tema IV - Katılımcılık (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema IV - Katılımcılık

Hedefler:

- Farklı planlar ve plan ölçekleri arasında uyumun, bütüncül yaklaşımın ve plan yetkisi olan kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması,
- Kentsel kararlar alınırken katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışının benimsenmesi ve iletişimi sağlayacak mekanizmaların kurulması,
- Planlama çalışmalarında, projelendirme ve uygulamada etkin katılımın ve şeffaflığın sağlanması, bunu sağlayacak inisiyatiflerin geliştirilmesi ve STK'ların güçlendirilmesi, plan kararlarının kamuoyu ile daha etkin biçimde paylaşılması,
- Planların yönetiminde, yerel değerlerin ve ihtiyaçların merkezi planlama kararlarında dikkate alınmasının sağlanması,
- Başta büyük ölçekli projeler ve tarihi dokuya yapılacak müdahaleler olmak üzere, kentsel projelerin yerel planlar ile bütüncül şekilde oluşturulması,
- Planların ilkeleri çerçevesinde uygulanmasının sağlanması, parçacıl revizyonların önüne geçilmesi

Değerlendirme:

Ölçekler arası geçişin sağlanması ve alınan kararlar ve hazırlanan planların tutarlı olması adına bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi hedefi ortaya konmuştur. Yetkili kurumların görevlerinin ve sorumluluklarının tanımlanmasıyla yetki çakışmalarının önüne geçilebilecektir. Bu süreçte katılımcı planlama yaklaşımının benimsenmesi ve sürecin şeffaf ve hesap verebilir şekilde yürütülmesine dikkat edilmelidir. Farklı paydaşların sürece katılımı, süreç sonucunda ortaya konacak çalışmaların çeşitliliğini artıracığı kadar daha da kapsamlı olmasını sağlayacaktır. Sadece kamu ve özel sektörün değil aynı zamanda STK'ların da sürece katılımı önem kazanmaktadır. Buna ek olarak, toplumun da sürece katılımı önemlidir. Özellikle tarihi dokuyu ilgilendiren plan kararlarının bütüncül bir şekilde ele alınması, üst ölçek kararları gözetir nitelikte olması, buna ek olarak da parçacıl değişiklikler yerine bütünü gözetilen çalışmaların ele alınması gerektiği unutulmamalıdır. Alt ölçekte hazırlanan palanlara yönelik olarak üst ölçek plan kararlarının ve tanımlanan ilkelerin çerçeve oluşturması gerektiği göz ardı edilmemelidir, bütüncül kapsamda gerekli değerlendirmeler yapılarak yerele özgü çalışmalar geliştirilmelidir.

Çizelge 3.11. 2014- 2023 Bölge Planı Tema V - Kentsel Dönüşüm (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema V - Kentsel Dönüşüm
Hedefler:
<ul style="list-style-type: none">- Tarihi alanlarda yapılacak yenileme projelerinde kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi kent dokusunun, kentsel hafızanın korunması ve alanın özgün özelliklerine uyumun sağlanması,- Başta risk alanlarında yaşayanlar olmak üzere, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve ilgili aktörlerin sürece katılımının sağlanması, katılımı sağlayacak örgütlenmenin ve yönetim modellerinin geliştirilmesi
Değerlendirme:
<p>Bu tür çalışmalar, sadece yapılmakta oldukları alanı değil, aynı zamanda çeperlerindeki yerleşim alanlarını da doğrudan etkilemektedir. Yenileme alanları olarak tanımlanan tarihi kent parçalarının, kent bütünü içerisinde değerlendirilmesi ve buna göre daha üstel bir bakış açısıyla da planlamaya konu edinilmesi gerekmektedir. Eyüp, bulunduğu konum itibarıyla, yenileme alanı olarak tanımlanan bu tarihi kentsel alanlarla çeper ilişkisi kurmaktadır. Bu nedenle, Eyüp Kentsel Sit Alanı'nın da bu alanla bütüncül bir planlama çerçevesinde ele alınması gerekmektedir.</p>

Çizelge 3.12. 2014- 2023 Bölge Planı Tema VI - Kültürel Miras (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema VI - Kültürel Miras
Hedefler:
<ul style="list-style-type: none">- İstanbul belleğini oluşturan temel değerlerin ve anlamının belirlenmesi, nasıl yaşatılacağına dair planlama çalışmalarının yapılması ve verinin güncelliğinin sağlanması,- İstanbul belleğini oluşturan kentsel mirasın, tarihi alanların ve kültürel öğelerin tarihsel ve özgün kimlikleri ile korunması,- Kentsel gelişim planlarının miras değerlerini öncelikle dikkate alacak şekilde hazırlanması, koruma planlarının diğer planlama süreçleriyle bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi,- İstanbul'un silüetinin korunması, kent silüetini olumsuz etkileyen yapılaşmanın önüne geçilmesi,- Kültürel mirasın korunmasında yenilikçi yöntem ve uygulamaların, bilgi ve iletişim teknolojilerinin başta araştırma, analiz ve katılımı artırmak üzere etkin kullanımının teşvik edilmesi,- Korumanın bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi ve iyi uygulama örneklerinin ortaya konması için başta yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri olmak üzere kurumlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi,- Toplum, karar vericiler ve profesyonellerde farkındalığın ve korumaya dair kurumlarda teknik kapasitenin artırılması
Değerlendirme:
<p>Tarihi dokunun özgün kimliğiyle korunması hedeflenmektedir. Bunun için öncelikle tarihi dokunun kentin bütününe bir parçası olduğu kabul edilmeli, kent bütününde öngörülen vizyon doğrultusunda bütüncül bir yaklaşımla hedeflenen amaca gidilmesi için üst ölçek kararlara uyulması gerekmektedir. Üst ölçekte ortaya konan kararların alt ölçeğe yansımada ise tarihi dokunun korunması ve sürdürülebilir kılınması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte alanın kimliğini koruması sağlanırken aynı zamanda alanı yaşatacak müdahalelerin gerekliliği de göz ardı edilmemelidir. Kimliği korumak demek olduğu gibi bırakmak demek olmamalı, gerekli iyileştirme ve yenileme uygulamaları ile alanda yaşama kalitesinin artırılması hedeflenmelidir. Bu kapsamda, tarihi dokunun korunmasında yenilikçi teknolojilerin adaptasyonu gerekli görülen noktalarda uzmanların da görüşü alınarak gerçekleştirilmelidir. Sürece kamu ve özel sektörün desteğinin yanı sıra STK'ların ve toplumun da katılımı önem taşımaktadır. Yaşayanların, çalışanların ve ziyaretçilerin görüşlerinin alınması, alanın korunmasının ve sürdürülebilir kılınması gerekli olan uygulamalara ışık tutacak ve yönlendirici olacaktır.</p>

Çizelge 3.13. 2014- 2023 Bölge Planı Tema VI I- Kentsel Peyzaj (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema VII - Kentsel Peyzaj
Hedefler:
<ul style="list-style-type: none">- Tarihi dokuda; yenileme projelerinin ve arazi kullanım kararlarının kentsel mirasa etkilerinin değerlendirilmesi ve olumsuz etkilerin önlenmesi,- Koruma planlaması ve uygulamalarında başta bölgede yaşayanlar olmak üzere katılımın ve sahiplenmenin sağlanması,- Tarihi alanların, kentin sosyoekonomik yaşamına entegre edilmesi, sosyal dışlanmayı önleyecek tedbirlerle, kentsel mirasın değerine uygun yeni fonksiyonlar ile yaşatılması,- Tarihi kentsel doku ve kültürel miras ile yakın çevresindeki çağdaş uygulamalar arasında uyumun ve etkileşimin sağlanması,- Korumaya yönelik uygulamalarda finansmana ve bilgiye erişimin kolaylaştırılması, mülk sahiplerini destekleyici ve korumayı kolaylaştırıcı araçların geliştirilmesi,- Tarihi alanlar ve kentsel mirasın, bu alanlara yük getirmeyecek şekilde, İstanbullular tarafından tanınmasının, algılanmasının ve ziyaret edilmesinin sağlanması,- Tarihi alanlar ve kültürel mirasa erişilebilirliğin ve miras ile ilgili bilgiye erişimin artırılması,- Kültürel mirasa ait bilgiye erişimi sağlamak üzere ortak altyapıların oluşturulması
Değerlendirme:
<p>Tarihi dokuda öngörülen uygulamaya yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesinden önce KMED çalışmalarının hazırlanması gerekmektedir. Olası etkilerin bu şekilde ölçülmesi ve ona göre projelerin hazırlanması veya gerekli görülen yerlerde revize edilmesi gerekmektedir. Alanda yaşayanların ve de çalışanların sürece katılımı ise önem taşımaktadır. Tarihi dokuda gerekli görülen değişikliklerin alanın yaşatılmasına yönelik olması, sosyal ve ekonomik kapitali gözetecek şekilde ele alınması gerekmektedir. Buna ek olarak çevresel faktörlerin de göz ardı edilmemesi gerektiği unutulmamalıdır. Yenilikçi teknolojiler ile güncel yaşama ayak uyduracak türden değişikliklerin yapılması için uzman görüşlerinin alınması, alanın karakterini ve özgünlüğünü bozmayacak şekilde uygulamaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Süreçlerin uygulanabilmesi için gerekli olan finansman desteğinin sağlanması özellikle mülk sahiplerinin desteklenmesi gerekmektedir. Alanı ziyaret edenlerin de görüşleri alınarak çeşitli düzenlemelere gidilebileceği unutulmamalı, bu konuda belli alanlarda araştırmalar yapılmalıdır. Ziyaretçi yönetimi tarihi alanların yönetiminde önem taşımaktadır. Alana fazla yük bindirmeyecek şekilde rotaların düzenlenmesi veya ziyaretçi akışlarının tahmin edilerek dönemsel analizlerin yapılması ve değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Son olarak tarihi ve kültürel mirasa yönelik bilgiye erişimin sağlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, güncel arşivin hazırlanması ve dijital ortamdaki erişilebilir hale getirilmesi gerekmektedir. Bu tür bir veritabanının oluşturulması sadece turizm ve ziyaretçi çekme açısından değil aynı zamanda araştırmaların gerçekleştirilmesinde kolaylıklar sunmanın yanı sıra ortak bir veritabanı sayesinde kurumlar arası bürokratik süreçlerin kolaylaşmasını ve hızlanmasını da sağlayacaktır.</p>

Çizelge 3.14. 2014- 2023 Bölge Planı Tema VIII - Afet Yönetimi (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema VIII - Afet Yönetimi
Hedefler:
<ul style="list-style-type: none">- Kurum ve kuruluşlar ile toplumun afet konusunda bilgilendirilmesi, toplumsal farkındalığın artırılması ve toplumun afetlere hazırlıklı olmasının sağlanması,- Afet yönetimi faaliyetlerine yönelik sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesi ve başta gönüllü örgütlenmeler olmak üzere yerel kapasitenin oluşturulması,- İstanbul'a özel afet ve acil durum eylem planı oluşturularak afet öncesinde, sırasında ve sonrasında; hazırlıklı olma, risk azaltma, müdahale ve iyileştirme faaliyetlerinde sorumlulukların tanımlanması ve eşgüdümünün sağlanması,- Afet öncesi ve sonrasında çalışmalar için gerekli mekânsal düzenleme, donanım, beşeri ve finansal kaynakların belirlenmesi ve etkin kullanımının sağlanması,- Ekonomik, sosyal ve fiziksel boyutları içeren bütüncül risk araştırmalarının yapılarak bütüncül risk haritasının hazırlanması ve bu doğrultuda risk azaltma çalışmalarının gerçekleştirilmesi,- Planlama çalışmalarında afet tehlike ve risklerinin esas alınması ve bu doğrultuda afet risklerini azaltıcı düzenlemelerin yapılması,- Planlama, karar alma ve uygulama yetkisi olan kurumlarda afet yönetimine yönelik kapasitenin artırılması ve

buna yönelik denetimlerin etkin hale getirilmesi,

- Afet riski altında bulunan tarihi yapıların envanterinin oluşturulması ve bu doğrultuda gerekli önlemlerin alınması,
- Afet riski altında bulunan kamusal binaların ve kritik altyapıların mevcut durumuna göre güçlendirilmesi veya yeniden yapılması,
- Başta öncelikli kamu yapıları (okul, hastane, yurt vb.) olmak üzere kamuda ve işletmelerde afet eylem planlarının yapılması ve bu yapılarda yaşayanların, çalışanların bilgilendirilmesi

Değerlendirme:

Afet yönetimi, özellikle İstanbul'da öncelikli başlıklar arasında yer almaktadır. Afet yönetimi konusunda gerekli önlemlerin alınması zorunludur. Afet yönetimi konusunda öncelikle toplumsal farkındalığın artırılması ve bilinçlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi gereklidir. Afet ve acil durum anlarında neler yapılması gerektiğine yönelik eğitimlerin verilmesi, bilgilendirme toplantılarının yapılması önemlidir. Afet öncesinde yapılacak bu tür çalışmalar afet sırasında ve sonrasında büyük ölçekte can kayıplarının önüne geçilmesini sağlayacaktır. Bunların yanı sıra, afet öncesinde yapılara yönelik güçlendirmelerin yapılması, afete dayanıklı hale getirilmesi, riskli yapıların yıkılarak yerine yenilerinin yapılması gerekmektedir. Tarihi dokuda ise afet riski konusunda gerekli etki değerlendirmesi çalışmalarının gerçekleştirilmesinden sonra uzman kararları doğrultusunda güçlendirmelerin ve iyileştirmelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Sadece deprem konusunda değil iklim değişikliğine bağlı olarak ortaya çıkabilecek afetlere karşı da önlem alınması ve eko-güçlendirme yöntemleri ile yapısal çözümlere gidilmesi gerekmektedir. Bu sayede iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin önlenmesi sağlanabilecektir. Bu bağlamda, risk yönetimine yönelik eylem planlarının hazırlanması gerekmekte, aynı zamanda tarihi çevrenin korunması kapsamında alan yönetimi planlarının hazırlanmasında da bu iki başlık arasında geçişlerin olması gerektiği ve bütüncül bir çerçevede değerlendirme yapılması gerektiği unutulmamalıdır.

Çizelge 3.15. 2014- 2023 Bölge Planı Tema IX - Hava Kalitesi (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema IX - Hava Kalitesi

Hedefler:

- İstanbul'da hava kalitesini etkileyen parametrelerin belirlenmesi ve bu doğrultuda kapsamlı bir emisyon envanteri oluşturulması,
- Ulusal Temiz Hava Eylem Planı dikkate alınarak İstanbul'a özel Temiz Hava Eylem Planı oluşturulması,
- Havada bulunan oksijen ve karbondioksit dengesini sağlamak amacıyla özellikle kent merkezinde kalan yeşil alanların korunması ve bu alanların artırılması
- Ulaşım sistemlerinden kaynaklı emisyonların azaltılması için başta deniz ve raylı ulaşım ağı geliştirilerek toplu taşımaya ağırlık verilmesi ve özel araç kullanımının sınırlandırılması,
- Ulaşım araçlarından kaynaklı emisyonların azaltılması için çevre dostu yakıtlar ve motor sistemlerinin kullanılmasının teşvik edilmesi,
- Mantolama, merkezi sistem vb. yöntemlerle konutlarda ve endüstriyel tesislerde ısınma amaçlı yakıt tüketiminin azaltılması, çevre dostu yakıt ve yakıt sistemlerinin kullanımının teşvik edilmesi,
- Hava kalitesinin korunması amacıyla rüzgâr ve hava akımını etkileyecek alanların belirlenmesi ve bu alanlara uygun planlama yapılarak yüksek binalar ile sanayi alanlarının doğru konumlandırılması,
- Hava kalitesi ölçüm istasyonlarının sayısının artırılması

Değerlendirme:

Hava kalitesi standartlarının tanımlanması ve bu standartlar doğrultusunda emisyonların ölçülerek kontrol altına alınması gerekmektedir. Emisyon ölçüm merkezi sayısının artırılması farklı pilot bölgelerde ölçümlerin yapılması önem taşımaktadır. Bu kapsamda, eylem planının tanımlanması sadece hava kalitesi açısından değil aynı zamanda karbon ve sera gazı salınımının kontrol altına alınması ve azaltılması adına önem taşımaktadır. Bu amaçla, yeşil alan miktarının artırılmasının yanı sıra, ulaşım sistemlerinden ve yapılardan kaynaklı emisyonların azaltımı konusunda da gerekli önlemlerin alınması öncelikli konu başlıkları arasında yer almalıdır. Son olarak, havalandırma koridorlarının korunması ve artırılması gerekmektedir.

Çizelge 3.16. 2014- 2023 Bölge Planı Tema X - Enerji Verimliliği (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

2014- 2023 Bölge Planı Tema X - Enerji Verimliliği
Hedefler:
<ul style="list-style-type: none">- Başta Avrupa Yakasının kuzey bölgeleri olmak üzere rüzgâr enerjisi santrallerinin yaygınlaştırılması ve kapasitesinin artırılması,- İstanbul'a özel sera gazı emisyon envanteri oluşturulması ve sera gazı salınım oranlarını azaltmak amacıyla enerji verimliliğinin sağlanması ve temiz enerji kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik programların hazırlanması,- Enerji kaynaklarının ve enerjinin kullanımında verimliliğin artırılması amacıyla farkındalık oluşturulması, kamuoyunun bilinçlendirilmesi,- Enerji verimliliği ve temiz enerji uygulamalarına yönelik bilinç oluşturma ve firmalarda Ar-Ge çalışmalarını desteklemek amacıyla İstanbul'un iki yakasında enerji verimliliği ve temiz enerji merkezinin kurulması,- Sanayide yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve üretimde verimliliğin artırılmasına yönelik çalışmaların, araştırmaların ve danışmanlık hizmetlerinin desteklenmesi,- Yeşil binalar konusunda kurumsal kapasitenin artırılması ve uygulamaların yaygınlaştırılması,- Mantolama, merkezi sistem vb. uygulamalar ve verimli enerji tüketen teknolojilerin kullanımıyla mevcut yapılaşmalarda enerji muhafazasının yaygınlaştırılması,- Kentsel aydınlatma, trafik lambaları, reklam panoları vb. kamusal uygulamalarda verimli enerji tüketen teknolojilerin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması,- Yoğun kentleşmeden dolayı kent merkezlerinde ısının artmasını engelleyecek kentsel tasarımların yaygınlaştırılması,- Ulaşımında enerji verimliliğini artıracak ulaşım planlamasının ve düzenlemelerin yapılması,- Verimli enerji ve temiz enerji kaynakları kullanan motor ve yakıt sistemlerinin kullanılmasının desteklenmesi,- Enerji verimliliğini artıracak akıllı şebeke uygulamalarının yaygınlaştırılması,- Başta toplu ulaşım araçları olmak üzere elektrikli araç kullanımı yaygınlaştırılarak farkındalık ve altyapı hizmetlerinin oluşturulması
Değerlendirme:
Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretiminin artırılması ve yaygınlaştırılması için yer seçimlerinin ve yatırımların yapılması gerekmektedir. Enerji verimliliğinin sağlanması hedefiyle temiz enerji kullanımının yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Yeşil bina sistemlerinin yaygınlaştırılması ve uygulanmasında teşviklerin artırılması önceliklendirilmelidir. Özellikle üretim tesislerinin yeşil bina sertifikalı olmasına özen gösterilmelidir. Enerji verimliliği amacıyla sadece mantolama vb. cephe kaplamalarıyla değil, teknolojik değişikliklerle veya toplumsal farkındalık ve bilinçlenme ile tüketici alışkanlıklarının değiştirilmesiyle de başarıya ulaşılabileceği unutulmamalıdır. Enerji verimliliği konusunda bilinçlendirme ve farkındalık birincil önem taşımaktadır.

Tarihi Yarımada, Beyoğlu, Şişli, Beşiktaş, Kadıköy birinci derecede merkezi iş alanları olarak tanımlanmaktadır. Şekil 3.6'da da görüldüğü gibi Eyüp, Bölge Planı'nda merkezi iş alanı (MİA) içerisinde gösterilmektedir. 1990 yılından sonra, üst gelir grubuna yönelik olarak konut üretiminin artması ve 2. Boğaz Köprüsü'nün yapımıyla birlikte, kentin kuzeyindeki orman ve tarım alanları ile su havzalarına yönelik baskı artarak bu alanları tehdit altına almıştır. Özellikle, Gaziosmanpaşa, Eyüp, Sarıyer ve Beykoz, bu baskının en yoğun olarak görüldüğü ilçeler arasında yer almaktadır. Eyüp sahip olduğu konum itibarıyla Avrupa Yakası'nda farklı morfolojik bileşenleri bünyesinde barındırmasına bağlı olarak, yoğunlaşma hacminin baskısını en fazla hissettirdiği ilçelerin başında gelmektedir.

Şekil 3.6.İstanbul'da Merkezi İş Alanları ve Merkezler (2014- 2023 İstanbul Bölge Planı, 2014)

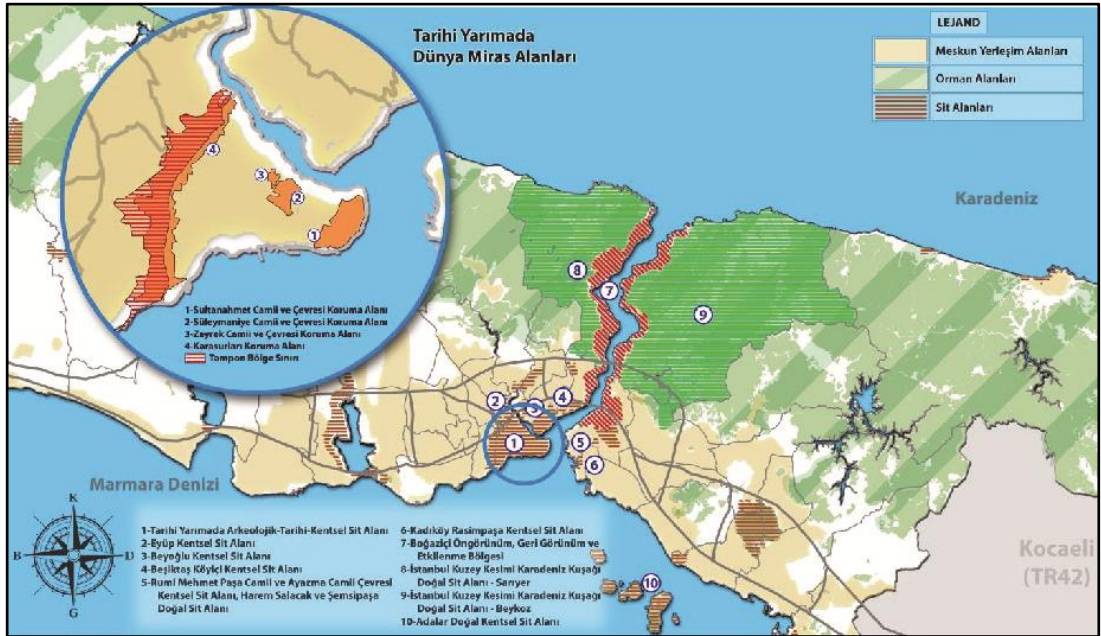

Şekil 3.7. İstanbul'da Büyük Ölçekli Projeler (2014- 2023 İstanbul Bölge Planı, 2014)

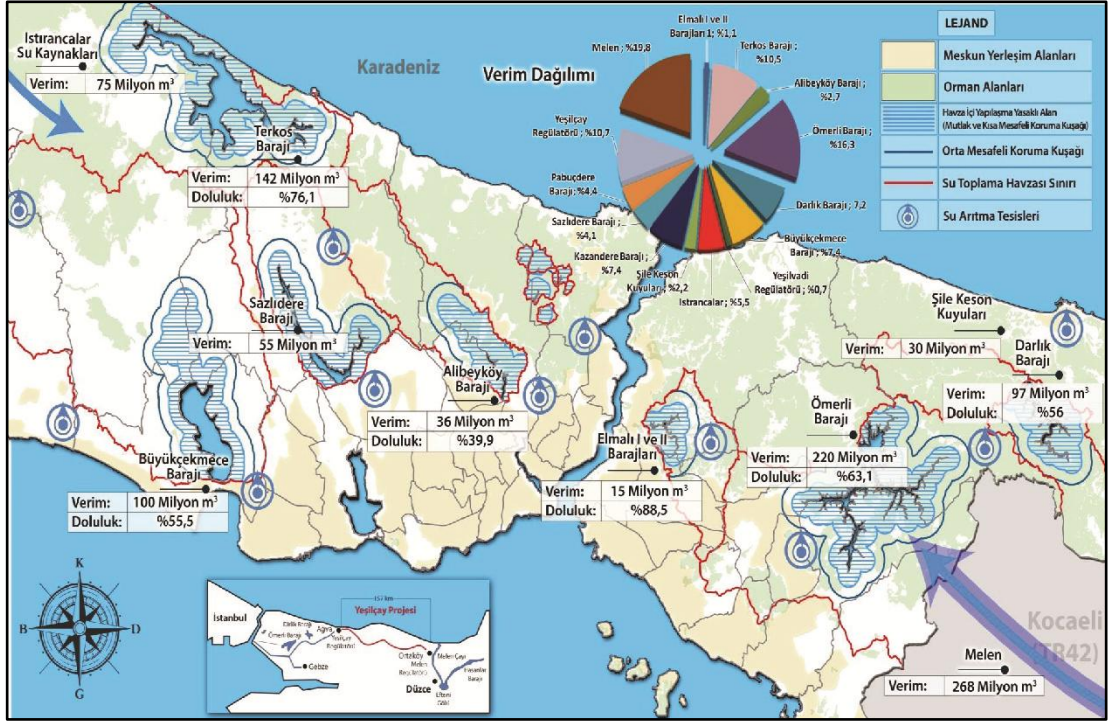
Şekil 3.7'de görüldüğü üzere, Eyüp, İstanbul genelinde tanımlanan büyük ölçekli projelerden doğrudan etkilenen ilçelerin başında gelmektedir. Tarihi Yarımada'nın çeperini etkileyecek olması nedeniyle, özellikle, Avrasya Tüneli'nin kentsel fiziki çevre üzerindeki baskısının yoğun olarak hissedileceği ve yetersiz fiziksel altyapı kapasitesi nedeniyle yoğunluk ve hacim sorunlarının yaşanılacağı görülmektedir. Buna ek olarak, Galataport gibi tarihi kent dokusuna büyük bir baskı ve yük bindirecek olan büyük ölçekli bir diğer projenin getirmesi hedeflenen turistlerin Beyoğlu, Tarihi Yarımada ve Haliç çevresinde hareket edeceği düşünüldüğünde

Eyüp, doğrudan etki alanında yer alarak, dışsal etkiler nedeniyle ortaya çıkan aşırı baskıya maruz kalmaktadır. Buna rağmen, Tarihi Yarımada'da alan yönetimine dair hazırlanan çalışma, alanın sadece Dünya Miras Listesi'nde olan kısımlarını kapsayan yapısı nedeniyle çeperindeki oluşabilecek tehditleri azaltmaya yönelik bir süreç planlaması ortaya koyamamaktadır. Çeperinde yer alan tarihi ve kültürel kent dokusundan bağımsız ve Haliç gibi kentin nefes koridorunu oluşturan bir öğesinden bağımsız olarak kurgulanan alan yönetimi planının mutlak koruma yaklaşımıyla kent bütününden bağımsız bir özerk kent parçası yaratmanın yolunu açıyor oluşu, gelecekte ortaya çıkacak sorunların oluşumunda başat ve aktif bir rol üstlenmektedir.

Eyüp Kentsel Sit Alanı, kentin tarihi ve kültürel mirasının örneklerini barındırması ve yaşantıya ışık tutması, aynı zamanda da, Tarihi Yarımada'nın çeperindeki jeopolitik konumu nedeniyle de öne çıkmaktadır. Dünya Miras Alanı olarak tanımlanan Tarihi Yarımada, kentin tarihi ve kültürel kentsel alanları içerisinde birincil önem teşkil etmektedir. Bu denli önemli bir niteliğe sahip kentsel alanın çeperinde konumlanmak, Eyüp kent merkezi için stratejik bir öneme sahiptir. Buna ek olarak, ilçenin kapladığı alanlar düşünüldüğünde, sahip olduğu doğal değerlerin de aynı derecede öneme sahip olduğu ve sürdürülebilir bütüncül koruma yaklaşımı içerisinde değerlendirilmesi gerektiği göz ardı edilmemesi gereken başlıca konulardır.

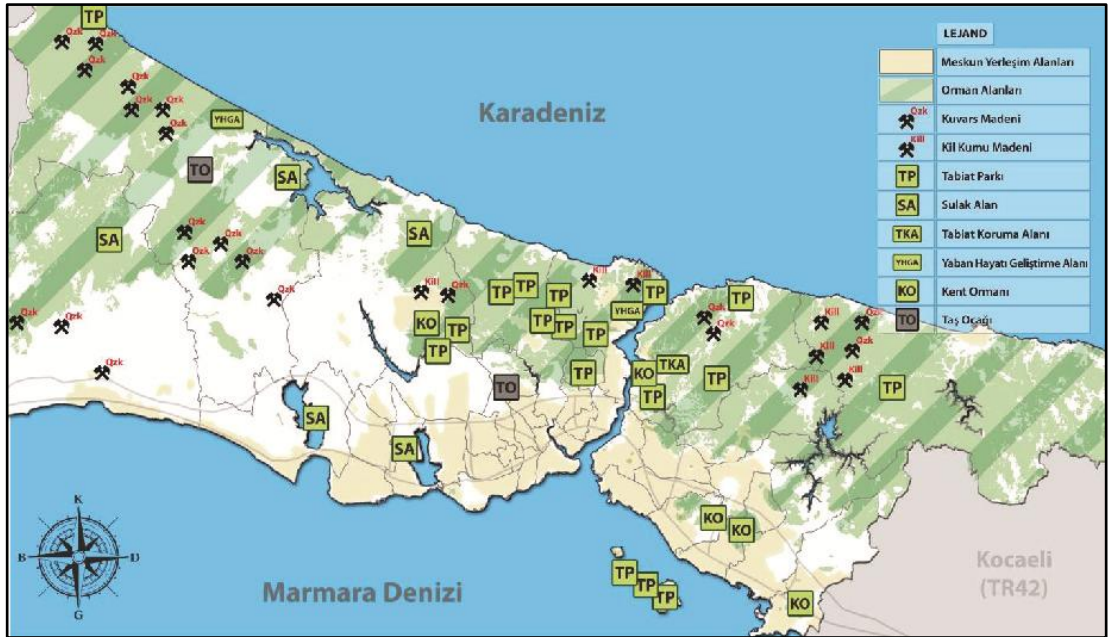

Şekil 3.8.İstanbul Sit Alanları ve Dünya Miras Alanları (2014- 2023 İstanbul Bölge Planı, 2014)

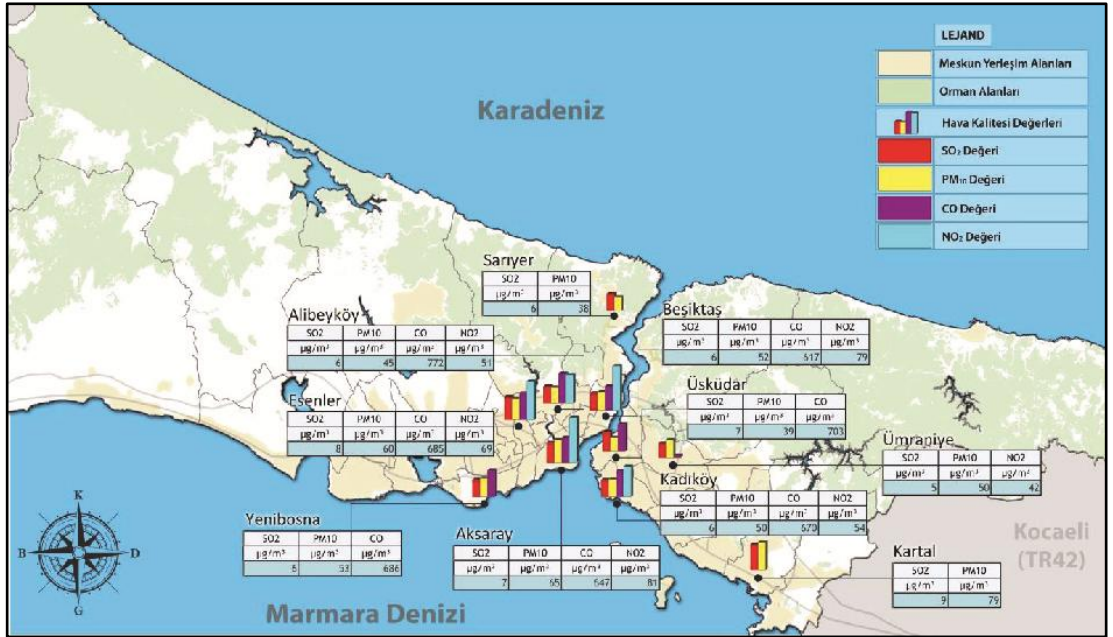
Şekil 3.9.İstanbul'da Havzalar ve İçme Suyu Kaynakları (2014- 2023 İstanbul Bölge Planı, 2014)

Eyüp, önemli su havzalarını ve içme suyu kaynaklarını sınırları içerisinde barındırmaktadır. Alibeyköy Barajı, İstanbul'un %6.6 oranında su ihtiyacını karşılamaktadır. 1.66 km²lik göl alanı ile İstanbul'a su temin eden önemli bir su kaynağı olarak korunması gerekmektedir. Bu durum, ilçenin, jeopolitik konumunu daha da güçlendirmektedir.

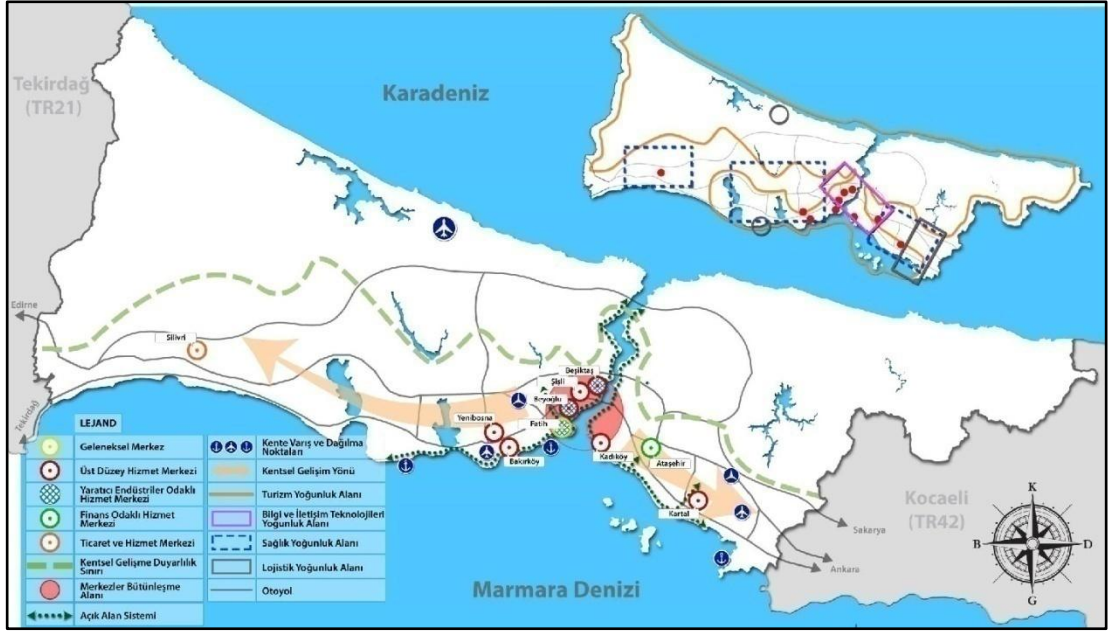
Şekil 3.10.İstanbul'da Bulunan Orman ve Maden Alanları (2014- 2023 İstanbul Bölge Planı, 2014)

Eyüp ilçesinin sadece su havza ve kaynakları bakımından değil aynı zamanda korunması gereken orman alanları bakımından da zengin olduğu Şekil 3.10'da görülmektedir. Kağıthane Deresi'nin sulama havzasında bulunan alanlarda özellikle Göktürk mevki ve çevresinde meyve sebze tarımı yapılmaktadır. Buna ek olarak, kentin en önemli yeşil alanları içerisinde gösterilen Belgrad Ormanı da bu alanda yer almaktadır. Sadece Göktürk mevkiinde değil aynı zamanda Kemerburgaz'da da meyve ve sebze tarımı gerçekleştirilmektedir. Alibeyköy ve Kemerburgaz'da buna ek olarak hayvancılık yapıldığı, ilçe ekonomisine bu şekilde katkıda bulunulduğu da bilinmektedir. Süt ve besi hayvancılığının yanı sıra, arıcılık da yapılmaktadır. Belgrad Ormanı'ndan aynı zamanda orman ürünleri üretiminde de faydalanılmaktadır. Bugün, büyük çaplı projeler doğrultusunda gelişmekte olan Kemerburgaz, Göktürk, Çiftalan ve Ağaçalı mevkileri, doğal değerleri tehdit eden yeni yerleşim alanları olarak öne çıkmaktadır.

Şekil 3.11.İstanbul'da Bulunan Hava Kalitesi İzleme İstasyonları ve 2012 Ölçüm Değerleri (2014- 2023 İstanbul Bölge Planı, 2014)

İstanbul hava kalitesi sonuçları incelendiğinde, azot dioksit değerlerinin çok yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle Aksaray ve Esenler çevresinde yapılan ölçümlerde azot dioksit değerlerinin çok yüksek olduğu görülmektedir. Azot dioksit su ile tepkimeye girerek, nitrik asit olarak yeryüzüne yağışlarla (asit yağmuru olarak) birlikte düşmektedir. Bu da çevrenin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Sadece doğal çevre değil aynı zamanda fiziki çevre de bu maddenin aşındırıcı ve bozunmaya neden olan etkilerinden doğrudan etkilenmektedir.

Şekil 3.12.2023 İstanbul Bölge Planı Mekânsal Gelişme Şeması (2014 - 2023 İstanbul Bölge Planı)

Şekil 3.12.'de de görüldüğü üzere, Eyüp, mekansal gelişim şemasında merkezi bir konumda aynı zamanda da tampon bölge konumunda olan bir konuma sahiptir.

3.2.2. 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı

1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı kapsamında tanımlanan vizyon:

"Çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda özgün kültürel ve doğal kimliğini koruyarak gelişen, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip bilgi toplumuna dönüşen yaşam kalitesi yüksek bir İstanbul"dur.

Bu vizyona ulaşmak amacıyla ortaya konan hedefler ise şu şekilde sıralanabilir:

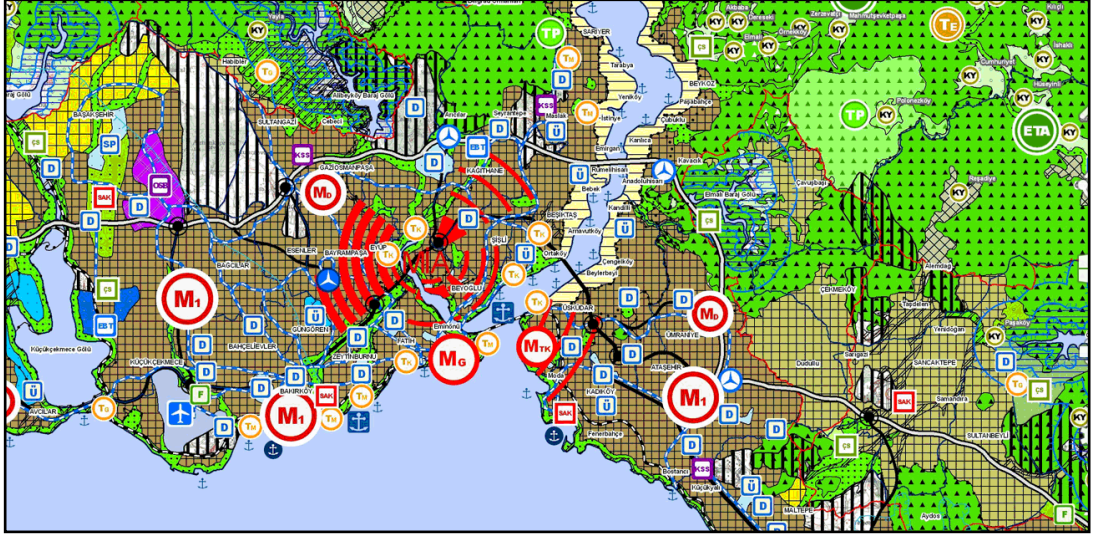
- "Hedef 1. İstanbul'un küresel düzeyde güçlenmesini sağlamak
- Hedef 2. Marmara Bölgesi'ndeki yerel potansiyelleri bütüncül bir yaklaşımla harekete geçirecek, bölgede sürdürülebilir gelişmenin gerçekleştirilmesine öncülük etmek
- Hedef 3. İstanbul'un mekansal gelişimini, çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik doğrultusunda kentsel işlevsel bütünleşmeyi sağlamak
- Hedef 4. Yaşam kalitesini yükseltmek
- Hedef 5. Sosyal sermayeyi güçlendirmek
- Hedef 6. Sürdürülebilir kent yönetim sisteminin geliştirilmesi için gerekli olan yeniden yapılanmayı sağlamak"

İstanbul'un Marmara Bölgesi'nde sahip olduğu üst ölçek role yönelik olarak çok merkezli dengeli kalkınmayı sağlayacak şekilde, doğu- batı aksında çok merkezli ve

kademelenmiş merkezlerle sıçrayarak gelişen bir makroform şeması öngörülmüştür. Bu sayede, kentin kuzey yönündeki gelişme eğiliminin önüne geçilerek burada orman alanlarının korunması, mevcut durumdaki MİA üzerindeki yoğun baskının azaltılması ve Boğaz geçişindeki trafik yükünün hafifletilmesi hedeflenmiştir. Bu durumun tarihi dokuyu koruması öngörülmüştür.

Şekil 3.13. 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı, Eyüp İlçesi Geneli Üst Bakış (1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı, 2009)

Şekil 3.14. 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı, Haliç ve Çevresi Bağlamında Eyüp İlçesi (1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı, 2009)

Plan kapsamında İstanbul'daki bütün orman alanları için muhafaza ormanı statüsünün getirilmesi önerisinde bulunulmuştur. Buna ek olarak, mevcut durumda yoğun konut alanlarının ve sanayileşmenin etkisinde kalan su havzalarının da rehabilite edilmesi bu plan kapsamında belirlenen öncelikler arasında yer almaktadır. Karadeniz ve Marmara Denizi arasındaki ekolojik koridorların niteliklerini geri kazanmaları için gerekli çalışmaların yapılması yönünde karar alınmıştır. Koruma kuşakları belirlenen bu tür doğal alanların korunması için gerekli önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir.

Doğal afetler açısından sakınım gerektiren alanlar plan kapsamında tanımlanarak, bu alanlar konusunda duyarlı olunması gerektiği belirtilmiştir. Aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik açısından kritik öneme sahip alanlar tanımlanarak, bu alanların önemi vurgulanmıştır.

Turizm faaliyetleri kapsamında kuzey ormanlarının ve kıyı alanlarının günübirlik turizme açılması önerilmiştir.

Ulaşım konusunda gelecekte oluşabilecek talebi karşılamak üzere ulusal ve uluslararası uçuşları karşılamak amacıyla mevcut durumda var olan Çorlu Havaalanı'nın genişletilmesi önerisi getirilmiştir.

Son olarak, iklim değişikliği, planın genel çerçevesinin üst bakışı olarak tanımlanmış, uzun vadede iklim değişikliğinin getirebileceği olumsuz sonuçları önlemek amacıyla, planın vizyonundan hedeflerine kadar her aşamasında bu çerçeveden yararlanılmıştır.

Ancak, bugün görülmektedir ki, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda tanımlanan çerçevenin dışına çıkmıştır. İlk olarak kentin gelişiminin 3. Havaalanı ve 3. Köprü ile birlikte kuzeye çekilmesi, kuzey ormanlarını tehdit eden başlıca faktörler arasında yer almaktadır. Büyük ölçekli bu tür projeler ile birlikte kentsel gelişimin kuzeye doğru yönelmesi engellenemez bir hal alacaktır. Planın ana çatkısını oluşturan sürdürülebilirlik kavramı ise bu tür projelerin gerçekleştirilmesiyle birlikte ortadan kalkmaktadır.

Şekil 3.15. Avrasya Tüneli Proje Güzergahı (URL - 41)

TMMOB ÇMO İstanbul Şubesi tarafından 27 Ekim 2014 tarihinde duyurulan İstanbul Avrupa Yakası Su Havzaları Teknik Tespit Raporu'na göre, 3. Havaalanı projesinin yapımı için belirlenen bölgede İstanbul'un en önemli su kaynaklarından biri olan Terkos Su Havzası'nı besleyen su kanallarının olduğu, bu tür bir projenin yapımı ile birlikte Terkos Gölü ve onu besleyen su kaynaklarının ağır metal ile kirleneceği ve su kirliliği sonucunda İstanbul'a su sağlayan en önemli su kaynaklarından birinin kaybedileceği ortaya konmuştur (ŞPO, 2015, 92). 3. Havaalanı'nın yapılması hedeflenen arazinin jeolojik etüdlere sonucunda arazide eski maden ocaklarının bulunması ve buna bağlı olarak ortaya çıkmış olan çukur alanların da bulunması, arazinin havaalanı yapımı için uygun olmadığını destekler niteliktedir.

Çevre Düzeni Planı'nda tanımlanan ulaşım projeleri içerisinde yer almayan Avrasya Tüneli'nin yapımı amacıyla kazılara Nisan 2014 tarihinde başlanmıştır (ŞPO, 2015, 67). Tünelin yüzeye çıktığı kısımlarda 8 şeritli otoban yapımı projesinin öngörülmesi, yüklü bir trafik akışını işaret etmektedir. Şekil 3.15'te de görüldüğü üzere proje güzergahı, UNESCO tarafından koruma altına alınan Tarihi Yarımada'nın çeperinden geçerek sahil şeridi boyunca ilerlemektedir. Bu durum, Dünya Miras Alanı olarak tanımlanan Tarihi Yarımada'nın tehdit altında olmasına ve de Alan Yönetimi Planı'nın yeniden gözden geçirilmesini ve revizyonunu gerektirmektedir. Buna bağlı olarak, artması muhtemel olan trafik yoğunluğunun ve araç kullanımının

getirisi olarak gerek hava kirliliği, gerekse de gürültü kirliliği konularında gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği göz önünde bulundurulması gereken diğer önemli başlıklar arasında yer almaktadır. Aynı zamanda, ziyaretçi yönetimi konusunda ortaya konan stratejilerin de yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Avrasya Tüneli'nin neden olacağı köklü bir ulaşım güzergahı ve senaryosu değişimi, çeperindeki bütün ilçeleri ve beraberinde de İstanbul'un bütün ulaşımını özellikle Avrupa Yakası'ndaki sahil şeridini Marmara Denizi'nden başlayarak Tarihi Yarımada, Haliç ve Boğaz'ın kuzey kıyılarına kadar etkisi altına alacaktır.

Bu tür büyük çaplı ve kent bütününe gerek fiziksel gerek ekolojik gerekse de sosyal açıdan doğrudan veya dolaylı olarak etkileyecek projelerin varlığı, İstanbul özelinde ele alınan iklim eylem planı çalışmalarının altlığını oluşturmalıdır. Bu tür kent bütününe ve ekolojik sistemini etkileyecek projelerin yapımı ve yer seçimi konusunda alınacak kararların üst ölçekli iklim eylem planı kapsamında ele alınması gerekmektedir.

Avrasya Tüneli'nin sadece Tarihi Yarımada'yı değil aynı zamanda Eyüp'ü de doğrudan etkileyecek olması göz ardı edilmemesi gereken sorunlar arasında yer almaktadır. Ulaşımın bu yöne aktarılmasına bağlı olarak oluşacak trafik yükü, sadece ulaşım sorunlarını değil aynı zamanda çevresel sorunları da beraberinde getirecektir. Bu alanlarda karbon ayak izinin artması ve buna bağlı olarak ısı adalarının oluşumu kaçınılmaz hale gelecektir. Bu durumun önüne geçilmesi ve gerekli önlemlerin alınması için hava kalitesi ölçümlerinin yapılması, standartların belirlenmesi ve ilgili politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Isı adalarının oluşumunun önüne geçilmesi aynı zamanda karbon ayakizinin azaltılması adına alternatif ulaşım yöntem önerilerinin geliştirilmesi, toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ve bu ulaşım yöntemlerinin doğa dostu olacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

3.2.3. İstanbul'da İklim Eylem Planı

İstanbul C40 kentleri arasında yer almaktadır (Kocabaş ve Aygün, 2010). Bu kapsamda ele alınan eylem alanları konut, açık ve yeşil alanlar, su, hava, atık, ulaşım ve enerji olarak belirlenmiştir. Bu çalışma çerçevesinde karbon emisyonlarındaki artışın nedenleri yolculuk mesafelerinin artması ve buna bağlı olarak araç bağımlılığının artması; sanayi alanlarının sayısının artmasına bağlı olarak üretimden kaynaklı karbon salınımı ve düşük standartlara sahip konut üretimi

olarak tanımlanmaktadır. Bunlara rağmen, İstanbul özelinde ele alınan iklim değişikliği eylem planı bulunmamaktadır.

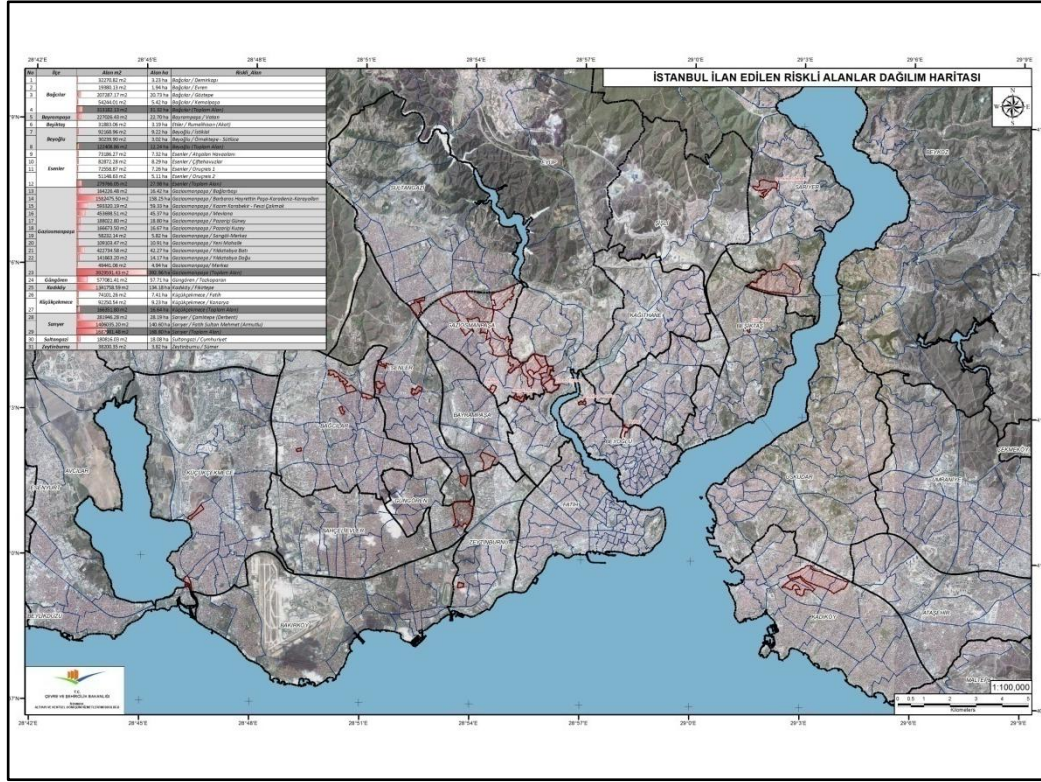
Bu bağlamda, KENTGES İklim Değişikliği, Doğal Kaynaklar, Ekolojik Denge, Enerji Verimliliği ve Kentleşme Komisyonu Raporu'nun iklim değişikliğine yönelik olarak ulusal, bölgesel ve yerel ölçeklerde sunduğu öneriler dikkate alınarak, İstanbul özelinde bir İklim Eylem Planı hazırlanması konusunda sürecin başlatılması gerekmektedir (Çizelge 3.17).

Çizelge 3.17. KENTGES İklim Değişikliği, Doğal Kaynaklar, Ekolojik Denge, Enerji Verimliliği ve Kentleşme Komisyonu Raporu - Öneriler (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

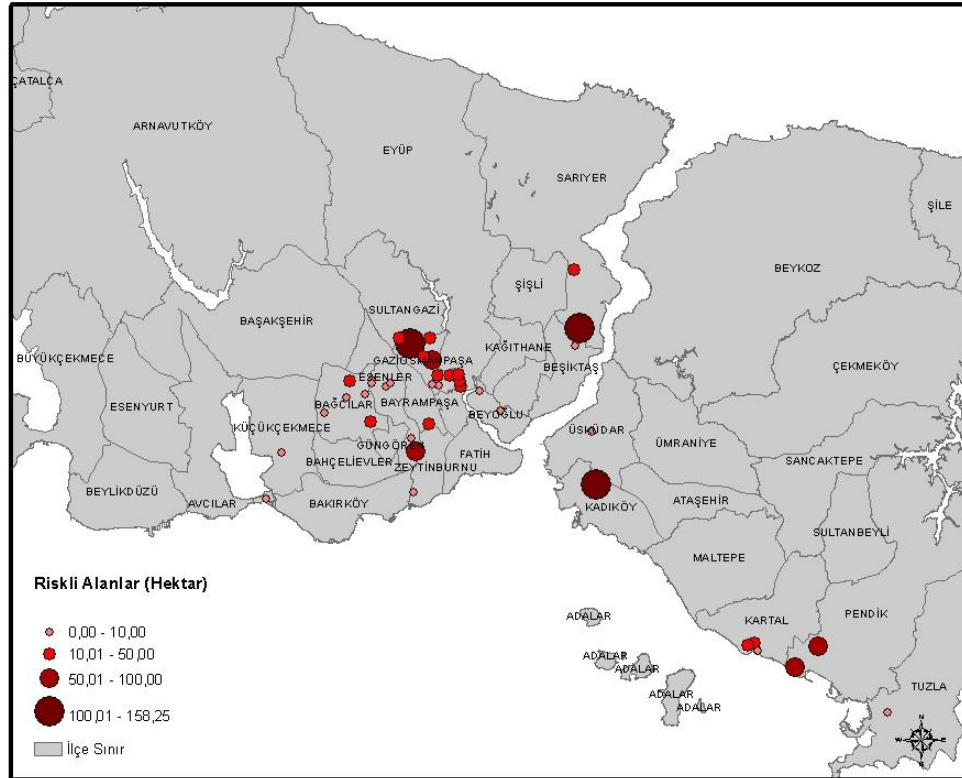
KENTGES İklim Değişikliği, Doğal Kaynaklar, Ekolojik Denge, Enerji Verimliliği ve Kentleşme Komisyonu Raporu - Öneriler	
Öneri Yasalar	<ul style="list-style-type: none">- İklim Değişikliği Yasası- Ulusal Sürdürülebilir Mekansal Stratejiler- Sürdürülebilir Yerleşimler Yasası (su ve toprak duyarlı planlama anlayışı çerçevesinde)- Yenilenebilir Enerji Araştırma, Planlama ve Uygulama Merkezi Yasası- Güneş Mimarisi Yasası
Öneri Yönetmelikler	<ul style="list-style-type: none">- Sürdürülebilir Yerleşimler Planlama Yönetmeliği- Kentler İçin Güneş ve Yenilenebilir Enerji Yönetmeliği- Kentlerde Doğal Varlıkları Koruma ve Kullanma Yönetmeliği: Su, Toprak, Biyoçeşitlilik- Kentlerde Çevre Kirlenmesi ve Yönetimi Yönetmeliği- Temiz Ulaşım Sistemleri Yönetmeliği
Öneri Finansman Araçları	<ul style="list-style-type: none">- Sürdürülebilir Yerleşimler Araştırma, Planlama ve Uygulama Merkezi- Karbon Fonu- Yerleşimler için Yeşil Fon- Kamusal Teşvik ve Tedbirler- AB Fonları- Özel sektörün etkin kullanımı için gerekli altyapı sunumu- Bireysel enerji üretiminin ve çift saat sistemlerinin teşviki
AR-GE ve Eğitim Önerileri	<ul style="list-style-type: none">- Yenilenebilir Enerji AR-GE ve Uygulama Merkezi- Yeni teknolojilerin geliştirilmesi- Yeni sanayi alanlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması- Üniversitelerle işbirliği ile eğitim programları düzenlenmesi- Örnek stratejik projeler üretilmesi ve bu projelerin tanıtılması- Üniversite ve meslek kuruluşlarının ortaklığında gerçekleştirilecek eğitim programları ile bilgilendirme ve bilinçlendirme

3.2.4. İstanbul'da Depreme Dayalı Sakınım Planlaması: JICA Raporu

Bu kısımda, metropoliten ölçeği konu alan JICA raporunun, Eyüp ilçesi özelinde sonuçları aktarılmaktadır. Bunun nedeni, Eyüp ilçesinin geniş bir alana yayılan bir

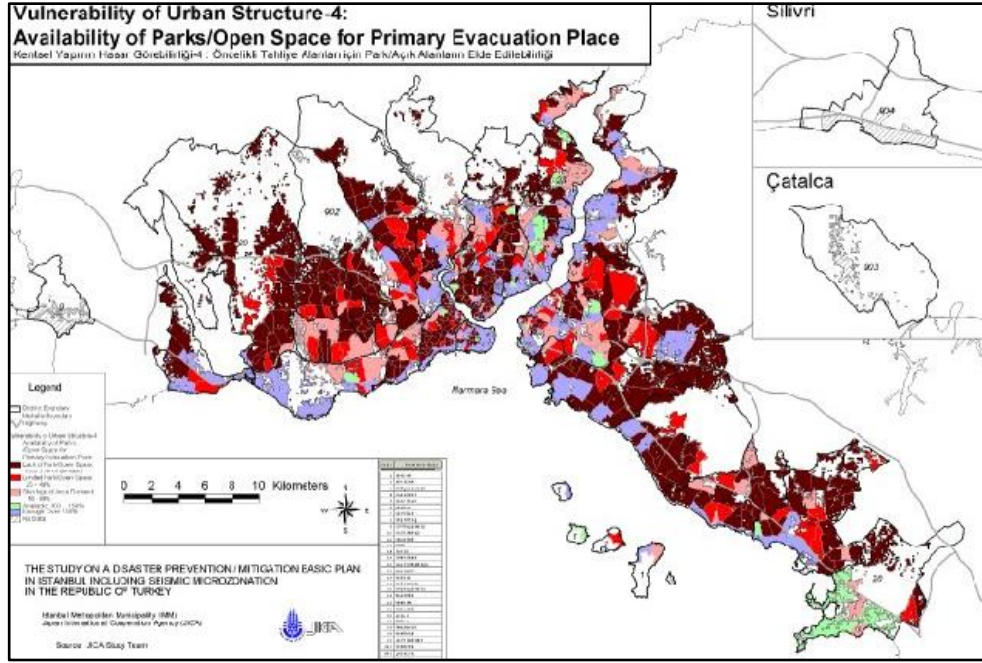

Şekil 3.17. İstanbul'da İlan Edilen Riskli Alanların Dağılımı Haritası - I (URL - 44)

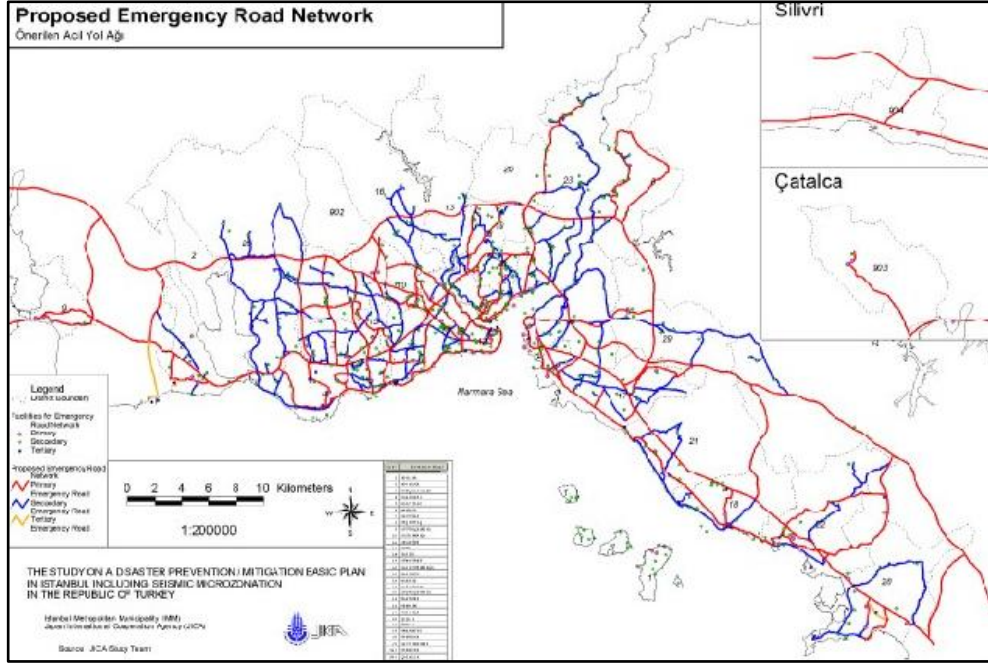
Şekil 3.18. İstanbul'da İlan Edilen Riskli Alanların Dağılımı Haritası - II (TMMOB ŞPO İstanbul Şubesi, 2015)

Olası bir deprem anında toplanma mekanlarına ve tahliye koridorlarına ihtiyaç duyulmaktadır. JICA raporu kapsamında toplanma alanlarının park ve açık alanlardan elde edilebilirliği konusunda analizler gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.19. Ön Tahliye Alanının Sağlanması için Gerekli Olan Park/Açık Alanların Elde Edilebilirliği (JICA, 2002)

Ön tahliye alanlarının oluşturulması adına Eyüp ilçesinde potansiyel alanların mahalle bazında olduğu görülmektedir. Haliç kıyısı boyunca Eyüp ilçesinde yer alan park ve açık alanların geniş yer kaplaması nedeniyle mahalle bazında bu tür toplanma alanlarının oluşturulabileceği görülmektedir. Bu kapsamda, risk yönetimi planı içerisinde toplanma alanlarının mekansal izdüşümlerinin tanımlanması, bu alanların tarihi çevre göz önünde bulundurularak daha detaylı bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Ön tahliye alanlarının oluşturulması bakımından avantajlı konumda olan Eyüp ilçesinin, kuzeye doğru bu avantajı kaybetmekte olduğu görülmektedir. Metropolen ölçekten mahalle ölçeğine inen bir bütüncül sistematik içerisinde bu tür toplanma alanlarının planlanması, aynı zamanda da bu alanları birbirine bağlayacak olan tahliye koridorları ağının geliştirilmesi gerekmektedir.

Şekil 3.20. Önerilen Acil Yol Ağı (JICA, 2002)

JICA raporu kapsamında önerilen acil yol ağının ana ulaşım akslarını izlediği görülmektedir. Bu durum, ana ulaşım akslarındaki trafik yükünün hafifletilmesini gerektirmektedir. Bu tür tahliye koridorlarının olası afet durumlarında nasıl yönetileceğine dair detaylı çalışmaların ortaya konması, bu konuda risk sakınımı yönetim planının hazırlanması ve gerekli teşkilatlanmasının oluşturulması büyük önem arz etmektedir.

JICA raporu, İstanbul ve metropoliten alanında, deprem riskine yönelik olarak analizleri ortaya koymaktadır. Buradan hareketle hazırlanan Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2012- 2023 kapsamında ise, tarihi ve kültürel mirasın depremden korunmasına yönelik olarak hedef ve stratejiler tanımlanmıştır. Bu doğrultuda, tematik başlıklar altında depremselliğin yıkıcı etkilerinden korunma ve risk yönetimi konusunda alt ölçeklerde yürütülecek çalışmalara yönelik ana çatki çizilmektedir. Tez çalışması içeriği doğrultusunda, Eylem Planı içerisinde yer alan hedefler arasından tarihi ve kültürel mirasın depremlerden korunması hedefi çekilerek, bu hedef kapsamında tanımlanan stratejiler, eylemler ve bu eylemlerden sorumlu ve ilgili kuruluşlar derlenmiştir.

Çizelge 3.18. Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2023 - Hedefler, Stratejiler, ile Eylemlerden Sorumlu ve İlgili Kuruluşlar (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2023 - Hedefler, Stratejiler, ile Eylemlerden Sorumlu ve İlgili Kuruluşlar		
Hedef		
<p>Hedef B.2: Tarih ve Kültür Mirasının Depremlerden Korunması</p> <p>Büyük bir bölümü yığma, ahşap veya bunların karışımından oluşan mevcut tarihi yapıların envanterinin çıkarılması, deprem güvenliklerinin belirlenmesi ve yeterli güvenliğe sahip olmayan yapıların tarihi özelliklerini de koruyacak şekilde güçlendirilmelerini öngören güçlendirme tekniklerinin geliştirilmesi ile onarım ve güçlendirme uygulamalarında uyulması gereken uluslararası kurallar ile tasarım ve imalat esaslarının belirlenmesinin hedeflenmesi gerekmektedir.</p>		
Strateji		
<p>Strateji B.2.1. Tarihi yapıların deprem güvenliklerinin belirlenmesine ve güçlendirilmelerine yönelik teknik bilgilerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır.</p>		
Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	İlgili Kuruluşlar
<p>Eylem B.2.1.1. Deprem bölgelerinde yer alan tarihi yapıların envanteri çıkarılarak önem ve öncelik dereceleri belirlenecektir.</p> <p>Tarihi yapıların depremden korunmaları için yapılacak çalışmalar için öncelikle ülke genelinde bu yapıların envanterinin çıkarılması ve daha sonra da öncelik derecelerinin belirlenerek gerekli önlemlerin bu önceliğe göre alınması gerekmektedir.</p>	Kültür ve Turizm Bakanlığı	AFAD, Vakıflar Genel Müdürlüğü, TBMM, Üniversiteler, TBB
<p>Eylem B.2.1.2. Tarihi yapıların düşey yükler ve deprem etkileri altında taşıyıcı sistem güvenlikleri belirlenecektir.</p> <p>Tarihi yapıların güçlendirilmesinde esas alınmak üzere, bunların düşey yükler ve deprem etkileri altındaki sistem güvenliklerinin bilinmesi gerekmektedir.</p>	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Vakıflar Genel Müdürlüğü, TBMM, Üniversiteler, AFAD, Meslek Odaları, TBB
<p>Eylem B.2.1.3. Yeterli güvenliğe sahip olmadığı belirlenen yapılar için güçlendirme yöntemleri geliştirilecektir.</p> <p>Bir tarihi yapının deprem performansının ve güvenilirliğinin belirlenmesi ve yapısal deprem performansının iyileştirilmesine yönelik projelerin geliştirilmesi birçok disiplinin bir arada çalışmasını gerektiren bir konudur. Ancak tüm bu çalışmaların belirli şartname ve kılavuz uygulamaların aracılığı ile yapılması gereği açıktır.</p>	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Üniversiteler, Vakıflar Genel Müdürlüğü, AFAD, TBMM, Meslek Odaları, TBB
<p>Eylem B.2.1.4. Tarihi yapıların onarım ve güçlendirme uygulamalarında uyulması gereken uluslararası kurallara uygun olarak yöntem, tasarım ve imalat esasları oluşturulacak ve geliştirilecektir.</p> <p>Yapısal iyileştirme olarak adlandırılabilir ve yapısal sistemin deprem performansının istenilen düzeye getirilmesini amaçlayan çalışmalarda üst ve alt yapıya ilişkin ayrıntılı araştırmalar ve güçlendirmeye yönelik etkinliği çeşitli yöntemlerle test edilmiş uygulanabilir öneriler yer almalıdır. Bunun için, uluslararası kurallar da göz önüne alınarak, uygun yöntemlerin geliştirilmesi gereklidir.</p>	Kültür ve Turizm Bakanlığı	TBMM, Üniversiteler, AFAD, Meslek Odaları, Vakıflar Genel Müdürlüğü, TBB
<p>Eylem B.2.1.5. Müzeler içerisindeki eserlerin depremlere karşı hasar görebilirliğini azaltmaya yönelik yöntemler geliştirilecektir.</p> <p>Deprem sırasında müzelerde bulunan nesnelerin boyut, dengesizliğe neden olacak ve nesneyi olumsuz yönde etkileyebilecek kritik yer hareketi vb. gibi faktörler açısından değerlendirilerek bu nesnelerin hasar görebilirliğini azaltacak yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir.</p>	Kültür ve Turizm Bakanlığı	TBMM, Üniversiteler, AFAD, Meslek Odaları, Vakıflar Genel Müdürlüğü, TBB

Risk Azaltım Planı'nın hazırlanması, aynı zamanda afet riski ve dönüşüm ile ilgili yasal mevzuatın çıkarılması da yine aynı yasal doküman tarafından tanımlanmıştır. Bu kapsamda, tarihi çevrelere yönelik olarak özellikle çalışmalar gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Organik dokunun dar sokak yapısı ve açık alan yetersizliği, tarihi çevrelerin depremde hasar görme riskini artırmaktadır. Bu hasarın öncelikli olarak can ve mal kaybı, sonrasında da yapı bazında olacağı düşünüldüğünde, gerekli önlemlerin alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

"Kentteki tarihi yapıların çoğunluğu, geçmiş depremlerin etkilerini üzerlerinde taşımakta, bu durum bakımsızlık ve malzeme özelliklerinde zaman ve çevre koşullarıyla meydana gelen kayıplara eklendiğinde, bir deprem sırasında meydana gelebilecek geri dönüşü olmayan hasar ihtimalini yükseltmektedir. Geçmiş depremlerin bu yapılar üzerinde bıraktığı izler en önemli ampirik veri olarak kabul edilmeli ve benzer deprem hasarlarının gelecekte de meydana gelmesi beklenmelidir" (Erdik ve Durukal, n.d.).

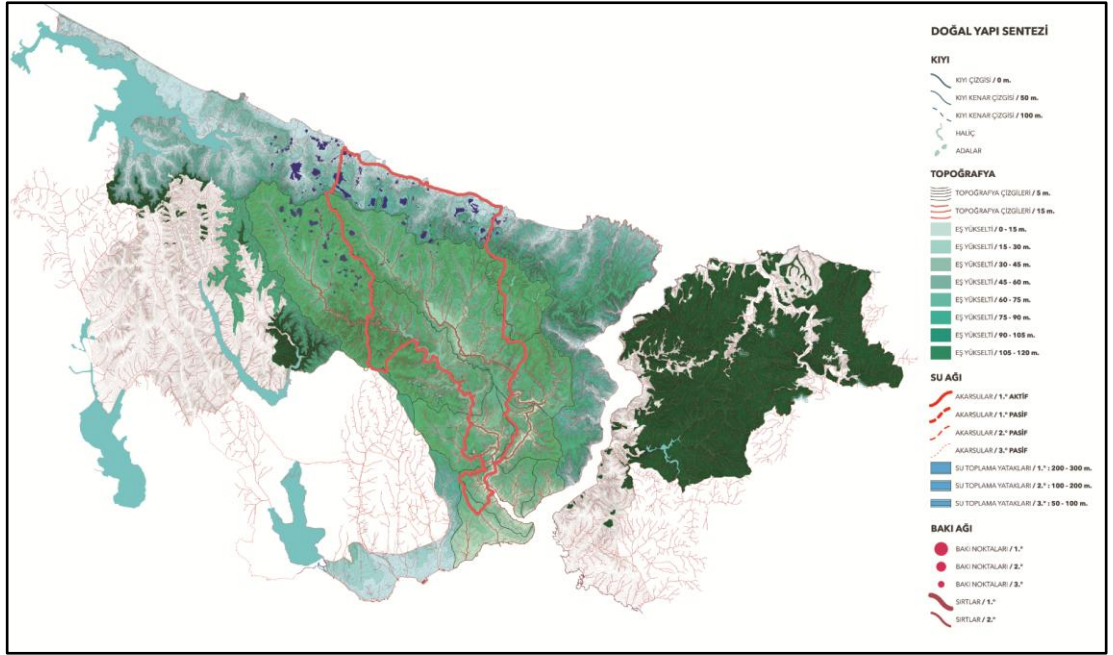
Bu durum, tarihi ve kültürel mirasın depremden korunması için gerekli önlemlerin alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Mevcut durumun doğru bir biçimde ortaya konması gerekmekte, geçmiş depremlerin etkilerinin değerlendirilmesinden sonra afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında yönelik olarak risk sakınım planlarının hazırlanmasını öncelikli hale getirmektedir.

3.2.5. Metropoliten Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları Üzerinden İrdelenmesi

Bu kısımda, metropoliten ölçekte hazırlanan planlar, tez çalışmasının ana çatkısı içerisinde değerlendirilerek, sürdürülebilir kentsel korumanın boyutları üzerinden ele alınmaktadır. Burada amaç, metropoliten ölçek kapsamında üst ölçek kararların ve hazırlanan planların ne derece kapsar bir yapıya sahip olduğunun ortaya konması ve tez çalışması kapsamında tanımlanan ana temalar olan miras, çevre, iklim değişikliği ve risk yönetimi üzerinden süzülerek aktarılan metinler içerisinde sürdürülebilir kentsel korumanın boyutlarının karşılıklarının belirlenmesidir.

Sürdürülebilir kentsel korumanın fiziksel boyutu, metropoliten ölçeğe konu olmaktadır. Metropoliten ölçekte mekana dair üst ölçekte çerçeve çizilebilme, mekanın sunduğu verilerden yola çıkılarak belirleyici faktörler doğrultusunda kapsayıcı ve sınırlayıcı sonuçlara gidilebilmektedir. Metropoliten ölçekte, Eyüp ilçesinin İstanbul'un önemli doğal çevresini ilçe sınırları içerisinde barındırdığı görülmektedir. İdari sınırlara bakıldığında, Haliç Havzası'nın büyük bir kısmı Eyüp ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu durum, metropoliten ölçekte fiziksel boyutun korunmasına özellikle de doğal çevrenin korunmasına dair politikaların ve

hedeflerin ortaya konmasının gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Aynı zamanda, büyük ölçekli projelerin bu sınırlar içerisinde veya çevresindeki alanlarda konumlanması, sürdürülebilir korumanın fiziksel boyutuna ek olarak çevresel boyutunu da ön plana çıkarmaktadır. İklim değişikliği ve risk yönetimi kapsamında doğal çevrenin korunması zorunlu hale gelirken, metropoliten ölçekte bu yönde kararların alınması da olmazsa olmazlar arasında yer almaktadır. Buradan hareketle, metropoliten ölçekte sürdürülebilir kentsel korumanın fiziksel boyutu öncelikli hale gelmekte ve bu kapsamda incelenmesi gerekmektedir.

Şekil 3.21. Metropoliten Ölçekte Doğal Çevre (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Metropoliten ölçek, ulusal ölçekten farklı olarak özel bir kent mekanına yönelik olarak ortaya konan kararları, planları ve dokümanları içermektedir. Tez çalışması kapsamında, çalışma alanı olarak Eyüp ilçesi belirlenmiş, bu nedenle de metropoliten ölçek olarak İstanbul Metropoliten Bölgesi ve Alanı birlikte irdelenerek, sürdürülebilir kentsel koruma bağlamında değerlendirmeye alınmıştır.

Çizelge 3.19. Metropoliten Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Metropoliten Ölçek Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Boyutları		
Fiziksel Boyut	Yapılaşmış Çevre	İstanbul Metropoliten Bölgesi ve Alanı içerisinde kalan yapılaşmış çevre
	Doğal Çevre	İstanbul Metropoliten Bölgesi ve Alanı içerisinde kalan doğal çevre - Atık yönetimi, sera gazı salınımlarının en aza indirgenmesi, temiz enerji kaynaklarının kullanımı, enerji verimliliği ile iklim değişikliğine neden olan ve kalıcı sonuçlar doğuran faktörlerin ortadan kaldırılması

		<ul style="list-style-type: none"> - Doğal alanlarının ve sit alanlarının korunması ve bunların kentsel büyümenin sınırlayıcısı olarak tanımlanması - Bütüncül koruma yaklaşımı kapsamında doğal ve kültürel/tarihi sit alanlarının birlikte korunması: tarihi çevre ve kültürel peyzaj - Afet yönetimi konusunda farkındalık çalışmalarının önem kazanması
Sosyal Boyut		<ul style="list-style-type: none"> - Yaşayan memnuniyetinin oluşturulması ile aidiyetlik ve sahiplik olgusunun geliştirilmesi - Çeşitlilik ve çoğulculuk ortamının geliştirilmesi ve bu sayede katılımın artırılması - Dezavantajlı gruplara yönelik özelleşmiş çalışmaların gerçekleştirilmesi, toplumsal birlikteliğin ve kaynaşma ortamının oluşturulması - Planlama ve koruma sürecine, toplumun katkısının sağlanması adına şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı süreçlerin yürütülmesi - Sürece katılımı sadece halkın değil aynı zamanda STKların, meslek odalarının ve ilgili aktörlerin katılımının sağlanması - Katılımda STKların ve inisiyatiflerin güçlendirilmesi, bunun aracılığıyla kamuoyuyla paylaşımın hızlandırılması ve yaygınlaştırılması - İstanbul'un her yerinden herkesin eşit bir biçimde faydalanmasının sağlanması, bu amaçla dezavantajlı grupların da kentin farklı yerlerine götürülerek bu alanlardan faydalanmasının sağlanması, kentin farklı alanlarında toplanma ve faaliyetlerle toplumsal kaynaşmanın teşvik edilmesi
Ekonomik Boyut		<ul style="list-style-type: none"> - Sürdürülebilir ekonomi kapsamında, sürdürülebilir kalkınma ve sürekli büyüme çerçevesinin tanımlanması - Ekonomik üretim bazlı doğal çevrede ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlarının bertaraf edilmesi
Yasal/ Yönetimsel Boyut	Yasal Boyut	2014- 2023 İstanbul bölge Planı, 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı, JICA Raporu, Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı ile ilgili Kanun ve Yönetmelikler, ulusal ölçekte tanımlanan kararlar ve ortaya konan planlar, çalışmalar ve dokümanlar
	Yönetimsel Boyut	Metropolitan ölçekte alınan kararlar ve hazırlanan planlar ve dokümanlar çerçevesinde, sorumlu ve ilgili kurum ve kuruluşlar
Değerlendirme:		
<p>Metropolitan ölçek, ulusal ölçekten farklı olarak farklı uzmanlaşmış ve özelleşmiş alanlarda hazırlanan çalışmaları da kapsamaktadır. Her ne kadar bölge planı ve 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ana çerçeveyi sunuyor da olsa, İklim Eylem Planı veya Depreme Dayanıklı Risk Sakınımı gibi başlıklarda hazırlanan çalışmalar, bu üst ölçekte tanımlanan kapsam ve sınırlar içerisinde ortaya konmaktadır. Bu durum, aynı ulusal ölçekte olduğu gibi kararlar ve planlar arasındaki geçişin ve kapsayıcılığın gerekliliğine vurgu yaparken, giderek mekana dair özelleşmiş detaylı bir biçimde ele alınan çalışmaların ortaya konmasını zorunlu kılmaktadır.</p> <p>Genel anlamda, bilgilendirme ve bilinçlendirme konuları kültürel değerlerin ve öğelerin tanıtımı ve sahiplenilmesi üzerinden ele alınmakta, kent mekanı, yaşam alanı vb. konular veya doğal değerlerin korunmasının öncelikli olduğu konular eğitim ve buna bağlı bilgilendirme ve bilinçlendirme içerisinde aynı oranda ve önemde yer bulamamaktadır.</p> <p>Ekonomik boyutun sonuçları olarak doğal çevrenin korunması nedensellik ilişkisi, ileride geri dönüşü olmayacak sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu nedenle bu nedensellik ilişkisinin kurulmasından önce doğal çevrenin geri dönüşü olmayan bir kaynak olduğu üzerinden bir kurgu geliştirilmesinin gerekli olduğuna dikkat çekilmelidir.</p>		

3.3. Arka Plan: İlçe Ölçeği

Bu kısımda, ilçe ölçeğinde ana çerçeveyi ortaya koyan İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ve Eyüp Belediyesi stratejik planları incelenerek, ulusal ve metropolitan ölçekte alınan kararların ve tanımlanan çerçevenin neresinde yer aldığına dair değerlendirme yapılmaktadır. Özellikle Eyüp Belediyesi'nin 2007-2011, 2010- 2014 ve 2015- 2019 yılları için dönemsel olarak hazırlanmış olduğu stratejik planların içerikleri, faaliyet raporları ve performans programları ile karşılaştırılarak,

ortaya konan hedeflerin ne derecede uygulamaya geçirildiğine, sorumlu ve ilgili kurum ve kuruluşların neler olduğuna, hedef sürelerine ve bütçelerine dair kapsam aktarılmaktadır. Bu sayede, tanımlanan temalar doğrultusunda ortaya konan hedefler ve amaçlar ile bunlara yönelik projelerin neler olduğu, üst ölçekte tanımlanan çerçeve içerisinde nerede konumlandığına dair daha detaylı değerlendirme yapılabilecektir. Burada amaç, ulusal ölçekten yola çıkarak metropoliten ölçekte ve ilçe ölçeğinde tanımlanan kapsamaların birbiri içerisinde tutarlı ve iç içe geçen sistematığe sahip olup olmadığının ortaya konması; çünkü bu kararlar doğrultusunda 1/5.000 ölçekli Nazım İmar Planları, 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Planları ve 1/1.000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planları hazırlanmaktadır. Ulusal ölçekten metropoliten ölçeğe, oradan da ilçe ölçeğine geçerken bütün bu üst ölçek kararlar ve hazırlanan planlar ile çalışmalar, alt ölçekte yerele özgü uygulamanın belirleyici rolünü üstlenmesi nedeniyle önem taşımakta ve değerlendirilmesi gereken bir kurgu olarak öne çıkmaktadır.

3.3.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Stratejik Planı'nda Eyüp

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 2010- 2014 ve 2015- 2019 yıllarını kapsayan dönemler için hazırlanan stratejik planlar tez çalışması kapsamında incelenerek, tez içeriğine yönelik derlemeler yapılmıştır.

Öncelikle, Stratejik Plan 2010- 2015 çerçevesinde tanımlanan ana hizmet alanları ve bu hizmet alanları çerçevesinde tanımlanan stratejik amaçlar ve hedefler tez çalışması içeriği doğrultusunda süzülerek indirgenmiştir.

Çizelge 3.20. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2010- 2015 - Kapsam (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2010- 2015 - Kapsam		
Misyon:		
Medeniyetlerin buluşma noktası İstanbul'a karşı tarihi sorumluluğumuzun gereğini yerine getirerek şehrin yaşam kalitesini artırma, özgün kimliğini pekiştirme ve saygın bir dünya kenti haline gelmesine katkı sağlama adına; yerel hizmetleri adaletli, kaliteli, gelişime açık, verimli ve etkili bir yönetim anlayışı ile sunmak		
Vizyon:		
Türkiye'nin görünen yüzü ve dünyaya açılan penceresi olan İstanbul'u eşsiz mirasına sahip çıkarak, yaşam kalitesi yüksek, sürdürülebilir bir dünya kenti yapan öncü ve önder belediye		
Ana Hizmet Alanları	Stratejik Amaç	Stratejik Hedef
İmar Yönetimi	Kentın doğal, tarihi ve kültürel mirasına saygılı bir anlayışla, sosyal, ekonomik ve fiziksel	Planlamayı etkinleştirecek altyapı çalışmalarını gerçekleştirmek
		Bütüncül planlama anlayışını, uygulamalarını yaygınlaştırmak

	gelişimine yön vererek yaşanabilir bir kent oluşumuna katkı sağlamak	Kentsel dönüşüm uygulamalarını etkinleştirm
		Kent estetiğini destekleyen uygulamaları yaygınlaştırmak
		İmar denetimlerini etkinleştirmek
		Boğaziçi'ndeki doğal, tarihi, kültürel değerleri koruyarak kamu kullanımına uygun hale getirmek
Çevre Hizmetleri Yönetimi	Sürdürülebilir sağlıklı bir çevre sunmak	Yenilenebilir enerji, enerji verimliliğine yönelik faaliyetleri etkinleştirmek ve yaygınlaştırmak
		Yeşil alanları yaygınlaştırmak
Kültür Hizmetleri Yönetimi	Kentin kültür mirasının korunması, tanıtılması ve kültürel yaşamının zenginleşmesine katkı sağlamak	İstanbul'un kültürel yaşamının zenginliğine yönelik farkındalığı artırmak
		Kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına yönelik uygulamaları artırmak
		Kültür turizmi faaliyetlerini etkinleştirmek
		Kültür hizmetleri yönetimi konusunda paydaşlarla işbirliğini güçlendirmek
Afet Yönetimi	Afetlere müdahale ve iyileştirme kapasitesini etkin risk yönetimi ile geliştirmek	Zarar önleyici/azaltıcı faaliyetleri gerçekleştirmek
		Afete müdahale kapasitesini artırmak
		Afete müdahale performansını artırmak
		Afetlere yönelik bilinçlendirme uygulamalarını yaygınlaştırmak
		Afet yönetimi birimleri arasındaki koordinasyonu güçlendirmek
		Afet konusunda paydaşlarla ve gönüllülerle işbirliğini güçlendirmek
Temel Politikalar ve Öncelikler:		
<ul style="list-style-type: none"> - İstanbul'un eşsiz mirasına sahip çıkmak - Yaşam kalitesini yükseltmek - Sürdürülebilir dünya kenti 		
Değerlendirme:		
<p>Kültürel mirasın korunmasında koruma- kullanma dengesinin kurulmasının gerekliliği vurgulanırken, kültürün nesiller boyunca aktarılan bir değer olması hedefi güdülmektedir. Buna ek olarak, sürdürülebilir kent hedefi içerisinde de kültürün yeri öne çıkmaktadır. Son olarak, afet yönetimi kapsamında, afet öncesi gerekli önlemlerin alınması ve bu sayede can ile mal kayıplarının en aza indirgenmesi hedefi ortaya konmaktadır. Ortaya konan hedeflerin üst ölçek planları gözetildiği görülmektedir. Özellikle Bölge Planı ile paralellik gösteren hedeflerin varlığı dikkat çekmektedir. Buna rağmen, daha alt ölçek kararları ve uygulamaları etkileyecek türden çerçevenin detaylandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.</p>		

Stratejik Plan 2015- 2019 kapsamında tanımlanan stratejik hedefleri içerisinde tez çalışmasıyla ilgili olanlar süzülerek, stratejik amaçlardan konuyla ilişkili olanlar aktarılmıştır.

Çizelge 3.21. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2015- 2019 - Kapsam (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2015- 2019 - Kapsam		
Miyon:		
Açığa çıkmamış ihtiyaçları karşılayacak hizmetleri, 21. yüzyılın yerel yönetim anlayışına uygun şekilde sunmak, belediye hizmetlerini kurumsal bir anlayışla mükemmelleştirirken şehrin kültürel kimliğini yaşatmak		
Vizyon:		
Sürdürülebilir ve yenilikçi çözümlerle hayatı kolaylaştıran, şehircilik ve medeniyet adına küresel değer üreten marka kentin yerel yönetimi		
Stratejik Hedef	Stratejik Amaç	İlgili Birim
Afet ve acil durumlara müdahale ve iyileştirme kapasitesini etkin risk yönetimi ile gerçekleştirmek	Acil sağlık hizmetlerinin etkin olarak sunulmasına katkı sağlamak	Acil Yardım ve Cankurtarma Müdürlüğü
	Afet ve acil durumlara müdahale kapasitesini geliştirmek	Afet Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü, Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü, İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü, Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü, Tesisler Bakım ve Onarım Müdürlüğü, Yapı İşleri Müdürlüğü
	Afet ve acil durumlara yönelik bilinçlendirme uygulamalarını yaygınlaştırmak	Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü, İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü, Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü
	Risk önleyici/azaltıcı faaliyetleri gerçekleştirmek	Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü
Kentın doğal tarihi ve kültürel mirasına saygılı bir anlayışla sosyal ekonomik ve fiziksel gelişimine yön vererek yaşanabilir bir kent oluşumuna katkı sağlamak	1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planını revize etmek	Şehir Planlama Müdürlüğü
	Boğaziçi öngörünüm alanının kültürel ve tarihi değerlerini, doğal güzelliklerini kamu yararı gözetilerek korumak ve geliştirmek, bu alandaki nüfus yoğunluğunu arttıracak yapılanmayı sınırlandırmak	Boğaziçi İmar Müdürlüğü
	Doğru, standart ve nitelikli coğrafi bilginin üretilmesini ve paylaşımını sağlayarak planlama, yatırım ve denetim faaliyetlerinin etkinliğine ve verimliliğine katkı sağlamak	Coğrafi Bilgi Sistemleri Müdürlüğü
Kentın kültür mirasının korunması, tanıtılması ve kültürel yaşamın zenginleşmesine katkı sağlamak	Kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına yönelik uygulamaları artırmak	Avrupa Yakası Raylı Sistemler Müd., KUDEB, Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü, Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü, Tesisler Bakım ve Onarım Müdürlüğü, Yapı İşleri Müdürlüğü
	Kültürel hizmetlerin erişilebilirliğini artırmak	Kent Orkestrası Müdürlüğü, Kültür Müdürlüğü, Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü, Şehir Tiyatroları Müdürlüğü, Tesisler Bakım ve Onarım Müdürlüğü, Yapı İşleri Müdürlüğü
Sürdürülebilir çevre gelişimine katkı sağlamak	Yenilenebilir enerji, enerji verimliliğine yönelik faaliyetleri etkinleştirmek, yaygınlaştırmak	Yeşil Alan ve Tesisler Yapım Müdürlüğü
	Yeşil alanları yaygınlaştırmak	Anadolu Yakası Park ve Bahçeler Müd., Avrupa Yakası Park ve Bahçeler Müd., Yeşil Alan ve Tesisler Yapım Müdürlüğü, Yapı İşleri Müdürlüğü

Değerlendirme:

- Mirasın korunması, geliştirilmesi ve uluslararası alanda tanıtılması hedefleri yer almaktadır. Bu doğrultuda, kültür ve tabiat varlıklarının korunması, yenileme alanları, sit alanları ile DMA'larda yürütülen bölgesel ölçekli plan ve proje çalışmalarının yapılmasının yanı sıra, halkın tarihi mirasını koruma konusunda bilinçlenmesine dair çalışmaların artırılması hedeflenmektedir.

- Doğal, kültürel ve tarihi değerlerin korunması, kamunun ortak kullanımına uygun hale getirilerek kullanıma açılması gibi hedefler tanımlanmaktadır. Aynı zamanda İstanbul'da eskimiş merkezi bölgelerin ihtiyaçları karşılayacak şekilde modernleştirilmeleri adına tasarım projeleri üretilmesi ve uygulanması eylemler arasında tanımlanmaktadır.

- Yeşil alan yönetimi, çevre koruma, atık yönetimi, su ve atık yönetimi ile enerji yönetimine yönelik eylemler tanımlanmıştır. Buna bağlı olarak, öncelikle yeşil alan miktarının artırılması hedeflenmektedir. Enerji yönetimine yönelik olarak da doğalgaz kullanımının yaygınlaştırılması ve fosil yakıtların tüketiminin azaltılması ve böylece karbon salınımının azaltılması hedeflenmektedir.

- Stratejik Plan kapsamında küresel ısınma ve iklim değişikliği başlıca tehdit unsurları arasında yer almaktadır. Bu tehditle baş etme yöntemleri arasında ise karbon salınımını azaltıcı ulaşım projelerinin desteklenmesi ve hayata geçirilmesi sıralanabilir. Aynı zamanda su baskını, sel ve deprem de risk faktörleri arasında tanımlanmakta, bunlarla baş etme ve müdahale çerçevesinde hedefler tanımlanmaktadır. Son olarak, yeşil alanların çoğaltılmasıyla deprem toplanma alanlarının oluşturulması hedefi ortaya konmaktadır.

- Afet yönetimi kapsamında, deprem odaklı risk analizlerinin gerçekleştirilmesi, afet ve acil durum planlarının hazırlanması ile acil durum yönetimi hakkında bilinçlendirme eğitimlerinin yapılması yer almaktadır. İBB tarafından deprem master planı, mikrobölgeleme çalışmaları, deprem risk analizleri ve megaşehir gösterge sistemi hazırlanmıştır. Şehrin deprem aktivitesi gerçek zamanlı ve sürekli takip edilmekte, yerleşimleri etkileyebilecek faylar ve heyelanlar izlenmektedir. Bu şekilde, afet öncesi, afet sırasında ve afet sonrasında afetten en az zararlı atlatılması amacıyla senaryolar geliştirilmekte, afet ve acil durum planları hazırlanmaktadır. Sadece depremsellik boyutu değil aynı zamanda iklim boyutu da ele alınmaktadır. Meteorolojik kaynaklı acil durumlarda ve itfai olaylarda müdahale edilmesi amacıyla modern teknik yöntemler ve sistem geliştirilmiştir. Etkin risk yönetimi ile afet ve acil durumlara müdahale kapasitesinin geliştirilmesi, aynı zamanda da bu tür durumlara yönelik olarak bilinçlendirme uygulamalarının yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

İBB tarafından 2015- 2019 dönemi içerisinde tamamlanması hedeflenen Eyüp ilçesi özelindeki projeler:

- Eyüp Meydan Düzenleme Projesi
- Eyüp Sultan Türbesi Restorasyon Tamamlama İnşaatı (Eyüp Hacı Beşir Ağa Türbe Ve Haziresinin Restorasyon İnşaatı)
- Eyüp Cülus Yolu Kentsel Tasarım Ve Sokak Sağlıklaştırma İle 45 Ada (1 Parsel), 46 Ada (1 Parsel), 48 Adada (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14, 15, 18, 20 Parseller) Yer Alan Hazirelerin Belgeleme Ve Öneri Projesi

Aynı zamanda, Eyüp ilçesinin komşu olduğu Tarihi Yarımada'ya yönelik olarak tanımlanan projeler de şunlardır:

- UNESCO Dünya Miras Alanı İçinde Yer Alan Zeyrek Bölgesinde 2419(13, 34, 35, 42, 45, 50, 51, 52, 58, 59 ve 68 Parseller) No'lu Adada Smö Yapıların Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon Projesi
- UNESCO Dünya Mirası Alanı İçinde Yer Alan Zeyrek Bölgesinde 2419 (47,48,64 Ve 70 Parseller) No'lu Adada Sivil Mimarlık Örneği Yapıların Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon Ve Rekonstrüksiyon Projeleri
- UNESCO Dünya Mirası Alanı İçinde Yer Alan Zeyrek Bölgesinde 2419(65 Parsel), 2425(10 Parsel) Ve 2426 (36 Parsel) Nolu Adalarda Sivil Mimarlık Örneği Yapıların Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon Ve Rekonstrüksiyon Projesi

Son olarak, Eyüp Pierre Loti Tepesi ile Miniatürk'ü birbirine bağlaması amacıyla yapılacak teleferik hattının 2015 yılında %33'ünün, 2016 yılında ise %100'ünün tamamlanması öngörülmektedir.

3.3.2. Eyüp Belediyesi Stratejik Planları

Bu bölümde, Eyüp Belediyesi tarafından 5 yıllık dönemlerde hazırlanan stratejik planlar incelenecektir. Dönemsel olarak hazırlanan stratejik planların kapsamı ortaya konarak, tez çalışması kapsamında ön planda olan başlıklar konusunda belediye tarafından öngörülen strateji ve hedefler değerlendirilecektir. 5 yıllık dönemlere göre tanımlanan stratejik amaçlar, hedefler, faaliyet ve projeler ile bunların bütçeleri, tez içeriğine göre süzülerek aktarılacaktır. Önemli olan, tanımlanan amaç, hedef ve eylemlerin, hayata geçirilmesinde ne ölçüde başarılı olunduğunun tespit edilmesi ve değerlendirilmesidir. Bu kapsamda da, performans göstergeleri karşılaştırılacak, gerçekleşen eylemler tanımlanacaktır. Son olarak da, 2007 yılından bu yana süreç değerlendirmesi yapılarak, değişen dinamikler ve bunların getirdiği sonuçlara dair bir irdeleme sunulacaktır. Koruma ve iklim boyutu üzerinden, Eyüp Belediyesi'nin bütçesini nereye harcadığı, gerçekleştirdiği projelerin değerlendirilmesi ve kaynak kullanımına dair irdigemenin yapılması hedeflenmiştir.

3.3.2.1. Eyüp Belediyesi 2007- 2011 Stratejik Planı

Eyüp Belediyesi tarafından 2007- 2011 dönemi için hazırlanan Stratejik Plan raporu tez çalışması kapsamında derlenmiştir.

Çizelge 3.22. Eyüp Belediyesi 2007- 2011 Dönemi I - Stratejik Plan Kapsamı (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2007- 2011 Dönemi I - Stratejik Plan Kapsamı
Misyon:
Tarihi ve kültürel zenginliklerini evrensel değerlerle buluşturan ve halkın memnuniyetini esas alan yaşanabilir lider bir kent oluşturmaktır.
Vizyon:
Eyüp Sultan, Haliç ve çevresini dünyaya tanıtarak kültür, sanat ve spor merkezi haline getiren, Karadeniz kıyılarını Haliç ile birleştirerek turizme açan, planlı şehirleşme için her türlü çalışmayı zamanında gerçekleştiren, ilçemizin var olan ve kaybolan tarihi ve kültürel değerlerini canlandıran, inanç turizmini geliştiren, ilçede yaşayan ve ziyarete gelenlerin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri sosyal donatı alanlarını geliştiren, halkımızın yaşam kalitesinin Avrupa Birliği Standartlarına ulaşmasını sağlayan, uydu ve bilim teknolojilerinden azami yararlanan, teknolojik kirliliği önleyen ve Toplam Kalite yönetimini uygulayan bir belediye olmaktır.

Planlama Kriteri:

Haliç'in su yolu, dinlenme alanı ve manzara potansiyelinin değerlendirilmesi, tarihi ve doğal kimliğine uygun bir yerleşme düzenine kavuşulması, Eyüp'ün gelecek planı hazırlanırken dikkate alınması

Çizelge 3.23. Eyüp Belediyesi 2007- 2011 Dönemi II - Stratejik Amaç ve Hedefler (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2007- 2011 Dönemi II - Stratejik Amaç ve Hedefler

Kentsel Stratejik Amaç:

Hemşerilere ve ziyaretçilere yaşanılabilir bir kent sunulması, tarihi ve kültürel değerlerin açığa çıkartılması, tanıtılması ve geleceğe taşınması, Eyüp'ün inanç turizmi açısından Dünyanın en önemli merkezlerden biri haline gelmesi, ilçeye gelen turist sayısının artırılması

Hedefler:

- Eyüp'ün tanıtımında gerçekleştirilen çalışmaların çeşitlendirilmesi, yerli ve yabancılara hitap edecek aktivitelere ağırlık verilmesi, yaşanabilir çağdaş bir kent sunumu
- Yaşayanların değerleri ile Eyüp'ün değerlerinin tanıtımının sağlanması
- Yeşil alan ve mesire yerlerinin çoğaltılması
- Karadeniz kıyılarında yeni yerleşim bölgeleri oluşturulması ve bu süreçte vatandaş odaklı ve katılımcı bir yönetim sistemi ortaya konması
- Haliç ve Karadeniz kıyılarından daha fazla faydalanılması
- Doğal afetlere yönelik gerekli önlemlerin alınması ve belediyenin acil durumlara karşı hazırlıklı olmasının sağlanması

Değerlendirme:

- Her ne kadar vatandaş odaklı ve katılımcı bir yönetim sürecinden bahsediliyor da olsa, doğal alanların yapılaşmaya açılmasını ve kuzey kesimlerin yapılaşma baskısıyla doğrudan baskı altında kalması gibi bir durum doğuracağından, bu hedef ortaya konan diğer stratejilerle çelişmektedir.
- Bir sahil yerleşimi olan Eyüp'ün, bu bağlamda doğal değerlerinin ön plana çıkarılması ve korunması gerekmekte, gerekli yerlerde ıslah çalışmalarının yürütülerek halka geri kazanımlarının sağlanması öncelikli hale getirilmelidir.

3.3.2.2. Eyüp Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı

2010- 2014 dönemi için hazırlanan Stratejik Plan ile bu döneme ait Faaliyet Raporları ve Performans Programları derlenerek, süreç değerlendirmesi yapılmıştır.

Çizelge 3.24. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi I - Stratejik Plan Kapsamı (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi I - Stratejik Plan Kapsamı	
Misyon:	
Halkımızın yerel nitelikli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, yaşayanlar ve gelecek nesiller için ilçemizi modern bir kente dönüştürmek	
Vizyon:	
Özgün uygulamaları ile günün sorunlarını çözen, kenti geliştiren, geleceği inşa eden belediye	

Vizyon doğrultusunda ortaya konan temel değerler arasında 'insan odaklı' olma kavramı bu çalışma içeriği kapsamında 2010-2014 yılı Eyüp Stratejik Planı'nın dikkat çeken başlıklardan biri olarak belirlenmiştir. Buna ek olarak, sosyal belediyecilik kavramının ön plana çıkarılması da bir başka göz önünde bulundurulması gereken önemli bir başlıktır.

Stratejik Plan kapsamında ortaya konan Stratejik Amaçlar ve Hedefler, tez çalışması kapsamında süzülerek, derlenmiştir.

Çizelge 3.25. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi II - Stratejik Amaç ve Hedefleri (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi II - Stratejik Amaç ve Hedefler	
Stratejik Amaçlar	Stratejik Hedefler
Kurumsal Gelişim Sağlanması	<ul style="list-style-type: none">- Bilişim teknolojilerinin kullanımı- Belediye faaliyetleri hakkında halkın bilinçlendirilmesi- Belediye karar ve uygulamalarına halkın katılımının sağlanması
Kentsel Gelişimin Sürdürülmesi	<ul style="list-style-type: none">- Kentsel yenileme ve tasarım; eskiyen kentsel dokunun yenilenmesi ve kent estetiği çalışmalarının yürütülmesi- Tarihi dokunun korunması; Bu mirasın koruma kullanma dengesi içerisinde yaşatılması için rölöve, restitüsyon, restorasyon, uygulama projelerinin Yapılması, Restorasyon Çalışmaları ve envanter çalışması yapılacaktır.- Rekreasyon alanlarının geliştirilmesi
Toplumsal Gelişimin Desteklenmesi	<ul style="list-style-type: none">- Çevrenin korunması- Kent temizliğinin sağlanması

Değerlendirme:
<p>- Tanımlanan stratejik amaçlar ve hedefler kapsamında, katılımcı belediyeçilik anlayışının benimsendiği ve halkın katılımının önceliklendirildiği görülmektedir.</p> <p>- Kentsel gelişimin sürdürülmesinde, eskiyen kent dokusunun yenilenmesi ve kent estetiği çalışmalarının yürütülmesi tanımlanmakta, bu sayede tarihi dokunun korunması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, miras alanlarına yönelik rölöve, restorasyon, restitüsyona yönelik uygulama projelerinin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Aynı zamanda envanter çalışmasının yapılması hedeflenmekte, bu sayede sürecin kolaylaştırılması öngörülmektedir. Buna ek olarak, rekreasyon alanların geliştirilmesi de öngörülmektedir.</p> <p>- Çevrenin korunması ise kirlilik üzerinden değerlendirilmekte ve kent temizliğinin sağlanması bu doğrultuda hedeflenmektedir.</p>

Eyüp Belediyesi 2010 Yılı Faaliyet Raporu ve Performans Programı

Eyüp Belediyesi tarafından 2010 yılında yapılan uygulama ve faaliyetlere ilişkin faaliyet raporu ve 'kentsel koruma ve çevre' başlıkları özelinde hayata geçirilen projeler performans programından derlenerek bu kısımda karşılaştırılmaktadır. Burada amaç, ortaya konan hedeflerin tanımlanan hedef ve süre içerisinde gerçekleştirilebilir gerçekleştirilemediğinin ortaya konmasıdır.

Çizelge 3.26. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi III - 2010 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi III - 2010 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması					
Hizmetler		Performans			
		Dönem/ Tamamlanma Oranı (yıl, %)	Kapsam	Sorumlu Birim	Bütçe (TL)
İmar Şehircilik ve Planlama Hizmetleri	İlçenin Kentsel gelişimi ve problemlerinin çözümü doğrultusunda; Kentsel Tasarım, Kentsel Dönüşüm ve Kentsel Yenileme Projeleri ile Ulaşım Planlaması geliştirilmesi	2009/ %10	Eyüp Sit İçi Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planının Yapılması	Plan ve Proje Müdürlüğü	250.000
	KUDEB ile birlikte kentsel sit alanında bulunan ve eski eser tescilli yapılara basit onarım ruhsatı verilmesi	2010/ %40			
	Aynı yapılara iskan izni verilmesi	2008/ %30	Can ve mal emniyeti açısından tehlike arz eden tüm binaların tespit edilmesi	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	50.000
	Mülkiyeti vakıflara ait eski eser yerler ile ilgili tahsis protokolü yaparak projelendirilmesi ve ihyaları sağlanması	2009/ %30			
	Belediye mülkü olan Korunması gerekli kültür varlıklarının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanması, 2 No'lu KTVKK onayı için gerekli işlemlerin yürütülmesi, tescilli yapıların envanterlerinin oluşturulması, Belediye mülkü parsellerde bulunan	2010/ %30			
		2010/ %100	Eyüp Nişanca Mahallesi Kentsel Yenileme Alanı Çalışması - Projelendirme - Raporlama	Plan ve Proje Müdürlüğü	450.000

	donatı alanlarına projeler üretilmesi	2009- 2010 (15 adet)	Şahıs Mülkü Korunması Gerekli Sivil Mimarlık Örneklerinin Rölöve, Restitüsyon Ve Restorasyon Projelerinin Hazırlanması	Plan ve Proje Müdürlüğü	800.000 (sadece 2010 yılı)
		2008- 2010	Eyüp Kentsel Sit Alanı İçerisinde Kalan Tarihi Sokak Dokularının Sokak Sağlıklılaştırma Projelerinin Hazırlanması	Plan ve Proje Müdürlüğü	700.000 (sadece 2010 yılı)
		2010/ %100	Eyüp, Merkez Mahallesi, 52 Ada, 14 Parselde Yer Alan Tescilli Sokullu Mehmet Paşa Medresesi'nin Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projelerinin Hazırlanması	Plan ve Proje Müdürlüğü	300.000
		2008- 2010 (toplam 26 adet)	Korunması Gerekli Tescilli Parsellerin Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projelerinin Hazırlanması	Plan ve Proje Müdürlüğü	300.000 (sadece 2010 yılı)
		2010	Eyüp, Cezrikasım Mahallesi, 497 Ada, 7 Parselde Yer Alan Tescilli Balçık Tekkesinin Uygulama Projelerinin Hazırlanması	Plan ve Proje Müdürlüğü	50.000
		2009- 2010	Selami Efendi Tekkesi, Afife Hatun Tekkesi, Belediye Sosyal Tesisi, Amcazade Hüseyin Paşa, Sokullu Medresesi, Balçık Tekkesi'ne ait restorasyon çalışmaları	Fen İşleri Müdürlüğü	2.231.000
		2010	Tescilli Eski Eser Yapılarının Envanterlerinin Tamamlanması ve Tescilli Eski Eser Yapı Bilgilerinin Dijital Ortama Aktarılması	Plan ve Proje Müdürlüğü	25.000

	İl Özel İdaresinden vb. kurumlardan ödenek temin edilerek, Eyüp Belediyesi sınırları içerisinde yer alan Eyüp Belediyesi mülkiyetindeki, korunması gerekli eski eserlerin ihya edilmesine yönelik projeler yapılması, İl Özel İdaresinden vb. kurumlardan ödenek temin edilerek, Eyüp Belediyesi sınırları içerisinde yer alan Eyüp Belediyesi mülkiyetindeki, korunması gerekli eski eserlerin ihya edilmesine yönelik projeler yapılması, İ.B.B. bütçesi'nden ödenek alabilmek için çalışmalar yapılması	2010/ %70	Eyüp, Nişanca Mahallesi, 65 Ada, 15 Parselde Yer Alan Şahıs Mülkü Tescilli Çömlekçiler Hamamının Kamulaştırılması Halinde Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projelerinin Hazırlanması	Plan ve Proje Müdürlüğü	200.000
		2010	Eyüp, Topçular Mahallesi, Kültür Tesis Alanında Kalan Şahıs Mülkü Tescilli 415 Ada, 1 Parselin Kamulaştırılması Halinde Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projelerinin Hazırlanması	Plan ve Proje Müdürlüğü	250.000
		2010/ %70	Eyüp İlçesi, Üçşehitler Mahallesi, Kültür Tesis Alanında Kalan Şahıs Mülkiyetindeki Tescilli 217 Ada, 99 Parsel ve 69 Parsellerin Kamulaştırılması Halinde Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projelerinin Hazırlanması	Plan ve Proje Müdürlüğü	300.000
Denetim Hizmetleri	İşletmelerin atık su arıtma tesislerinin ve baca filtrelerinin kontrol edilmesi	Çevrenin Korunması hedefi altında yer alan faaliyetler ise ağırlıklı olarak temizlik ve kirlilik boyutu üzerinden çevrenin korunmasını amaç edinmektedir. Bu bağlamda, performans programı kapsamında ortaya konan faaliyetler ve çalışmalar kapsamında iklim değişikliği ve enerji verimliliği boyutunda herhangi bir çalışma yürütülmediği tespit edilmiştir.			
	Havzalar ve dere yataklarının kontrol edilmesi				
	Gürültü ile ilgili denetimlerin yapılması				
	Emisyona tabi tesislerin kontrol edilmesi				
Değerlendirme:					
Tarihi çevrenin korunması konusunda tanımlanan hedefler doğrultusunda çalışmalar yürütülmesine rağmen, aynı şekilde çevre konusunda uygulamaya dönük çalışmaların gerçekleştirilmesine yetersizlikler ve eksiklikler olduğu tespit edilmiştir.					

Eyüp Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu ve Performans Programı

Eyüp Belediyesi tarafından 2011 yılında yapılan uygulama ve faaliyetlere ilişkin faaliyet raporu ve 'kentsel koruma ve çevre' başlıkları özelinde hayata geçirilen projeler performans programından derlenerek bu kısımda karşılaştırılmaktadır.

Burada amaç, ortaya konan hedeflerin tanımlanan hedef ve süre içerisinde gerçekleştirilebilip gerçekleştirilemediğinin ortaya konmasıdır. Bu amaçla, öncelikle faaliyet raporunda tanımlanan görev ve sorumluluklar ile hedef projeler derlenmiş, ardından performans programında uygulanan projeler ile karşılaştırma yapılmıştır.

Çizelge 3.27. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi IV - 2011 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi IV - 2011 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması	
Görev ve Sorumluluklar	<ul style="list-style-type: none"> - Cephe düzenlemesi çalışmaları yapılması - Kentsel tasarım çalışmaları yapılması - KUDEB (Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu) bünyesinde; korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili işlemlerin ve uygulamaların yürütülmesi, denetimlerin yapılması - Eski eser yönünden oldukça zengin bir potansiyele sahip ve büyük bölümü Kentsel Sit Alanı olarak belirlenmiş olan ilçedeki korunması gerekli kültür varlıkları ile vakıflardan tahsis alınan kültür varlıkları ile ilgili işlemlerin yürütülmesi - Belediye mülkü olan korunması gerekli kültür varlıklarının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerin hazırlanması, 2 No'lu KTVKK onayı için gerekli işlemlerin yürütülmesi, tescilli yapıların envanterlerinin oluşturulması - 5393 sayılı yasanın 14 b. maddesine göre tescilli eserlerin korunması için gerekli olan çalışmaların yapılması - 5366 sayılı 'Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun' uyarınca yıpranan kent dokuları ile ilgili çalışmaların yapılması - Deprem konusunda halkı bilinçlendirici çalışmalar yapılması - Yıpranan kent dokuları ile ilgili çalışmalar yapılması
Hedef Çalışmalar	<ul style="list-style-type: none"> - Eyüp Sit İçi Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planının yapılması - Nişanca Mahallesi, 153 ve 497 ada, 354 ada 102 parsel, 154 ada 4-68-124-125-126 parselleri kapsayan Yenileme Alanları Proje Çalışması - Eyüp Kentsel Sit Alanı içinde kalan tarihi sokak dokularının sokak sağlıklılaştırma projelerinin hazırlanması - Şahıs mülkü korunması gerekli sivil mimarlık örneklerinin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanması - Eyüp Belediyesi mülkü veya tahsisli korunması gerekli tescilli parsellerin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanması - Amcazade Hüseyin Paşa Vakfına ait Eyüp, Nişanca Mahallesi, 63 ada, 72 parselin kazı çalışması ve rölöve projesinin hazırlanması
Gerçekleştirilen Çalışmalar	<ul style="list-style-type: none"> - 1/1.000 ölçekli Sadabad Tarihi Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı ve Etkileşim Geçiş Alanı Uygulama İmar Planı - 1/5.000 ölçekli Eyüp Koruma Amaçlı Revizyon Nazım İmar Planı - Eyüp Bulvarı - Sofu Karaali Camii Önü Park Düzenlemesi - Eyüp Sultan Bulvarı ve Yakın Çevresi Cephe Rehabilitasyonu ve Kentsel

	Tasarım Uygulama Projesi
Değerlendirme:	
<p>Kentsel koruma ve yenileme içeriğine sahip hedef çalışmaların sadece mimari ölçükle sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu durum, kentsel koruma ve yenilemenin kent planlaması pratiğinden ayrık bir süreç olarak ele alınmasına neden olmaktadır. Sadece yapı bazlı olarak ele alınan çalışmalar, yapı ölçeğinde çözümlenmeleri beraberinde getirmekte, alana yönelik veya yapı ve çevresine yönelik bütüncül bir planlama pratiğini uygulama süreci dışında bırakmaktadır.</p> <p>Yine aynı şekilde, İl Özel İdaresi katkı payı alınarak projelendirilen eski eser yapıları için yapılacak olan rölöve, restitüsyon ve restorasyon çalışmaları sadece mimari ölçükle sınırlı kalmakta, sonrasında çevre ile etkileşimi ve çevre düzenlemesine dair uygulama projelerinin üretimi konusunda hedef ve strateji eksikliklerinin olduğu görülmektedir. Sadece yapı bazlı olarak gerçekleştirilecek olan kentsel koruma ve yenileme faaliyetlerinin yetersiz kalacağı, bu nedenle de, yapının kullanılmasını ve erişilebilirliğini, cazibesini ve çekici bir merkez olmasını sağlayacak şekilde tanımlanabilecek çevresiyle etkileşimini güçlendirici ve çevresiyle uyumunu destekleyici uygulamaya yönelik projelerin de geliştirilmesi gerektiği göz ardı edilmemelidir. Kullanımının sürdürülebilir hale getirilmediği yapı bazlı koruma ve yenileme çalışmaları uzun dönemlerde tekrardan rölöve, restitüsyon veya restorasyon çalışmalarına ihtiyaç duyulacak hale gelmektedir. Bunun en büyük nedeni ise yaşayan yapıların yaşayan çevrelerle ancak var olabileceğinin göz ardı edilmesi olarak tanımlanabilir.</p>	

İstanbul Kalkınma Ajansı'nın dönemlik proje başvurularına 2011 yılında 'Yeşil Bina Sertifikasyon Sisteminin Kurulması' projesi ile başvurulmuştur. 'Çevre ve Yenilenebilir Enerji Mali Destek' programına yeşil bina sertifikasyonu sisteminin kurulması projesi kapsamında, belediye mimar ve mühendislerinin bu konuda uzmanlaşabilmesi adına eğitim alabilmesi ve hazırlanacak bir prototip aracılığıyla İstanbul'a örnek teşkil edecek bir yeşil bina örneğinin üretilmesi hedeflenmiştir. Proje ortakları Eyüp Kaymakamlığı ve ÇEDBİK'tir. Proje 26.12.2011 tarihinde kabul edilmiş ve çalışmalara başlanmıştır.

Çizelge 3.28. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi V - 2011 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi V - 2011 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması			
Çalışma Kapsamı	Performans		
	Dönem/ Tamamlanma Oranı (yıl, %)	Sorumlu Birim	Bütçe (TL)
Eyüp Sit İçi Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı	2011	Plan ve Proje Müdürlüğü	650.000
Metruk yapıların tespit edilmesi	2011	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	25.000
Deprem ile ilgili halkın bilinçlendirilmesi	2011	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	20.000
Nişanca Mahallesi, 153 ve 497 ada, 354 ada 102 parsel, 154 ada 4-68-124-125-126 parselleri kapsayan Yenileme Alanları Proje Çalışması	2011- 2012	Plan ve Proje Müdürlüğü	450.000
Eyüp Kentsel Sit Alanı içinde kalan tarihi sokak dokularının sokak sağlıklılaştırma projelerinin yapılması	2011- 2012	Plan ve Proje Müdürlüğü	800.000

Değerlendirme:
Tarihi dokunun korunması ve yenilenmesi kapsamında çalışmaların yürütüldüğü, özellikle yenileme ve buna bağlı olarak sokak sağlıklılaştırması çalışmalarına ağırlık verildiği görülmektedir. Bunların yanı sıra, deprem konusunda halkın bilinçlendirilmesi adına çalışmaların yürütülmesinin projeler içerisinde yer alması da, risk yönetimi konusunda önemli bir yere sahip olan bilgilendirme, bilinçlendirme ve farkındalık kazandırılması başlıklarının hayata geçirilmesinde kolaylık sunacaktır.

Eyüp Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu ve Performans Programı

Eyüp Belediyesi tarafından 2012 yılında yapılan uygulama ve faaliyetlere ilişkin faaliyet raporu ve 'kentsel koruma ve çevre' başlıkları özelinde hayata geçirilen projeler performans programından derlenerek bu kısımda karşılaştırılmaktadır. Burada amaç, ortaya konan hedeflerin tanımlanan hedef ve süre içerisinde gerçekleştirilebilip gerçekleştirilemediğinin ortaya konmasıdır. Bu kapsamda, tarihi kent dokusunun korunmasına yönelik olarak hedeflenen projeler ile gerçekleştirilen projeler derlenerek aktarılmaktadır.

Çizelge 3.29. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi VI - 2012 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi VI - 2012 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması			
Hedeflenen Projeler			
<ul style="list-style-type: none"> - Eyüp Uygulama İmar Planı'nın revizyonunun yapılması - Eyüp Sit İçi Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı'nın yapılması - Nişanca Mahallesi, 153 ve 497 ada, 154 ada 4-68-124-125-126 parselleri kapsayan Yenileme Alanları Proje Çalışması - Eyüp Kentsel Sit Alanı içinde kalan tarihi sokak dokularının sokak sağlıklılaştırma projelerinin hazırlanması 			
Gerçekleştirilen Projeler	Performans		
	Dönem/ Tamamlanma Oranı (yıl, %)	Sorumlu Birim	Bütçe (TL)
Metruk yapıların tespit edilmesi	2012	Plan ve Proje Müdürlüğü	25.000
Deprem ile ilgili halkın bilinçlendirilmesi konusunda çalışmalar yapılması	2012	Plan ve Proje Müdürlüğü	20.000
Nişanca Mahallesi, 153 ve 497 ada, 354 ada 102 parsel, 54 ada 4-68-124-125-126 parselleri kapsayan Yenileme Alanları Proje Çalışması	2012	Plan ve Proje Müdürlüğü	650.000
Eyüp Kentsel Sit Alanı içinde kalan tarihi sokak dokularının sokak sağlıklılaştırma projelerinin hazırlanması	2012	Plan ve Proje Müdürlüğü	308.000
Eyüp Hamamı, Zal Mahmut Paşa Külliyesi restorasyonu	2012	Plan ve Proje Müdürlüğü	9.527.645
Davutağa Cami, Kaşgari Tekkesi, Kaptanpaşa Cami ve Karakol Binası'nın restorasyonu	2012- 2013		

Eyüp Belediyesi mülkü veya tahsisli korunması gerekli tescilli parsellerin rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin hazırlanması	2012- 2014	Plan ve Proje Müdürlüğü	440.000
Değerlendirme:			
<p>Faaliyet Raporu'nda tanımlanan geliştirilmesi gereken yanlar arasında, depreme karşı binaların dayanıksız olması, arşiv yetersizliği ve imara aykırı yapılaşma dikkat çekmektedir. Rapor kapsamında depreme karşı binaların dayanıklı hale getirilmesi ve halkın bu konuda bilinçlendirilmesi gibi konularda yetersizliklerin olduğu görülmüştür. İmara aykırı yapılaşmaların varlığı ise doğal kaynakların tehdit altında olduğunun bir göstergesidir.</p> <p>'Kentsel Gelişim' hedefi doğrultusunda 'Kentsel Yenileme ve Tasarım' başlığı altında ilçenin "eskiyen kent dokusunun yenilenmesi, kentsel estetiğin artırılması" adına gerekli olan çalışmaların yapılması; 'Tarihi Dokunun Korunması' başlığı kapsamında da tarihi çevrenin koruma-kullanma dengesinde yaşatılması için gerekli olan "rölöve, restitüsyon, restorasyon ve uygulama projelerinin yapılması, restorasyon çalışmaları ve envanter çalışması" yer almaktadır. Çevre boyutu ise her ne kadar sürdürülebilirlik üzerinden ele alınsa da, bu kapsamda daha detaylı bir tanımlama getirilmemiştir. Çevrenin korunması sadece kent temizliğinin sağlanması ve kirlilik üzerinden irdelenmektedir.</p>			

Eyüp Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu ve Performans Programı

Eyüp Belediyesi tarafından 2013 yılında yapılan uygulamalara ve faaliyetlere ilişkin faaliyet raporu ve 'kentsel koruma ve çevre' başlıkları özelinde hayata geçirilen projeler performans programından derlenerek bu kısımda karşılaştırılmaktadır. Burada amaç, ortaya konan hedeflerin tanımlanan hedef ve süre içerisinde gerçekleştirilebilip gerçekleştirilemediğinin ortaya konmasıdır. Bu kapsamda, tarihi kent dokusunun korunmasına yönelik olarak hedeflenen projeler ile gerçekleştirilen projeler derlenerek aktarılmaktadır.

Çizelge 3.30. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi VII - 2013 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi VII - 2013 Faaliyet Raporu ve Performans Programı Karşılaştırması			
Hedeflenen Projeler			
<ul style="list-style-type: none"> - 18 Pafta 63 Ada 48 Parselde Bina Restorasyonu İşi - Eyüp Hamamı Restorasyonu - Türkiye Milli Kültür Vakfı Binası Restorasyonu İşi - Zalpaşa Cami ve Külliyesi Restorasyonu - Sokollu Mehmet Paşa Medresesi Restorasyonu - Eyüp İlçesi 51 Ada 4 Parsel Dil Edebiyat Derneği Binası Restorasyonu Yapımı İşi 			
Gerçekleştirilen Projeler	Performans		
	Dönem/ Tamamlanma Oranı (yıl, %)	Sorumlu Birim	Bütçe (TL)
Metruk yapıların tespit edilmesi	2013	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	25.000
Deprem ile ilgili halkın bilinçlendirilmesi konusunda çalışmalar yapılması	2013	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	20.000
Nişanca Mahallesi, 74-153-497 ada, 354 ada 102 parsel, 154 ada 4-68-124-125-126 parsellerini kapsayan Yenileme Alanları Proje Çalışması	2013	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	50.000

Eyüp Belediyesi mülkü veya tahsisli korunması gerekli tescilli parsellerin rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin hazırlanması	2013- 2014	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	500.000
Tarihi dokunun korunmasına yönelik çalışmalar kapsamında Sokullu Medresesi	2013- 2014	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	2.000.000
Yeşil Bina Sertifikasyon Sistemi'nin kurulması	2013	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	72.500
Değerlendirme:			
Faaliyet ve proje tanımları arasında 'çevrenin korunması ilçe eğitimine katkı sağlanması (Yeşil Bina)' ile 'yıpranan kent dokuları ile ilgili çalışmalar yapılması' yer almaktadır. Bunlara ek olarak, kentin tarihi ve kültürel varlıklarının şehre kazandırılması amacı öne çıkmaktadır.			

Eyüp Belediyesi 2014 Yılı Faaliyet Raporu ve Performans Programı

2014 yılı Faaliyet Raporu'na belediye internet sitesi üzerinden ulaşılammıştır. Performans Programı bu kapsamda tarihi dokunun korunması konusunda sadece dönemlik çalışmalara ışık tutması adına derlenerek aktarılmaktadır.

Çizelge 3.31. Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi VIII - 2014 Performans Programı Kapsamı (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Dönemi VIII - 2014 Performans Programı Kapsamı			
Gerçekleştirilen Projeler	Performans		
	Dönem/ Tamamlanma Oranı (yıl, %)	Sorumlu Birim	Bütçe (TL)
Metruk yapıların tespit edilmesi	2014	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	25.000
Deprem ile ilgili halkın bilinçlendirilmesi konusunda çalışmalar yapılması	2014	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	20.000
Nişanca Mahallesi, 74-153-497 ada, 354 ada 102 parsel, 154 ada 4-68-124-125-126 parsellerini kapsayan Yenileme Alanları Proje Çalışması	2014	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	50.000
Eyüp Belediyesi mülkü veya tahsisli korunması gerekli tescilli parsellerin rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin hazırlanması	2014	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	600.000
Tarihi dokunun korunmasına yönelik çalışmalar kapsamında Kaşgari Tekkesi, Davutağa Cami, Kaptanpaşa Cami ve 4 adet çeşme için gerçekleştirilecek çalışmalar	2014	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	4.450.000
Yeşil Bina Sertifikasyon Sistemi'nin kurulması	2014	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	72.500
Değerlendirme:			
Faaliyet ve proje tanımları arasında 'çevrenin korunması ilçe eğitimine katkı sağlanması (Yeşil Bina)' ile 'yıpranan kent dokuları ile ilgili çalışmalar yapılması' yer almaktadır. Bunlara ek olarak, kentin tarihi ve kültürel varlıklarının şehre kazandırılması amacı öne çıkmaktadır.			

3.3.2.3. Eyüp Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı

Eyüp Belediyesi 2015- 2019 döneminde ortaya konan Stratejik Plan, Faaliyet Raporu ve Performans Programı dokümanları, tez çalışması kapsamında derlenmiştir.

Çizelge 3.32. Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi I - Stratejik Plan Kapsamı (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi I - Stratejik Plan Kapsamı	
Misyon:	
Eyüp Belediyesi'nin misyonu, kadim medeniyet değerlerinden aldığı ilhamla sakinlerine ve misafirlerine ihtiyaç duyduğu her alanda hizmet vermektir.	
Vizyon:	
Eyüp Belediyesi'nin vizyonu, ilçenin tarihi mirasını esas alarak, Eyüp'ü bir huzur kenti yapma anlayışıyla, her alanda sürdürülebilirlik ilkesini benimsemiş, muhtacı, sahibsizi olmayan, sosyal ve kültürel belediyeçilikte öne çıkmış, toplumsal gelişime liderlik eden, alt ve üstyapı sorunlarını çözmüş, geleceği yüksek standartlarda inşa eden şeffaf ve dinamik bir belediye olmaktır.	
Değerler:	
Hizmet odaklılık, yeterli ve etkili iletişim yürütmek, sonuç odaklılık, proaktif olma, yüksek teknik yeterlik elde etme, planlı çalışma, ortak akla bağlılık, etik standartlara bağlılık	
Temalar:	
Yerel Ekonomik Kalkınma	Yerel ekonomik kalkınma; ilçemizde ve ilimizde yer alan kamu ve özel sektör aktörleri ile ortaklıklar ve işbirlikleri geliştirme yoluyla, bölgenin yerel kaynaklarını ve rekabet avantajını kullanarak ülkemizin genel kalkınma stratejisine uygun bir gelişim ortamının oluşturulması ve ekonomik aktivitelerin desteklenmesi gibi önemli hedefleri olan katılımcı bir kalkınma sürecini ifade etmektedir.
Toplum Sağlığı ve Güvenlik	Toplum sağlığı ve güvenliği tematik alanı, ilçemizde yaşayan vatandaşlarımızı etkileyen fiziksel, çevresel ve toplum güvenliği ile risklerin değerlendirilmesi, söz konusu riskleri önlemeye yönelik biçimde riskleri ele alan önleyici önlemlerin oluşturulması ve toplumu bu konuda bilinçlendirecek eylemlerin gerçekleştirilmesi ile ilgili faaliyetleri içeren alanı ifade etmektedir.
Tarihe, Doğaya ve Afet Risklerine Duyarlılık	Tarihe, doğaya ve afet risklerine duyarlılık tematik alanı, Eyüp İlçesi'nin tarihi, doğal ve kültürel mirasının korunarak ve uygun biçimde kullanılarak gelecek nesillere aktarılmasına adına uygun faaliyetlerin planlanarak uygulanmasını ile ilgili alanı ifade etmektedir.
Sosyal Belediyeçilik	Sosyal belediyeçilik tematik alanı, sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi çerçevesinde işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve birlikteliğin tesis edilmesi ile sosyokültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılmasını öngören,

	bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mefhumunu güçlendirmeye yönelik alanı ifade etmektedir.
Kentsel Üst ve Alt Yapının Güçlendirilmesi	Kentsel üst ve alt yapının gelişimi tematik alanı, Eyüp Belediyesi sınırları içerisinde çökme ve bozulma bulunan ekonomik, fiziksel, toplumsal ve çevresel koşulların kapsamlı ve bütünlük yaklaşımlarla sürekli iyileştirilmesini sağlamaya ve kentsel refah ve yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik uygulanan strateji ve eylemlerin bütünü olarak ifade edilebilecek tematik alandır.
Kurumsal Kapasitenin Artırılması	Kurumsal kapasitenin artırılması tematik alanı, Eyüp Belediyesi'nin yönetim yapısı analizi, yeniden yapılandırma, insan kaynakları planlama, politika, program ve karar verme mekanizmasını geliştirme, finansal analizler, mevzuat geliştirme, kurum içi eğitim programları planlama ve yürütme, bilgisayar tabanlı bilgi sistemleri kurma süreçlerine bir bütün olarak yaklaşma biçimini ifade eden tematik alandır.

Eyüp Belediyesi mevcut hizmet alanları arasında: sosyal destek hizmetleri, kent ve toplum düzeni, kültür hizmetleri yönetimi, çevre yönetimi, sağlık hizmetleri yönetimi, afet yönetimi ve imar yönetimi yer almaktadır.

Çizelge 3.33. Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi II - Hizmet Alanları (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi II - Hizmet Alanları	
Kültür Hizmetleri Yönetimi	Kültürel Etkinlikler (Konserler, Seminer, Sergiler, vb.), Kentsel ve Kültürel Tanıtım Hizmetleri, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması, Kültürel Mekanların Hizmete Sunulması, vb.
Çevre Yönetimi	Yeşil Alan Üretimi, Çevre Koruma, Atık Yönetimi, Su ve Atık Su Yönetimi, vb. çalışmalar
Sağlık Hizmetleri Yönetimi	Sağlık Hizmetleri (Ayakta Teşhis ve Tedavi, Kadın ve Aile Sağlığı, Evde Sağlık Hizmetleri), Veteriner Halk Sağlığı Hizmetleri, Acil Sağlık ve Cankurtaran Hizmetleri, Destek Sağlık Hizmetleri (Hıfzıssıhha Laboratuvar Hizmetleri, Haşerelerle Mücadele)
Afet Yönetimi	Deprem Odaklı Risk Analizleri, Afet ve Acil Durum Planlarının Hazırlanması, Acil Durum Yönetimi, Afet Konusunda Bilinçlendirme Eğitimleri
İmar Yönetimi	İmar Planların Hazırlanması, Harita Çalışmaları, Kentsel Tasarım Çalışmaları, Kentsel Dönüşüm Çalışmaları

Tez çalışması kapsamında belirlenen başlıklar çerçevesinde Eyüp Belediye 2015-2019 Stratejik Planı'nda ele alınan temalar, stratejik amaçlar ve stratejik hedefler ile bu doğrultuda tanımlanan projeler indirgenerek aktarılacaktır.

Çizelge 3.34. Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi III - Temalar, Stratejik Amaçlar, Stratejik Hedefler ve Projeler (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi III - Temalar, Stratejik Amaçlar, Stratejik Hedefler ve Projeler	
Tema:1 Yerel Ekonomik Kalkınma	
Stratejik Amaçlar	Stratejik Hedefler
Stratejik Amaç 1.; İlçemizde turizm geliştirilmesi sağlanacaktır.	Stratejik Hedef 1.; İlçemize gelen turistlerin memnuniyet düzeylerinin artması sağlanacaktır.
Stratejik Amaç 2.; İlçemizde işsizlik oranlarının düşürülmesi sağlanacaktır.	Stratejik Hedef 2.; İlçemizde işsizlik oranlarının düşürülmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir.
Stratejik Amaç 3.; İlçemizde ticari faaliyetlerin geliştirilmesi sağlanacaktır.	Stratejik Hedef 3.; İlçemizde yaşayan esnaf ve vatandaşların ticari faaliyetlerini geliştirmesi sağlanacaktır.
Projeler:	
<ul style="list-style-type: none"> - Ziyaretçi profilinin ortaya konulması, tanıtıcı reklam ve ilanların yaygınlaştırılması, - Turistik amaçlı gezi parkurlarının oluşturulması, - İlçede yerleşik gençlerin tur rehberi olarak yetiştirilmesi, - Turistik hizmet kalitesi ve memnuniyet araştırmalarının yapılması. 	
Tema 3: Tarihe, Doğaya ve Afete Duyarlılık	
Stratejik Amaçlar	Stratejik Hedefler
Stratejik Amaç 1.; İlçemizin tarihi, doğal ve çevresel yapısı korunacaktır.	Stratejik Hedef 1.1; İlçemizin tarihi dokusu korunacaktır. İlçemizde mevcut tarihi yapının korunabilmesi adına tespit, yenileme ve koruma çalışmaları yapılacak, yapının bozulmasına yönelik unsurların bertaraf edilmesine yönelik önlemler alınacak, yenilerinin ilçemize kazandırılması sağlanacak, söz konusu eserlerin ziyaret edilebilmesine yönelik düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
	Stratejik Hedef 1.2; İlçemizin doğal yapısı korunacaktır. İstanbul'un en büyük yeşil alanına sahip olan ilçemizde yeşil alanların korunması ve sayısının artırılmasına ve doğayla uyumlu yapılar aracılığıyla gelişmesine öncülük edilecektir.
	Stratejik Hedef 1.3; İlçemizde yaşayan toplumun ilçenin tarihi yapısı ve doğa konusunda bilinçlendirilmesi sağlanacaktır. İlçemizde mevcut tarihi yapının ve doğanın korunabilmesi adına toplumu bilinç düzeyini yükseltecek rehberler ve interaktif rehberler hazırlanacak ve eğitim kurumlarında özel dersler verilecektir.
	Stratejik Hedef 1.4. İlçemizde çevrenin korunması ile ilgili çeşitli önlemler alınacaktır. İlçemizde yaşayan vatandaşların geri dönüştürülebilir çeşitli atıkları bilinçli biçimde uzaklaştırması için gereken tedbirler alınacak, katı atıkların yer altına alınması ve zamanında uzaklaştırılması sağlanacak ve şehir şantiyeciliği kavramı uygulamaya geçirilecektir.
Stratejik Amaç 2. Olası afet riskleri analiz edilerek ön hazırlık yapılacaktır.	Stratejik Hedef 2.1; İlçede meydana gelebilecek doğal afetlere yönelik riskleri analiz ederek ön hazırlık çalışmaları yürütülecektir. İlçemizde meydana gelebilecek afetlere yönelik risk analizi ve yönetim planı oluşturulacak, gönüllü kurtarma ekipleri tasarlanarak eğitilecek, ulaşım senaryoları ile deprem park alanları belirlenecek ve kurumun bilişim altyapısı için felaket kurtarma sistemi devreye alınacaktır.
	Stratejik Hedef 2.2; Toplum, ilçemizde meydana gelebilecek olası doğal afetlere yönelik olarak bilinçlendirilecektir. İlçemizde yaşayan vatandaşlarımız, ilçemizde meydana gelebilecek olası doğal afetler konusunda bilinçlendirilecek, eğitim kurumları ve bilgi evleri aracılığıyla kendilerine çeşitli

	eğitimler verilecektir.
Projeler:	
Tarihi Çevre	<ul style="list-style-type: none"> - Envanter çalışmasının yapılması, restorasyon ve koruma çalışmalarının yapılması, - Tarihi küçük atölyeler sokağının ihdası için konsept geliştirilmesi, - Mevcut yapıların tarihi dokuya uyumlu hale getirilmesi, - Eyüp ilçesi ile ilgili tez ve araştırma çalışmalarının desteklenerek teşvik edilmesi, - Doğa uyumlu yapılar için proje yarışmalarının düzenlenmesi, - Yeşil alanların artırılması,
Turizm	<ul style="list-style-type: none"> - Eyüp İlçesi rehberinin hazırlanması ve yayınlanması, - Eyüp İlçesi interaktif rehberinin yayınlanması, - İstanbul Kent Müzesi konseptinin oluşturulması, - Mehter Akademisi ve Mehter Müzesi konseptinin oluşturulması, - Eyyüb-el Ensari Panorama Müzesi konsept ve analiz çalışmaları yapılması, - Tarih ve Medeniyet Müzesi konseptinin oluşturulması, - Tarih ve Medeniyet Müzesi'nin hizmete açılması, - Eyüp ilçesi tarihi eser varlıklarının güvenliğine yönelik projeler geliştirilmesi,
Eğitim	<ul style="list-style-type: none"> - Eğitim kurumlarında ve bilgi evlerinde tarih ve doğa konulu özel dersler konulmasının sağlanması - Eyüp Sempozyumunun düzenlenmesi,
Risk Yönetimi	<ul style="list-style-type: none"> - Afet risk analizinin yapılarak yönetim planının oluşturulması, - Risk analizine uygun ulaşım planlarının yapılması, deprem park alanlarının oluşturulması.
Değerlendirme:	
<p>- Haliç'in farklı kurumların yetki ve sorumluluğunda olmasına bağlı olarak kurumlar arası karar alma mekanizmalarında kesişen veya örtüşmeyen noktaların varlığı, ortak zeminde karar alma mekanizmasının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ortak bir değer olan Haliç'in çevresi ile ele alınması, tarihinden getirmiş olduğu kültürel, tarihi ve doğal kimliğin sürdürülebilir kılınması adına önem taşımaktadır.</p> <p>- Ziyaretçi profilinin ortaya konulması ile birlikte, tarihi ve kültürel değerlerin yanı sıra doğal değerlerin de tanıtılması kolaylaşacak, aynı zamanda alan yönetimi kapsamında ziyaretçi yönetiminin gerçekleştirilmesi için gerekli olan veri elde edilmiş olunacaktır. Bu sayede, ziyaretçi profili özelinde çalışmalar ve uygulamalar gerçekleştirilebilecektir.</p> <p>- Tarihi çevre konusunda envantere yönelik olarak çalışmaların yapılması, yapı ölçeğinde ise restorasyon ve yenileme gibi uygulamaya yönelik eylemlerin tanımlanmış olması, alana yönelik yönetim planı gereksinimi olduğunu destekler niteliktedir. Sadece öge bazında değil alanın geneline yönelik eylemleri tanımlayan ve bu süreçleri detaylandıran üst ölçek kararların tanımlandığı yasal bir çatıya gereklilik bulunmaktadır.</p> <p>- Son olarak, afet riski sakınımlı konusunda yönetim planı hazırlanması gerektiği ve buna uygun olarak ulaşım planlarının ve deprem park alanlarının yapılması gerektiği vurgusu dikkat çekmektedir. Risk sakınımlıya yönelik olarak ortaya konan bu hedeflerin, koruma alanları özelinde detaylanacak ve ilçenin bütününe kapsar nitelikte olması gerektiği göz ardı edilmemelidir.</p> <p>- 2015-2019 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanan Stratejik Planı'n, koruma ve afet riski başlıklarına önem verdiği görülmektedir. Daha önceki dönemlerde tanımlanan hedefler içerisinde üstel bir yaklaşımla geçen bu başlıkların özellikle afet yönetimi konusunun bu plan kapsamında önceliklendirildiği görülmektedir. Bunun nedeni ise 2012 yılında yürürlüğe giren 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile birlikte riskli alan ilan edilmesi ve kentsel dönüşüm uygulamalarının başlatılmasıdır. Buna bağlı olarak, afet yönetimine yönelik olarak ortaya konan çalışmalar da artış gözlemlenmiştir.</p> <p>- Küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi konular Eyüp Belediyesi tarafından 5 yıllık dönemlerde hazırlanmakta olan stratejik planlara 2015-2019 döneminde konu edilmiştir. Ancak, bu konudaki strateji ve hedefler de yetersiz kalmaktadır. Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin olumsuz etki yaratacağı tespit edilmesine rağmen eylem planı içerisinde bunların olumsuz etkisini azaltmaya yönelik herhangi bir çalışma geliştirilmediği veya hazırlanmadığı görülmektedir. İlçenin İstanbul'daki en büyük yeşil alana sahip olmasının avantajının bu bağlamda ele alınması gerektiği de unutulmamalıdır.</p>	

Eyüp Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu ve Performans Programı

2015 yılı Faaliyet Raporu'na belediye internet sitesi üzerinden ulaşılammıştır. Performans Programı bu kapsamda tarihi dokunun korunması konusunda sadece dönemlik çalışmalara ışık tutması adına derlenerek aktarılmaktadır.

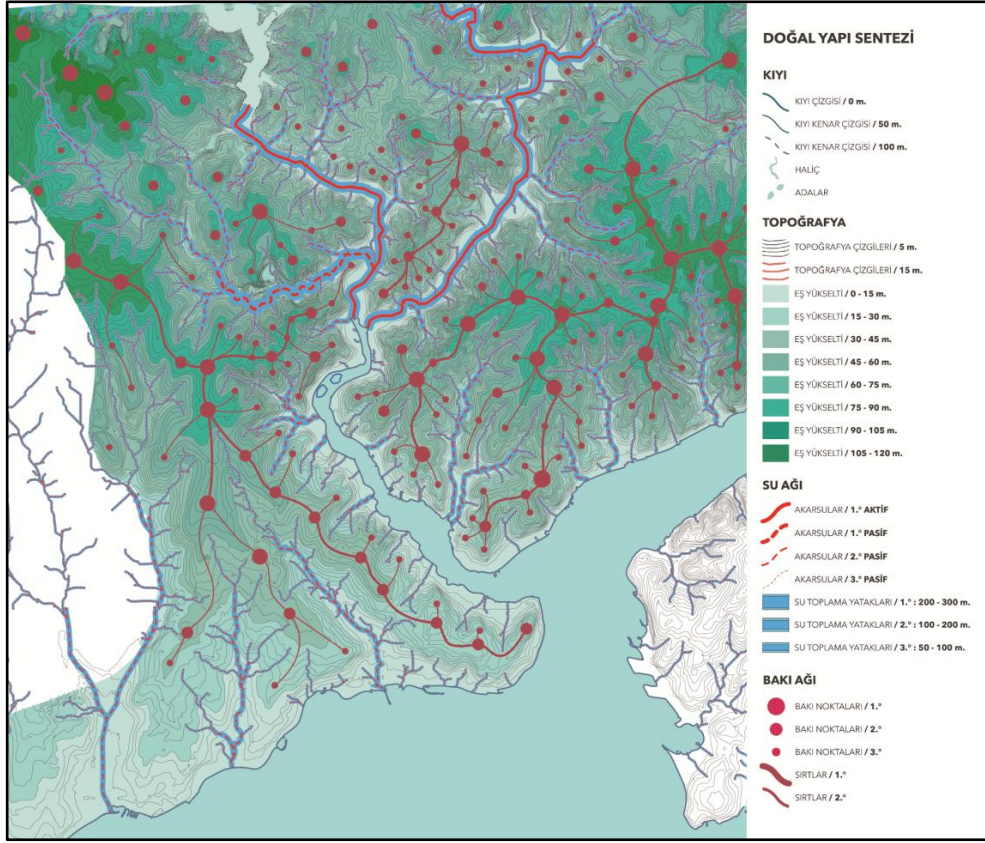
Çizelge 3.35. Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi I - 2015 Performans Değerlendirmesi (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp Belediyesi 2015- 2019 Dönemi I- 2015 Performans Programı Değerlendirmesi
Değerlendirme:
<p>Yerel ekonomik kalkınma teması altında, turizmin geliştirilmesi stratejik amaç olarak tanımlanırken, stratejik hedef ise ilçeye gelen turistlerin memnuniyet düzeylerinin artırılması olarak belirlenmiştir. Bu sayede, gelen ziyaretçilerin ilçeyi ziyaret etmek amacıyla tekrar gelmelerinin sağlanması hedeflenmektedir. Bu durumun, ilçede yaşayan esnaf ve vatandaşlara ekonomik getiri sunması öngörülmektedir.</p> <p>2015 yılında tarihi çevre ve afet konularında daha duyarlı olunduğu, geliştirilmesi gereken yan olarak tanımlanan bu başlıkların bu yılki performans programında tanımlanan temel temalar içerisinde yer aldığı, buna bağlı olarak da stratejik amaç ve hedeflerin ortaya konduğu görülmüştür.</p>

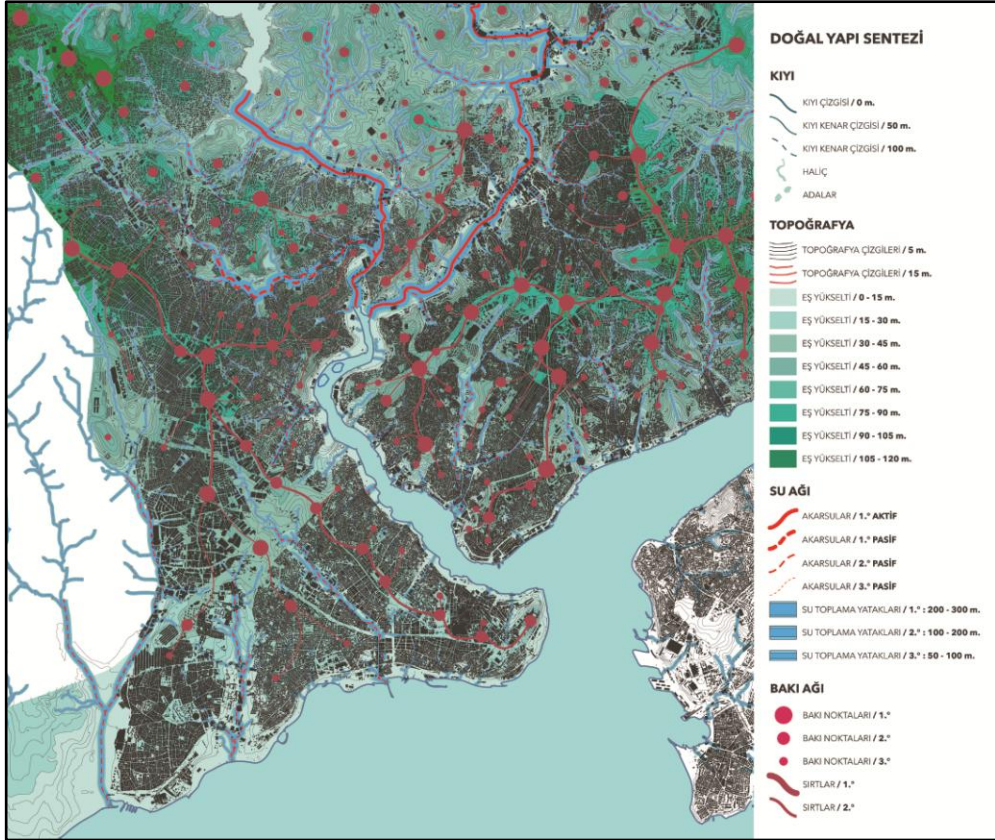
3.3.3. İlçe Ölçeği Kararların Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları Üzerinden İrdelenmesi

Bu kısımda, ilçe ölçeğinde hazırlanan stratejik planlar ve yıllık faaliyet raporları ile performans program raporları, tez çalışmasının ana çatkısı içerisinde değerlendirilerek, sürdürülebilir kentsel korumanın boyutları üzerinden irdelenmektedir. Burada amaç, ilçe ölçeğinde tanımlanan hedeflerin ve buna bağlı olarak hayata geçirilen uygulamaların, tez çalışması kapsamında tanımlanan ana temalar olan miras, çevre, iklim değişikliği ve risk yönetimi üzerinden süzülerek aktarılan metinler içerisinde sürdürülebilir kentsel korumanın boyutlarının karşılıklarının belirlenmesidir.

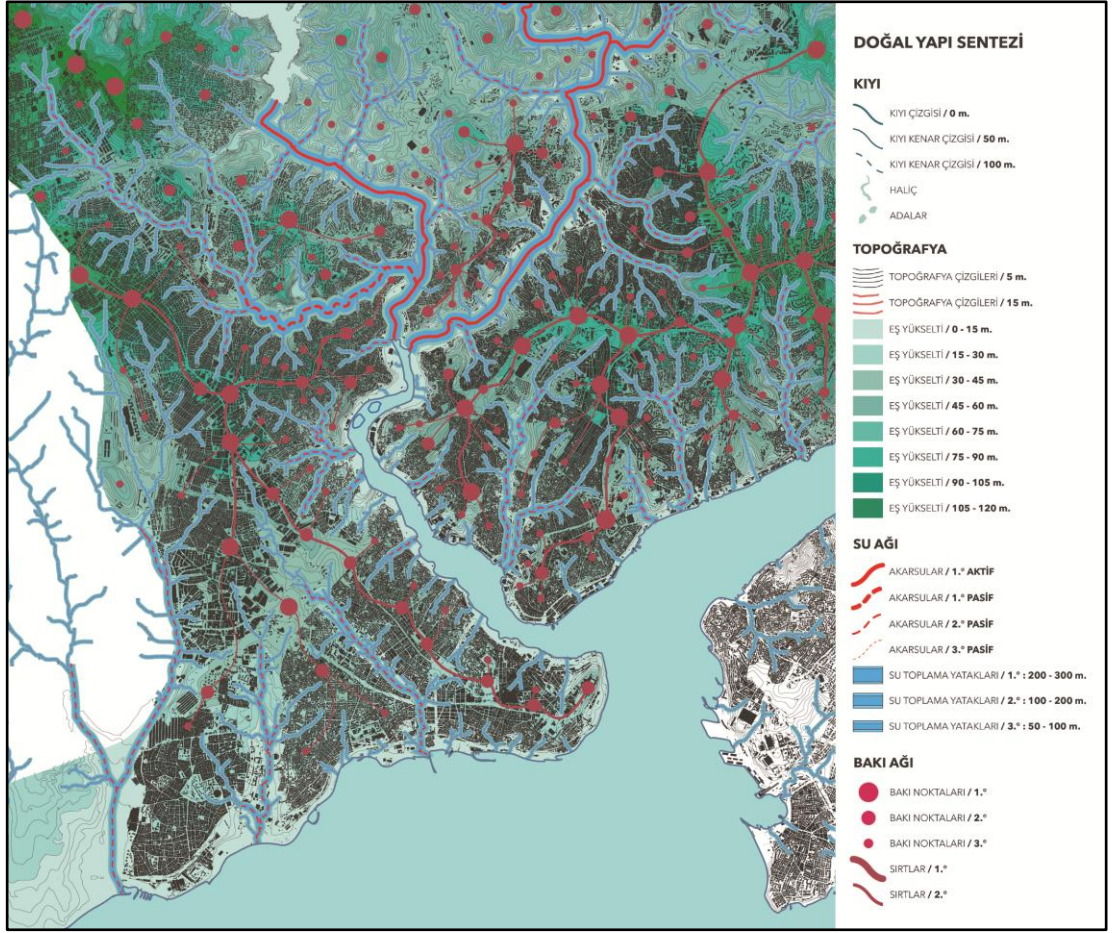
İlçe ölçeğinde daha alt ölçekte mekana ve yerele yönelik detaylı çalışmaların ele alınması gerektiği öne çıkmaktadır. Bu kapsamda, ilçe ölçeğinde fiziksel boyutu oluşturan doğal çevre, Haliç ve çevresi olarak sınırlandırılmaktadır. Bu bağlamın belirlenmesinde rol oynayan faktör olarak öncelikle üst ölçekte Haliç Havzasının ve onu besleyen su kaynaklarının çoğunun Eyüp ilçe idari sınırları içerisinde yer almasının yanı sıra, Eyüp tarihi kent merkezinin Haliç ile ilişkili olarak gelişmiş olmasıdır. Haliç'in varlığı, Eyüp kentinin ortaya çıkışını tetikleyen başat faktör olması nedeniyle önemlidir. Bununla ilgili daha detaylı bilgi bir sonraki kısımda aktarılacaktır.

Şekil 3.22. Haliç ve Çevresi Bağlamında Doğal Çevre

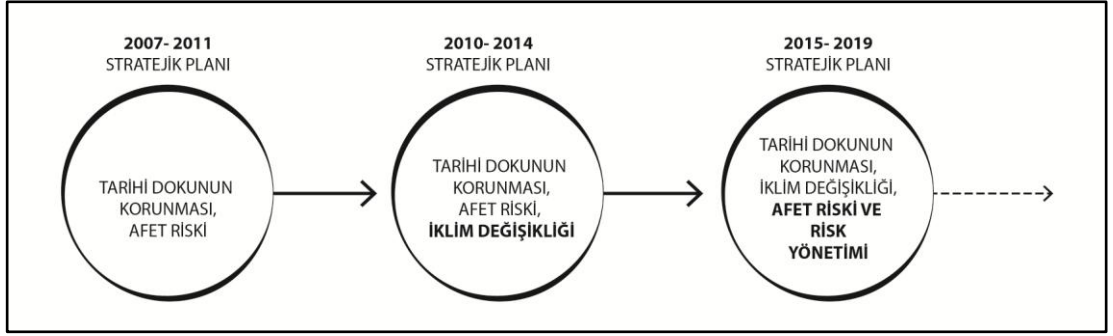
Şekil 3.23. Haliç ve Çevresi Bağlamında Yapılaşmış Çevre

Şekil 3.24. Haliç ve Çevresi Bağlamında Doğal Çevre ve Yapılaşmış Çevre

Haliç ve çevresi bağlamında doğal çevre odağında yapılaşmış çevrenin yeniden gözden geçirilmesi gerektiği Çizelge 3.24'te gözler önüne serilmektedir. Gerek Haliç ve çevresinin iklim değişikliğine bağlı olarak suların yükselmesi tehlikesi ve tehdidi altında bulunması gerekse bugün dere yataklarının üzerine kurulu ulaşım aksları ve bunların çevresinde gelişme gösteren yerleşim alanlarının varlığı, iklim değişikliği ve risk yönetimi konularının giderek önem kazanmasına ve de bu kapsamda stratejik planların ve buradan hareketle Nazım İmar Planları, Uygulama İmar Planları ve Koruma Amaçlı İmar Planları'nın revizyonunu gerektirmektedir.

2007 yılından itibaren Eyüp Belediyesi tarafından dönemsel olarak hazırlanan Stratejik Planların önceliklendirdiği başlıkların yıllar içerisinde değiştiği ve geliştiği gözlemlenmiştir. 2007- 2011 dönemi içinde tarihi dokunun korunması ve kültürel değerlerin sürdürülebilirlik kazanması başlığı öne çıkarken, 2010- 2014 yılları için hazırlanan stratejik planın merkezinde tarihi dokunun korunmasının yanı sıra iklim değişikliği ve afet riski konularının da öncelikli alanlar arasında yer aldığı görülmüştür. Son olarak 2015- 2019 dönemi için ortaya konan çalışmada ise bütün bu başlıklara ek olarak risk yönetimi kavramının ortaya çıkışı dikkat çekmektedir.

Şekil 3.25. 2007 yılından itibaren Eyüp Belediyesi tarafından hazırlanan Stratejik Planların önceliklendirdiği başlıklar (Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır)

Bu durum, küresel ölçekte ortaya konan kapsamın ulusal, metropoliten ve ilçe ölçeğinde giderek önem arz eden başlıklar arasında yer almaya başladığının açık bir göstergesidir. Buna rağmen, her ne kadar stratejik plan kapsamında tanımlanmış da olsa, henüz risk yönetimi konusunda bir eylem planı hazırlanmadığı bilinmektedir. Sadece risk yönetimi konusunda değil aynı zamanda iklim değişikliği konusunda da İstanbul'un ihtiyacı olan bir iklim eylem planının var olmayışı, bu tür başlıkların sadece başlık ve kavram olarak kaldığının, hayata geçirilme konusunda ise gerek bu tür eylem planı çalışmalarının hazırlanması gerekse de sonrasında ilçe ölçeğine inildiğinde yerele özgü nitelik taşıyan özelleşmiş çalışmaların uygulamaya geçirilmesinin süreklilik ve öncelik arz etmediğine ışık tutmaktadır.

Öncelikle, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı, sürdürülebilir kentsel korumanın bağlamında değerlendirilerek tartışmaya açılacaktır. Ardından, Eyüp Belediyesi tarafından dönemsel olarak hazırlanan stratejik planlar sürdürülebilir kentsel koruma bağlamı içerisine oturtularak aktarılacaktır. Son olarak, Büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi tarafından tanımlanan kapsam ve içerikler karşılaştırılarak değerlendirmeye açılacaktır. Bu sayede, alt ölçekte farklı karar mercilerinin ortaya koyduğu çalışmaların kapsamaları da karşılaştırılmış olacaktır.

Çizelge 3.36. İlçe Ölçeği Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi - I (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

İlçe Ölçeği Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi - I		
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'na Göre		
Fiziksel Boyut	Yapılaşmış Çevre	İstanbul Büyükşehir Belediyesi idari sınırları içerisinde kalan yapılaşmış çevre
	Doğal Çevre	İstanbul Büyükşehir Belediyesi idari sınırları içerisinde kalan doğal çevre - Doğal, kültürel ve tarihi değerlerinin korunması ve bu alanların kamu kullanımına uygun hale getirilmesi - Yenilenebilir enerji, enerji verimliliği konularında ortaya konan faaliyetlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması

		<ul style="list-style-type: none"> - Yeşil alanların yaygınlaştırılması - Afetle mücadele konusunda kapasite ve performansın artırılması - Afetlere yönelik olarak bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi ve artırılması, bu kapsamda, paydaşlardan ve gönüllülerden destek alınması ve onlarla işbirliği yapılması
Sosyal Boyut		<ul style="list-style-type: none"> - Yönetişim kavramı - Yaşam kalitesine yönelik ve sürdürülebilir bir dünya kenti hedefi - Süreçte farklı hedefler kapsamında paydaşlarla işbirliğinin yapılması
Ekonomik Boyut		<ul style="list-style-type: none"> - Kültür turizminin önceliklendirilmesi ve bu bağlamda ortaya konan çalışma ve faaliyetlere hız kazandırılması adına desteklenmesi - Süreçte paydaşlar arası işbirliğinin kurulması
Yasal/ Yönetimsel Boyut	Yasal Boyut	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı ile ilgili Kanun ve Yönetmelikler, ulusal ölçekte tanımlanan kararlar ve ortaya konan planlar, çalışmalar ve dokümanlar, metropoliten alanda tanımlanan kararlar ve ortaya konan planlar, çalışmalar ve dokümanlar
	Yönetimsel Boyut	İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İlçe ölçeğinde alınan kararlar ve hazırlanan planlar ve dokümanlar çerçevesinde belirlenen sorumlu ve ilgili kurum ve kuruluşlar
Değerlendirme:		
<p>İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan Stratejik Plan belgesi, üst ölçek kararları İstanbul özelinde değerlendirip süzmesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Ancak, yine de belli konularda İstanbul özelinde yapılması gereken çalışmalara ve uygulamalara yeterli sınırlamayı getirmediği görülmektedir. Aynı şekilde üst ölçek stratejik plan kararlarında olduğu gibi tematik ve kavramsal bir yaklaşım izlendiği ortadadır. Belli başlı konularda örneğin kültür turizmi gibi daha detaylandırılan hedeflerin olduğu görülmektedir. Diğer yandan sorumlu ve ilgili kurum ve kuruluşları her hedef kapsamında tanımlaması, uygulamaya yönelik olarak yetki alanları ile görev ve sorumlulukların da belirlenmesi ve bu konuya netlik kazandırılması konusunda önem taşımaktadır.</p>		

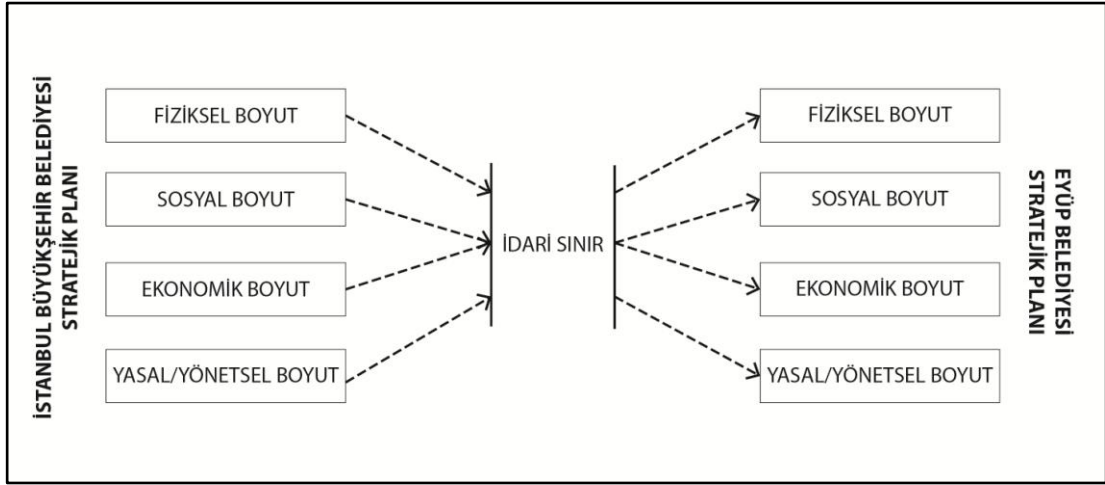
Çizelge 3.37. İlçe Ölçeği Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi - II (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

İlçe Ölçeği Kararların Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi - II			
Eyüp Belediyesi Stratejik Planları'na Göre			
Fiziksel Boyut			
Yapılaşmış Çevre	Eyüp ilçesi idari sınırları içerisinde kalan yapılaşmış çevre		
Doğal Çevre	Eyüp ilçesi idari sınırları içerisinde kalan doğal çevre		
	2007- 2011 Stratejik Planı	2010- 2014 Stratejik Planı	2015- 2019 Stratejik Planı
	<ul style="list-style-type: none"> - Teknolojik kirliliğin önlenmesi - Suyolu ve dinlenme alanları ile manzara potansiyelinin değerlendirilmesi - Tarihi ve doğal kimliğe uygun bir yerleşme düzenine kavuşturulması - Yeşil alanların ve mesire yerlerinin çoğaltılması - Doğal afetlere yönelik önlemlerin alınması 	<ul style="list-style-type: none"> - Çevrenin korunması (tarihi ve doğal çevre) - Kirliliğin önlenmesi ve kent temizliği - Rekreasyon alanlarının artırılması - Deprem konusunda halkın bilinçlendirilmesi için çalışmalar düzenlenmesi ve eğitimler verilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> - Tarihe, doğaya ve afet risklerine duyarlılık kazandırma çalışmalarının yürütülmesi - Deprem odaklı risk analizlerinin hazırlanması - Afet ve acil durum planlarının hazırlanması ve acil durum yönetimi konusunda gerekli çalışmaların ortaya konması - Afet konusunda halkın bilinçlendirilmesi için

			eğitimlerin verilmesi - Yeşil alan üretimi ve çevrenin korunması - Su ve atık yönetimi
Sosyal Boyut	2007- 2011 Stratejik Planı	2010- 2014 Stratejik Planı	2015- 2019 Stratejik Planı
	- Yaşanabilir ve çağdaş kent - Halkın memnuniyeti odaklı belediyeçilik yaklaşımı - Vatandaş odaklı ve katılımcı bir yönetim sistemi	- Modern kent kavramı - Katılımcı belediyeçilik anlayışı ve halkın yönetim sürecine katılımın sağlanması	- Hizmet odaklılık - Şeffaf belediyeçilik - Toplum güvenliği - Toplumun bilinçlendirilmesi - Aidiyet hissinin güçlendirilmesi - Toplumsal katılım
Ekonomik Boyut	2007- 2011 Stratejik Planı	2010- 2014 Stratejik Planı	2015- 2019 Stratejik Planı
	- Teknolojik ilerleme	- Tarihi dokunun korunmasında finansmanın yine yerel kaynaklardan temin ediliyor olması (İl Özel İdaresi katkı payı)	- Yerel ekonomik kalkınma ve bu bağlamda kamu ve özel sektör ortaklıklarının kurulması ve güçlendirilmesi - Yerel kaynak ve rekabet avantajının kullanılması - Ülkenin genel kalkınma stratejilerine uygun yerel kalkınma stratejilerinin geliştirilmesi - Katılımcı kalkınma
Yasal/ Yönetmelik Boyut	Yasal Boyut	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı, Eyüp Belediyesi Stratejik Planı ile ilgili Kanun ve Yönetmelikler, ulusal ölçekte tanımlanan kararlar ve ortaya konan planlar, çalışmalar ve dokümanlar, metropoliten alanda tanımlanan kararlar ve ortaya konan planlar, çalışmalar ve dokümanlar	
	Yönetmelik Boyut	İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Eyüp Belediyesi, İlçe ölçeğinde alınan kararlar ve hazırlanan planlar ve dokümanlar çerçevesinde belirlenen sorumlu ve ilgili kurum ve kuruluşlar	
Değerlendirme:			
Eyüp Belediyesi tarafından hazırlanan stratejik planların, dönemsel incelemesi sonucunda, farklı dönemlerde farklı önceliklerin ön planda tutulduğu ve buna yönelik uygulamaya yönelik çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir. Ancak, özellikle çevre konusunda bu tür çalışmaların yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.			

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Eyüp Belediyesi tarafından hazırlanan stratejik planlar tematik anlamda paralellik göstermektedir. İBB Stratejik Planı İstanbul metropoliten alanına hizmet eder bir nitelikte hazırlanmış olmasına rağmen, tanımlanan tematik kapsamda mekana yönelik veya uygulamaya yönelik özelleşmiş ve detaylandırılmış faaliyetleri ortaya koymamaktadır. Eyüp Belediyesi tarafından hazırlanan stratejik planların buradan hareketle, yetki alanı sınırları içerisinde daha detaylı ve yerele özgü çalışmalar gerçekleştirilmesinde esneklik tanınmaktadır. Bu durum bir taraftan avantaj oluştururken diğer taraftan uygulamaya yönelik önceliklendirme konularında dezavantaj olabilecek bir yapı ortaya konmaktadır. İlçe belediyesinin yerele yönelik olarak ele alacağı çalışmaların bu bağlamda geçişleri sunarken aynı zamanda da daha detaylı ve geniş bir çerçeve ele alması

gerekmektedir. Bu kapsamda, stratejik planların ve ortaya koydukları eylem alanlarının yeniden gözden geçirilmesi gerekebilir.

Şekil 3.26. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları ve İdari Sınır İlişkisi (Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır)

3.3.4. Eyüp'te Planlama Süreci ve Kentsel Koruma Bağlamında Yasal Süreç Değerlendirmesi

Bu kısımda, Eyüp ilçesinin planlama süreci ve dinamiklerinin dönemsel incelemesi yapıldıktan sonra, Kentsel Sit Alanı'na yönelik kararlar ve planlar aktarılacaktır.

3.3.4.1. Dönemsel İnceleme: Eyüp'te Planlama Süreci ve Dinamiklerinin Dönemsel İncelemesi

Kuban (2012, 4), Eyüp'ün İstanbul'un dönemsel gelişimi içerisindeki yerini şu şekilde anlatır:

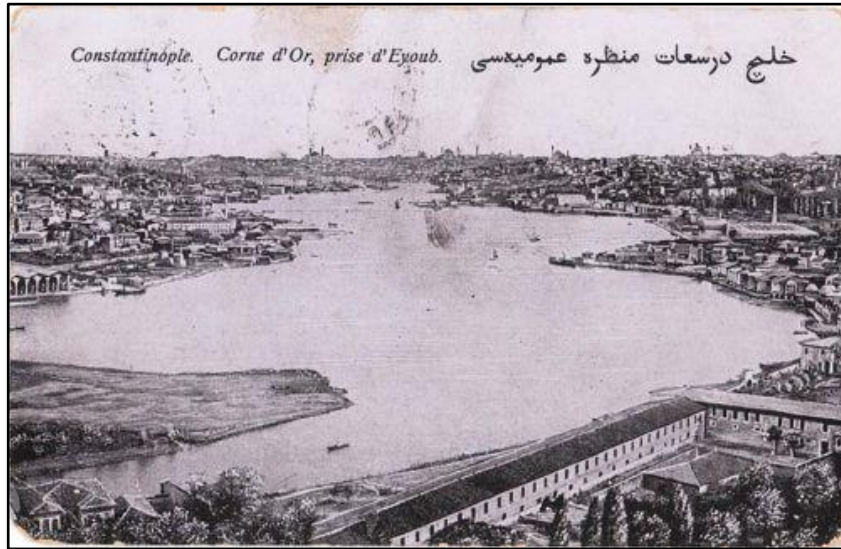
"Haliç ile Boğaz'ın birleştikleri yerin çevresindeki üç yerleşme denizle hem bağlanmış hem ayrılmıştır. Bunların etnik karakterleri ve işlevleri de birbirinden farklıydı. İstanbul, imparatorluğun idari ve kültürel merkeziydi. Galata bir dış ticaret merkeziydi. Üsküdar ise daha çok kendi kendine yeten bir uydu kent olarak kalmıştır. Haliç üzerindeki Eyüp'e de bir uydu kent olarak bakmak mümkündür."

Eyüp, bir uydu kent olarak gelişmiş, kent ile bağlantısı ise deniz yolu ile sağlanmıştır.

Şekil 3.27. Eyüp, Haliç Kıyısı Görünüş (URL - 48)

Tarihi Yarımada ve Eyüp arasındaki ulaşım için en iyi aracın kayıklar olduğu ve Haliç boyunca kurulan iskelelerin bu dönemden itibaren büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir (Kuban, 2012, 5). Osmanlı İmparatorluğu döneminde padişahların Eyüp'e geleneksel ziyaretlerinde gidiş ve gelişlerinden birini kara birini deniz yolu ile yaptığı bilinmektedir. Bu nedenle, tarihi kent merkezi bu iskelenin bulunduğu alan ve çevresinde gelişme göstermiştir.

Şekil 3.28. Eyüp, Haliç Görünüş (URL - 49)

Eyüp ve çevresinin gelişimini 5 ana dönemde incelemek mümkündür. İlk dönem olan Bizans Dönemi'nde henüz bir yerleşim alanı olmayan Eyüp'ün zaman içerisinde geçirmiş olduğu dönemler özetlenerek tez çalışması kapsamında önemli olduğu düşünülen kısımlar 2007- 2014 Eyüp Belediyesi Stratejik Planı'ndan alınarak aktarılmıştır. Çizelge 3.38'de kullanılan görseller Yüceil'in kişisel arşivinden derlenerek kullanılmıştır.

Çizelge 3.38. Eyüp'te Planlama Süreci - Dönemsel İnceleme (Tez çalışması kapsamında derlenerek aktarılmıştır)

Eyüp'te Planlama Süreci - Dönemsel İnceleme		
I. Dönem	Bizans Dönemi	<ul style="list-style-type: none"> - Eyüp, zengin ve yoğun bitki örtüsü nedeniyle imparatorların av sahası ve sayfiye yeri - Kutsal Eyüp: başta Aziz Kosmos ve Damianos'a adanmış manastır olmak üzere, dini yapıların varlığı, kutsal şifa merkezi - Yeşil Eyüp: yerleşimin kurulduğu yamacın suya indiği noktada II. Theodosios zamanında kurulan manastır ve çevresindeki görünümünden dolayı Kosmidion (Yeşil) olarak adlandırılması
II. Dönem	15. - 16. Yüzyıllar	<ul style="list-style-type: none"> - Fatih Sultan Mehmet tarafından Ebu Eyyüp'ün mezarı türbe haline getirilmiştir. - Eyüp Sultan: ilk sultan cami ve külliyesi, külliye bünyesinde medrese, kütüphane, imaret ve çite hamam yapıları bulunmaktadır. - Cami ve külliye çevresinde ilk yerleşim, Eyüp Sultan'ın çekirdeği - Kutsal Eyüp: Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli manevi sembollerinden biri, Hz. Muhammed'in kutsal emanetlerinin buraya taşınması nedeniyle önemli bir dini cazibe merkezi, en kutsal 4. İslam ziyaretgahı, dini ve dinlenme amaçlı ziyaret ve konaklamanın çekim merkezi - Tarikatlara ait tekkelerin yapıldığı, ileri gelen bilgin ve saray mensuplarına ait türbe ve kabristanların da yine Eyüp'te inşa edildiği bilinmektedir. - Osmanlı İmparatorluğu'nda halka ilişkiye geçme yöntemleri arasında yer alan ideolojik ve simgesel tahta oturma (cülus), bağlılık yemini (biat), kılıç kuşanma törenlerinde, sünnet, doğum ve zafer kutlamalarında odak noktası. Bu tür törenlerin, Eyüp ve Saray arasında kutsal aks olarak tanımlanan güzergah ve Haliç üzerinde gerçekleştirildiği bilinmektedir. - Haliç üzerinde dinlenme yerleri oluşturulmuş, Haliç ve kıyısı kullanıma açılmıştır. - Ticaretin de gelişmesiyle birlikte, seramik, çanak - çömlek, oyuncak atölyeleri gibi imalathanelerin de geliştiği bilinmektedir. - Kırkçeşme suyuyla birlikte Eyüp Galata'dan sonra en yoğun olarak yerleşilen surdışı yerleşimlerinden biri haline gelmiştir.
III. Dönem	17. ve 18. Yüzyıllar	<ul style="list-style-type: none"> - Kentin surdışına doğru gelişimiyle birlikte, Haliç'in son bulduğu yerde Kağıthane ve Eyüp mesireleri ve sahil sarayları ortaya çıkmaya başlamıştır. - Bu dönem, külliye ve çevresinde gelişen yerleşim dokusunun devamı niteliğinde olup, önemli camilerin çevresinde İslam kenti dokusuna benzer mahalle dokularının ortaya çıktığı bilinmektedir. - Yavedud, Zal Paşa, Defterdar, Eyüp ve Hoca Efendi iskelelerinin varlığı ise Haliç ve kıyısı boyunca yoğunlaşmakta olan nüfusun ve buna bağlı olarak da yerleşim alanlarının birer göstergesi olarak tanımlanmaktadır. - Haliç üzerinde Defterdar Camii'ne kadar olan bölgeyi tasvir ile düzlükteki Çömlekçiler Mahallesi'nde bağlı - bahçeli kat kat hoş manzaralı 1000 kadar evden, birçok konak ve bostanın varlığı (Evliya Çelebi) - Eyüp'ün bahçe ve bostanları, şehzade ve sultan hanımlarına ait konakları ve saraya kar sağlayan kar kuyuları (Kömürcüyan)
IV. Dönem	19. Yüzyıl - Cumhuriyet Dönemi	<ul style="list-style-type: none"> - Çiçek yetiştiriciliğinin gelişmesiyle gül bahçelerinin ve Gül Pazarı'nın varlığı dikkati çekmektedir. - Şah Sultan Türbesi karşısında Esmâ Sultan'ın metruk sarayı bu dönem yapılan yapılar arasındadır.

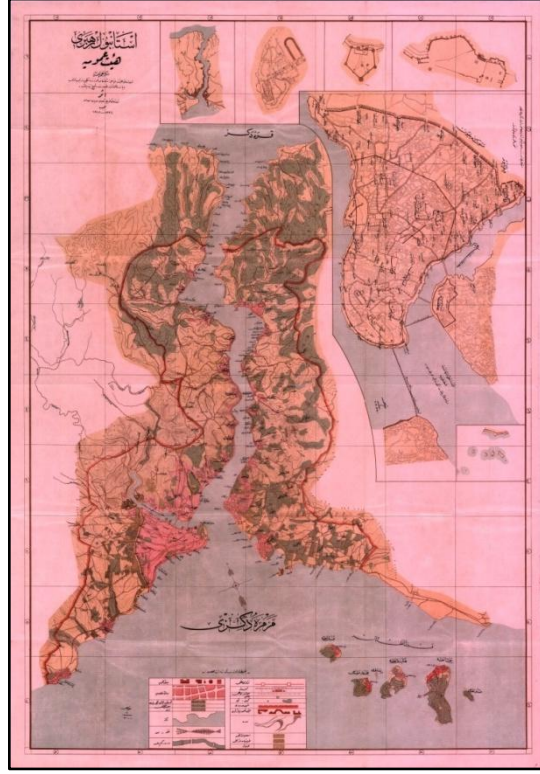
Şekil 3.29. 1819 tarihinde İstanbul

- 1829 yılında Rami Kışlası'nın yapımı

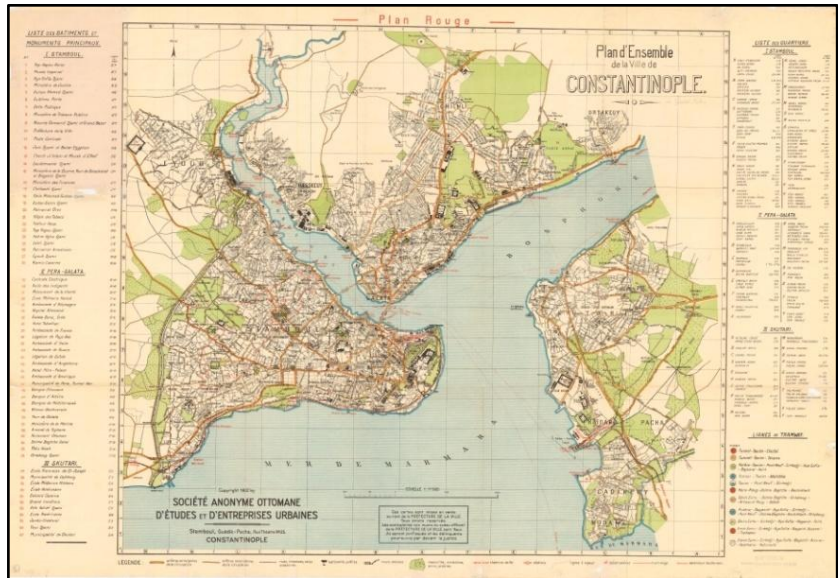
Şekil 3.30. 1839 tarihinde Haliç ve Çevresi

- 1880 yılında Pierre Loti Tepesi'ne yapılan kahve, Eyüp'ün yabancılar tarafından tanınması ve ziyaret edilmesi için önemli bir cazibe noktası haline gelmeye başlamıştır.

Şekil 3.31. 1918 tarihinde İstanbul

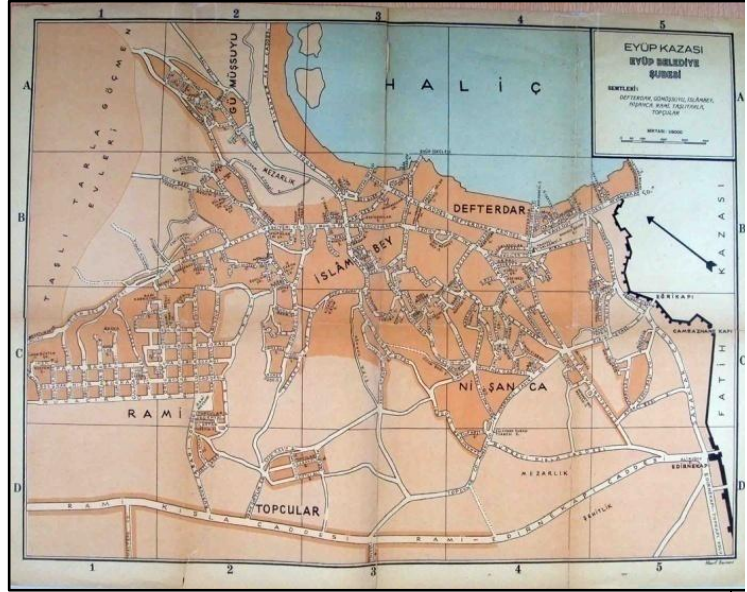
- Sirkeci Tren Garı ile birlikte demiryolu ağının genişletilmesi ve Tarihi Yarımada'da durak vermesi, önemli bir çekim noktası oluşturmuştur.
- Ülkenin ilk enerji santrali olan Silahtarağa ile Feshane'nin yapımı da bu döneme denk gelmektedir. İplikhane, Defterdar Yünlü Fabrikası ve diğer sanayi ve depolama yapılarının bu dönemde Haliç kıyısında konumlandırılmasıyla birlikte, Haliç ve çevresinin kullanımında radikal bir değişim olmuş, bu bölge sanayi çalışanlarının yerleşim alanı haline gelmiştir. Haliç kıyısı boyunca kuzeybatıya doğru sanayiyle iç içe bir yerleşim dokusunun gelişimi görülmektedir.

Şekil 3.32. 1922 tarihinde Haliç ve Çevresi

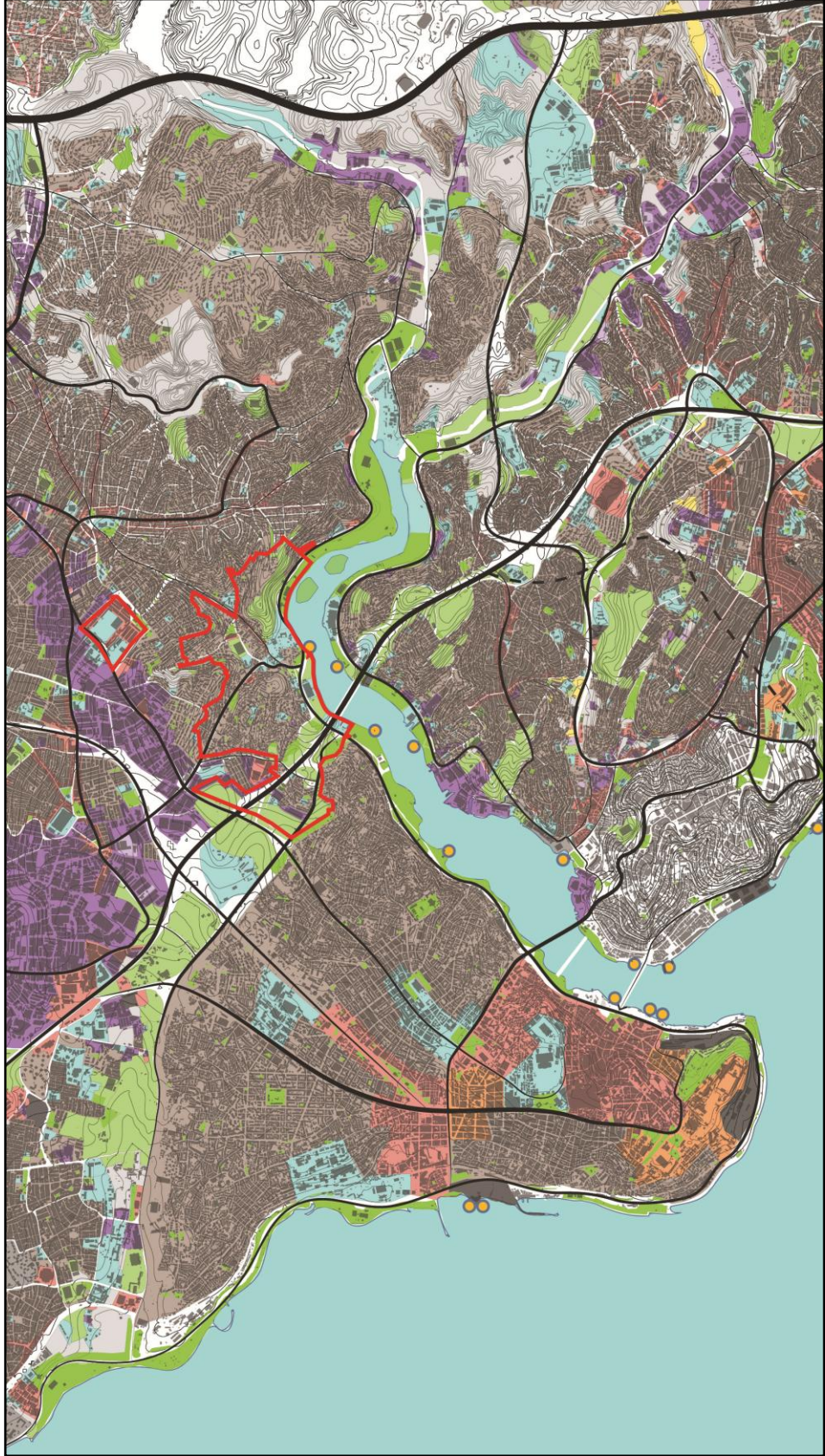
- Güvenlik nedeniyle, kutsal emanetler Topkapı Sarayı'na taşınmıştır. Eyüp'ün bu dönemde önemli bir ziyaretgah olma görevinin yerini sanayi baskısı almıştır.
- Bu dönemde mevcut durumda var olan kıyıdaki konak ve saraylar yıkılarak sanayi alanlarına yer açılmıştır.

		<ul style="list-style-type: none"> - Sanayileşmenin tahrip edici etkisi ve baskısıyla, Eyüp'ün yerleşim dokusu bozulmuş, sadece yapılaşmış alan değil aynı zamanda doğal çevre de gelişmenin olumsuz etkileri gözlemlenmiştir. Seyir ve mesire yerlerinin de tahrip edilmesiyle birlikte doğal değerlerini yitirmeye başlamıştır. - İmalathanelerin, işçi mahallelerinin, orta sınıf konutlarının ortaya çıkışıyla birlikte kenar semt olmaya başlayan Eyüp, bu baskılar sonucunda giderek önemini yitirmiştir. - Tarihi suyu ve üzerinde konumlanan yalıları, sarayları, orman alanları ve mesire yerleriyle Osmanlı toplumunun yaşam alanı olarak tanımlanan Eyüp, bu dönemden itibaren bu özelliklerini yitirmeye başlamıştır.
V. Dönem	1950 Sonrası Planlama Dönemi	<ul style="list-style-type: none"> - Sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan sanayi bölgeleri, yoğun göç ile birlikte çevresinde getirdiği yoğun konut alanlarıyla birlikte Eyüp'ün çehresini değiştirmeye başlamıştır. - Rami Kışla Caddesi bu dönemde yapılan ve tarihi merkeze saplanan bir aks olarak tanımlanmaktadır. - Bugünkü Eyüp Bulvarı, tarihi dokuya saplanan bir hançere benzetilmekte, tarihi kent merkezine yoğunluğu doğrudan taşınması ve artırmasıyla tahrip edici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. - Bu dönemde, Cami-i Kebir Caddesi üzerinde yer alan dükkanlar yıkılmış, Oyuncakçılar Çarşısı ortadan kalkmış, çiçekçilik ve çiçek yetiştiriciliği, sebze ve meyve üretimi ve meracılık gibi kırsal üretim yöntemleri yerini sanayiye bırakmıştır. - Yık-yap-sat sistemiyle parçacıl yaklaşımların türemesiyle birlikte, kaçak yapılaşmanın da etkisiyle, Eyüp sahip olduğu dokuyu kaybetmiştir. Geleneksel dokunun tahrip edilmesiyle birlikte Eyüp sahip olduğu organik dokuyu kaybetmiş, yaşam alanlarını sanayileşmeye teslim etmiştir.
	1980 Sonrası Dönem	<ul style="list-style-type: none"> - Maden ocağı ve taş ocaklarının yapımıyla birlikte, doğal alanların tahribatı devam etmiştir. - Sanayileşmenin olumsuz etkilerinin giderek hissedilmeye başlandığı dönemde kıyının bozulduğu, çevre, hava ve su kirliliğinin ortaya çıktığı, Haliç ve kıyısının ortak kullanıma açık olarak kullanılamaz hale geldiği bilinmektedir. - Orman içi alanların üst gelir gruplarına yönelik konut ve eğlence alanlarına açılmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni yerleşim alanları, ilçenin bütünlüğünü bozan ve doğanın tahribatını hızlandıran başlıca faktörler arasında yer almaktadır. - 1977/ Eyüp Kentsel Sit Alanı'nın ilan edilmesi

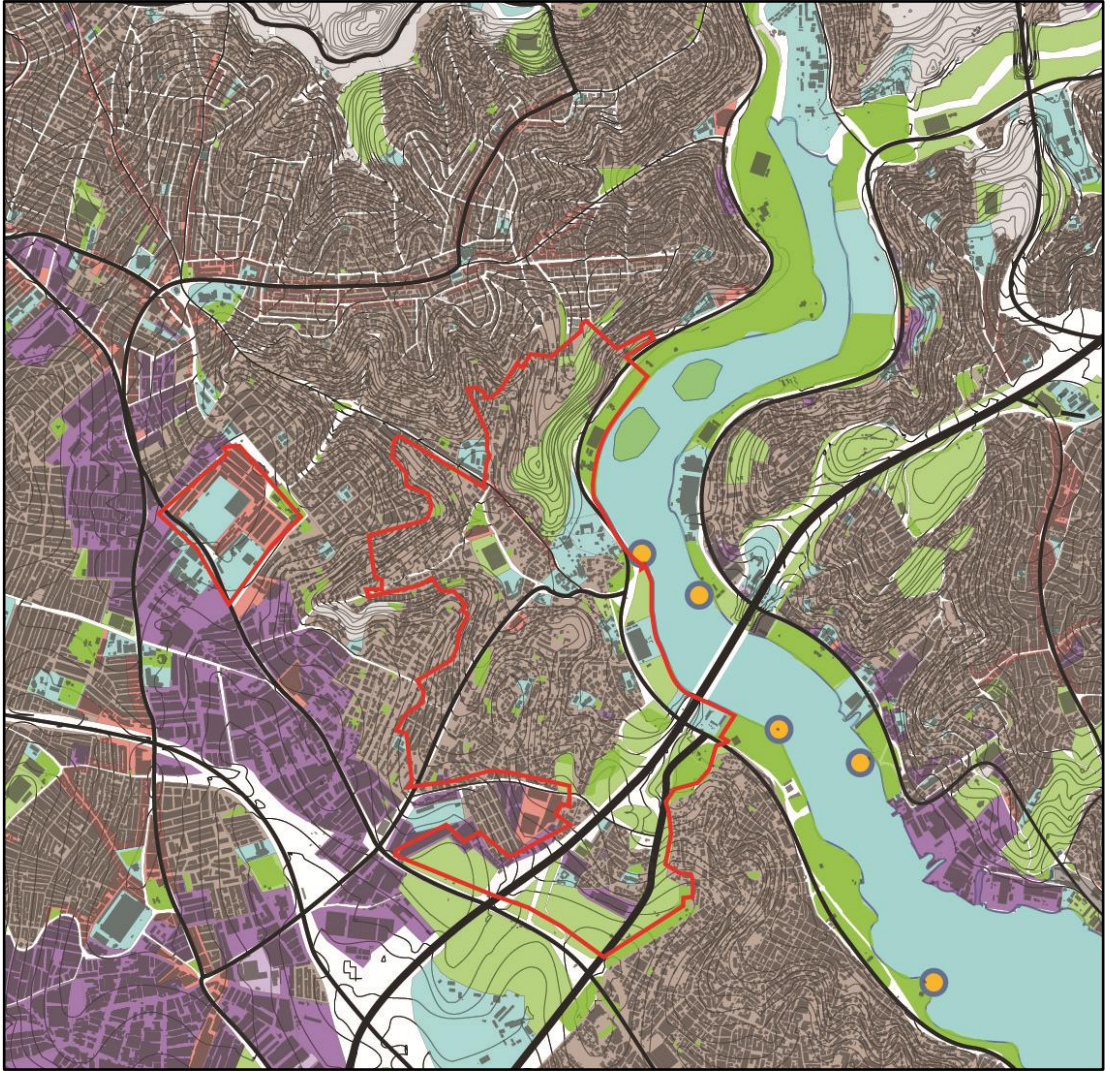

Şekil 3.33. 1960 tarihinde Eyüp Kent Merkezi

3.3.4.2. Eyüp'te Koruma Planlaması: Eyüp Kentsel Sit Alanı

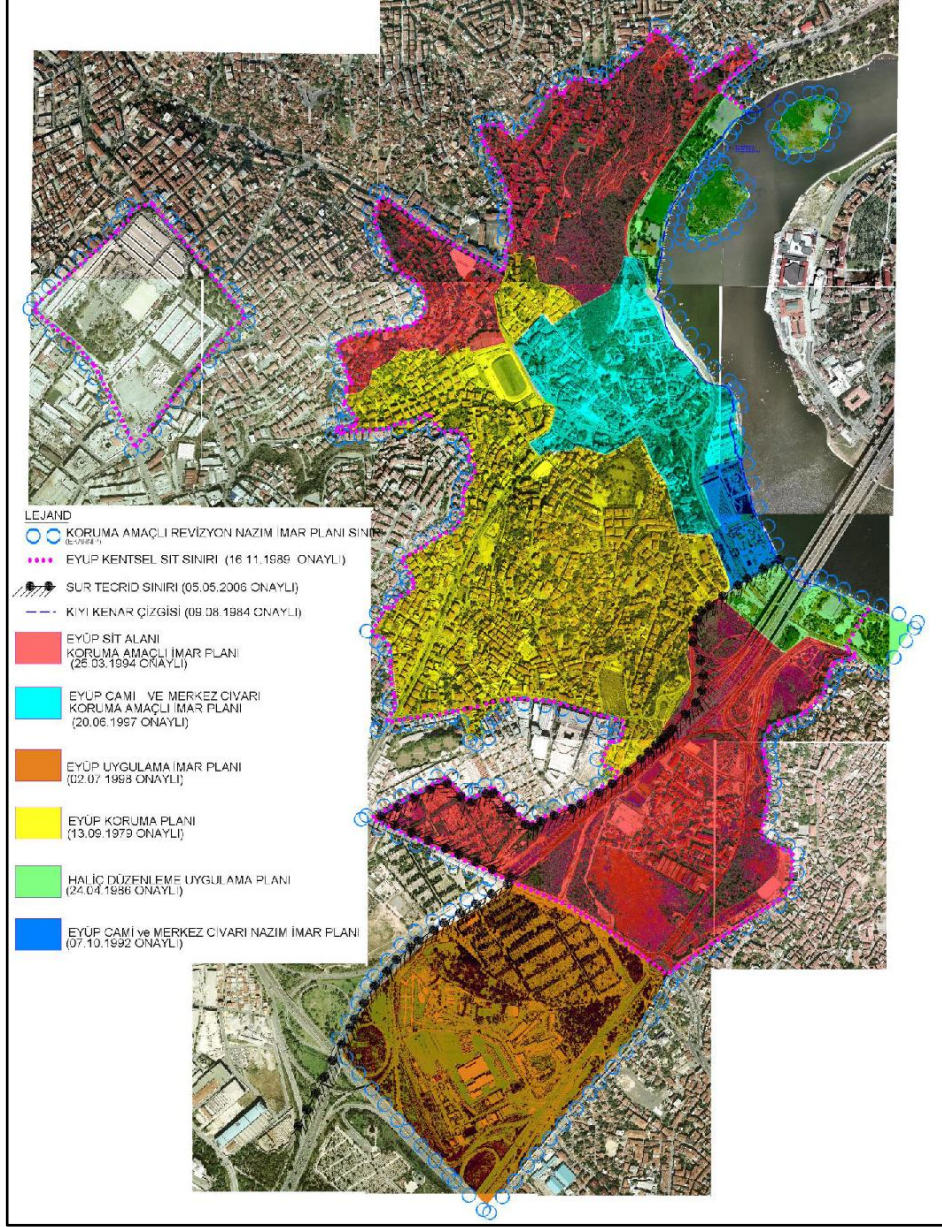

Şekil 3.34. Halic ve Çevresi Bağlamında Eyüp Kentsel Sit Alanı - I (Muhsin Doğu Yüceil tarafından üretilmiştir)

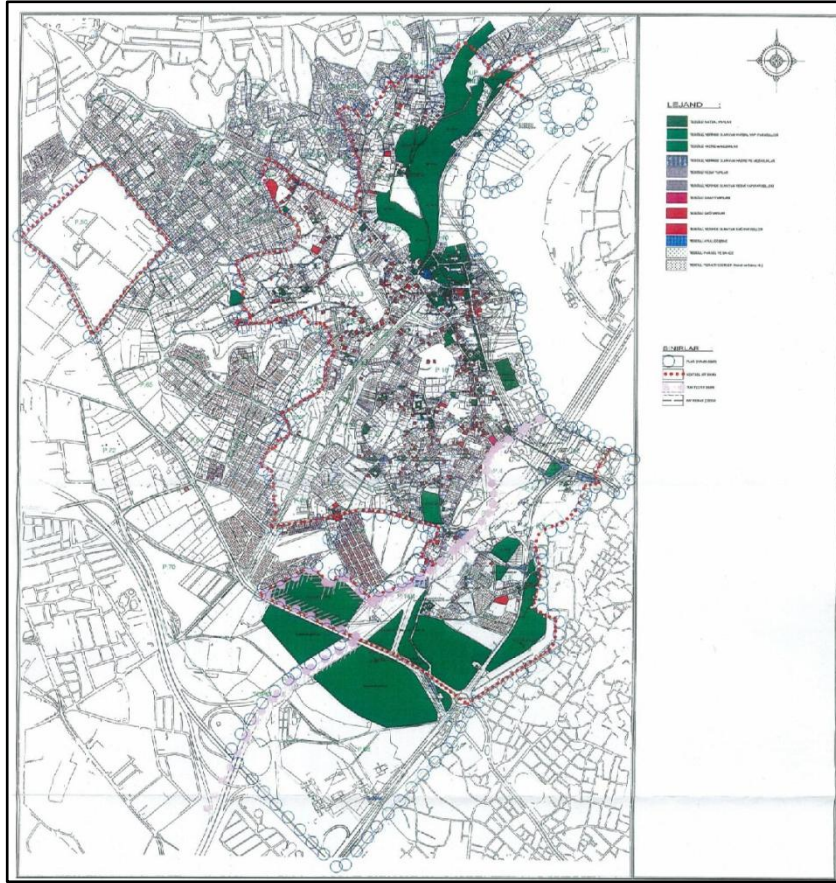

Şekil 3.35. Haliç ve Çevresi Bağlamında Eyüp Kentsel Sit Alanı - II (Muhsin Doğu Yüceil tarafından üretilmiştir)

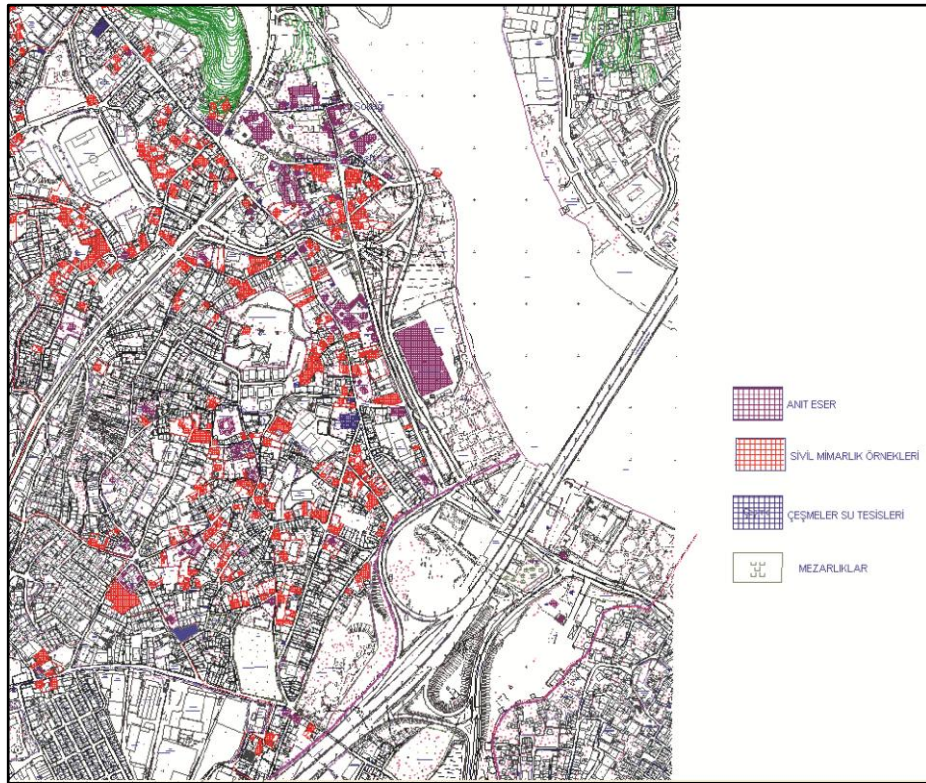
Eyüp'ün sahip olduğu tarihi ve kültürel mirası korumak üzere Eyüp Sultan Külliyesi ve yakın çevresini, Nişanca Mahallesi'ni, tarihî Eyüp Mezarlığı'nı, Eyüp Merkez Mahallesi'ni, Defterdar Mahallesiyle Düğmeciler Mahallesi'nin bir kısmını içine alan bölge 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararı ile Kentsel Sit Alanı ilan edilmiştir.

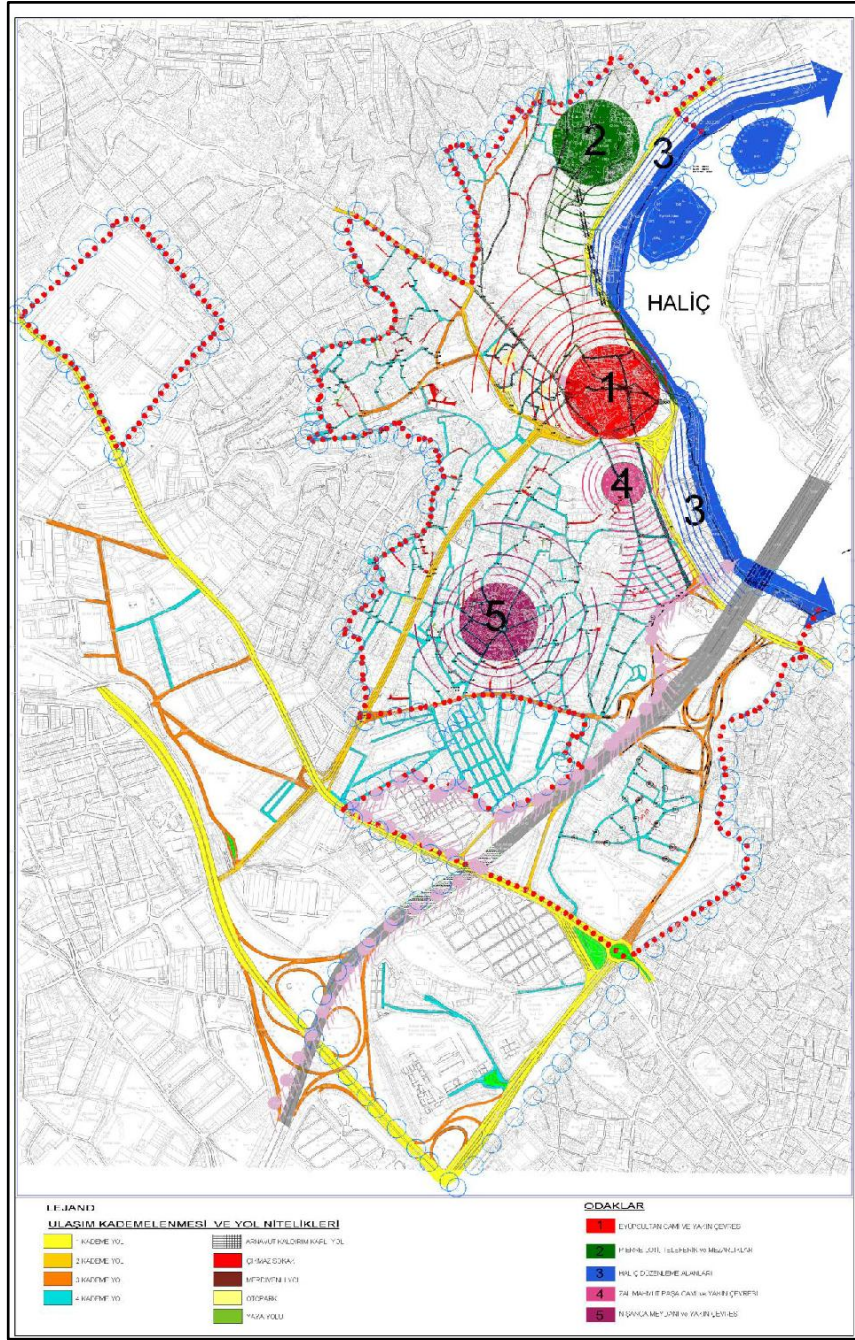
Şekil 3.36. Halic ve Çevresi Bağlamında Sit Alanları - 1, Sit Alanı Sınırları (Yavuz (akt.), 2010)'dan alınmıştır.

Şekil 3.37. Haliç ve Çevresi Bağlamında Sit Alanları - II, Eyüp Kentsel Sit Alanı Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri Paftası (Yavuz (akt.), 2010)'dan alınmıştır.

Şekil 3.38. Eyüp İlçesi Korunacak Değerler (Eyüp Belediyesi 2007 - 2011 Stratejik Planı)

Şekil 3.39. Haliç ve Çevresi Bağlamında Sit Alanları - III, Turizm Odakları ve Ulaşım Paftası (Yavuz (akt.), 2010)'dan alınmıştır.

Daha önce de belirtildiği üzere, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda Eyüp tarihi kent merkezi, MİA içerisinde gösterilmektedir. Aynı zamanda da kentsel sit alanı olarak tanımlanmakta ve alt ölçekte gerekli çalışmaların ortaya konması gerektiği vurgulanmaktadır. Buradan hareketle, hazırlanan 1/5.000 ölçekli Eyüp Koruma Amaçlı Revizyon Nazım İmar Planı (EKARNİP) ve 1/1.000 ölçekli Eyüp I. Etap Koruma Amaçlı Revizyon Uygulama İmar Planı aktarılarak, değerlendirilecek ve tartışmaya açılacaktır.

2009 yılında hazırlanan Eyüp Kentsel Sit Alanı 1/5.000 ölçekli Koruma Amaçlı Revizyon Nazım İmar Planı (EKARNIP) amacı şu şekilde (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2014 (akt.)):

"... plan alanındaki doğal çevre verileri ile fizikî çevreyi verilerini içeren, alanın mevcut durumunu, kültür varlığı olan tescilli mevcut ve kayıp eserler envanterini oluşturan, alanın jeolojik-jeoteknik raporlarını, alanının özgün kimliğini, İstanbul Metropolitan Alanı içindeki yerini vb. verileri analiz ederek ve meri planları dikkate alarak, alanın gelecekte alması istenen vizyonuna uygun, revizyon nazım imar planına ulaşılması"

olarak tanımlanmaktadır. Plan alanı olarak Eyüp ilçe merkezini de oluşturan Eyüp Sultan Türbesi, Camii ve yakın çevresinin de içinde yer aldığı Eyüp Kentsel Sit Alanı ile Eyüp ilçesi sınırları içinde kalan Sur Tecrid Bandı, Rami Kışlası Alanı ve iki Haliç adası belirlenmiştir (EK - 1, EK - 2).

Çizelge 3.39. Eyüp Kentsel Sit Alanı 1/5.000 ölçekli Koruma Amaçlı Revizyon Nazım İmar Planı (EKARNIP) Kapsam (İstanbul Bilgi Üniversitesi, Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi, Eyüp Kentsel Sit Alanı Tarihi Merkez Yönetim Planı Çalışması: Durum Tespit Raporu'ndan derlenerek doğrudan aktarılmıştır)

Eyüp Kentsel Sit Alanı 1/5.000 ölçekli Koruma Amaçlı Revizyon Nazım İmar Planı (EKARNIP) Kapsam	
Temalar	İçerik
Ulaşım	<p>Ulaşımında yayalaştırma ve toplu taşımaya ağırlık verilmesi önceliklendirilirken, kentsel sit alanının algılanması amacıyla alanın yaya öncelikli hale getirilmesi konusunda planlama kararları getirilmektedir.</p> <p>Plan'da deniz ulaşımı teşvik edilmektedir. Bu kapsamda, Eyüp Sultan tarihi merkezindeki bugün mevcut olmayan ancak kültür mirası envanterinde yer alan iskeleler ile mevcut iskelelerin restore edilerek korunması, yakın çevresinde yaya ulaşımı ve toplu taşıma sistemleri ile desteklenmesi şartıyla kentsel tasarım projesi çerçevesinde ele alınması önerilmektedir.</p> <p>Plan kapsamında Eyüp İskelesi'nin dışında tarihi özelliği dolayısı ile Bostan İskelesi'nin de ihyası önerilmiş, bunun dışında küçük kayık ve teknelerle turistik taşımacılık yapılması öngörülmektedir.</p> <p>Alana yönelik olarak üst ölçek alınan kararlar doğrultusunda planlanan ulaşım projeleri:</p> <ul style="list-style-type: none">- Aksaray-Havaalanı Hafif Metro Hattı- Haliç Sahil Tramvay Hattı (planlanan)- Teleferik Hattı- Edirnekapı – Sultan Çiftliği Hattı- Edirnekapı-Topkapı Hattı- Avcılar-Mecidiyeköy-Söğütlüçeşme Metrobüs Hattı <p>Özellikle Haliç Sahil Tramvay Hattı'nın Eyüp'ün tarihi kent merkezini doğrudan etkilemesi öngörülmektedir.</p> <p>Eyüp Sultan Türbesi, Camii ve yakın çevresinin yoğun yaya trafiğine imkan verecek şekilde düzenlenmesinin ve bu alanda olabildiğince taşıt trafiğinin azaltılmasına yönelik olarak araç trafiğinin yer altına alınması ve bu alanda yayalaştırma yaklaşımı getirilmektedir. Tarihi kent merkezinde de ulaşımın yer altına alınması ve karayolundan boşalan alanların düzenlenerek yaya ulaşımına açılması planlanmıştır.</p> <p>Yaya aksları, yaya meydanları ve sokaklar ile entegre edilecek şekilde kentsel tasarım ölçeğinde üretilecek projeler ile çözümlenecektir. Buna ek olarak, Haliç ve çevresi ile entegre bir yeşil alanlar sistematiği içerisinde bu türden kentsel tasarım projelerinin yaya ulaşımını önceliklendiren bir yapıda ele alınması öngörülmektedir.</p> <p>Bu kapsamda, anıt eser nitelikli külliye alanlarında mevcut yaya yolları korunarak ve yaya</p>

	<p>aksları ile bütünleştirilmesi, Haliç kıyısındaki Bostan İskelesi, araç trafiğinin yeraltına alınması sonrasında ihya edilerek çevresinde yer alan tarihi türbeler , tekke binaları , Mihrişah Sultan İmaret , hazireleri, okulu ve kahvesi ile birlikte değerlendiren projeler üretilmesi öngörülmektedir.</p> <p>Eyüp Sultan'ın yanı sıra, Nişanca Mahallesi'nde konut ve donatı ağırlıklı yerlerde, İslambey Mahallesi'nde ise ticaret fonksiyonu ağırlıklı yerlerde de yayalaştırma önerilmektedir. Organik tarihi doku, bu amaca hizmet edecek potansiyeli barındırmaktadır. Bu amaçla, yaya ağırlıklı geçişleri koruyacak sokak dokusunun korunması, yol üzeri otoparklara bu alan içerisinde izin verilmemesi ve kaplama malzemeleri ile yaya kullanımına uygun alanların yaratılması hedeflenmektedir.</p>
Eyüp Sultan Camii ve Türbesi Meydan Düzenlemesi	<p>Planlama alanı içerisinde yer alan en büyük meydan, Eyüp Sultan Külliyesi ve Hamamı'nın önündeki meydan ve buna bağlı olarak oluşan Arasta meydanıdır. Bu alan, dönemsel olarak yurtdışından ve yurtdışından ziyaretçi akınına uğramaktadır. Meydan, hem ibadet hem de dinlenme ve zaman geçirme mekanı olarak kullanılmaktadır. Bu alanların ziyaretçi yönetimi kapsamında planlanması ve tasarlanması gerekmektedir.</p>
Nişanca Meydanı	<p>Nişanca Mahallesi, Eyüp Sultan Camisi yakın çevresinden başlayarak Haliç Sahili boyunca ve sahil kotuna yakın yerlerde devam eden ilk yerleşmelerin tepelere doğru yayılması ve buralarda inşa olunan cami, tekke, çeşme vb. eserlerin de yönlendiriciliği ile gelişmiş bir mahalledir. Önemli ölçüde eser kaybına uğramış ve kötü uygulamalarla değer yitirmiş bile olsa burası geleneksel şehir dokusunun organik yol dokusunun kendine özgü özelliklerini halen barındıran bir yerdir. Bu mahallede biri nispeten büyük diğeri daha küçük iki geleneksel meydan alanı bulunmaktadır.</p> <p>Meydan çevresinde; Nişancı Mustafa Paşa Camii ve Haziresi, Şeyh Murat Tekkesi, Mescidi, Türbesi ve Haziresi, kayıp bir mezarlık alanı ve geleneksel şehir dokusuna uymayan yeni binalar bulunmaktadır. Meydan'ın ortasında ise yine kayıp bir hazire alanı bulunmaktadır. EKARNIP kapsamında Nazır Ağa, Davut Ağa ve Zahireci Sokaklar yayalaştırılarak bu Meydan'la bütünleştirilmiştir. Meydan'ın Nişanca Mahallesi iç ulaşımında önemli bir yere sahip olması sebebiyle tamamen yayalaştırılması sağlanamamıştır.</p>
Hazire- Mezarlık ve Şehitlik Alanları	<p>Bu alanlarda, mevcut yeşil doku korunacak, gerekli ise yeşil kalitesi yenilenecek, yeşil dokusu yok olmuş mezar alanlarına servi ağaçları dikilerek ağaçlandırılacaktır. Öncelikle konut alanlarına bitişik mezarlık alanlarında, ağaçlandırılarak yeşil bir bant oluşturulacaktır.</p> <p>Türbe, hazire ve mezarlıklar mevcut orijinal duvarları ile birlikte korunacak, kısmen mevcut veya olmayan duvarlar orijinal malzeme-biçim-oranında tamamlanacaktır.</p> <p>Bu alanlardaki eski mezarlık ve hazirelerde; eski mezar taşları -kitabeler restore edilecek, bakım ve onarımları yapılacak, eksik mezar taşları ve kitabeler tamamlanacak ve alanlarda bu tür manzum eserleri tanımlayıcı panolar yer alacaktır.</p>
Yeşil Alanlar	<p>Park ve Dinlenme Alanları; arkeolojik sergileme-açık hava müzesi, parklar, çocuk bahçesi ve oyun alanı, gezi ve dinlenme alanları, manzara parkları-seyir terasları, açık spor alanları vb. olarak kullanılacaktır. Bu alanlarda ekolojik etütler yapılarak mevcut yeşil doku korunacak, gerekli ise peyzaj kalitesi artırılacaktır.</p> <p>Bu alanlarda Envanterde yer alan kültür varlıkları kamu eline geçtikten sonra restorasyonu yapılmak şartıyla sosyal-kültürel amaçlı kullanılacaktır.</p> <p>Bu alanlarda yapılacak düzenlemelerde Sit Alanları kimliğine uygun, peyzaj düzenlemeleri ile Eyüp ve İstanbul ile özdeşleşen bitki ağaç türleri ve kent mobilyaları kullanılacaktır.</p> <p>Park ve Dinlenme Alanlarından Semt Parkları, Haliç sahilindeki yeşil alanlar için kentsel tasarım projesi ölçeğinde düzenleme yapılacaktır.</p>
Değerlendirme	
<p>EKARNIP kapsamında planlanan ulaşım projeleri, her ne kadar tarihi kent merkezinin yayalaştırılmasını ve bu kapsamda tarihi dokunun korunmasını hedefliyor olsa da, ulaşımın yer altına alınması, Avrasya Tüneli projesi de göz önünde bulundurulduğunda alan yüklü bir trafik yükünün yer altında kalmasına ve bu nedenle ortaya çıkacak hava kirliliği ve ısı adalarının oluşumunu tetikleyecektir. Bu nedenle, bu tür bir çalışma yapılmadan önce etki değerlendirmesi çalışmasının yapılması gerekmektedir. Hem kentsel sit alanına hem de kent mekanına yönelik olarak ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerin tanımlanması ve bertaraf edilmesi adına gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.</p> <p>Eyüp Sultan Türbesi, önemli bir ibadet yeri olması nedeniyle çok fazla sayıda ziyaretçiyi alana çekmekte ve bu nedenle ziyaretçi yönetimini bu alan ve çevresinde zorunlu kılmaktadır. Ziyaretçi kullanımı bu kapsamda, kullanım yoğunluğu kapsamında ele alınmalı, meydan ve çevresinde talep ve ihtiyaçların en kolay şekilde giderilebilmesini sağlayacak türden bir planlama ortaya konmalıdır.</p>	

Genel anlamda koruma pratiğinin mutlak koruma yaklaşımından uzaklaşmadığı, bu alanların sürdürülebilir kılınması adına uygulama kararları getirilmediği görülmektedir. Sadece koruma alanında değil aynı zamanda iklim değişikliği ve risk yönetimi konularının koruma uygulama pratiğinde göz ardı edildiği görülmektedir. Özellikle risk yönetimi, İstanbul gibi depreme açık bir kentin, depreme dayanıklı veya diğer afet risklerine dayanıklı olacak şekilde önlem alınarak planlanmasında başat faktör olarak yer almalıdır. Sadece kentin diğer alanlarında değil aynı zamanda tarihi dokunun korunmasında da bu faktörlerin önceliklendirilmesi önem kazanmaktadır.

2011 tarihli 1/1.000 Ölçekli Eyüp I. Etap Revizyon Uygulama İmar Planı'na göre planlama alanı, 2. dereceden deprem bölgesi olmasına rağmen İstanbul ili 1. dereceden deprem bölgesi olduğundan planlama alanının tamamı 1. derece deprem bölgesi olarak kabul edilmiştir. Bu durum, Eyüp'e yönelik olarak risk yönetimi çalışmalarının yapılmasını zorunlu hale getirmektedir.

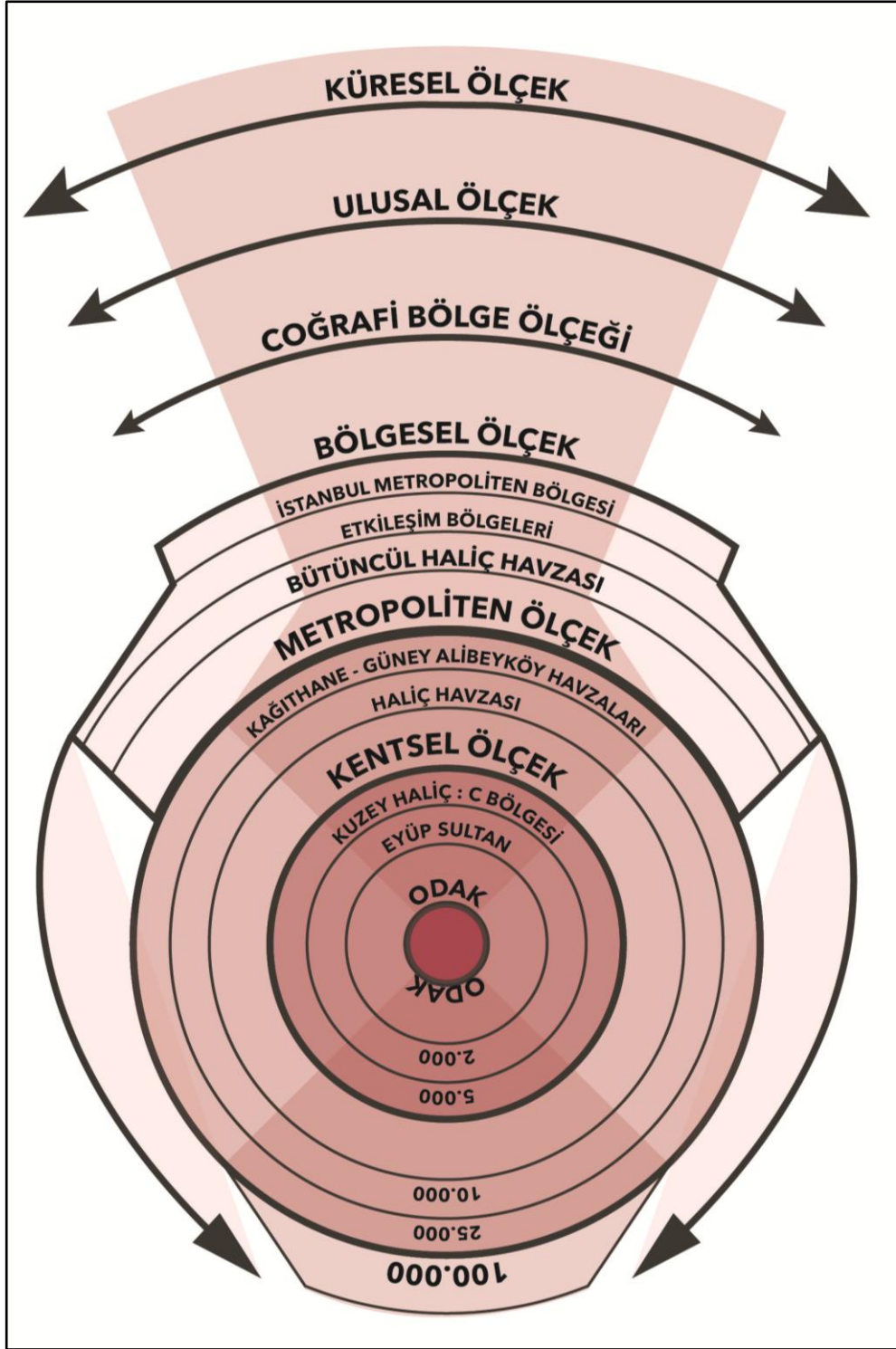
Plan kapsamında dikkat çeken maddelerden bir diğeri ise iskan verme koşulu olarak her parselin 50m'si için çapı 10 cm'den az olmamak koşuluyla 1 adet nitelikli ağaç dikilmeden yapıya iskan verilemez ibaresinin yer almasıdır. Bu madde ile giderek azalan yeşil alanların ve yok edilen ağaçların korunması sağlanmış olacaktır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı teşvik edilmekte olup, bu tür kaynakların kullanımı için gerekli mekanlar toplam inşaat alanına dahil edilmemektedir.

Haliç ve çevresindeki düzenleme alanlarında 4.4.1990 tarihli 3621/3830 sayılı Kıyı Kanunu'nun hükümlerinin geçerli olduğu ifade edilmiştir. Bu alan içerisinde kanun uyarınca tanımlanan çerçeve içerisinde açık tesis alanlarının yapılmasına izin verilmekte, bu kapsamda alanda yer alan taşınmaz kültür varlıklarının belediye tarafından kamulaştırılarak korunması koşul olarak tanımlanmaktadır (EK - 3).

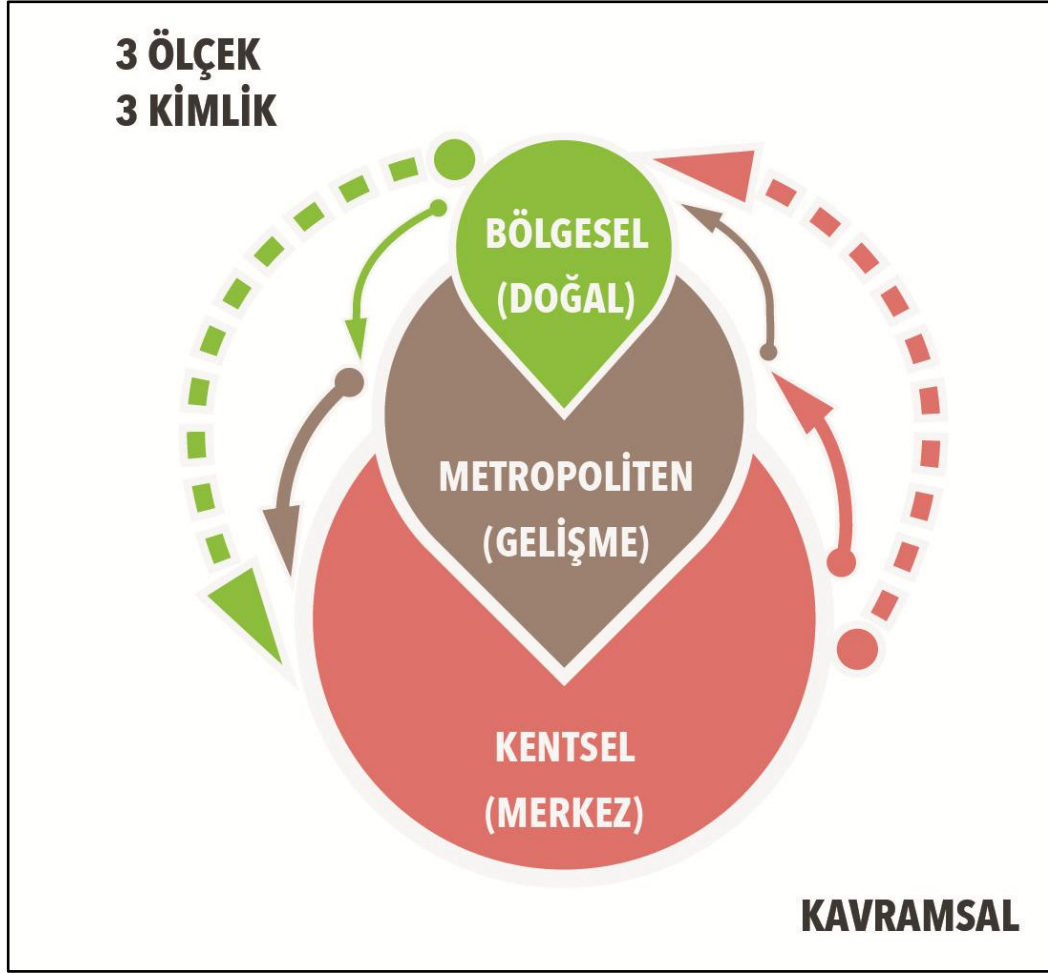
3.4. Bölüm Sonucu

Ölçekler arası geçiş, üst ölçekte alınan kararları ve hazırlanan planları kapsar ve bütüncül bir nitelikte olmasını gerektirmektedir. Bu sayede, üst ölçekten alt ölçeğe geçerken odağa ulaşmada ölçekler arasında birbiri içerisine geçen ancak birbirini de kapsayan bir akış söz konusudur.

Şekil 3.40. Ölçekler Arası Geçiş Şeması (Muhsin Doğu Yücel tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Şekil 3.40'da da görüldüğü gibi, tez çalışması kapsamında ele alınan çalışma alanına odaklanırken, üst ölçekte tanımlanan mekan giderek daralmakta, ancak kapsayıcılığı devam etmektedir.

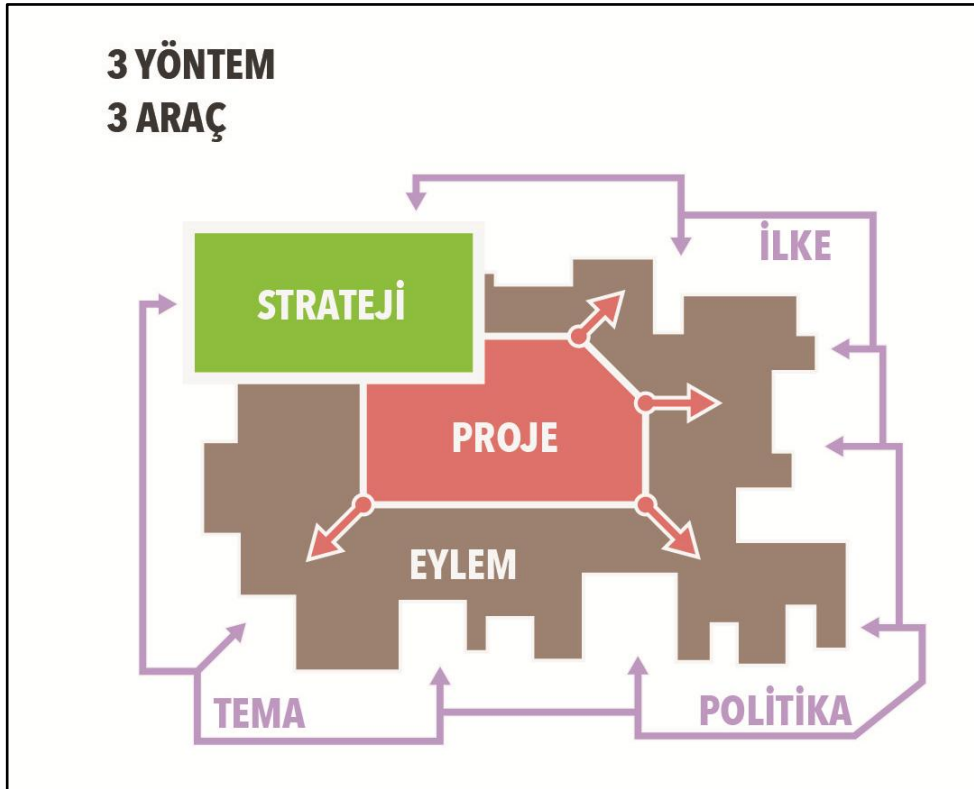
Şekil 3.41. 3 Ölçek 3 Kimlik Şeması II - Kavramsal (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Bu durum, üst ölçek kararların ve planların bağlayıcılığına da dikkat çekmektedir. Buna rağmen, bu bölüm kapsamında incelenen planlar ve dokümanlar arasında bu derece hafif geçişlerin olmadığı, üst ölçekte ortaya konan çalışmaların alt ölçeğe aktarılmasında odaklanma noktasında kayıpların yaşandığı görülmüştür. Bu bölüm kapsamında derlenen dokümanlardan, planlardan ve çalışmalar doğrultusunda, üst ölçekte ele alınan kapsamlı ve genel geçer tanımların, alt ölçeklere gelindikçe daha fazla detay kazanması ve yerele özgü bir biçim kazanması ile mekana yönelik değişikliklerin ve uygulamaların ortaya konması gerekirken/ beklenirken, üst ölçek ve alt ölçek karar mekanizmalarının politika, strateji ve hedef üretme konusunda birbirinden ayrışan bir yapıda olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ulusal ölçekten ilçe ölçeğine inerken, ulusal ve metropoliten ölçekler arasında geçişlerin mekansal ölçek bağlamında yer aldığı ancak kararların detaylandırılmasında yol kat edilemediği görülmektedir. İlçe ölçeğinde ortaya konan stratejik planlardan hareketle hazırlanan Nazım İmar Planı ve Koruma Amaçlı

Uygulama İmar Planı'nda ise üst ölçekte tanımlanan kavramsal yaklaşımların izlerinin yer almadığı görülmektedir. Her ne kadar sürdürülebilirlik kavramı tanımlanıyor olsa da, hazırlanan planlarda bu kavramın yer almadığı, sadece mutlak koruma yaklaşımının gözetildiği ve bu yönde uygulamaya dönük planların hazırlandığı görülmüştür. Bu bağlamda sürdürülebilir kentsel korumanın fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutlarının Nazım İmar Planı ve Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı'nda yer almadığı veya bu boyutları karşılamada eksiklikler olduğu sonucuna varılmıştır.

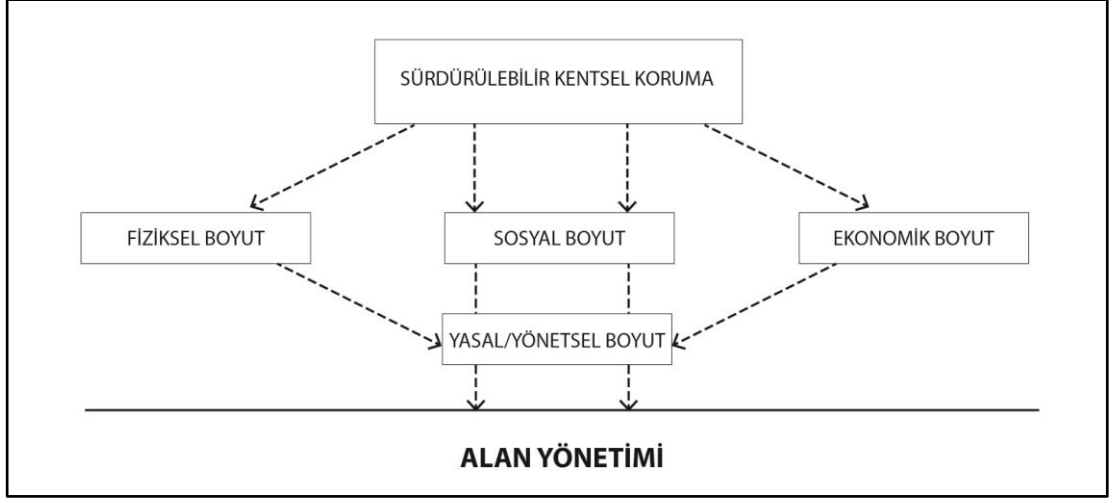
Alana özgü olarak ele alınan planlama, tasarım ve koruma kararlarının ve hazırlanan planların üst ölçek hedeflerinden kopuk olması veya doğrudan karşılayan nitelikte ve detayda öngörülerde bulunmaması, planlar arası kopukluğa ışık tutmaktadır. Yerele özgü olarak ortaya konan çalışmalar üst ölçekte belirlenen ana tema ve hedeflerin uygulanacağı ölçektir; buna rağmen, üst ölçekten alt ölçeğe geçerken içerikte ve hedeflerde eksilme olduğu görülmektedir.

Şekil 3.42. 3 Yöntem 3 Araç Şeması (Muhsin Doğu Yücel tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımıyla Eyüp Kentsel Sit Alanı ve çevresinin İstanbul Tarihi Yarımada DMA ve Haliç ve çevresi bağlamında ele alınması sürecinde, alan yönetimi bütün bu üst ölçekte tanımlanan kararların ve hazırlanan

planların uygulama aracı olarak öne çıkmaktadır. Üst ölçekte tanımlanan ancak alt ölçekte uygulamaya geçirilememiş kararların uygulanması ancak alan yönetimi ile mümkün kılınabilecektir.

Şekil 3.43. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

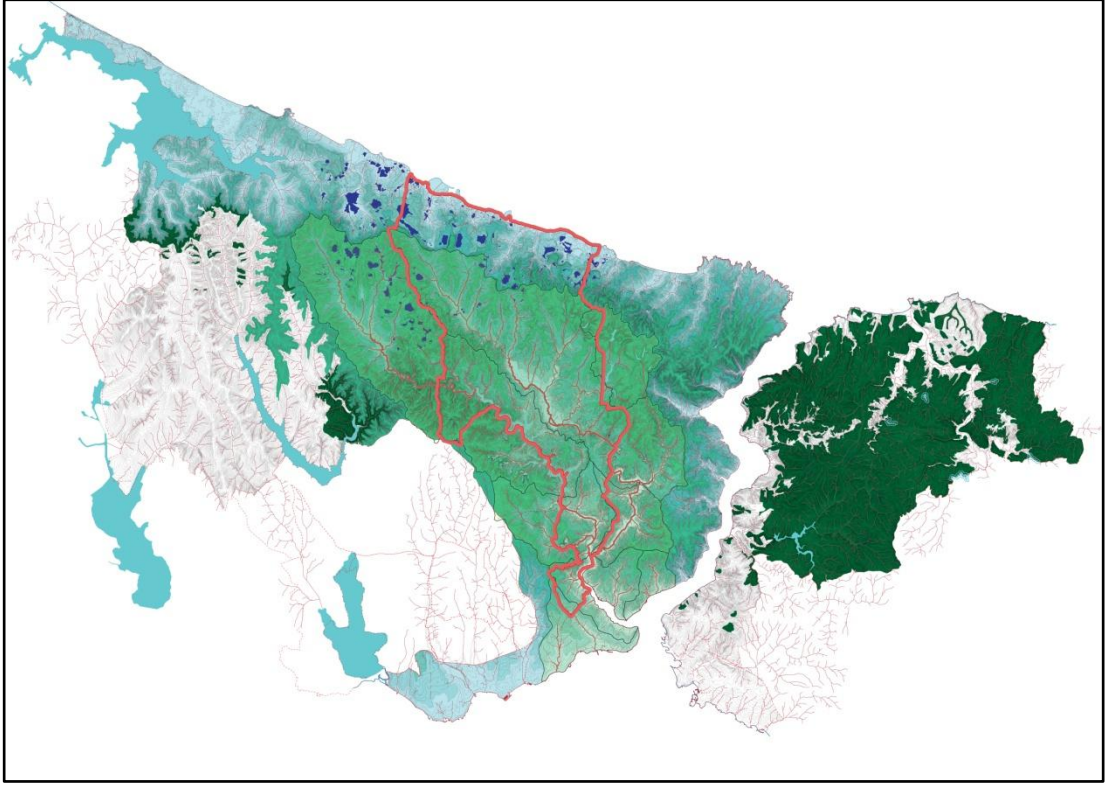
4. HALIÇ VE ÇEVRESİ BAĞLAMINDA EYÜP TARİHİ DOKUSUNUN SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUNMASI: EYÜP ALAN YÖNETİMİ PLANI ÇERÇEVESİ ÖNERİSİ

Bu bölümde, Haliç ve çevresi bağlamında Eyüp tarihi dokusunun sürdürülebilir bir biçimde korunması adına hazırlanan Eyüp Alan Yönetimi Planı Çerçevesi Önerisi tartışmaya açılmaktadır.

4.1. Eyüp'ün İstanbul'daki Önemi

İstanbul'un Marmara, Haliç ve kara surları ile çevrili olan parçası tarihsel çekirdeği oluşturur ve eski kentin bütün işlevsel öğeleri ile büyük ve önemli anıtlarını barındırır. Doku olarak farklı dönemlerde büyük değişiklikler geçirmiş olmasına rağmen, içerdiği anıtsal ve fiziksel değerler ile tarihsel anıtlar dolayısıyla bütünselliğe sahiptir. Tarihsel çekirdek bu nedenle bir bütün olarak korunmak zorundadır. Bir bütün olarak koruma, bugüne kadar yaşamış olan ve yaşamayı başarmış olan değerlerin bundan sonra yok edilmemesi demektir (Kuban, 2012, 15).

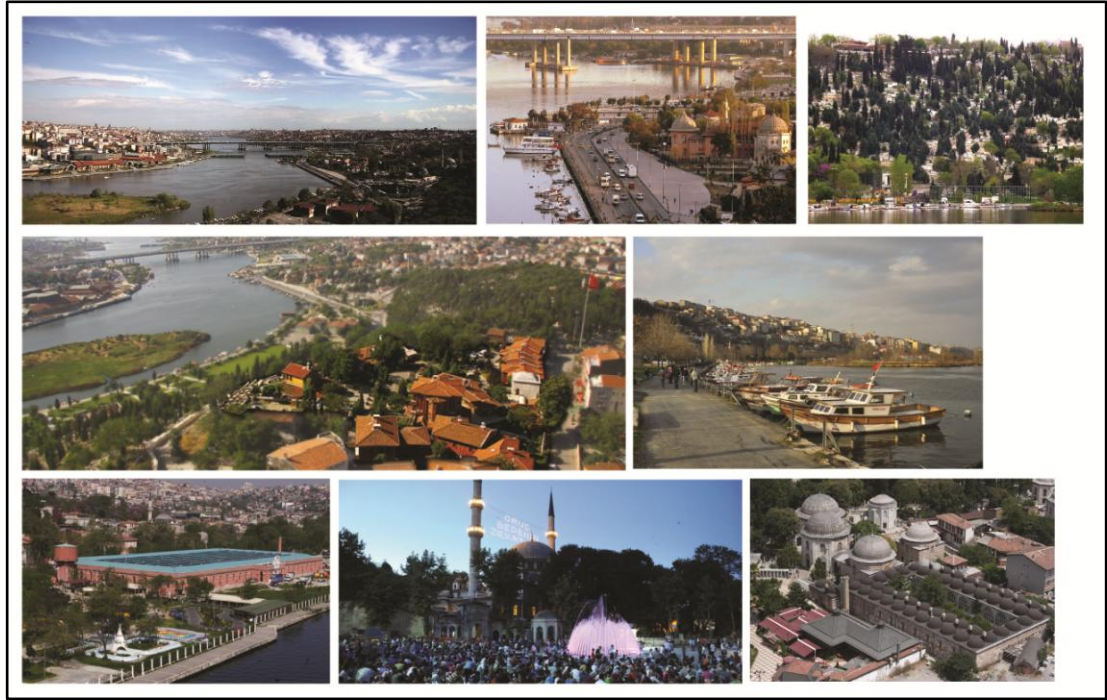
İstanbul merkezi iş alanından (MİA) başlayarak, metropoliten alanına kadar genişleyen bir alanı kapsayan Eyüp, MİA içerisinde kalan tarihi çekirdeği, metropoliten alan içerisinde kalan kuzeyindeki orman alanları ve havza kuşağındaki kırsal yerleşmeleri ile 242 km²'lik bir alana yayılmaktadır.

Şekil 4.1. Metropoliten Ölçekte Doğal Çevre (Muhsin Doğu Yüceil tarafından İTÜ, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, 2014- 2015 Bahar Yarıyılı Şehir Planlama Projesi II dersi kapsamında üretilmiştir)

Eyüp'ün, oluşum itibariyle ilk sur dışı yerleşme olması ve yerleşim gelişmesinin Haliç ve çevresi üzerinden ortaya çıkışı nedeniyle, doğal çevre bakımından Haliç ve çevresi, yapılaşmış çevre bakımından da Tarihi Yarımada ile birlikte ele alınması gerekmektedir.

Eyüp'ün sahip olduğu kültürel topografya, yerleştiği morfolojik yapıyla doğrudan ilişkilidir. Tarihi kent merkezi ve yerleşim alanı bu coğrafik oluşum ile paralel olarak uyumlu bir organik doku oluşturacak biçimde gelişmiştir. Coğrafya ve kentsel mekanın bir bütün olarak uyum içerisinde çizdiği çerçeve bugün hala korunmaktadır.

Şekil 4.2. Eyüp İlçesi Korunacak Değerler (Tez çalışması kapsamında Google Images kullanılarak derlenmiştir)

Hız. Muhammed'in mihamdaru Ebu Eyyüb El-Ensari'nin türbesinin ilçede bulunması, ilçenin önemli dini merkezlerden biri olarak anılmasına neden olmuştur. Eyüp Sultan Camii ve çevresi, Ramazan aylarında dönemsel turist çekmektedir. Büyük ölçüde iç turizmden payını alan ilçede yıldızlı otel veya turizm belgeli sosyal tesis ve işletme bulunmaması, ilçenin turizm potansiyelini tam olarak kullanamamasına neden olmaktadır. Organik dokuya sahip yerleşim alanı, yayalaştırılarak, trafikten arındırılmış, bu sayede, Eyüp Sultan Camii ve çevresinde dönemsel olarak meydana gelen yoğunluğun azaltılması sağlanmıştır. Eyüp Belediyesi tarafından tanımlanan turizm alt bölgeleri tarihi, doğa ve inanç turizmi başlıkları altında toplanmaktadır. Tarih turizmi kapsamında Eyüp Sultan ve çevresi ile yerleşim dokusu ve tarihi eserler ele alınırken, doğa turizminde Belgrad Ormanı ve Karadeniz kıyısı ile deniz turizmi önceliklendirilmektedir. Pierre Loti Tepesi ile Amcazade Vakıf arazisi de diğer tarihi turizm öğeleri arasında yer almaktadır.

İnanç turizmi kapsamında Eyüp Sultan'ın özellikle Ramazan aylarında önemli bir ziyaretçi kitlesi çekmesi hedeflenmektedir. Bugün, 1.5 milyon turist çeken Eyüp'ün zaman içerisinde daha fazla turisti çekeceği öngörülmektedir (2007 - 2011 Eyüp Belediyesi Stratejik Planı). Bu durum, ziyaretçi yönetimi konusunda gerekli önlemlerin alınmasını gerektirmektedir.

Şekil 4.3. Eyüp Dönemsel Ziyaretçi Yoğunluk Örnekleri (Tez çalışması kapsamında Google Images kullanılarak derlenmiştir)

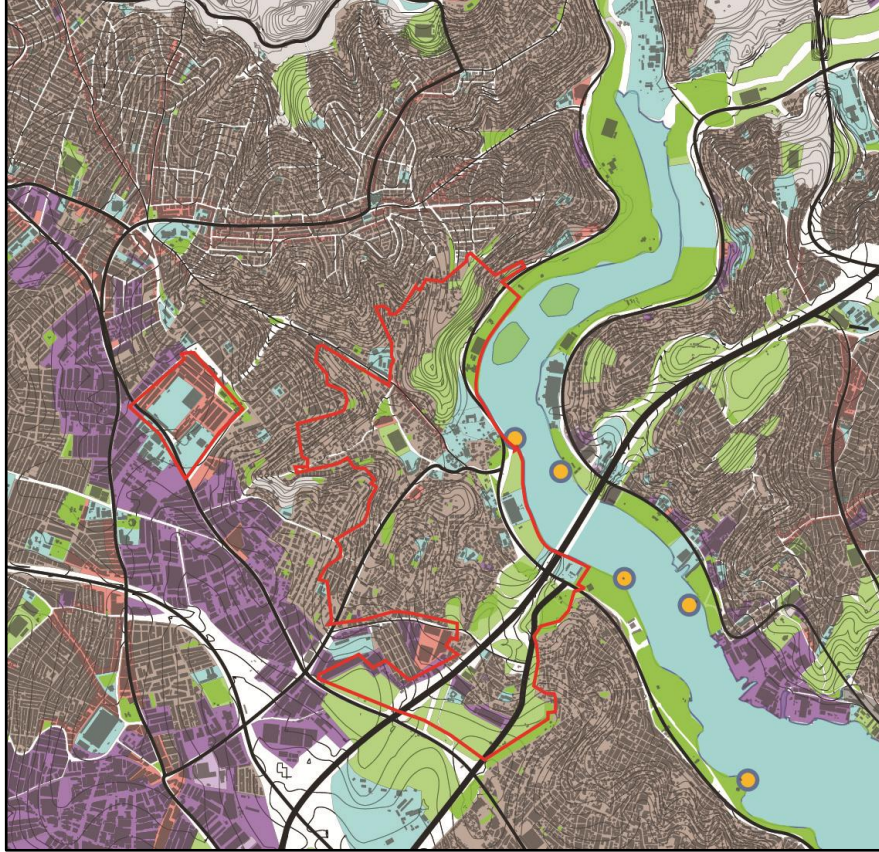
Kentsel mekanın farklı dönemlerde farklı amaçlarla kullanılıyor olması, dönemlere ve günlük kullanıma bağlı olarak farklı yoğunluklar meydana getirmektedir. Bu yoğunluğun lokalde toplanması yerine yayalaştırma bölgeleri ve gezi rotaları ile dağıtılması gerektiği göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir. Tarihi doku içerisinde korunması gereken öğelerin tespitiyle birlikte bu kurgu içerisinde toplum-mekan ilişkiselliğinin kurulması gerekmektedir. Bu sayede tarihi dokunun koruma ve kullanma dengesi içerisinde sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

4.1.1. Haliç ve Çevresi: İstanbul'un Tarihi Suyolu

Eyüp tarihi kent merkezinin yer seçimi su ile olan ilişkisi üzerinden tanımlanmıştır. Bu nedenle, kent merkezi Haliç doğal suyolu üzerinde kurulan iskele ile doğrudan etkileşim içerisinde olan bir yerleşim alanına sahiptir. Eyüp, Haliç'in temizlenmesi ve suyolu olarak yeniden kullanıma açılmasıyla birlikte, İstanbul'un önemli tarihi çekirdekleri arasında yer alan Üsküdar ile doğrudan ilişkide bulunabilir hale gelmiştir. Aynı zamanda, Haliç vapur iskelesi ile Sütlüce, Ayvansaray, Balat, Fener, Kasımpaşa ve Eminönü gibi diğer Haliç kıyısı yerleşmeleriyle su teması kurulabilmektedir.

Şekil 4.4. Eyüp, Eski Kıyı Görünüşü (URL - 50)

Şekil 4.5. Eyüp Kentsel Sit Alanı ve İskeleler (Muhsin Doğu Yücel tarafından üretilmiştir)

Eyüp'e bağlı Kemerburgaz mevkii kırsal niteliğini koruyan nadir yerleşmelerden biridir. Ancak, bugün büyük ölçekli projeler nedeniyle ve üst gelir grubuna yönelik olarak açılan yeni yerleşim alanları nedeniyle tahrip ve yok olma tehlikesiyle baş başadır. Roma Dönemi'ne ait suyollarının ve kemerlerin varlığı, alanın sahip olduğu tarihi ve doğal değere ışık tutmaktadır. Kente su sağlayan kaynakların ve havzaların

bu mevkiide bulunması, öncelikli olarak doğal alanların korunmasını gerektirmektedir. Buna ek olarak, tarihi ve kültürel mirasın izlerinin bulunduğu çevrenin de gerekli koruma yöntemleri çerçevesinde alan yönetiminde girdi olacak şekilde değerlendirilmesi gereklidir. Kentin nefes koridoruna can veren tarihi su yoluna dair gerekli çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir. Bu çalışmaların başında bu tarihi su yolunun canlandırılması gelmektedir (2007 - 2011 Eyüp Belediyesi Stratejik Planı).

Büyük Bent, Topuzlu Bent, Valide Bendi, II. Mahmut Bendi, Kömürcü Bendi, Kirazlı Bendi ve Karanlık Bendi, döneminde İstanbul'un su ihtiyacını sağlayan önemli su kaynakları olmakla birlikte, bugün İstanbul'un sadece 2-3 günlük su ihtiyacını karşılayabilecek kapasitededir (2007 - 2011 Eyüp Belediyesi Stratejik Planı). Günümüzde kullanılabilir durumda olan bu bentlerin, yeniden kullanıma açılmasıyla birlikte tarihi suyollarının canlandırılması söz konusu olabilecektir. Ancak, bugün giderek artan nüfusun su ihtiyacını karşılamak elbette bu su bentleri ile yapılamayacak kadar zorlaşmıştır. Bu nedenle, mevcut durumda var olan su kaynaklarının ve havzalarının korunması gerekmektedir.

Şekil 4.6. Eski Eyüp ve Haliç Kıyısı Görünüş (URL - 51)

Haliç sadece yerleşimle olan ilişkisi nedeniyle değil, aynı zamanda da, etrafında bereketli topraklar barındırması, bol balık bulundurması nedeniyle de farklı dönemlerde önemli bir kaynak olarak tanımlanmıştır. Tatlı su derelerinden beslenen ve geniş bir havzaya sahip olan Haliç, sahip olduğu bu doğal zenginlik ve çeşitlilik nedeniyle adı tarihe Golden Horn (Altın Boynuz) olarak geçmiştir (2007 - 2011 Eyüp Belediyesi Stratejik Planı).

Şekil 4.7. Haliç ve Çevresi, Eski Görünüş (URL - 52)

Tarihi su yolu üzerinde konumlanan yapıların bugün farklı kullanımlarla yeniden işlevlendirilerek yaşatılmaktadır. Haliç bölgesi kültür projeleri kapsamında yeniden işlevlendirilen yapılar şu şekilde sıralanabilir (Erden, 2009):

- Koç Sanayi Müzesi/ 1996
- Rahmi Koç Müzesi ve Kültür Vakfı/ 1994
- Hasköy Tersanesi/ 1996
- Feshane/ 1992, 1998
- (Eski) Cibali Tütün Fabrikası, (Yeni) Kadir Has Üniversitesi/ 2000
- Fener - Balat Rehabilitasyon Projesi/ 2003
- Miniatürk/ 2003
- (Eski) Silahtarağa Elektrik Santrali, (Yeni) Santralistanbul/ 2007
- Sütluçe Kongre Merkezi/ 2009

Genellikle endüstri mirasının yeniden işlevlendirilmesiyle kente kazandırılan yapıların, özel sektör iştirakli olmaları dikkat çekmektedir. Bugün her ne kadar kamusal kullanıma açık da olsalar bu yapılar, özel iştirak özelliklerini korumaktadır. Bu alanların kamu yararı gözetilerek kamusal açık alanlarla bir arada bir sistematik içerisinde planlanması ve tasarım projelerinin üretilmesi önceliklendirilmelidir.

birçok ziyaretçi çekmektedir. Buna ek olarak, kent silüetine eklenen ve önemli bakı noktalarından biri olan Pierre Loti Tepesi ile Amcazade Vakfı arazisinin yerleştiği tepe, önemli doğal ve kentsel alanlardan bazılarıdır. Zal Mahmut Paşa Tepesi de tarihi öneme sahip tepeler arasında yer almaktadır.

TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi tarafından hazırlanan İstanbul Kent Almanağı 2013 kapsamında ele alınan 3. Havaalanı yapımı süreci zaman çizelgesinde belirtildiği üzere, 3. Havaalanı projesi içerisinde kalan köyler Yeniköy, Akpınar, Ağaçlı, Tayakadın ve İhsaniye'dir (ŞPO, 2014, 71). 17 Ocak 2014 tarihinde, Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu kararı ile Arnavutköy ilçesi, İmrahor, Tayakadın ve Yeniköy köyleri ile Eyüp ilçesi, Ağaçlı, Akpınar ve İhsaniye köylerini kapsayan bölge savaşta yurt savunması gerekçesi ile havaalanı projesi yapımı için TOKİ tarafından kamulaştırılmıştır (ŞPO, 2014, 72).

Şekil 4.9. Havaalanı Proje Alanı (URL - 46)

Belgrad Ormanı dahil Kuzey Ormanları'nı tehdit eden 3. Havaalanı Projesi ve Kanal Projesi, doğal alanların ve çevrelerinin doğrudan ekolojik sistemlerini hedef almakta ve doğal çevreye zarar vermektedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde 13.000 hektarlık alana sahip olan Belgrad Ormanı bugün 5.500 dönüme düşmüştür. Bu durum, İstanbul metropoliten alanında kaybedilen yeşil alanların durumuna bir ışık tutmakta, bu sürecin önüne geçilmesi için de tehlike ışıklarını yakmaktadır. Bugün, yürüyüş ve koşu parkurları, piknik alanları, bisiklet yolları ve sosyal imkanları ile kentlinin ihtiyacı olan yeşil alanın bir kısmını karşılamasına rağmen Belgrad Ormanları'nın sadece bu amaçla değil, sadece doğal bir değer olduğu için de korunmasına özen gösterilmelidir.

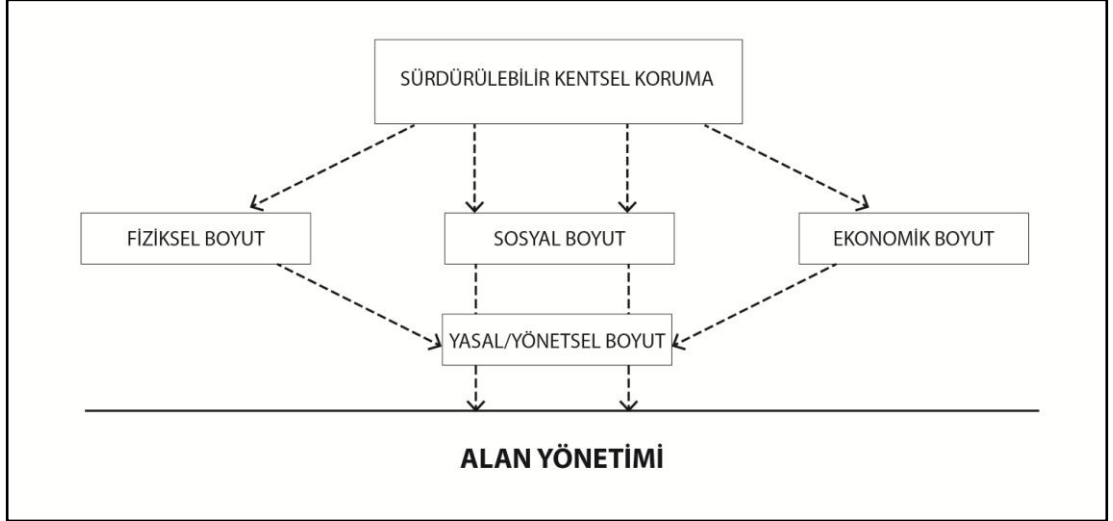

Şekil 4.10. Havaalanı Yapımı İçin Kamulaştırılacak Alan (URL - 47)

Bugün başta Belgrad Ormanları ve Kuzey Ormanları olmak üzere, doğal alanların üst ölçekte tanımlanan büyük ölçekli projelerin tehdidi altında bulunduğu görülmekte ve bilinmektedir. Bu projelerin başında 3. Havaalanı yer almaktadır. 3. Havaalanı'nın yapılması hedeflenen çevreyi doğrudan tahrip edeceği ve İstanbul'un gerek nefes koridoru olarak tanımlanan yeşil alanları üzerinde gerekse de su havzaları ve temiz içme suyu kaynakları üzerinde geri dönüşü olmayacak olumsuz sonuçlar doğuracağı öngörülmektedir.

4.2. Eyüp Alan Yönetimi Planı Çerçevesi Önerisi

3. Bölüm'ün sonucu olarak ortaya çıkan ve tez çalışması kapsamında üretilen ana çerçeve önerisi Şekil 4.4.'te görülmektedir. Burada hedef, 1. Bölüm'de tanımlanan kavramsal çerçeveden hareketle, sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olarak alan yönetiminin nerede oturduğunun ortaya konması ve buradan hareketle, bu çerçeve önerisinin Eyüp'te hazırlanacak Alan Yönetimi Planı çalışmasına katkı sunmasıdır.

Şekil 4.11. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - I (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Bu kapsamda, Alan Yönetimi:

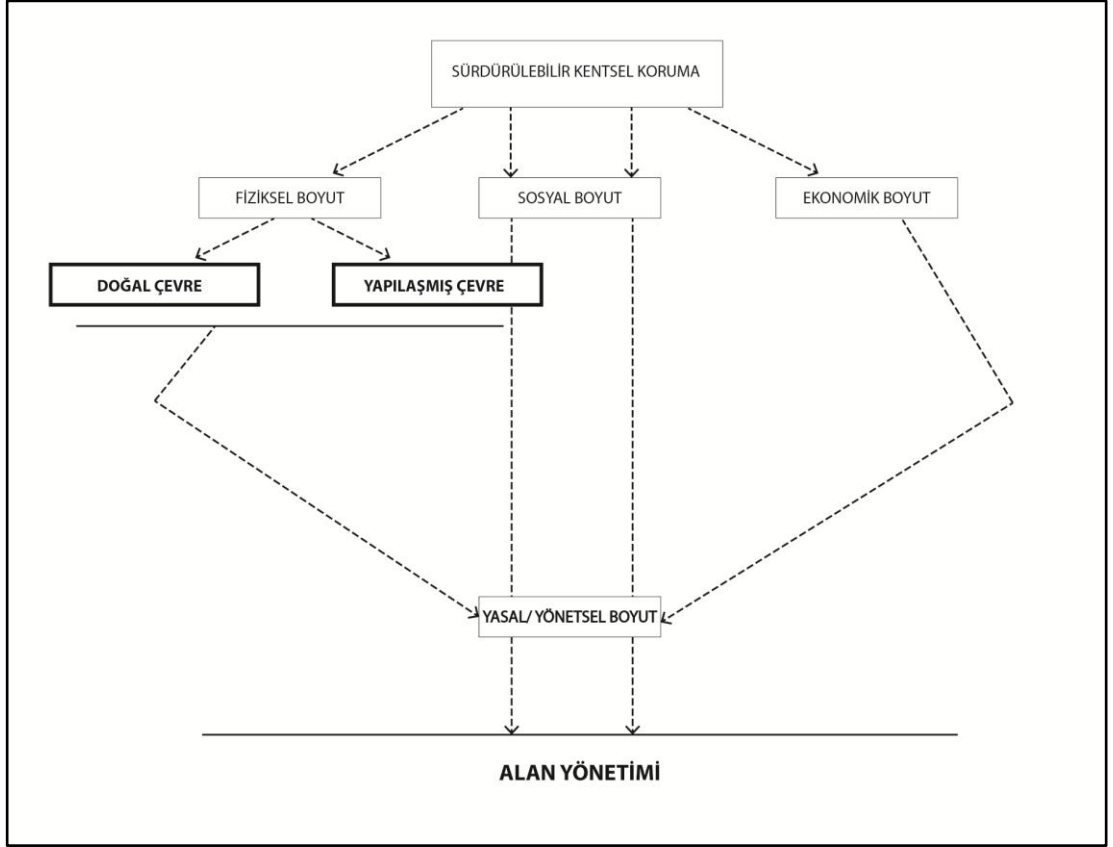
- Fiziksel Boyut: doğal çevre ve yapılaşmış çevre
- Sosyal Boyut
- Ekonomik Boyut

ortaya konduktan sonra, yasal ve yönetsel boyutta tanımlanan kararlar, görev ve sorumluluklar çerçevesinde, sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olarak ortaya çıkmaktadır.

Fiziksel boyut kapsamında ele alınan doğal çevre ve yapılaşmış çevre bileşenleri, alan yönetiminin sınırları içerisinde tanımlanacak olan mekana ilişkin verileri ortaya koyar. Tez çalışması kapsamında belirlenen çalışma alanı her ne kadar Eyüp ilçesi çerçevesinden ele alınıyor da olsa, doğal çevre Haliç ve çevresi olarak sınırlandırılmıştır. Bu durumda, fiziksel boyutun bileşeni doğal çevre Haliç ve çevresi olarak tanımlanmaktadır. Yapılaşmış çevre ise tarihi dokunun korunması üzerinden Eyüp Kentsel Sit Alanı olarak belirlenmiştir. Eyüp'ün oluşumu incelendiğinde yapılaşmış çevre ile doğal çevrenin birbirinden kopuk olarak ele alınamayacağı görülmektedir. Eyüp oluşum itibarıyla ilk sur dışı yerleşim olarak Tarihi Yarımada'nın çeperinde gelişmiş, aynı zamanda da dönemin en önemli suyollarından biri olan Haliç'in kıyısı ile doğrudan ilişki kuracak şekilde büyüme göstermiştir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda bugün Eyüp'ün Haliç ve çevresinden bağımsız olarak ele alınması mümkün değildir.

Buna ek olarak, Tarihi Yarımada ile olan ilişkisi üzerinden değerlendirildiğinde Eyüp'ün Tarihi Yarımada'dan ayrı olarak da ele alınmaması gerektiği, DMA ile

bütünleşik ve bütüncül bir çerçeve içerisinde değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Çeper ilişkisinin değil, mekansal iç içe geçişlerin kurulması gerektiği göz ardı edilmemesi gereken unsurlardan biridir. Eyüp'ün tarihi, kültürel ve dini önemi değerlendirildiğinde, yanı başındaki DMA ile entegre olarak türden bir alan yönetiminin ortaya konması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

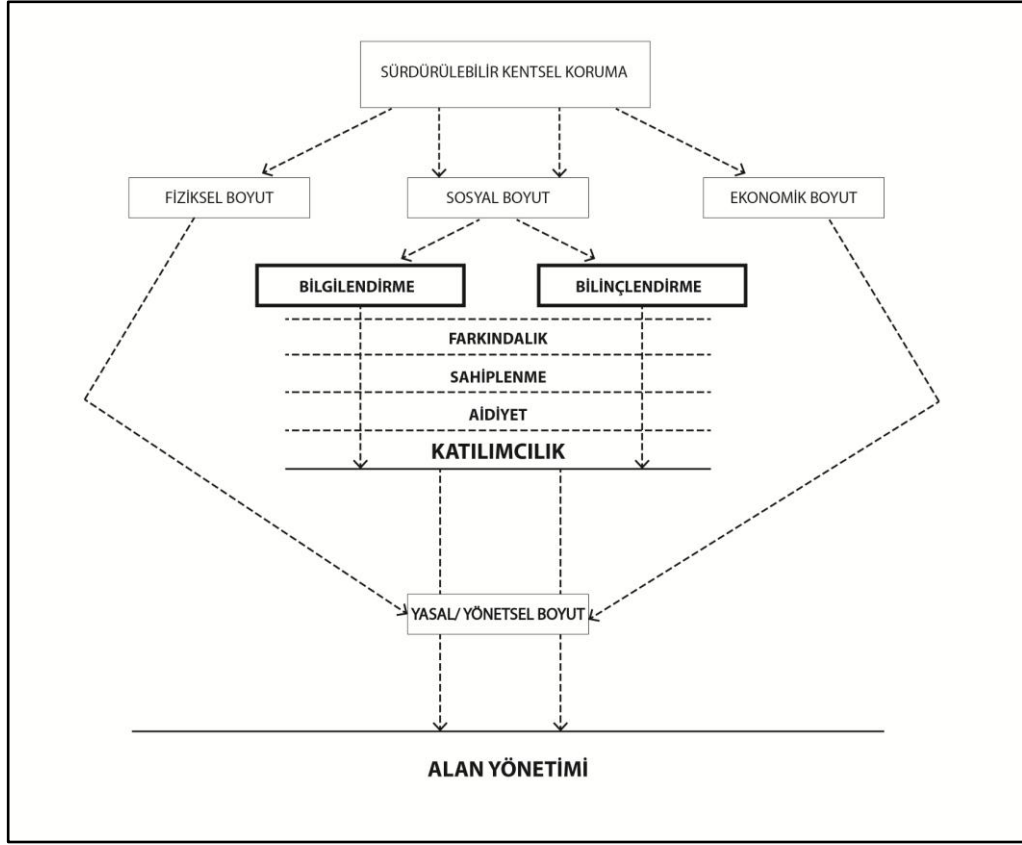
Şekil 4.12. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - II, Fiziksel Boyut (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

İstanbul'un tarihi ve kültürel dokusunun korunması ancak "bütün bu köklü değişmelerin içinde değişmeyen oluşları saptayarak, bugünün fiziksel çevresi içinde yaşamalarını" sağlayarak gerçek kılınabilir (Kuban, 2012, 3). Eyüp Kentsel Sit Alanı, Haliç kıyısında yer alan önemli koruma bölgeleri arasında yer almaktadır. Bu alanın yeni gelişme baskısı altında kalmayacak şekilde korunması ve alana dair gerekli müdahalelerin gerçekleştirilebilmesi için öncelikli olarak kente dair belirlenen vizyon ve operasyonel uygulamalar ortaya konmalı, Eyüp ilçesinin bu bütün içerisinde nerede yer alacağına dair strateji ve hedeflerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu strateji ve hedefler tanımlandıktan sonra ancak ilçe bir bütünün parçası ve besleyicisi olarak değerlendirilebilecektir.

Aynı zamanda, Eyüp Sultan ve çevresinin de ilçe ve kent içerisindeki konumu ve önemi göz önünde bulundurularak bu strateji ve hedeflerin belirlenmesi gerektiği göz

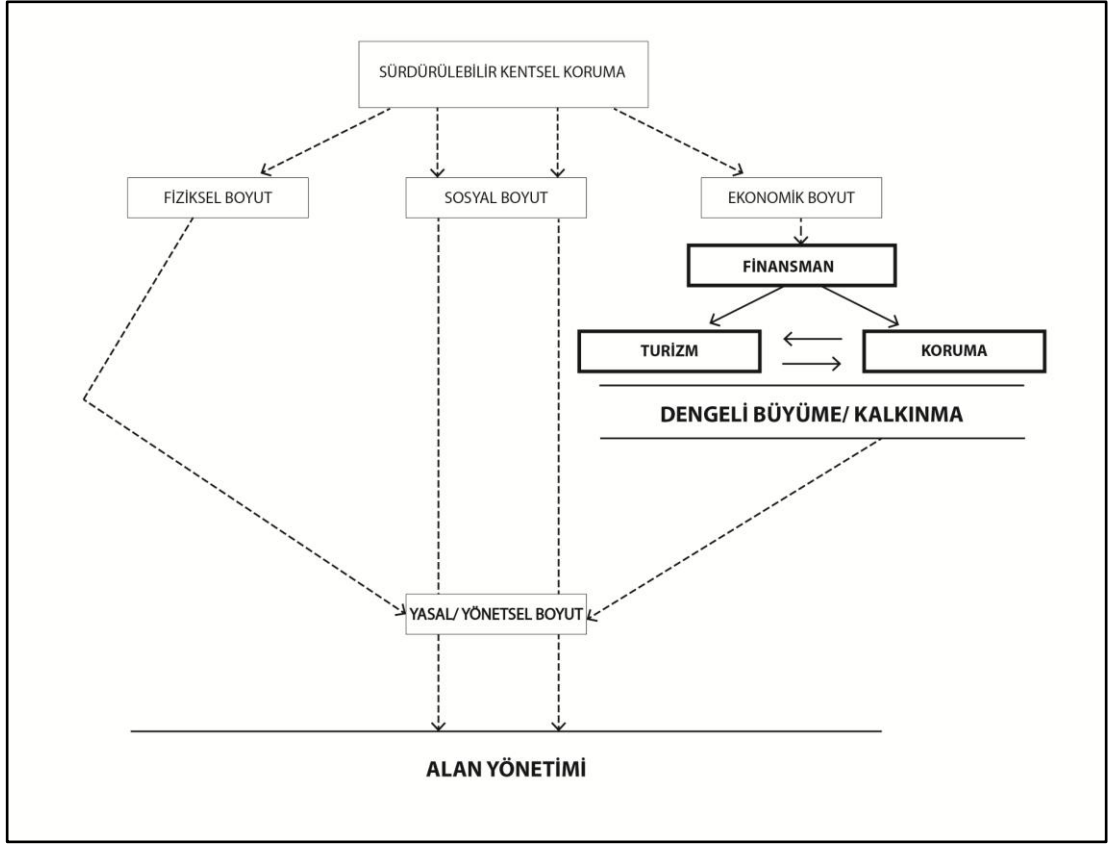
ardı edilmemelidir. Tarihi dokunun ve öğelerinin aynı zamanda da metropoliten kent alanı içerisinde konumlandırılması ve ele alınması gerekmektedir. Sadece alt ölçekte getirilecek bir çözümün kentin bütünüyle birlikte işlemesi gereken bir parçasında özelleşmiş olması, o alanın kentten kopuk olarak ele alınması demektir. Bunun aksine, bu alana yönelik olarak ortaya konması gereken özelleşmiş çalışmaların kent bütünü içerisinde nerede yer aldığı, hangi kurgu içerisinde yer alacağı ve bu kurgunun da neresinde konumlanacağı bugünün kentlerinde önem taşımaktadır. Bu durum ileride bu tür alanların yeniden çöküntü alanlar haline gelmesinin önüne geçeceği gibi aynı zamanda da kent bütününe ilişkin olarak öngörülen vizyon içerisindeki payını ve rolünün de tanımlayacaktır. Son olarak, kent bütününe etkileyen büyük ölçekli projelerin de bu tür alanları etkisi altında tuttuğu göz ardı edilmemeli, sadece bugünün kentinin üretimi olan yapılaşmış çevrenin değil, geçmişe ait tarihi yapılaşmış çevrenin de bu etki değerlendirmesi içerisinde önemli bir yere sahip olduğu göz ardı edilmemelidir.

Fiziksel boyutun yani yapılaşmış çevre ve doğal çevrenin olmazsa olmaz parçası olan insanın bu sürece katılımı ve korumaya dahil edilmesi ise katılımcı planlama ve koruma yaklaşımı ile mümkün kılınabilecektir. Bu bağlamda sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı, insanın yani mekan kullanıcılarının (yaşayanlar, çalışanlar, ziyaretçiler) sürece dahil edilmesini zorunlu kılmakta, süreç boyunca sürecin bileşenleri konusunda bilgilendirilmeleri, bilinçlendirilmeli ve buradan hareketle de farkındalık kazanarak mekanı sahiplenmeleri için gerekli olan eğitimlerin, etkinliklerin, çalışmaların vb. yapılmasına dikkat çekmektedir.

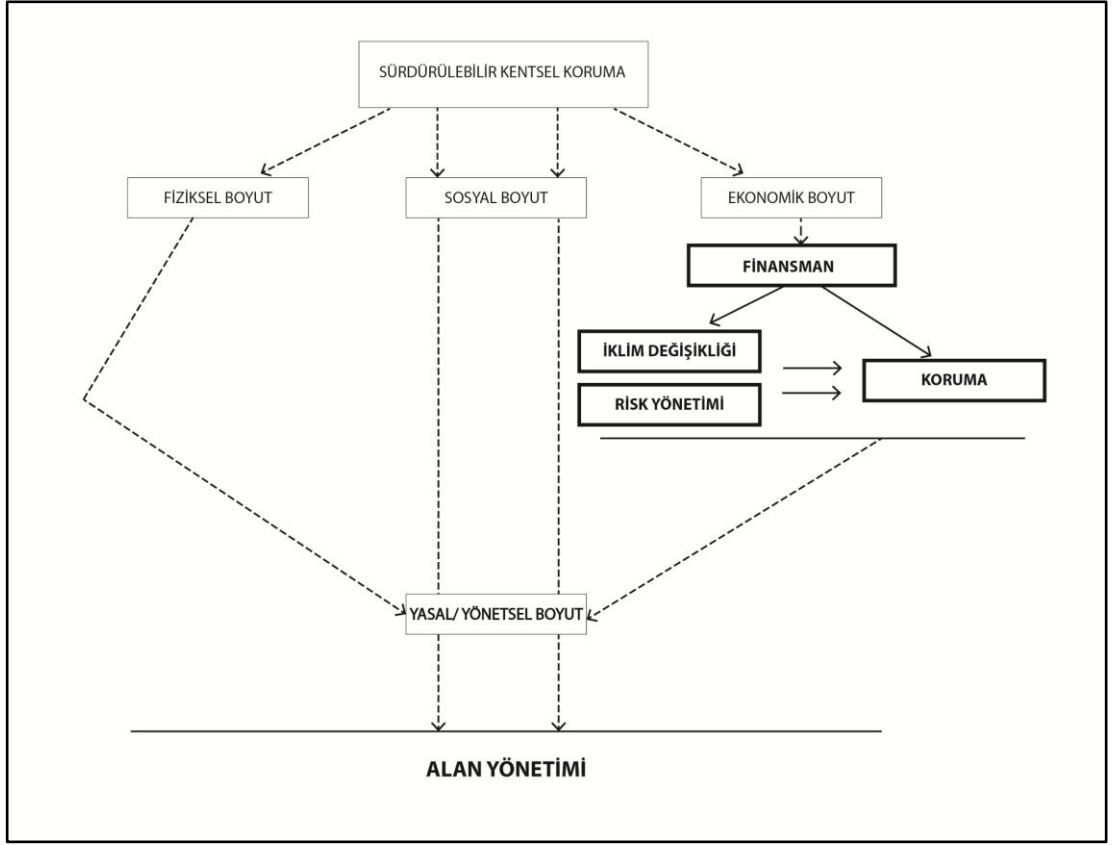
Şekil 4.13. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - III, Sosyal Boyut (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Korumanın sürdürülebilir kılınması için aynı zamanda finansman desteğine de ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun nedeni, koruma uygulamalarının büyük bütçelerde gerçekleştirilmesi ve bu nedenle de mülk sahiplerinin bu maddi yükü karşılayamamalarına bağlı olarak içinde yaşamakta oldukları yapıyı koruyamaz hale gelmeleridir. Koruma uygulamalarının gerçekleştirilmesi için her ne kadar kamu kurum ve kuruluşlarından ödenek ve teşvik veriliyor olsa da, bu miktarlar bütün bir alanın korunmasında yeterli olmamaktadır. Bu nedenle, korumanın sürdürülebilir bir sisteme kavuşması adına ekonomik boyutunun sürdürülebilir kılınması zorunludur. Koruma uygulamalarının gerçekleştirilmesi için bir akar oluşturulması ise ancak dengeli büyüme ve kalkınma politikaları ile mümkün kılınabilecektir. Özellikle turizm stratejilerinin bu kapsamda yeniden ele alınması, turizmin yıkıcı etkilerinin bertaraf edilmesi veya azaltılması üzerinden bir kurgusal yaklaşımla gözden geçirilerek, korumaya turizmin getirisi olabilecek olan bu finansman desteğinin dinamikleri tanımlanarak, yeni bir finansman sistemi zinciri oluşturulmalıdır.

Şekil 4.14. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - IV, Ekonomik Boyut I (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Son dönemde, uluslararası kurum ve kuruluşların ödenek verme kriterleri içerisinde iklim değişikliği ve risk yönetimi boyutlarının öne çıktığı gerçeği göz ardı edilmemesi gereken başlıklardan biridir. UNESCO ve IUCN gibi kuruluşların tarihi dokunun korunmasında iklim değişikliği ve risk yönetimini gözetir alan yönetimi çerçevesini ortaya koyması da bunu destekler niteliktedir. Bu bağlamda, tarihi dokunun korunmasında sadece yapısal ve doğal çevre ölçeğinde mekanın muhafaza edilmesine yönelik değil, iklim değişikliği ve risk yönetimi kapsamında adaptasyon ve mücadele konusunda gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Buradan hareketle, iklim değişikliği ve risk yönetimi ile alan yönetiminin bir arada değerlendirilmesinin iki ana getirisi olduğu göz ardı edilmemelidir: iklim değişikliği ve risk yönetimi öncelikli koruma uygulamalarının daha fazla finansman desteği alabiliyor oluşu; son dönem dinamikleri içerisinde iklim değişikliği ve risk yönetimine adaptasyonun yaşamsal sürdürülebilirlik adına kentler için en önemli faktörler arasında yer alışı ve bunun doğrudan tarihi dokunun korunmasında önemli bir girdi olarak ortaya çıkışı.

Şekil 4.15. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - V, Ekonomik Boyut II (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Kentin sahip olduğu en büyük yeşil alanları barındıran Eyüp ilçesi, sahip olduğu bu değeri ve tarihi tandansını devam ettirecek şekilde bir vizyon geliştirmeli, kentsel rolünü buna göre yönlendirmeli ve şekillendirmelidir. Haliç tarihi suyolunun yeniden canlandırılması, sahip olduğu potansiyelin fırsata çevrilmesi, yaşayanlar için gerekli olan yaşam alanlarının yaratılması adına önem taşımaktadır. Günün koşulları içerisinde yaşama olanağı, mevcut durumda gerekli olan ihtiyaçların ve beklentilerin tespit edilmesi ile mümkün kılınabilecektir. 21. yüzyılda kentinin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, tarihi çevrenin bu ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilmesi gerekmektedir. Bu da ancak mevcut potansiyelin doğru irdelenmesi ve alternatif çözümlerin geliştirilmesiyle mümkün kılınabilecektir. Eyüp ve çevresinin tarihi ve doğal kimliğine uygun bir yerleşme düzeni ile birlikte tarihi çevrenin sadece korunması değil aynı zamanda bütüncül sisteme eklemlenmesi sağlanabilecektir.

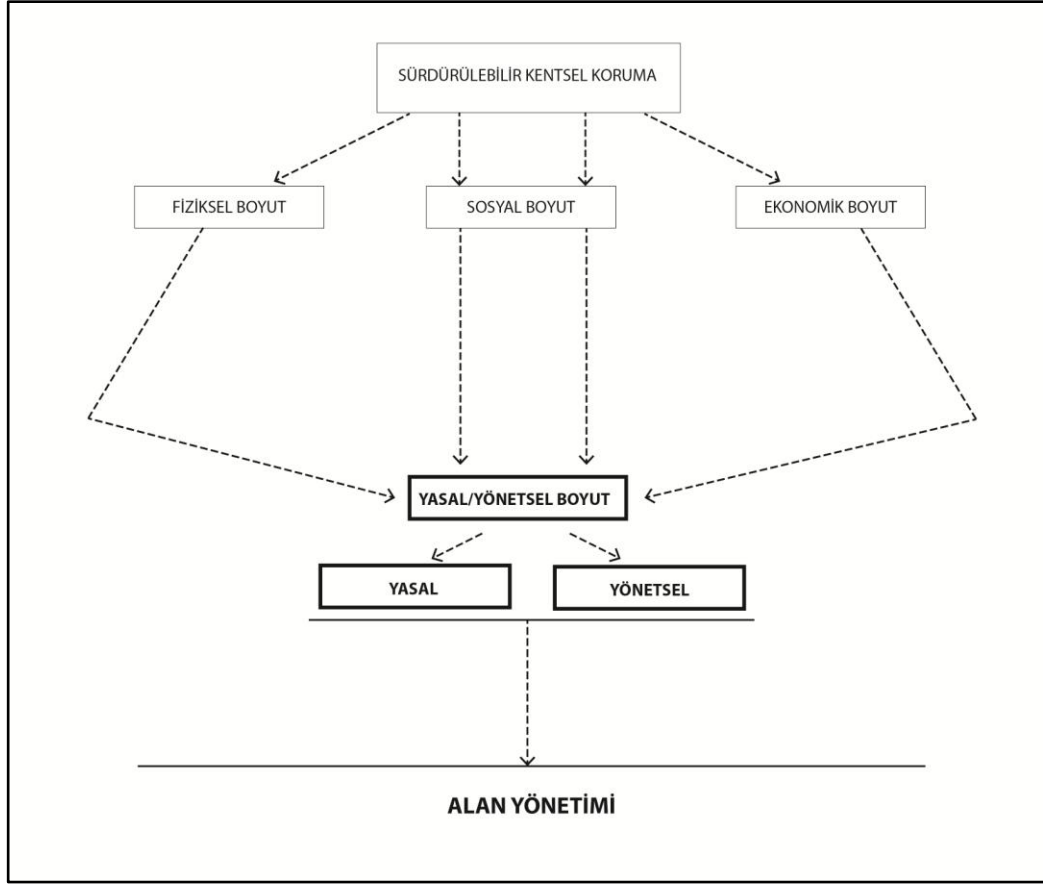
Tez çalışması kapsamında belirlenen çalışma alanı, doğal ve yapılaşmış çevreyi bir arada ele almaktadır. Çevresel boyut bu kapsamda sadece doğal çevreyi değil aynı zamanda çevresel bileşende ortaya çıkan sonuçların yapılaşmış çevreyi doğrudan etkiler niteliği üzerinden ele alınmaktadır. İklim değişikliği ve risk yönetiminin giderek önem kazanan başlıklar olması, sadece kent mekanını değil aynı zamanda tarihi

çevreyi de doğrudan ilgilendirmektedir. Tarihi dokunun korunması adına çevresel faktörlerin de göz önünde bulundurulması en büyük gereklilik ve olmazsa olmazlar arasında gelmektedir. Bu nedenle, iklim değişikliği ve riskin ortaya çıkarabileceği olumsuz sonuçların ortadan kaldırılması, azaltılması veya bertaraf edilmesinde gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu önlemlerin ise afet öncesi, sırasında ve sonrasında olacak şekilde süreç olarak ele alınması önem taşımaktadır. Afet öncesinde gerekli önlemlerin alınmasının yanı sıra adaptasyonların tanımlanması hem afeti önleme yani ortaya çıkma ihtimalini azaltma hem de afet olma durumunda ve sonrasında hızlıca toparlanma demektir. Bu amaçla, iklim değişikliği ve risk ile ilgili olarak etki değerlendirmesi çalışmalarının gerçekleştirilmesi gereklilik arz etmektedir. Etki değerlendirmesi çalışmaları ile birlikte, tarihi dokuda ortaya çıkabilecek hasar ortaya konarak, buna yönelik gerekli önlemlerin alınması da kolaylaşacaktır. Bu tür çalışmaların yapılması ve tarihi dokunun iklim değişikliği ve riske adapte edilmesi hem alanın sürdürülebilirliğini ve bu alandaki yaşamın devamlılığını garanti altına alacak hem de gerek duyulan finansman aracının bulunmasını kolaylaştıracaktır.

Risk sakınımı ve alan yönetimi konularının birbiri içerisine geçen süreçlerinin kolaylaştırılması adına paralel ve iç içe geçen çalışmaların yürütülmesi, geri beslem yöntemiyle süreçlerin revize edilmesi ve geliştirilmesi, oluşturulan verilerin ise CBS ile ortak kullanıma açık ve erişilebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Ancak bu şekilde, hızlı müdahale ve karar alma mekanizmaları geliştirilebilir. Bu da, aynı şekilde, yasal ve yönetsel yapıda değişikliklerin gerçekleştirilmesi gerektiğine ışık tutmaktadır. Risk sakınımı ve alan yönetiminin ortak kesişimlerinde yer alan mekan ise, öncelikli müdahale alanlarının tespit edilmesi, kısa-orta-uzun vadeli planların üretilmesi gibi öncelikleri barındırmaktadır. Öncelikli müdahale alanlarının tespit edilmesiyle birlikte mekansal planların üretimi ve eylem planlarının ortaya konması alt ölçekte yerele özgü çalışmalar yapılmasını gerektirmektedir.

Son olarak yasal ve yönetsel boyut, alan yönetiminin hukuki düzlemini ortaya koymaktadır. Yasal bileşen, üst ölçekte ulusal ölçekten başlayarak metropoliten ve ilçe ölçeğinde tanımlanan yasal düzlemdir. Ulusal ölçekte tanımlanan kapsam çerçevesinde alt ölçeklere gelindikçe daha detaylı ve alana özgü tanımlamalar getirilmektedir. Her ne kadar bu tür bir akış tanımlanmış olsa da, bu akışın gerçekleşmesinde sorunlar ortaya çıkmaktadır. Gerek detaylı çalışmaların ortaya konması ve bunların konu edildiği mekan olmak üzere gerekse tanımlanan görev ve sorumluluklara bağlı olarak yetki alanı içerisinde yetki karmaşalarının ortaya çıkması gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Yönetsel bileşen, hukuki düzlemde ilgili ve

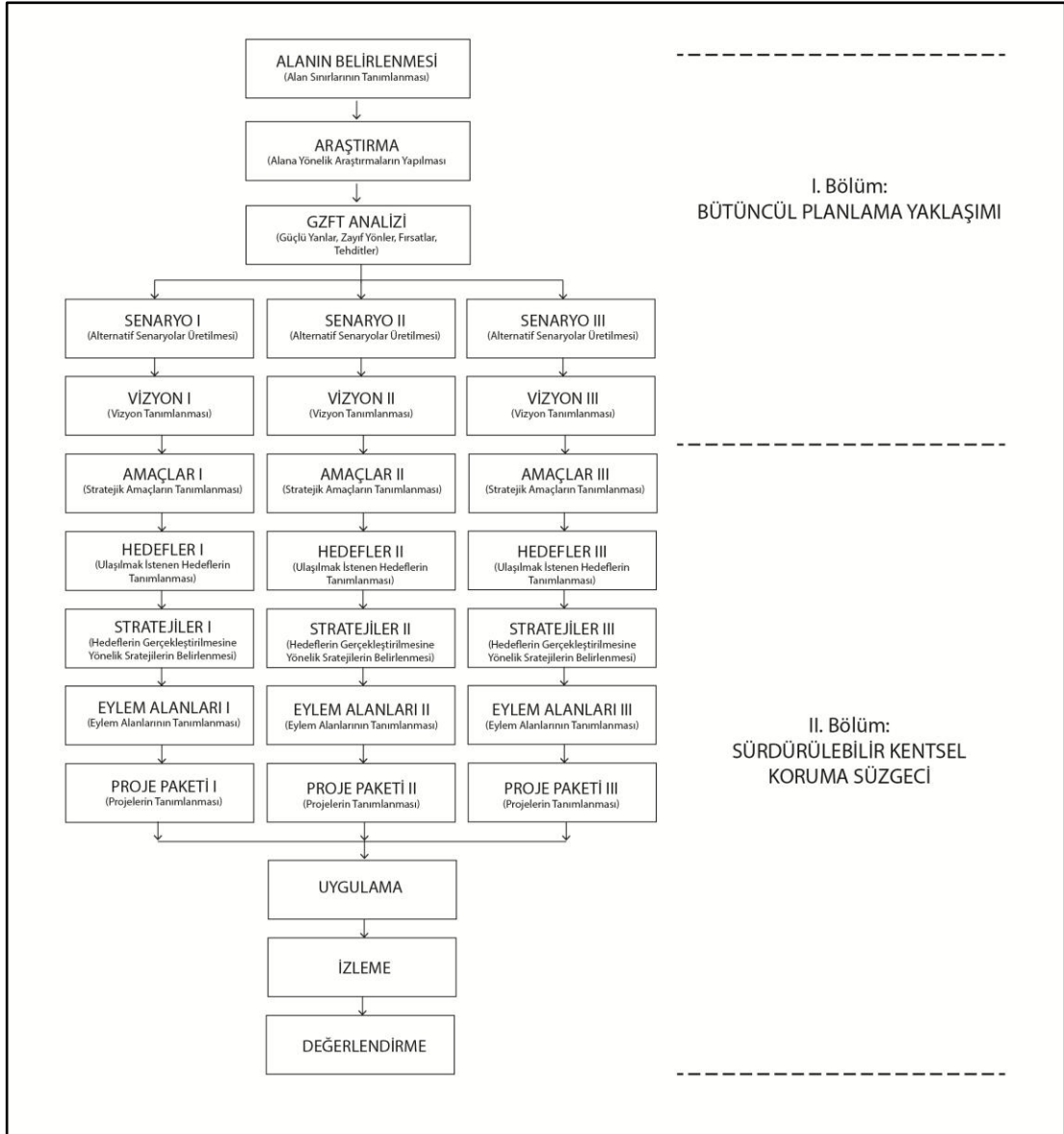
sorumlu kurum ve kuruluşların tanımlanması, görev ve sorumlulukların belirlenmesi, yetki alanlarının sınırlandırılması gibi yönetim boyutunu ele alan bir çerçeve ortaya koyar.

Şekil 4.16. Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Uygulama Aracı Olarak Alan Yönetimi - VI, Yasal/YönetSEL Boyut (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Kurumlar arası veri alış verişinde yaşanan bürokratik süreç sorunlarına bağlı olarak koruma süreçleri uzamaktadır. Bu durum, mevcut durumda var olan mekansal sorunların bürokratik ve teknik sorunlar nedeniyle içerisinden çıkılamaz hale gelmesine ve gün geçtikçe yeni sorunların eklenmesine neden olmaktadır. Alan Yönetimi kapsamında, ortak bir veritabanı oluşturulması, kurumlar arası veri aktarımının bu veritabanı üzerinden sağlanması, bu sayede en güncel verinin bu veritabanında saklanması ile daha eski tarihli verilerle karşılaştırmaların gerçekleştirilmesi de sağlanmış olabilecektir. Tek kaynak üzerinden her türlü veriye erişim ile birlikte daha sağlıklı bir arşivleme sistemi kullanıcılara açılacaktır. Bu da, zamandan tasarrufu mümkün kılacaktır.

Alan yönetimi, bütün bu boyutları kapsayan bir yapı olarak sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda, öneri bir alan yönetimi planı hazırlama süreci ortaya konarak, tartışmaya açılmaktadır.

Şekil 4.17. Alan Yönetimi Planı Hazırlama Süreci I - Kapsam (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

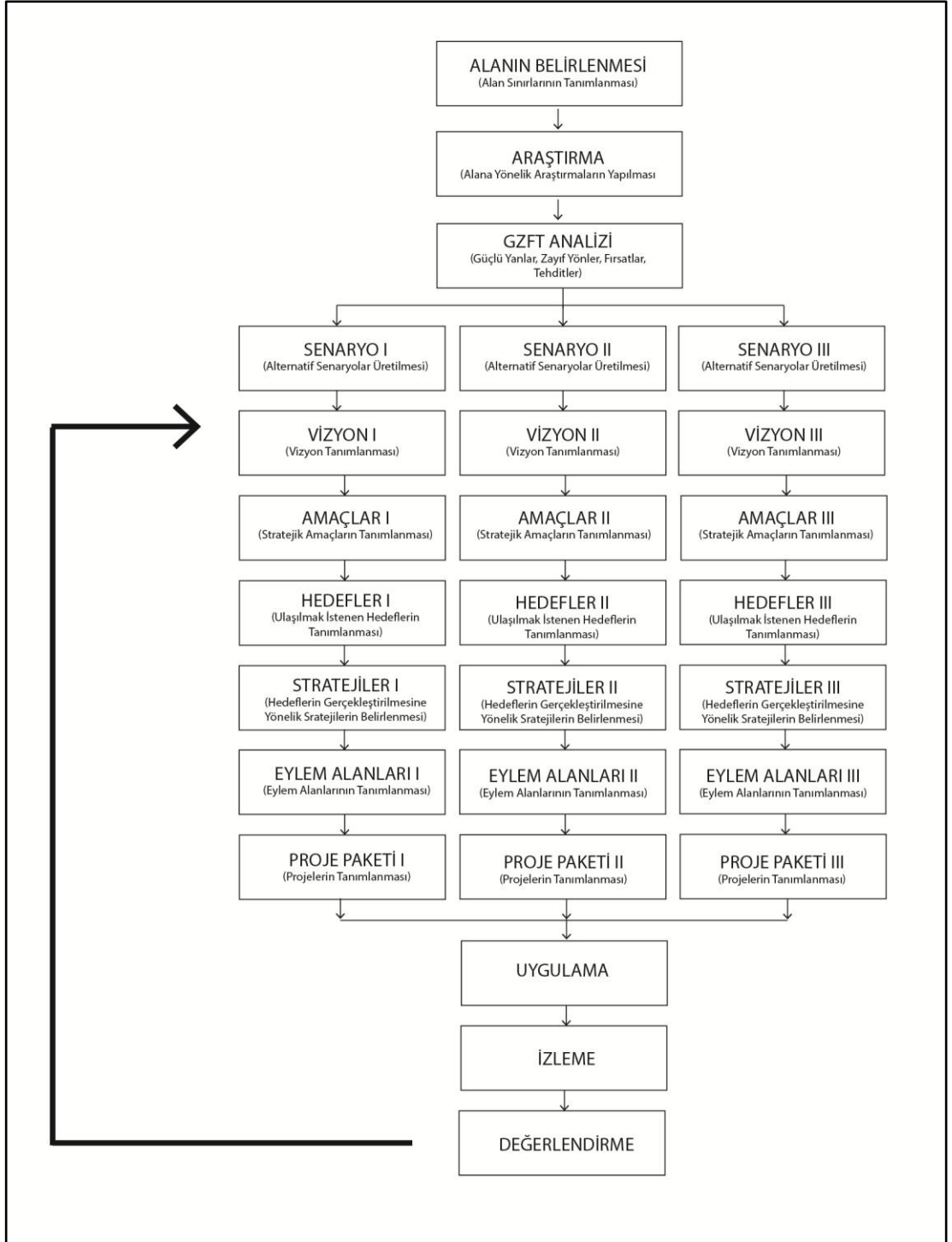
Sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olarak alan yönetimi planının hazırlanması sürecinde öncelikle alan belirlenmektedir. Korunacak alanın sınırları tanımlanarak bu alana yönelik olarak alan yönetimi planının hazırlanacağı belirtilmektedir. Bu kapsamda, alana yönelik olarak sınırların tanımlanması, alana dair envanter çalışmalarının öncül olarak yapılması gerekmektedir. Alan ve alan içerisinde yer alan öğelere dair envanter çalışmasının hazırlanmasıyla birlikte, alana yönelik GFZT analizi gerçekleştirilebilecek ve bu sayede daha kapsamlı bir alan yönetimi planı ortaya konabilecektir.

Sonrasında olası alternatifler göz önünde bulundurularak farklı senaryoların geliştirilmesi, bu senaryolar doğrultusunda vizyonların tanımlanması ise 1. Bölüm olarak tanımlanan bütüncül planlama yaklaşımının son basamaklarını

oluşturmaktadır. Özellikle iklim değışikliği ve risk yönetiminin alan yönetimi ile birlikte ele alınmasıyla bu tür senaryoların üretilmesi kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu amaçla, alan yönetiminin çeşitlendirilmesi ve farklı alternatiflerin geliştirilmesi bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlayışın ise yaygınlaştırılması ve benimsenmesi, tarihi dokunun korunmasında önem arz etmektedir. Farklı senaryolara dair tanımlanan vizyon önerileri ile birlikte sırasıyla amaçlar, hedefler ve stratejiler tanımlanmalıdır. Bu sayede, vizyonun uygulamaya geçirilmesi adına gerekli olan ara basamaklar ortaya konabilecektir. Amaç, hedef ve stratejiler bu bağlamda sürdürülebilir kentsel korumanın boyutları üzerinden ele alınarak üretilmelidir. Ancak bu sayede, ortaya konan çalışmanın gerekli düzeyde kapsayıcı olup olmadığı görülmüş olunacaktır. Son olarak tanımlanan eylem alanları ve bunlarla ilişkili olarak yerele özgü olarak daha detaylı ve mahalle ölçeğinde geliştirilecek projeler ile en üstte tanımlanan çatkının gerçek hayata nasıl geçirileceği tanımlanacaktır. Bu noktada etki değerlendirmesi çalışmalarının hazırlanması gerektiği unutulmamalıdır. Projelerin olası etkilerinin projeler uygulanmadan tanımlanması, projelerin uygulanmaya geçirildikten sonra ortaya çıkarabileceği olumsuz sonuçların engellenebilmesi adına önceden önlem alınmasını sağlayacaktır.

Projeler hayata geçirilmeden kısa-orta-uzun vadelerde ortaya çıkaracağı sonuçların tanımlanması gerekmektedir. Ancak bu şekilde sonrasında beklenen sonuçlar ile gerçekte ortaya çıkan sonuçlar arasında bir karşılaştırma yapılabilecektir. Bu durum, zaman çizelgesi üzerinden izlemenin yapılmasını kolaylaştıracaktır.

Plan hazırlandıktan sonra farklı dönemlerde yapılan izlemelerin sonucunda yapılan değerlendirmeler, alan yönetimi planının revizyonu veya geliştirilmesi için önem arz etmektedir. Bu bağlamda, değerlendirme sonuçları aktarılarak gerekirse vizyondan itibaren bütün sistemin yeniden ele alınması gerekecektir. Değerlendirme yapılırken sadece uzman görüşleri değil aynı zamanda farklı paydaşların da görüşlerinin alınması gerektiği ise göz ardı edilmemelidir. Sadece kamu kurum ve kuruluşlarından değil aynı zamanda özel sektör ve STKların da sürece bu anlamda koyacağı katkılar önem taşımaktadır. Sürecin destekçileri, paydaşları ve düzenleyicileri olarak özel sektör ve STKların sürece yapacakları katılımlar bu tür bir revizyon veya gelişimi zenginleştirecektir. Son olarak halkın yapacağı geri beslemin ise en doğru yön göstericilerden biri olduğu unutulmamalıdır.

Şekil 4.18. Alan Yönetimi Planı Hazırlama Süreci II - Revizyon (Tez çalışması kapsamında üretilmiştir)

Tez çalışması kapsamında geliştirilen ana çerçeveden hareketle, Eyüp tarihi dokusunun korunmasında karşılaşılan sorunları çözmeye yönelik olarak hazırlanan alan yönetimi planı çerçeve önerisi ve bileşenleri tartışmaya açılmaktadır.

Çizelge 4.1. Eyüp Alan Yönetimi Planı Çerçevesi Önerisi - Genel Çerçeve Hedef ve Stratejileri

Eyüp Alan Yönetimi Planı Çerçevesi Önerisi - Genel Çerçeve Hedef ve Stratejileri	
Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Boyutları	Genel Çerçeve Hedef ve Stratejileri
Fiziksel Boyut	Genel Çerçeve Hedefi 1 Tarihi Dokunun Korunması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 1.1. Yaşam Odaklı Koruma</p> <p>Çevre odaklı, ekonomi odaklı veya insan odaklı koruma dinamikleri sadece belirli bir boyuta odaklanarak, genel çerçeveyi kaçırmakta veya eksik alanlar bırakmaktadır. Bu nedenle, yaşam odaklı koruma pratiğinin benimsenmesi ve yaygınlaştırılması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 1.1. Yaşam Odaklı Koruma</p> <p>Kentsel yenileme ve tasarım pratiği; tarihi dokunun korunmasında, bütüncül koruma yaklaşımı gözetilerek, mevcut durumda bir araç olarak kullanılan operasyonel çözümlerin (rölöve, restorasyon, restitüsyon, sağıklaştırma ve iyileştirme) dışında, alana özgü tasarım çalışmalarının üretilmesi, gerçekleştirilmesi.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 1.2. Yaşam Odaklı Dönüşüm</p> <p>Yaşam odaklı dönüşüm boyutunun önceliklendirilmesi; sosyal, mekansal veya ekonomik öncelikli olarak projelerin ortaya konulmasından ziyade bunları bütüncül bir çatı altında kapsayan yaşam odaklı strateji ve politikaların geliştirilmesi. Toplum sağlığı, güvenlik ve güvence, afet ve risk sakınımı gibi konu başlıklarının yaşamın devamlılığı hususunda başat faktörler olarak tanımlanması ve buna bağlı olarak dönüşüm pratiklerinin şekillendirilmesi.</p>
	Genel Çerçeve Hedefi 2 Tarihi Çevrenin Korunması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 2.1. Doğal Çevrenin Korunması</p> <p>Çevrenin korunması sadece kirlilik boyutu olarak değil, aynı zamanda çevresel ve doğal kaynakların sürekliliği ve de yaşam boyutu ve ihtiyaçlar özelinde ele alınması, kısa ve orta vadede değil uzun vadede ileriye dönük çözümlerin geliştirilmesi.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 2.2. Yapılaşmış Çevrenin Korunması</p> <p>Kültürel mirasın sürekliliğinin somut ve soyut değerlerin gelecek nesillere aktarılması ve sosyal boyutu üzerinden ele alınması; etkinlik odaklı kültürel ve tarihi değerlerin sürdürülebilirliği değil, kültür odaklı strateji ve politikaların geliştirilmesi ve eylemlerin bu bağlamda ortaya konulması.</p>
	Genel Çerçeve Hedefi 3 Sürdürülebilir Koruma Bağlamında Düşük Karbonlu Mahallelerin Oluşturulması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 3.1. İklim Odaklı Tasarım Rehberi Hazırlanması</p> <p>Tarihi çevre korumaya yönelik olarak iklim odaklı tasarım rehberinin hazırlanması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 3.2. İklim Odaklı Tasarımın Geliştirilmesi</p> <p>Enerji verimli tasarım modelinin geliştirilmesi, yeni yapılaşma sürecinde öncül olarak kullanılması, mevcut durumdaki dokuya yönelik olarak yerel çözümlerin ve alternatiflerin geliştirilmesi. Enerji verimliliği öncelikli tasarım anlayışının yaygınlaştırılması ve bu bilincin kazandırılması konusunda, gerekli olan uzman kadrosunun yetiştirilmesi. Üniversite eğitim programlarında enerji verimliliği konusunda derslerin müfredata konu edilmesi. Haliç Havzası'nın bu çerçevede değerlendirilmesi ve enerji verimli tasarım anlayışıyla yeniden ele alınması. Enerji verimli tasarım modeli kapsamında yeşil bina kodlarının ve standartlarının tanımlanması, yerel ölçekte ortaya çıkabilecek talep ve ihtiyaçlar doğrultusunda uygulamada esnekliklerin sunumu.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 3.3. Ekolojik Güçlendirme</p> <p>Tarihi çevreye yönelik enerji verimliliği çerçevesinde ekolojik güçlendirme uygulama pratiklerinin tanımlanması, yerele özgü alternatiflerin geliştirilmesi.</p>
	Genel Çerçeve Hedefi 4 Tarihi Dokunun Çevresiyle Birlikte Ele Alınarak Bütüncül Bir Şekilde Korunması

	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 4.1. Bağlantı Noktaları ve Kentsel Sit Alanı Arasında İlişkinin Kurgulanması</p> <p>Bağlantı noktalarının kentsel sit alanıyla olan bağlantılarının kurulması, tasarlanması ve buna yönelik olarak koruma altına alınması. Bu bağlantıların alan yönetimi planı içerisinde tanımlanması ve konumlandırılması. Bu alanlarla olan ağın da yönetim alanı ve planı içerisinde yer alması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 4.2. Endüstri Mirasının Yeniden Değerlendirilmesi</p> <p>Haliç ve kıyısında, endüstri mirasının yeniden değerlendirilmesi kapsamında, öncelikli olarak enerji verimliliği konusu ele alınmalı, kamusal yapılarda enerji tüketiminin minimuma düşürülmesi, karbon salınımının da azaltılması gerekli yapısal düzenlemeler ile gerçekleştirilmesi.</p>
	<p>Genel Çerçeve Hedefi 5 Turizm Faaliyetlerinin Kontrol Altına Alınması</p>
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 5.1. Bütüncül Turizm Alanı Oluşturulması</p> <p>Bütüncül Turizm Alanı; Haliç ve kıyıların bir bütün içerisinde değerlendirilmesi, havza özelinde çalışmalar yürütülmesi.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 5.2. Ziyaretçi Yönetiminin Sağlanması</p> <p>Yayalaştırma bölgeleri ve gezi rotaları oluşturulması. Bu amaçla, en fazla ziyaretçi çeken noktalarda farklı dönemlerde yapılacak 24 saatlik yaya hareketliliği analizleriyle, mekanın ziyaretçi yükünün tanımlanması. Öngörülen yoğunluğun hafifletilmesi ve bu yoğunluğun dağıtılmasına dair ziyaretçi yönetiminin geliştirilmesi. Bu amaçla, günümüzdeki ve öngörülebilir gelecekteki yoğunluğun ölçülmesi ve hesaplanması. Ortaya çıkan yoğun kullanım baskısının hafifletilmesi için farklı senaryoların üretilmesi/ geliştirilmesi. Yaya hareketliliğinin tek bir noktada baskı yaratmaması için yayalaştırma bölgelerinin gezi rotalarıyla entegre ele alınması.</p>
	<p>Genel Çerçeve Hedefi 6 Risk Sakınımının Sağlanması</p>
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 6.1. Çok Kriterli Karar Verme Yönteminin Geliştirilmesi</p> <p>Risk sakınım kriterlerinin tanımlanması; sorun tanımlama; soruna yönelik alternatiflerin üretilmesi; üretilen alternatiflere yönelik kararların ortaya konulması; karar alınması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 6.2. Acil Durum Yönetimi Sisteminin Oluşturulması</p> <p>Acil Durum Yönetim Sistemi oluşturulması ve revize edilmesi.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 6.3. Afet Yönetiminin Oluşturulması</p> <p>Risk sakınımı; deprem riskine bağlı olarak toplanma alanlarının belirlenmesi, açık yeşil alanların oluşturulması, tahliye koridorlarının belirlenmesi ve bu konuda toplumun/yaşayanların bilgilendirilerek bilinç sahibi olmalarının sağlanması.</p>
	<p>Genel Çerçeve Hedefi 7 İklim Değişikliğine Adaptasyonun Sağlanması</p>
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 7.1. Enerji Verimliliğinin Adaptasyonunun Sağlanması</p> <p>Operasyonel çözümlerin öncesinde alınacak üstel kararlar çerçevesinde alana özgü olarak enerji verimliliğinin göz önünde bulundurulduğu geleceğe yönelik yatırımların tanımlanması ve koruma süreci kapsamına adapte edilmesi.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 7.2. Enerji Tüketiminin Kontrol Altına Alınması</p> <p>Enerji sarfiyatının azaltımına yönelik olarak 3'lü çözüm sistematigi geliştirilmesi: (1) Fiziki Çözümler: yeni yapılaşma kapsamında yapı malzemesi seçiminde doğa dostu malzemelerin tercih edilmesi, mevcut dokuya müdahalelerde yenilikçi ve alternatif çözümlerin binaya adaptasyonu ve yenileme. (2) Ekonomik Çözümler: enerji sarfiyatının azaltımı çerçevesinde enerji sarfiyat miktarının belirlenmesi, bu belirlenen miktarın üzerine çıkılması durumunda vergilendirmelerin getirilmesi, kirleten öder yönteminin benimsenmesi, Enerji Kimlik Belgesi'nin hayata geçirilmesi, tanımlanan sürenin uzatılmaması ve bu süre içerisinde bu belgeyi almamış olan yapıların cezai yaptırımla karşı karşıya bırakılması, Enerji Kimlik Belgesi alma yolunda finansman destek modellerinin geliştirilmesi, zor durumda olan mülk sahiplerinin bu finansman desteğinden yararlanması, mağdur edilmemesi. (3) Sosyal Çözümler: eğitim kanalı aracılığıyla toplumun enerji verimliliği ve enerjinin etkin kullanımı konularında bilgilendirilmesi, çevresel sorunlar konusunda bilinçli hale gelerek, yaşadığı mekanı ve doğayı sahiplenmenin sağlanması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 7.3. Karbon Ayakizinin Azaltılması</p> <p>Salınım ölçümü yapılması; sera gazı emisyonlarının ölçülmesi, buna bağlı olarak sınır belirlenmesi, bu sınırın üstüne çıkılması durumunda ceza uygulanması. Değerin altında olması durumunda ödül verilmesi. Salınımı sınırlamaya yönelik caydırıcı faktör olarak da vergi</p>

	uygulamasının yaygınlaştırılması.
	Genel Çerçeve Hedefi 8 Tarihi Dokunun Korunmasında Risk Yönetiminin Oluşturulması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 8.1. KMED Çalışmalarının Gerçekleştirilmesi</p> <p>Sürdürülebilirliğin ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutlarının mümkün olabilecek en optimum seviyede hayata geçirilmesi ve sürdürülebilir korumanın gerçekleştirilebilir bir uygulama pratiği haline gelebilmesi adına KMED çalışmalarının kentsel planlama uygulamalarının yapımından önce hazırlanması ve üst çatki olarak planların öncelikli sınırlayıcıları arasında yer alması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 8.2. KMED Müdahale Alanlarının Belirlenmesi</p> <p>1. dereceden, 2. dereceden ve 3. dereceden müdahale gerektiren alanların tanımlanması. Önceliklerine göre zamanlama çizelgesinin tanımlanması, kısa, orta ve uzun vadelerde yapılacak olan eylemlerin ve gerçekleştirilecek olan projelerin tanımlanması.</p>
Sosyal Boyut	Genel Çerçeve Hedefi 9 Katılımcılığın Artırılması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 9.1. Sürece Katılımın Sağlanması</p> <p>Planlama ve karar alma süreçlerinde olabildiğince fazla sayıda paydaşın bir araya getirilmesi ve fikir alışverişinde bulunulması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 9.2. 3B Kuralının Benimsenmesi</p> <p>Bilgi - Bilinç - Benimseme; toplumun içerisinde bulunacağı süreçler hakkında bilgi sahibi olması için şeffaf bir örgütlenme ve yönetim ile toplumsal bilinç düzeyinin artırılması, katılımcılığın da mekanı ve yaşamı sahiplenme/benimseme üzerinden kurgulanması. Bu sayede toplumun sürece doğrudan katılımı (community engagement) sağlanması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 9.3. Toplumda Farkındalığın Kazandırılması</p> <p>Tüketici davranışlarının (consumer behaviour) enerjinin etkin kullanımı konusunda şekillendirilmesi için gerekli olan bilgilendirme ve bilinçlendirme yönlendirmelerinin yapılması.</p> <p>Bu sayede, enerjinin verimli ve etkin bir biçimde kullanımı kullanıcı özelinde başlayan bir yayılma dalgasına sahip olacak, birimde sağlanan kazanç, ısı adalarının oluşumunu engelleyerek, küresel karbon ayak izinin azaltımına gidecek kadar geniş çaplı etkiler oluşturulması.</p> <p>Ekonomik ve ekolojik boyutların daha üst ölçekte karar mekanizmalarına bağlı olması, sürdürülebilirliğin sosyal boyutunun önemini ortaya çıkarmaktadır. Tekilden çoğula doğru genişleyen bir etki alanına sahip olan sosyal boyutun, bilgilendirme ve bilinçlendirme özelinde ortaya çıkan öğrenme ve sonrasında sahiplenmenin gerçekleşmesi, yasal ve yönetsel araçların yaşamda işlerlik kazanmasına ve kabullenilmesine katkı sunulması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 9.4. Aracı Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi</p> <p>Yerel yönetimlerin kamu, özel ve STK'lar arasında uzlaşma ortamını yürütürken, bir yandan da toplumsal katılımın sağlanması adına gerekli olan bilgilendirme ve bilinç kazandırma eğitimlerinin gerçekleştirilmesi için girişimlerde bulunması, bu sayede, yaşayanların kendilerine ait olan kentsel mekanı sahiplenerek, sürece tam katılım sağlaması ve katkıda bulunması. Geri beslem aracılığıyla izleme ve değerlendirme süreçlerinin daha şeffaf olarak yürütülmesi ve gerekli düzenlemelerin bu doğrultuda şekillendirilmesi.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 9.5. Birlikte Karar Alma Mekanizmalarının Geliştirilmesi</p> <p>Birlikte karar alma mekanizmasının geliştirilmesi; 'ortak akıl' çerçevesinde, şeffaf ve katılımcı bir yönetim sürecinin tanımlanması ve gerçekleştirilmesi.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 9.6. STKların Güçlendirilmesi</p> <p>Sürece katılım boyutunun irdelenmesi, halkın temsiliyet oranının artırılması, temsil etme gücünün desteklenmesi, süreçte söz sahibi olarak proaktif rol üstlenilmesi.</p> <p>Vakıf kültürünün canlandırılması ile birlikte dernekleşme ve sivil toplum kuruluşlarının desteğinin alınması; var olan vakıf kültürünün yaşatılması ve sosyal olgunun desteklenmesi, belediye kararlarına etkin katılımın bu tür STK'lar aracılığıyla yapılması.</p>
	Genel Çerçeve Hedefi 10 Geri Beslem Amacıyla İzleme ve Değerlendirmenin Yapılması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 10.1. Vatandaş Memnuniyetinin Ölçülmesi</p> <p>Vatandaş memnuniyetinin belirli aralıklarla ölçülmesi ve değerlendirilmesi; geri beslem yöntemi ile birlikte alınması gereken kararların revize edilmesi, talep ve ihtiyaçların izlenmesi, hizmetlerin önceliklendirilmesi.</p>

Ekonomik Boyut	Genel Çerçeve Hedefi 11 Tarihi Dokunun Korunması İçin Kaynak Oluşturulması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 11.1. Kaynak Yaratılması</p> <p>Sit alanının korunması için kaynak yaratılması; turizmin koruma kullanma dengesi içerisinde değerlendirilmesi.</p>
Yasal/ Yönetimsel Boyut	Genel Çerçeve Hedefi 12 Ulusal Mevzuatta Değişikliklerin Yapılması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 12.1. Ölçekler Arası Geçişin Sağlanması</p> <p>Farklı kurum ve kuruluşların ortaya koymakta olduğu çalışmalar arasında, senkronizasyonun sağlanması, gerekli revizyonların gerçekleştirilmesi, ortak mekan üzerinde üst ölçekte alınacak kararların, yerel yönetim kurum ve kuruluşları tarafından devam ettirilerek stratejik planlarına altlık olarak alması, ortaya koyacakları eylem planlarını da bu doğrultuda gerçekleştirmesi. Ortak katkılar sonucunda, kurumlar arası görev çakışmalarının engellenmesi ve bütüncül yönetim çatısı altında, hüküm ve tasarruf alanlarının kapsanması, yetki ve sorumlulukların yeniden gözden geçirilmesi.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 12.2. Politikalar Birliği Yaklaşımı</p> <p>Bu yaklaşım ile birlikte entegre süreçlerin yürütülmesi öngörülmekte, alan yönetimi ve risk sakınınının bir arada değerlendirilmesi, planlama pratiğinde öncelikli alanlar arasında yer almasının sağlanması, enerji, bina ve planlama politikaların bir arada yerele özgü çözümler ve alternatifler üretmesi için gerekli olan yasal yönetimsel çerçevenin oluşturulması, ilgili kurum ve kuruluşların tanımlanması, strateji ve politikalar geliştirilmesi, ortak veritabanı ile çalışılması, yetki ve sorumluluk alanlarındaki çakışmaların ortadan kaldırılması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 12.3. Stratejik Mekansal Planlama</p> <p>Bu kapsamda, iklim ve risk sakınınının başat faktörler olarak tanımlanması, bu faktörlerin olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik olarak mekanda eylem planı önerilerinin getirilmesi. Ekolojik ayakızinin en aza indirilmesi amacıyla, doğal kaynak yönetiminin bu kapsamda ele alınması, temiz enerji sistemleri uygulamalarına geçilerek, yapı ölçeğinden kent ölçeğine yayılan etki alanı içerisinde sürecin kısa, orta ve uzun vadede planlanması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 12.4. Tarihi Çevrede Etki Değerlendirmesi</p> <p>Tarihi çevrede etki değerlendirme; ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi), SED (Sosyal Etki Değerlendirmesi), KED (Koruma Alanı Etki Değerlendirmesi) çalışmalarının gerçekleştirilmesi.</p>
	Genel Çerçeve Hedefi 13 Yönetim Teşkilatlanmasının Oluşturulması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 13.1. Çok Paydaşlılık İlkesinin Benimsenmesi</p> <p>Valilik, Kaymakamlık, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Eyüp Belediyesi, yerel paydaşlar, özel sektör ve STK'ların sürecin doğrudan bir parçası olması, çok paydaşlı yönetimin benimsenmesi, farklılıkların çeşitliliğinden yararlanılarak, alternatif çözümlerin geliştirilmesi.</p>
	Genel Çerçeve Hedefi 14 Veritabanı Oluşturulması
	<p>Genel Çerçeve Stratejisi 14.1. Detaylı, Erişilebilir ve Kolay Anlaşılır Veritabanı Oluşturulması</p> <p>Bu sayede herkes tarafından erişilebilir bir sistemle, bilgiye erişim hızlanacak ve kolaylaşabilecektir. Veritabanının detaylı olarak çıkarılması, geriye dönük sürekli olarak yinelenen arşiv taramasını gerektirmeyecektir. Kolay anlaşılır olması da toplumun süreç dahil edilmesinde kolaylık sağlayacaktır. Bu sayede toplumun daha kolay bir şekilde sürecin detaylarına ve farklı aşamalarına hakim olması.</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 14.2. Bilişim Teknolojileri ile Envanter Oluşturulması</p> <p>Bilişim teknolojileri ile envanter oluşturulması (fotogrametrik yöntem ile üç boyutlu modelleme ve belgeleme, lazer tarama yöntemi ile üç boyutlu modelleme ve belgeleme)</p> <p>CBS ile hem grafik hem de grafik olmayan verileri bir arada barındıran 'karar destek sistemi'nin oluşturulması ve bu sayede hızlı ve verimli karar verme sürecinin gerçekleştirilmesi, sürecin bürokratik nedenlerden dolayı yavaşlamasının önüne geçilmesi,yapılacak müdahalelere yönelik kararların zamanında ve erken alınması</p> <p>Genel Çerçeve Stratejisi 14.3. Herkese Açık Arşiv Sisteminin Geliştirilmesi</p> <p>Topluma açık arşiv sistemi oluşturulması.</p>

5. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Koruma pratiği 1970lerden bu yana farklı boyutları/ yaklaşımları/ kaygıları ön plana çıkararak üst üste eklenen bir yapı meydana getirmektedir. 1970lerle birlikte korumanın fiziki boyutu ön plandayken, 1980li yıllarla birlikte korumanın sadece fiziki değil aynı zamanda sosyal boyutu da ön plana çıkmaya başlamıştır. Sürecin toplum tarafından benimsenmesi adına süreç hakkında bilgilendirme ve bilinçlendirme ile katılımın gerekliliğini ortaya çıkmıştır. 1990lı yıllarla birlikte korumanın ekonomik boyutu önem kazanmaya başlamış, koruma uygulamaları için gerekli olan finansman desteğinin bulunması veya yaratılması adına girişimlerde bulunmaya çalışılmıştır. Son olarak 2000li yıllara gelindiğinde ise kentlerde iklim değişikliği ve risk yönetimi başlıkları gündeme gelmiş, koruma pratiği de bu gündemde etkileşimli olan başlıklar arasında yer almıştır. Bu bağlamda, tarihi dokunun iklim değişikliği ve riske dayanıklı olacak şekilde adaptasyonunun sağlanması korumanın son dönem pratiklerini yönlendiren başat faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu durum alan yönetiminin sadece tek boyut odaklı değil farklı boyutlara hizmet eder bir nitelik kazanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Korumanın evrimi değerlendirildiğinde, sürdürülebilir kentsel korumanın bütün bu dönemsel olarak öne çıkan boyutları içeren bir güncel yaklaşım olduğu görülmektedir. Sürdürülebilir kentsel koruma bu niteliği ile yeni dönem koruma uygulamalarının yönlendiricisi ve şekillendirici olacaktır. Alan yönetimi ise bu bağlamda sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracıdır. Bu bağlamda, üst ölçek ulusal ve uluslararası kararların, planların ve dokümanların alt ölçek plan ve çalışmaları da doğrudan kapsar ve tanımlar bir nitelikte olması gerekmektedir. Aynı şekilde yetki alanı çakışmalarının engellenmesi, görev ve sorumlulukların tam olarak ortaya konması ve bütünleşik bir teşkilatlanma sistemi kurulabilmesi adına üst ölçekten alt ölçeğe kadar hukuki düzlemin yasal ve yönetsel bileşenler üzerinden yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Üst ölçekte alınan kararlar ve hazırlanan planların ortaya koyduğu çerçevenin alt ölçeğe inerken, mekana bağlı olarak biçimlendirilmesinin yerini, benzer tanımların devam ettirilmesi almakta, yerele özgü veya mekana özgü detaylı ve çeşitlendirilmiş alternatifler ortaya konamamaktadır. Bu durum, en alt ölçekte koruma bağlamında muhafaza ve mutlak koruma yaklaşımının değişmesini ve alternatiflerin üretilmesini engellemektedir.

Sürdürülebilir kentsel koruma ise 4 boyutu üzerinden bu duruma bir alternatif sunmaktadır. Fiziksel boyutun bileşenleri yapılaşmış çevre ve doğal çevre bir arada düşünülmeli ve korunmalıdır. Mekanın parçası olan insan boyutu ise sosyal boyut üzerinden sisteme dahil edilmektedir. Sosyal boyut, tarihi doku hakkında bilgilendirmeden korumanın süreçleri hakkında bilgilendirmeye kadar geniş bir yelpazede bilgi sunumunu ve paylaşımını kapsamakta, halkın bilinçlenerek farkındalık kazanmasını hedeflemektedir. Bu sayede, gerek yapılaşmış çevre gerekse doğal çevrenin korunması sahiplik ve aidiyet ilişkiselliği üzerinden kurulabilecektir. Tarihi dokunun korunması bir yandan da yüklü miktarda maddi destek gerektirmektedir. Her ne kadar tarihi dokunun korunması için farklı ulusal ve uluslararası fon kuruluşları, özel bankalar, kamusal fonlar, vb. olsa da bugün tarihi dokunun korunmasında hedeflenen seviyeye erişilememektedir. Bu durum, alternatif finansman araçlarının oluşturulmasının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Gerek turizmin getirisi olacak finansman döngüsünün korumaya aktarılması gerekse de farklı alternatiflerin üretilmesi gerekmektedir. Bu süreçte ise turizmin yıkıcı ve olumsuz etkilerinin önlenmesi ve bertaraf edilmesi adına dengeli ve sürekli kalkınma ile büyüme çerçevesinde turizmin konumlandırılması ancak sürdürülebilir kentsel koruma ile birlikte ele alınması gerekliliği göz ardı edilmemelidir. Alternatif finansman oluşturma noktasında bir başka seçenek ise iklim değişikliği ve risk yönetiminin alan yönetimi ile birlikte ele alınarak çözüm üretilmesidir. Bu sayede, tarihi dokunun iklim değişikliğine ve riske dayanıklı olacak şekilde adapte edilmesi hedeflenmekte ve buna bağlı çözümlerin ve alternatiflerin üretilmesi gündeme gelmektedir. Aynı mevcut kent dokusunda olduğu gibi tarihi dokuda da ekolojik güçlendirme vb. yöntemler öngörülmekte, tarihi dokunun korunmasında dokunun kimliğini ve özelliğini bozmayacak türden uygulamalarla iklim değişikliğine ve riske dayanıklı hale getirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda önemli olan tarihi dokunun kimliğinin bozulmaması ancak yapılan değişikliklerle devamlılığının ve sürekliliğinin kurulabilmesidir. Bu da sürdürülebilir bir kentsel koruma yaklaşımının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. İklim değişikliği ve risk yönetim son dönemlerde kentsel dokunun gelişmesinde önemli bir faktör ve dönüşümünde önemli bir finansman getirme kriteri olarak öne çıkmaya başlamıştır. Alan yönetimi sürdürülebilir kentsel korumanın uygulama aracı olarak bütün bu bileşenleri bir araya getirmektedir. Yasal ve yönetsel boyut kapsamında belirtilen boyutların süzülmesi ve derlenmesi sağlanarak hukuki düzlem tanımlanmaktadır. Buradan hareketle alan yönetiminin ana çerçevesi ortaya çıkmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında, öncelikle sürdürülebilir kentsel korumanın ne olduğu ve bileşenleri tanımlanmış, bu kapsamda ortaya konan alt ölçek çalışma örneklerine ve yöntemlerine yer verilmiştir. Buradan hareketle ana çerçeveyi oluşturacak olan boyutların yasal çerçevede izleri aranmıştır. Öncelikle uluslararası ölçekte tanımlanan yasal çerçeve ardından ulusal ölçekte tanımlanan üst çerçeve ortaya konarak değerlendirilmiştir. Alan yönetimi planının içerik ve kapsamının belirlenmesi ve buradan hareketle hazırlanmasında yön göstereceği düşünülen metropoliten ve ilçe ölçeği kararlar ile planlar süzülerek derlenmiştir. Son olarak, alan yönetimi planı hazırlama süreci Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği içerisinde değerlendirmeye açılmıştır.

Buna ek olarak, uluslararası ve ulusal Dünya Miras Alanları'na dair örnekler derlenerek, Eyüp için bir örneklem oluşturulmuştur. Eyüp tarihi dokusunun korunmasının neden önemli olduğu bu örnekler üzerinden aktarılmaya çalışılmıştır. Eyüp yerleşiminin ortaya çıkışı üzerinden kurulan ilişki ile uluslararası örnekler derlenerek benzerliklere dikkat çekilmeye, ulusal örnek üzerinden ise örnek alan yönetimi plan çerçeveleri aktarılmaya çalışılmıştır.

Eyüp ilçesi, Tarihi Yarımada'nın çeperinde bulunması, Haliç ile yakın teması sahne konumu ile alan yönetimine dair strateji ve politikaların geliştirilmesine gereksinim duymaktadır. Eyüp, tarihi su yolu üzerindeki konumu, gerek kentsel sit alanını bünyesinde bulundurması gerekse İstanbul'un en geniş doğal alanlarına sahip olma özelliğini barındırması nedeniyle yönetsel ve operasyonel gelişmelere açıktır.

Kentin önemli havalandırma koridorlarından biri olmasının yanı sıra, sahip olduğu ekolojik sistem nedeniyle de Haliç, kentin gelişimini yönlendiren başat elemanlardan biridir. Geliştirilecek strateji ve politikaların, suyu ve ekolojiyi korumaya yönelik olması ve de kentin buna göre şekillendirilmesi gerekmektedir. Doğanın kente göre değil kentin doğal unsurlara ve eşiklere bağlı olarak şekillenmesi ve planlanması, kentin geleceği için önemli bir unsur ve vizyon olarak planlama sürecine altlık oluşturmalıdır. İklim değişikliğine bağlı olarak ısı artışıyla birlikte buzulların erimesi de kıyı alanlarında suların yükselmesine ve buradaki yerleşmelerin sular altında kalmasına neden olacaktır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, risk sakınımının tarihi çevre korumayla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Doğal çevrede sürekliliğin sağlanması, Haliç havzasının onu besleyen vadi tabanları ve oluşumları ile bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, Eyüp ilçesi içerisinde özellikle kuzey kesimlerde yapılması öngörülen mega projelerin, doğrudan Haliç Havzası'na ve kentsel sit alanına olan olumsuz etkilerinin göz ardı edilmemesi gerektiği unutulmamalıdır.

Tarihi Yarımada'nın İstanbul Kültür Başkenti vizyonu ile birlikte öne çıkan stratejik önemi ile birlikte kentten bağımsız ve kopuk bir parça olarak ele alınması, alanın kentin işleyen bir parçası olmasından ziyade kentin özerk bir alanı olarak işlemesine neden olmaktadır. Buna bağlı olarak, alanın hemen yakınında bulunan komşu ilçe olarak Eyüp'ün de alandan bağımsız işleyen bir planlama politikası içerisinde olduğu görülmektedir. Her ne kadar Tarihi Yarımada başlı başına bir kültür ve turizm merkezi olarak planlanmış da olsa, İstanbul Metropolitan Alanı'ndan ve kent bütününden ayrı olarak ele alınamaz ve düşünülemez. Bu doğrultuda, kent bütününe işlerlik kazanabilmesi adına akışların ve ilişkilerin sürekliliği ve bağlantıların devamlılığı adına gerekli müdahalelerde bulunulması gerekmektedir. Bu tür müdahaleleri ise belirli strateji ve politikalar doğrultusunda ele almak ve uygulamaya geçirmek stratejik planlamanın olmazsa olmazları arasında yer almaktadır. Eylem Planı'na aktarma sürecinde operasyonel değişiklikleri tanımlar üst ölçek kararların belirlenmesi, alt ölçek sürekliliklerinin ve sürdürülebilir bir sistem geliştirilmesinin temelini oluşturacaktır.

Tarihi çevre, kent tarihinin yaşadığı bir çevre olmaktan ziyade operasyonel dokunuşlarla ve üstel bakışlarla yaşatılmaya çalışılan bir kent parçası haline gelmiştir. Bu durum, tarihi çevrenin öznel yaklaşımlara açık olmasına, alınacak kararların yaşayanları ve mekan kullanıcılarını göz önünde bulundurmadan daha ziyade fiziksel mekana ve belli başlı amaçlara hizmet edecek şekilde biçimlenmesine neden olmaktadır. Yeniden işlevlendirme ile belirlenen yeni fonksiyonlar, gerek Tarihi Yarımada gerekse Eyüp Kentsel Sit Alanı özelindeki dinamiklerin doğru irdelenmesi ve hareketliliğin önüne geçmeyecek şekilde ele alınmasıyla mümkün kılınabilir. Organik kent dokusu ve ortaya çıkardığı yaşantı ile tezatlık oluşturacak türden yeni fonksiyonların alana atfedilmesi veya yapılacak fiziksel değişiklikler ile mevcut durumda var olan işleyişi değiştirecek ve yeni bir sistem oluşturmaya yönelik ortaya konan çalışmalar ve uygulamaların varlığı, tarihi çevreleri bugün ve gelecekte tehdit altında tutmaktadır. Geleceğin çöküntü ve yeniden ele alınması gereken ve operasyonel çözümler gerektirecek alanlarının bugünün strateji ve politikalarıyla oluşturulduğu göz önünde bulundurulduğunda, gelecek stratejilerinin ve politikalarının geleceğe dönük ve bugünü ile dünü ele alan bir bakış açısı ve irdeleme sonucu ortaya konmalıdır.

Tarihi kent dokusunun bugün yaşar biçimde ayakta kalabilmesini sağlayan sadece koruma politikaları değil, aynı zamanda burada süregelmekte olan ekonomik ve gündelik yaşayışların varlığıdır. Bu tür faaliyetlerin ve dinamiklerin varlığı ise sosyal boyutun irdelenmesi gerektiğini ve toplumsal yaşam biçimlerinin mekandan

bağımsız olarak ele alınamayacağını göstermektedir. Tarihle temas içerisinde devam eden bu tür ekonomik ve gündelik sistemlerin bir arada düşünülmesi, kentsel koruma ve yenileme stratejilerinin sürdürülebilir bir düzleme oturtulmasını sağlayacaktır.

Gerek alandan ve çevresinden bağımsız gerekse de mevcut yapı kapasitesini göz ardı edecek şekilde tanımlanan yeni işlevlerin, yeni konumlarında tutunabilmeleri için ya kent bütününe ele alan strateji ve politikalara dayandırılması gerekmektedir ya da kent bütünü ile işler bir akış ve sistematikte planlanmış olması gerekmektedir. Bu durum kentin tamamının gözden geçirilmesini ve planlama dinamiklerinin bütüncül olarak ele alınmasının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Üst ölçekte ortaya konacak stratejik planların ülke genelinde belirlenen kavramsal vizyoner tanımlardan yola çıkarak hazırlanması, beraberinde ortaya konacak bölge planları ve kent planlarının ise bu temel hedefleri ve stratejileri temel alan ancak bunları geliştiren nitelikte olması gerekmektedir. Bu sayede, yerel ölçekte planlama pratiğine esneklik getirilerek, yerele özgü çalışmaların üretilmesi için geniş bir perspektifte belirli sınırlayıcılar tanımlanacaktır. Bu süreçte önemli olan bir başka nokta ise, uygulama sürecine geçişte, uygulama esnasında ve uygulama sonrasında operasyonel çözümleri tanımlayan eylem planlarının ve alan yönetimi planlarının hazırlanmasının zorunlu hale getirilmesi gerektiğidir.

Eyüp tarihi dokusunun korunması bulunduğu konum itibarıyla önem kazanmaktadır. Haliç ve çevresi bağlamında tarihi yapılaşmış çevre ve doğal çevrenin bir arada ele alınması gerekmektedir. Bugün Eyüp'ün 17. ve 18. yüzyıllardaki kullanımına dair izlere rastlanmamakta, aynı kullanım alışkanlığı devam ettirilmemektedir. Bu durum, zaman içerisinde değişen fiziksel çevreyle doğrudan ilişkilidir. Kullanım bazlı olarak devam eden niteliğe sahip bugün sadece Eyüpsultan bulunmaktadır. Bu özelliği ile Eyüpsultan'ın tarihi kent merkeziyle ilişkisinin kurulması gerekmektedir.

Bu tez çalışması, sadece Eyüp özelinde değil aynı zamanda diğer tarihi dokuların korunmasında da kullanılabilir bir çerçeve önerisi getirmesi nedeniyle önem taşımaktadır. 21. yüzyılda kentlinin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, tarihi çevrenin bu ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilmesi gerekmektedir. Bu da ancak mevcut potansiyelin doğru irdelenmesi ve alternatif çözümlerin geliştirilmesiyle mümkün kılınabilecektir.

KAYNAKLAR

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu. 1983.

AHUNBAY, Z. (2011). Tarihi evre Koruma ve Restorasyon. *Yedinci Bölüm: Tarihi evre Koruma*. 6. Baskı. İstanbul: YEM Yayın.

AHUNBAY, Z. (akt.) (2011). Tarihi evre Koruma ve Restorasyon. *Ek- 2: Venedik Tüzüğü (Mayıs 1964)*. Erder, Prof. Dr. Cevat (ev.). 6. Baskı. İstanbul: YEM Yayın.

AHUNBAY, Z. (akt.) (2011). Tarihi evre Koruma ve Restorasyon. *Ek- 3: Amsterdam Bildirgesi (1975). Mimarlar Odası 1989 yıllığı*. 6. Baskı. İstanbul: YEM Yayın.

AHUNBAY, Z. (akt.) (2011). Tarihi evre Koruma ve Restorasyon. *Ek- 4: Tarihi Alanların Korunması ve ağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler (UNESCO, 30 Kasım 1976, Nairobi)*. Sungur, A. (ev.). 6. Baskı. İstanbul: YEM Yayın.

AHUNBAY, Z. (akt.) (2011). Tarihi evre Koruma ve Restorasyon. *Ek- 5: Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü (Washington Tüzüğü - 1987)*. 6. Baskı. İstanbul: YEM Yayın.

AHUNBAY, Z. (akt.) (2011). Tarihi evre Koruma ve Restorasyon. *Ek- 11: Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü*. 6. Baskı. İstanbul: YEM Yayın.

AHUNBAY, Z. (akt.) (2011). Tarihi evre Koruma ve Restorasyon. *Ek- 12: Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü Kültürel Miras Değeri Taşıyan Alanlarda Turizm Yönetimi, 1999*. 6. Baskı. İstanbul: YEM Yayın.

ANONİM (2005). *Mimariye Giriş: İnsan - evre İlişkileri Ders Notu*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi.

ANONİM (2014). *SBP 131 Şehir ve Bölge Planlamaya Giriş Ders Notu*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü.

ANONİM (2015). *SBP 112 Proje II Ders Notu*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü.

ANONİM (2015). *SBP262 Peyzaj Planlaması ve Tasarım Ders Notu*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü.

ALTINORAK, E.N. (akt.) (2015) *Sürdürülebilir Kentsel Koruma Stratejilerinin İlgili Mevzuat Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü. LİSANS BİTİRME ÖDEVİ.

BAŞBAKANLIK AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI (n.d.). Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2023.

BAYKAN, A. ve diğerleri (2011) Dördüncü Bölüm: Yaşayan Bir Tarihi Miras Alanına İlişkin Muhalif Durumlar: Büyük Valide Han. GÖKTÜRK, D.; SOYSAL, L.; TÜRELİ, İ. *İstanbul Nereye? Küresel Kent, Kültür, Avrupa*. İstanbul: Metis Yayınları.

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE BURSA ALAN BAŞKANLIĞI (2013). *Bursa (Hanlar Bölgesi ve Sultan Külliyesi) ve Cumalıkızık Yönetim Planı 2013-2018*.

CASSAR, M. (2005) *Climate Change and the Historic Environment*. UCL Centre for Sustainable Heritage.

CHOHAN, A.Y. ve KI, P. W. (2005) Heritage Conservation a tool for Sustainable Urban Regeneration: A Case Study of Kaohsiung and Tainan, Taiwan. *41st ISoCaRP Congress 2005*. [İnternet] Erişim: http://www.isocarp.net/Data/case_studies/693.pdf. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

ENGLISH HERITAGE (2012). *Climate Change and the Historic Environment*.

ERBİL, A. Ö. (2014). *Environment And Society Reader*. İstanbul: Department of Humanities and Social Sciences.

ERDEN, D. (2009). *Haliç'te Dönüşüm ve Tarihsel Süreklilik*. Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi. [İnternet] Erişim: http://www.obarsiv.com/e_voyvoda_0809.html. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

ERDİK, M. ve DURUKAL, E. (n.d.) *İstanbul'da Deprem Riski*. Boğaziçi Üniversitesi: İstanbul.

EUROPEAN COMMISSION (1999) *ESDP (European Spatial Development Perspective): Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union*. Potsdam.

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2007- 2011 Strateji Planı*. [İnternet] Erişim: <http://www.eyup.bel.tr/Files/Icon/bilgi.islem/2007-2011%20stratejik%20plan.pdf>. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2010- 2014 Strateji Planı*. [İnternet] Erişim: <http://www.eyup.bel.tr/Files/Icon/bilgi.islem/2010-2014%20stratejik%20plan.pdf>. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/MaliHizmetler/2015-2019_stratejik_plan.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2010 Yılı Faaliyet Raporu*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/Faaliyet_Raporlari/2010faaliyet.indd.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/MaliHizmetler/faaliyet_2011.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/MaliHizmetler/faaliyet_2012.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/MaliHizmetler/faaliyet_2013.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2010 Yılı Performans Programı*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/MaliHizmetler/performans_2010.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2011 Yılı Performans Programı*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/Faaliyet_Raporlari/eyup2011%20perf%20kitap.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2012 Yılı Performans Programı*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/MaliHizmetler/performans_2012.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2013 Yılı Performans Programı*. [İnternet] Erişim: <http://www.eyup.bel.tr/Files/MaliHizmetler/PerformansProgrami2013.pdf>. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2014 Yılı Performans Programı*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/MaliHizmetler/2014_performans.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Belediyesi 2015 Yılı Performans Programı*. [İnternet] Erişim: http://www.eyup.bel.tr/Files/haber/2015/Ocak/Banner/2015_performans.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp 1.Etap Revizyon Uygulama İmar Planı Plan Notları-22.09.2011 T.T.'li*. [İnternet] Erişim:<http://www.eyup.bel.tr/icerik/1505/6855/eyup-ietap-revizyon-uygulama-imar-planı-plan-notları22092011-ttli.aspx>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

EYÜP BELEDİYESİ. *1. Etap Eyüp Koruma Amaçlı Revizyon Uygulama İmar Planı*.

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Koruma Amaçlı Revizyon Nazım İmar Planı*.

EYÜP BELEDİYESİ. *Eyüp Revizyon Nazım İmar Planı*.

FARR, D. (2008) *Sustainable Urbanism: Urban Design With Nature*. John Wiley & Sons, Inc.

FRIEDRICH, I. (2010) Urban Conservation as a Core Component of Sustainable Urban Development – Constance on Lake Constance as a Case In Point. *City & Time* 5. 1 (5). 35-41. [İnternet] Erişim: <http://www.cecibr.org/novo/revista/docs2011/C&T-2011-166.pdf>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

GIBSON, M. (2012) The Transition to Low Carbon Urban Development and Urban Regeneration in the UK. ERGÖNÜL ve diğerleri (ed.) *GreenAge; Approaches and Perspectives Towards Sustainability*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi.

GÖKSU, A.F. ve diğerleri (ed.) (2015) *Sosyal Etki Değerlendirmesi Rehberi*. İstanbul: Kentsel Vizyon Platformu.

GÜREL, S. (1970) *Kent Planlamasına Giriş ve Çevre Kavramı*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi.

HARRIS, J.M. (2003) Sustainability and Sustainable Development. *International Society for Ecological Economics: Internet Encyclopaedia of Ecological Economics*. [İnternet] Erişim: <http://isecoeco.org/pdf/susdev.pdf>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

HISTORIC CITIES& URBAN SETTLEMENTS INITIATIVE (2009) *Historic Urban Environment, Conservation Challenges and Priorities for Action, Experts Meeting. Meeting Report*. The Getty Conservation Institute. [İnternet] Erişim: http://www.getty.edu/conservation/our_projects/field_projects/historic/experts_mtg_mar09.pdf. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

HOGAN, C. M. (2013). Natural Environment. *The Encyclopedia of Earth*. [İnternet] Erişim: <http://www.eoearth.org/view/article/154794/>. [Erişim tarihi: 28 Haziran 2015].

ICOMOS (2011). *Dünya Mirası Kültür Varlıkları için Etki Değerlendirmesi Rehberi*.

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ, KÜLTÜR POLİTİKALARI VE YÖNETİMİ ARAŞTIRMA MERKEZİ (2014) *Eyüp Kentsel Sit Alanı Tarihi Merkez Yönetim Planı Çalışması: Durum Tespit Raporu*. Yayınlanmamış Rapor.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, ŞEHİR PLANLAMA MÜDÜRLÜĞÜ (2009). *1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı*.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, TARİHİ ÇEVRE KORUMA MÜDÜRLÜĞÜ (2011) *İstanbul Tarihi Yarımada Yönetimi Planı*.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ. *Faaliyet Raporu 2014*. [İnternet] Erişim: <http://www.ibb.gov.tr/tr->

TR/BilgiHizmetleri/Yayinlar/FaaliyetRaporlari/Documents/2014/ibb_faaliyetraporu2014.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ. *Stratejik Plan 2015- 2019*. [İnternet] Erişim: http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/StratejikPlanlamaMd/Documents/2010_2014/stratejikplan15_19.pdf. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

İSTANBUL KALKINMA AJANSI (2014). *2014- 2023 İstanbul Bölge Planı*.

JICA ve İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ (2002). *Türkiye Cumhuriyeti İstanbul İli Sismik Mikro-Bölgeleme Dahil Afet Önleme/Azaltma Temel Planı Çalışması Son Rapor*. Cilt V.

KATES, R. W. ve diğerleri. (2005) What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*. 47 (3). 8-21.

KELEŞ, R. ve DİĞERLERİ (2012). *Çevre Politikası*. 7. Baskı. İstanbul: İmge Kitabevi.

KENTGES (2009). İklim Değişikliği, Doğal Kaynaklar, Ekolojik Denge, Enerji Verimliliği ve Kentleşme Komisyonu Raporu. *Kentleşme Şurası*. Ankara.

KOCABAŞ, A. (2005) The Emergence of Istanbul's Fifth Urban Planning Period: A Transition to Planning for Sustainable Regeneration?. *Journal of Urban Technology*. 12 (2). 27-48. Routledge.

KOCABAŞ, A. (2011) Düşük Karbonlu Kentleşme: Türkiye'nin Gündemi ve Yerel Ölçekteki Adımlar. ERAYDIN, A. ve diğerleri (ed.) 2. *Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu: Planlamanın Dünü, Bugünü, Yarını Planlamada Yeni Söylem Arayışları*. Ankara: KBAM, Kentsel Bölgesel Araştırmalar Ağı.

- KOCABAŞ, A. (2014) Integration of Urban Conservation and Urban Regeneration: Local Heritage Matters. ERDOĞAN, N. (ed.) *UPAD 2014: Urban Transformation: Economic, Social and Physical Aspects*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi.
- KOCABAŞ, A. (n.d.) Yeşil Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm: Kavramsal Çerçeve ve Uygulama Araçları.
- KOCABAŞ, A. ve AKGÜN, B. (2010). C40 Kentleri İklim Değişikliği Eylem Planları ve İstanbul İçin Öneriler. *GreenAge Symposium*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- KUBAN, D. (2010). *Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları*. 2. Baskı. İstanbul: YEM Yayın.
- KUBAN, D. (2012) Türkiye'de Kentsel Koruma; Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri. *İstanbul'un Tarihsel Yapısının Genel Özellikleri ve Koruma Yöntemleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- MAISON FRANÇAISE (2014) *Emlak + Yaşam: Mimarlık Eki: 2014- 2015 Özel Sayısı*. 3. İstanbul: Biltur Basım Yayın ve Hizmet A.Ş.
- MILOSOVICOVA, J. (2008) Social Conditions of Urban Design. TU Berlin. [İnternet] Erişim: http://jm-urbandesign.com/images/TUB/Douglas%20Farr_Sustainable%20Urbanism.pdf. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].
- NG, M. K. ve diğerleri (2001) The Road Not Travelled: A Sustainable Urban Regeneration Strategy for Hong Kong. *Planning Practice & Research*. 16 (2). Routledge.
- ÖZCAN, K. (2009) Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Olabilirliği Üzerine Bir Yaklaşım Önerisi: Konya Tarihi Kent Merkezi Örneği. *METU JFA 2009/2*. 26 (2). 1-18.
- ROBBINS, T. (2012) *Parfümün Dansı*. 22. Basım. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- SALAT, S. (2009) Energy Loads, CO2 Emissions and Building Stocks: Morphologies, Typologies, Energy Systems and Behaviour. *Building Research & Information* 37:5-6. 598-609.
- SEÇİLMİŞLER, T. (2010) *Koruma Öncelikli Alanlarda Aktör Ağın Çözümlemesi ve Betimlenmesi: İstanbul Tarihi Yarımada*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. DOKTORA TEZİ.

- SUHER, P. H. (1996) *Şehircilik*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi.
- T.C. ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI (2010). *Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi*
- T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI (2014). *29030 sayılı Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği*.
- T.C. EDİRNE BELEDİYE BAŞKANLIĞI. *Edirne Selimiye Camii Külliyesi Yönetim Planı 2011- 2015*.
- T.C. KALKINMA BAKANLIĞI (2013). *Onuncu Kalkınma Planı 2014- 2018*. Ankara.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007- 2013*. Ankara.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2005). *Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetimi Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ve İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ (2011). *İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı 2011*.
- TEKELİ, İ. (2011). Kültür Politikaları ve İnsan Hakları Bağlamında Doğal ve Tarihi Çevreyi Korumak. *Türkiye'nin Kültür Politikaları İçin Stratejik Seçmeler*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İlhan Tekeli Toplu Eserler - 5.
- TEMPER PROJESİ VE PROJE ORTAKLARI (Nisan 2004) *Çatalhöyük Yönetim Planı*.
- TEZANGI, N.R. (2014) Sustainable Urbanism: Analysis of Sustainable Environment Principles in Practical Urban Form. *Journal of Engineering and Architecture*. 2 (2). 197- 205. American Research Institute for Policy Development. [İnternet] Erişim: http://jea-net.com/journals/jea/Vol_2_No_2_December_2014/14.pdf. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].
- THOMPSON, J. (2012) Sustainable Urbanism. ERGÖNÜL, S. ve diğerleri (ed.) *GreenAge; Approaches and Perspectives Towards Sustainability*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi.
- TMMOB, ŞEHİR PLANCILARI ODASI, İSTANBUL ŞUBE (2014). *İstanbul Almanak 2013*. İstanbul.
- TMMOB, ŞEHİR PLANCILARI ODASI, İSTANBUL ŞUBE (2015). *İstanbul Almanak 2014*. İstanbul.

UNESCO. Climate Change and World Heritage Report #22. Paris: 2007.

UNESCO (1972). *Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme*.

UNESCO (2010). *Managing Disaster Risks for World Heritage*. Paris.

UNESCO / ICCROM / ICOMOS / IUCN (2013). *Managing Cultural World Heritage*. Paris.

UZER VON BUSCH, E. (2010). *Kentsel Kültür Mirasına Yönelik Risk Azaltım İçin Bir Yönetim Modeli Önerisi: İstanbul - Büyükkada Örneği*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. DOKTORA TEZİ.

YAVUZ, B. (2010) *Tarihi ve Doğal Çevrelerde Koruma-Turizm İlişkisi Eyüp Örneği*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. YÜKSEK LİSANS TEZİ.

YÜCEİL, M.D. ve KARA, A. U. (2015) *İMB Bütüncül Haliç Havzası Stratejik Mekansal Planı*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, Şehir Planlama Projesi II Teslimi.

YÜCEİL, M.D. ve KARA, A. U. (2015) *Eyüp Mekansal Stratejik Plan Önerisi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı, Şehir Planlama Projesi II Teslimi.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL - 1: LandLearn NSW. (2015) What is Sustainability. [İnternet] Erişim: <http://www.landlearnsw.org.au/sustainability/what-is-sustainability>. [Erişim tarihi: 25 Haziran 2015].

URL - 2: [İnternet] Erişim: <http://img.docstoccdn.com/thumb/orig/136177680.png>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 3: [İnternet] Erişim: <http://4.bp.blogspot.com/-4u3wvjLF0Cg/TpNqIcz1OUI/AAAAAAAAAAB4/hy2WfkAXHTM/s1600/corridor.jpg>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 4: [İnternet] Erişim: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/e/e3/New_York_Regional_Survey,_Vol_7.jpg. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 5: [İnternet] Erişim: http://www.asla.org/uploadedImages/CMS/Business_Quarterly/speck5.jpg. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 6: [İnternet] Erişim: <http://www.greenpeace.org/turkey/tr/>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 7: [İnternet] Erişim: <http://www.wwf.org.tr/>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 8: [İnternet] Erişim: <http://www.cekulvakfi.org.tr/>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 9: [İnternet] Erişim: http://www.tema.org.tr/web_14966-2_1/index.aspx. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 10: [İnternet] Erişim: <http://edenproject.com>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 11: [İnternet] Erişim: <http://permacultureturkey.org/>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 12: [İnternet] Erişim: <http://www.thehighline.org/>. [Erişim tarihi: 27 Haziran 2015].

URL - 13: [İnternet] Erişim: <http://www.arkitera.com/haber/12984>. [Erişim tarihi: 15 Mayıs 2015].

URL - 14: [İnternet] Erişim: <http://www.petratr.com/wp-content/uploads/2010/09/sertifikalar.jpg>. [Erişim tarihi: 15 Mayıs 2015].

URL - 15: [İnternet] Erişim: http://www.altensis.com/hizmetler/yesil-binalar/breeam/?gclid=CjkKEQjwqYacBRDO-Mrk6_vr8eQBElQAWJadfGJzQr_ww4CXZY0G-DQne-MnOKwAYYy0Ew-37pTrZuPw_wcB. [Erişim tarihi: 25 Mayıs 2015].

URL - 16: [İnternet] Erişim: <http://www.ozyegin.edu.tr/Haberler-ve-Duyurular/Haberler/2013/OzU-Sektorunde-LEED-Gold-Sertifikasini-Aldi>. [Erişim tarihi: 25 Mayıs 2015].

URL - 17: [İnternet] Erişim: www.exploration-architecture.com. [Erişim tarihi: 28 Haziran 2015].

URL - 18: T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI. KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ. (2015) Dünya Miras Listesine Alınma Kriterleri. [İnternet] Erişim: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44439/dunya-miras-listesine-alinma-kriterleri.html>. [Erişim tarihi: 02 Nisan 2015].

URL - 19: [İnternet] Erişim: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/eb/Planta_norte_da_cidade_do_Salvador_-_Bahia.jpg. [Erişim tarihi: 13 Şubat 2015].

URL - 20: [İnternet] Erişim: <http://img.viajebrasil.com/que-ver-en-salvador1.jpg>. [Erişim tarihi: 13 Şubat 2015].

URL - 21: [İnternet] Erişim: http://whc.unesco.org/en/list/309/multiple=1&unique_number=348>9. [Erişim tarihi: 09 Şubat 2015].

URL - 22: [İnternet] Erişim: <http://resources.touropia.com/gfx/d/old-medina/algiers.jpg>. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 23: [İnternet] Erişim: http://www.unep.org/wed/2006/english/Photo_Gallery/Deserts_Desertification/images/P-043ALG2006.jpg. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 24: [İnternet] Erişim: http://whc.unesco.org/en/list/565/multiple=1&unique_number=667. [Erişim tarihi: 09 Şubat 2015].

URL - 25: [İnternet] Erişim: <http://allworldtowns.com/cities/tallinn.html>. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 26: [İnternet] Erişim: http://kalden.home.xs4all.nl/verm/images/tallinn-air-1_AAI.jpg. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 27: [İnternet] Erişim: http://whc.unesco.org/en/list/822/multiple=1&unique_number=1626. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 28: [İnternet] Erişim: [http://mapsof.net/uploads/static-maps/Venice_\(Venezia\)_historical_map.jpg](http://mapsof.net/uploads/static-maps/Venice_(Venezia)_historical_map.jpg). [Erişim tarihi: 15 Şubat 2015].

URL - 29: [İnternet] Erişim: <http://www.preventionweb.net/applications/hfa/lgsat/en/image/href/482>. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 30: [İnternet] Erişim: http://www.world-finance-conference.com/sites/default/files/venice_0.jpg. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 31: [İnternet] Erişim: http://whc.unesco.org/en/list/394/multiple=1&unique_number=454. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 32: [İnternet] Erişim: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/de/Riga_map_around_1637.jpg. [Erişim tarihi: 14 Şubat 2015].

URL - 33: [İnternet] Erişim: <http://www.global-yurtdisiegitim.com/images/yurtdisiegitim-sehirler/letonya-riga/riga-2.jpg>. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 34: [İnternet] Erişim: http://whc.unesco.org/en/list/852/multiple=1&unique_number=1003. [Erişim tarihi: 30 Haziran 2015].

URL - 35: [İnternet] Erişim: <http://whc.unesco.org/en/list/1452/>. [Erişim tarihi: 02 Nisan 2015].

URL -36: [İnternet] Erişim: <http://whc.unesco.org/en/list/1405/>. [Erişim tarihi: 02 Nisan 2015].

URL - 37: [İnternet] Erişim: <http://whc.unesco.org/en/list/1366/>. [Erişim tarihi: 02 Nisan 2015].

URL - 38: [İnternet] Erişim: <http://whc.unesco.org/en/list/356/>. [Erişim tarihi: 02 Nisan 2015].

URL - 39: [İnternet] Erişim: <http://whc.unesco.org/en/list/357/>. [Erişim tarihi: 03 Nisan 2015].

URL - 40: [İnternet] Erişim: <http://www.havaizleme.gov.tr/Default.ltr.aspx>. [Erişim tarihi: 07 Mayıs 2015].

URL - 41: [İnternet] Erişim: <http://www.avrasyatuneli.com.tr/tr/proje-hakkinda/proje-guzergahi>. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

URL - 42: [İnternet] Erişim:
<http://www.csb.gov.tr/iller/istanbulakdm/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=webmenu&Id=10108>. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

URL - 43: [İnternet] Erişim:
<http://www.csb.gov.tr/iller/istanbulakdm/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=webmenu&Id=10462>. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

URL - 44: [İnternet] Erişim:
<http://www.csb.gov.tr/iller/istanbulakdm/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=webmenu&Id=10561>. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

URL - 45: [İnternet] Erişim:
http://www.alanbaskanligi.gov.tr/te%C5%9Fkilat_%C5%9Femas%C4%B1.html, [Erişim tarihi: 11 Haziran 2015].

URL - 46: [İnternet] Erişim: http://www.hurriyet.com.tr/_np/3167/24733167.jpg. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

URL - 47: [İnternet] Erişim: <http://www.34volt.com/images/foto-arsiv/u%C2%A8o%C2%A8u%C2%A8ncu%C2%A8-havalimani-haritasi-155200.jpeg>. [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2015].

URL - 48: [İnternet] Erişim:
http://galleryplus.ebayimg.com/ws/web/381127169637_1_0_1.jpg. [Erişim tarihi: 06 Ağustos 2015].

URL - 49: [İnternet] Erişim:
http://galleryplus.ebayimg.com/ws/web/380892579286_1_0_1.jpg. [Erişim tarihi: 06 Ağustos 2015].

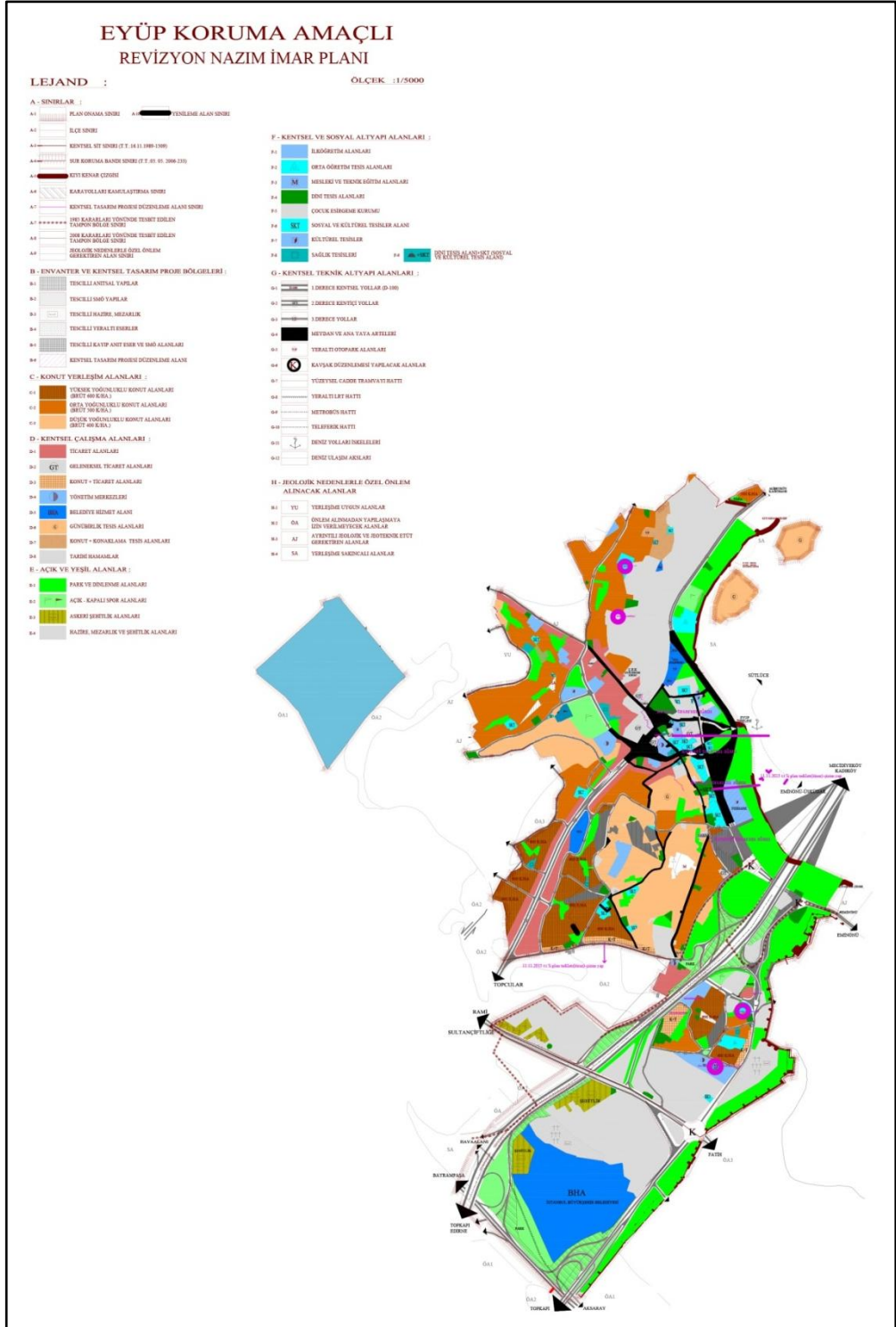
URL - 50: [İnternet] Erişim:
http://eyup.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/22110032_eyupeskiresimler06.jpg. [Erişim tarihi: 06 Ağustos 2015].

URL - 51: [İnternet] Erişim: <http://www.antique-prints.de/shop/Media/Shop/4290.jpg>.
[Erişim tarihi: 06 Ağustos 2015].

URL - 52: [İnternet] Erişim: <http://www.antique-prints.de/shop/Media/Shop/5518.jpg>.
[Erişim tarihi: 06 Ağustos 2015].

EKLER

EK - 1

ASLI ULUBAŞ

İstanbul

0538 325 27 02

asulubas@gmail.com

EĞİTİM:

2013 - 2015: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul

Kentsel Koruma ve Yenileme Tezli Yüksek Lisans Programı

(3.71/4.00)

2009 - 2013: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara

Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Bölüm 2.liği

(3.62/4.00)

2005 - 2009: TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi, Ankara

IB (International Baccalaureate)/ Uluslararası Bakalorya

DENEYİM:

Ocak 2015 - Halen Devam Ediyor : İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü

Araştırma Görevlisi

Eylül 2013 - Ocak 2015

: Kentsel Vizyon Platformu, İstanbul

Şehir Plancısı, Proje Koordinatörü, Proje

Asistanı